

يَوْمٌ فِي حَيَاةِ
سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

Peygamber Efendimizin (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) Hayatında Bir Gün

جمع هذه الرسالة طلبه العلم

برعاية موقع المستنير

الكويت

Almostaneer.com

Bu risaleyi “müstenîr” merkezinin gözetiminde
ilim talebesi cemetmiştir.

Kuveyt

يَوْمٌ فِي حَيَاةِ
سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

Peygamber Efendimizin (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) Hayatında Bir Gün

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla

﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾

«Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.»

[Enbiyâ Sûresi, 107]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ مُقَدِّمَةٌ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى مَنْ أَرْسَلَهُ اللَّهُ تَعَالَى
رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ.. قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي
رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا﴾ [الأحزاب: ٢١]
هَذِهِ لَمَحَاتٌ مُّشْرِقَةٌ مِنْ حَيَاةِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ ﷺ تُلْقِي الضُّوءَ عَلَى جَوَانِبِ
مِنْ مَعِيشَتِهِ وَعِبَادَتِهِ وَأَخْلَاقِهِ الشَّرِيفَةِ كَمَا وَرَدَتْ بِالْأَحَادِيثِ الصَّحِيحَةِ مِنْ
كُتُبِ السُّنَنِ الْمُطَهَّرَةِ، لِتَكُونَ نَبْرَاسًا يَسْتَنِيرُ بِهَا كُلُّ مَنْ يَسْعَى لِأَنْ تَكُونَ الْجَنَّةُ
هِيَ الْمَأْوَى...

وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ.

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla

Önsöz

Bütün hamdler, âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur. Salât ve selâm Allah Teâlâ'nın âlemlere rahmet olarak gönderdiği Peygamber Efendimiz ve O'nun ailesi, ashabı üzerine olsun. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

«İçinizden Allah'ın lütfuna ve ahiret gününe umut bağlayanlar, Allah'ı çokça ananlar için hiç şüphe yok ki, Resûlullâh'ta güzel bir örneklik vardır.»¹

Bu anlatacağımız, ahiretteki yerinin cennet olması için çalışan her bir kişinin yolunu aydınlatan bir ışık olması amacıyla hadis kitaplarında bulunan sahih rivayetler ile Peygamber Efendimizin yaşayışı, ibadeti ve ahlak-ı şerifi gibi konulara ışık tutan pas parlak birtakım malumatlardır. Allah Teâlâ, Peygamber Efendimiz (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'e, O'nun aile ve ashabına salât ve selâm etsin.

¹ Ahzâb Sûresi, 21.

الْبَابُ الْأَوَّلُ

مَعِيشَتُهُ صَلَوَاتُ رَبِّي وَسَلَامُهُ عَلَيْهِ

عَيْشُهُ ﷺ :

1. BAP

PEYGAMBER EFENDİMİZİN GÜNLÜK YAŞANTISI

رَوَى الْإِمَامُ أَحْمَدُ، وَالبُخَارِيُّ، وَمُسْلِمٌ، وَالتِّرْمِذِيُّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، مَا شَبَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَهْلُهُ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ تَبَاعاً مِنْ خُبْزِ حِنْطَةٍ، حَتَّى فَارَقَ الدُّنْيَا.

Ahmed b. Hanbel, Buhârî, Müslim ve Tirmizî, Ebû Hüreyre (Radıyallâhu Teâlâ Anh)'tan rivayet ettiklerine göre: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) ve ailesi üst üste üç gün doyuncaya kadar buğday ekmeği yemeden dünyadan ayrıldı.”

وَعَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ سَمِعْتُ النُّعْمَانَ بْنَ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ: أَلَسْتُمْ فِي طَعَامٍ وَشَرَابٍ مَا شِئْتُمْ، لَقَدْ رَأَيْتُ نَبِيَّكُمْ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَا يَجِدُ مِنَ الدَّقْلِ مَا يَمْلَأُ بَطْنَهُ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ. الدَّقْلُ: رَدِيءُ التَّمْرِ.

Simâk b. Harb (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre, Nu‘mân b. Beşîr (Radıyallâhu Anh)'ı şöyle derken işittim: “Siz dilediğiniz yiyecek ve içecekler içerisinde değil misiniz? Gerçekten ben Peygamberiniz (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’i karnımı doyurmaya yetecek kadar adi hurma bile bulamadığımı gördüm.” (Müslim)

(الدَّقْلُ): Adi hurma demektir.

صِفَةُ أَكْلِهِ وَشُرْبِهِ ﷺ :

YEME VE İÇMESİNDEKİ VASIFLARI

رَوَى الْبُخَارِيُّ وَأَحْمَدُ وَأَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَهَ وَابْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِرَجُلٍ عِنْدَهُ: «لَا أَكُلُ مُتَكِنًا» أَوْ قَالَ: «وَأَنَا مُتَكِنٌ».

Buhârî, Ahmed b. Hanbel, Ebû Dâvûd, Tirmizî, İbn Mâce ve İbn Sa'd'ın, Ebû Cuhayfe (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiklerine göre: Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) yanında bulunan bir adama: **“Ben yaslanıyor olduğum halde -veya yaslanarak- yemek yemem.”** dedi.

وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَكَلَ طَعَامًا لَعَقَ أَصَابِعَهُ الثَّلَاثَ. اللَّعَقُ: اللَّحْسُ بَعْدَ الْفَرَاغِ مِنَ الطَّعَامِ. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ.

Enes (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: “Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) yemek yediği zaman üç parmağını yalardı.” (Tirmizî)

(اللَّعَقُ): Yemekten sonra parmakları yalamak demektir.

وَعَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَشْرَبُ قَائِمًا وَقَاعِدًا. رَوَاهُ أَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ.

فَائِدَةٌ: ذَكَرَ الْعُلَمَاءُ أَنَّ الشُّرْبَ قَاعِدًا أَفْضَلُ.

Amr b. Şuayb, babasından o da dedesinden rivayet ettiğine göre: “Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)’i hem ayakta hem de oturuyor halde su içerken gördüm.” (Ahmed b. Hanbel; Tirmizî)

Fâide: Âlimler, oturarak su içmenin daha faziletli olduğunu söylemişlerdir.

وَعَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَتَنَفَّسُ فِي الْإِنَاءِ ثَلَاثًا إِذَا شَرِبَ، وَيَقُولُ: هَذَا أَمْرٌ وَأَزْوَى. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ، وَمُسْلِمٌ، وَالتِّرْمِذِيُّ.

قَالَ الْعُلَمَاءُ: الْمَقْصُودُ مِنَ الْحَدِيثِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَتَنَفَّسُ خَارِجَ الْإِنَاءِ.

Enes b. Mâlik (Radıyallâhu Anh)’tan rivayet edildiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) suyu üç solukta içerdi ve bunun daha doyurucu ve hastalıklara karşı daha koruyucu olduğunu söyledirdi.” (Buhârî; Müslim; Tirmizî)

Âlimlerin dediğine göre bu hadisten kastedilen Peygamber Efendimizin içtiği kabın içinde değil dışında nefes almasıdır.

وَوَرَوَى التِّرْمِذِيُّ، وَابْنُ مَاجَه عَنْ ابْنِ عَمَرَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا قَالَ: تَجَشَّأَ رَجُلٌ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لَهُ: «كُفَّ عَنَّا جُشَاءَكَ، فَإِنَّ أَكْثَرَهُمْ شَبَعًا فِي الدُّنْيَا، أَطْوَلُهُمْ جُوعًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ». وَالتَّجَشُّؤُ: تَنْفُسُ الْمِعْدَةِ (وَإِظْهَارُ صَوْتٍ مِنَ الْقَم).

Tirmizî ve İbn Mâce’nin İbn Ömer (Radıyallâhu Teâlâ Anhumâ)’dan rivayet ettiklerine göre: “Bir adam, Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’in huzurunda geçirdi. Bunun üzerine Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): **“Geğirmeni tut. Zira dünyada en çok tok olanınız Ahirette en uzun aç kalacak olanınızdır.”**

(التَّجَشُّؤُ): Mideyi nefes aldırma esnasında ağızdan ses çıkartarak geğirmek demektir.

لِبَاسُهُ ﷺ :

GIYİNMESİ

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «عَلَيْكُمْ بِالْبَيَاضِ مِنَ الثِّيَابِ، لِيَلْبِسَهَا أَحْيَاؤُكُمْ، وَكَفِّنُوا فِيهَا مَوْتَاكُمْ، فَإِنَّهَا مِنْ خَيْرِ ثِيَابِكُمْ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ.

İbn Abbâs (Radıyallâhu Anhumâ)'dan rivayet edildiğine göre: "Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu: **"Elbiselerden beyaz olanı tercih edin, dirileriniz beyaz elbise giysin, ölülerinizi de onunla kefenleyin, çünkü beyaz elbise en hayırlı elbiselerinizdendir."** (Tirmizî)

وَرَوَى التِّرْمِذِيُّ، وَالنَّسَائِيُّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا لَبَسَ قَمِيصًا بَدَأَ بِمِيَامِنِهِ.

Tirmizî ve Nesâî'nin Ebû Hüreyre (Radıyallâhu Teâlâ Anh)'tan rivayet ettiklerine göre: "Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) kamîs (Gömlek) giydiği zaman giyinmeye sağından başlardı."

وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا اسْتَجَدَّ ثَوْبًا سَمَّاهُ بِاسْمِهِ -عِمَامَةً، أَوْ قَمِيصًا، أَوْ رِدَاءً- ثُمَّ يَقُولُ: «اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ كَمَا كَسَوْتَنِيهِ، أَسْأَلُكَ خَيْرَهُ وَخَيْرَ مَا صُنِعَ لَهُ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهِ وَشَرِّ مَا صُنِعَ لَهُ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ.

Ebû Saîd el-Hudrî (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem), yeni elbise giydiği zaman, sarık, gömlek veya ridâ olsun giydiği şeyin adını anarak şöyle derdi: **"Allah'ım hamd sana mahsustur. Onu bana sen giydirdin. Senden onu hayırlı kılmanı ve yapılışına uygun kullanmanın hayrını istiyorum. Şerrinden ve yaratılış gayesi dışında kullanmanın şerrinden de sana sığınırım."** (Tirmizî)

مَشْيَتُهُ ﷺ :

YÜRÜMESİ

رَوَى الْإِمَامُ أَحْمَدُ، وَالتِّرْمِذِيُّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ: مَا رَأَيْتُ أَحَدًا أَشْرَعَ مَشْيَةً مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَكَأَنَّمَا الْأَرْضُ تُطْوَى لَهُ: كُنَّا إِذَا مَشِينَا مَعَهُ نُجْهِدُ أَنْفُسَنَا، وَإِنَّهُ لَغَيْرُ مُكْتَرَبٍ.

İmam Ahmed b. Hanbel ve Tirmizî'nin Ebû Hüreyre (Radıyallâhu Teâlâ Anh)'tan rivayet ettiklerine göre: “Resûlüllâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’den daha hızlı yürüyen birisini görmedim; yürürken adeta yeryüzü ayakları altında dürülürdü. Bizler, onunla beraber yürürken, geri kalmamak için büyük çaba harcarken o hiç zorlanmazdı.”

وَكَانَ عَلَيَّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ إِذَا وَصَفَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: كَانَ إِذَا مَشَى تَقْلَعُ كَأَنَّمَا يَنْحَطُّ مِنْ صَبَبٍ. يَنْحَطُّ مِنْ صَبَبٍ: أَيِ كَأَنَّمَا يَنْزِلُ فِي مُنَحَدَرٍ. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ فِي «الشَّمَائِلِ».

Hazreti Ali (Radıyallâhu Anh) peygamber Efendimizi vasıflarken şöyle derdi: “Resûlüllâh Efendimiz, yürürken adeta yokuş aşağı incesine, ayaklarını sertçe kaldırıyorlardı.” (Tirmizî, eş-Şemâilü'l-Muhammediyye)

(يَنْحَطُّ مِنْ صَبَبٍ): Sanki yokuştan iniyor gibi demektir.

جَلَسَتُهُ وَاتِّكَأُوهُ ﷺ :

OTURMASI VE DAYANMASI

رَوَى الْبُخَارِيُّ فِي «الْأَدَبِ» وَأَبُو يَعْلَى عَنْ قَيْلَةَ بِنْتِ مَحْرَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا قَالَتْ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَاعِدًا الْقُرْفُصَاءِ. وَالْقُرْفُصَاءُ: وَهِيَ أَنْ يَجْلِسَ عَلَى مَقْعَدَتِهِ نَاصِبًا رِجْلَيْهِ وَيَضُمُّ فَخْذَيْهِ إِلَى بَطْنِهِ.

Buhârî'nin, “el-Edebü'l-Müfred” adlı kitabında ve Ebû Ya‘lâ'nın Kayle bint Mahreme (Radıyallâhu Teâlâ Anhâ)’dan rivayet ettiklerine göre:

“Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’i, Kurfusâ şeklinde otururken gördüm.”

Kurfusâ: Kalçaları yere koyarak, dizler dik bir şekilde karna yapıştırılmak ve elleri bacaklar üzerinde bağlamak suretiyle yapılan oturuş şekline denir.

وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: «كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا جَلَسَ فِي الْمَسْجِدِ اخْتَبَى بِيَدَيْهِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ فِي «الشَّمَايِلِ» وَأَبُو دَاوُدَ.

وَالْإِخْتِبَاءُ: هُوَ أَنْ يَضُمَّ الْإِنْسَانُ رِجْلَيْهِ إِلَى بَطْنِهِ بِثَوْبٍ يَجْمَعُهُمَا بِهِ مَعَ ظَهْرِهِ وَيَشُدُّهُ عَلَيْهَا، وَفِي هَذَا الْحَدِيثِ أَنَّ الْإِخْتِبَاءَ غَيْرُ مَنْهِيٍّ عَنْهُ.

Ebû Saîd el-Hudrî (Radıyallâhu Anh)’tan rivayet edildiğine göre: “Resûlüllâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) oturacağı zaman ihtibâ şeklinde otururdu.” (Tirmizî, eş-Şemâilü’l-Muhammediyye; Ebû Dâvûd)

İhtibâ: dizlerini yukarıya dikip uyluklarını da karnına dayayarak, herhangi bir bezi sırtından dolaştırarak birbirine bitleştirilmiş olan dizleri bağlama şeklinde olan oturma tarzıdır. Bazen bu sadece eller ile dizleri bağlama şeklinde de olabilir. Bu hadisten anlaşıldığına göre ihtibâ şeklinde oturmak nehyedilmemiştir.

وَرَوَى الْبُخَارِيُّ فِي «الْأَدَبِ» عَنْ حَنْظَلَةَ بْنِ خُذَيْمٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَأَيْتُهُ جَالِسًا مُتَرَبِّعًا.

İmam Buhârî’nin, “el-Edebü’l-Müfred” adlı kitabında Hanzala b. Huzeym (Radıyallâhu Teâlâ Anh)’tan rivayet ettiğine göre: “Resûlüllâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’in yanına geldiğimde onu bağdaş kurarak oturduğunu gördüm.”

وَرَوَى الدَّارِمِيُّ وَالتِّرْمِذِيُّ وَصَحَّحَهُ وَأَبُو عَوَانَةَ، وَابْنُ حِبَّانٍ وَابْنُ سَعْدٍ
وَابْنُ عَدِيٍّ عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى
رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَأَيْتُهُ مُتَكِنًا عَلَى وَسَادَةٍ عَلَى يَسَارِهِ.

Dârimî, Tirmizî (tashih ederek), Ebû Avâne, İbn Hibbân, İbn Sa'd ve İbn Adî'nin Câbir b. Semüra (*Radyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiklerine göre: “*Resûlüllâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)*’in huzuruna girdiğimde onu sol tarafındaki bir yastığa dayanmış olduğunu gördüm.”

نَوْمُهُ ﷺ :

UYKUSU

عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ
إِذَا أَخَذَ مَضْجَعَهُ: وَضَعَ كَفَّهُ الْيُمْنَى تَحْتَ خَدِّهِ الْأَيْمَنِ، وَقَالَ: «رَبِّ
قِنِي عَذَابَكَ يَوْمَ تَبْعَثُ عِبَادَكَ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ فِي «الشَّمَائِلِ».

Berâ b. Âzib (*Radyallâhu Anh*)’tan rivayet edildiğine göre: Peygamber Efendimiz (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) uyumak üzere uzandığında sağ elini sağ yanağının altına koyar, sonra da: “***Rabb'im kullarını dirilteceğin kıyamet gününde beni azabından koru.***” diye dua ederdi. (Tirmizî, eş-Şemâilü'l-Muhammediyye)

وَرَوَى أَبُو الشَّيْخِ، وَابْنُ الْجَوْزِيِّ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا قَالَتْ:
كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَنَامَ يَتَوَضَّأُ وَضُوءَهُ لِلصَّلَاةِ.

Ebü's-Şeyh ve İbnü'l-Cevzî'nin Âişe (*Radyallâhu Teâlâ Anhâ*)’dan rivayet ettiklerine göre: “*Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)* uyumak istediğinde namaz için aldığı abdest gibi abdest alırdı.”

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: «كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ كُلَّ لَيْلَةٍ جَمَعَ كَفَّيْهِ فَنَفَثَ فِيهِمَا وَقَرَأَ فِيهِمَا: ﴿قُلْ هُوَ

اللَّهُ أَحَدٌ، وَقُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ، وَقُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ، ثُمَّ مَسَحَ بِهِمَا مَا اسْتَطَاعَ مِنْ جَسَدِهِ، يَبْدَأُ بِهِمَا رَأْسَهُ وَوَجْهَهُ وَمَا أَقْبَلَ مِنْ جَسَدِهِ، يَصْنَعُ ذَلِكَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ فِي «الشَّمَائِلِ».

Âişe (Radiyallâhu Anhâ)'dan rivayet edildiğine göre: “Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) her gece yatağına geldiğinde ellerini birleştirir İhlâs, Felak ve Nâs sûrelerini okur, ellerine üfledikten sonra başından ve sonrasında da yüzünden başlayarak bedeninden ulaşabildiği yerleri mesh ederdi. Bunu üç kez tekrar ederdi.” (Tirmizî, eş-Şemâilü'l-Muhammediyye)

وَرَوَى الْبُخَارِيُّ فِي «الْأَدَبِ» عَنْ أَبِي أَمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِرَجُلٍ فِي الْمَسْجِدِ مُنْبَطِحًا لَوَجْهِهِ فَضْرَبَهُ بِرِجْلِهِ وَقَالَ: «فُمْ نَوْمَةً جَهَنَّمِيَّةً».

İmam Buhârî, “el-Edebü'l-Müfred” adlı kitabında, Ebû Ümâme (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet ettiğine göre: Bir adam mescitte yüzükoyun bir şekilde yere uzanmış yatıyordu. Resûlüllâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) mescide gelip onu bu şekilde görünce ayağıyla onu dürterek uyandırmış ve şöyle demiştir: **“Kalk, cehennem ehli bu şekilde yatar.”**

تَطْيِيبُهُ ﷺ :

KOKULANMASI

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: «كَانَتْ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُكَّةٌ يَتَطَيَّبُ مِنْهَا». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ.

وَالسُّكَّةُ: وِعَاءٌ فِيهِ طِيبٌ.

Enes (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: “Resûlüllâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in bir koku kutusu vardı ve ondan gerektikçe sürerdi.” (Tirmizî)

(السُّكَّةُ): İçinde koku olan kap manasındadır.

وَرَوَى الْبُخَارِيُّ وَالنَّسَائِيُّ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ لَا يَرُدُّ الطِّيبَ.

Buhârî ve Nesâî'nin, Enes (Radıyallâhu Teâlâ Anh)'tan rivayet ettiklerine göre: "Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) kendisine takdim edilen kokuyu geri çevirmezdi."

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «طِيبُ الرَّجَالِ: مَا ظَهَرَ رِيحُهُ، وَخَفِيَ لَوْنُهُ؛ وَطِيبُ النِّسَاءِ: مَا ظَهَرَ لَوْنُهُ، وَخَفِيَ رِيحُهُ». أَخْرَجَهُ التِّرْمِذِيُّ فِي «الشَّمَائِلِ».

Ebû Hüreyre (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): **“Erkeklerin süründüğü kokular, kokusu duyulan ve rengi gözükmeyen türden; kadınların kullandıkları kokular ise, kokusu duyulmayan ve rengi gözüken cinsten olmalıdır.”** buyurmuşlardır. (Tirmizî, eş-Şemâilü'l-Muhammediyye)

تُنَظَّفُهُ وَتَجْمَلُهُ ﷺ :

TEMİZLENMESİ VE SÜSLENMESİ

رَوَى التِّرْمِذِيُّ عَنْ سَعْدِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى طَيِّبٌ يُحِبُّ الطِّيبَ، نَظِيفٌ يُحِبُّ النَّظَافَةَ، كَرِيمٌ يُحِبُّ الْكَرَمَ، جَوَادٌ يُحِبُّ الْجُودَ، فَتَنَظَّفُوا أَفَيْتَكُمْ وَلَا تَشَبَّهُوا بِالْيَهُودِ».

Sa'd (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: Resûlüllâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Allah güzeldir, güzel olanı sever; temizdir, temizliği sever; kerem sahibidir, cömertliği sever. Evlerinizin avluların temizleyin. (Evlerinizi pis tutmak suretiyle) Yahudilere benzemeyin.”**

وَفِي الصَّحِيحَيْنِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: «مَا مَسِسْتُ حَرِيرًا وَلَا دِيْبَاجًا أَلَيْنَ مِنْ كَفِّ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَلَا شَمَمْتُ رِيحًا قَطُّ أَوْ عَرَفًا - وَفِي رِوَايَةٍ: أَوْ عَرَقًا - أَطِيبَ مِنْ رِيحِ أَوْ عَرَفِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ».

Sahîhayn'de Enes (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: “Ben hayatımda Resûlüllâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in mübârek elinden daha yumuşak hiçbir ipeğe, hiçbir atlasa dokunmadım. Yine ben ömrümde Resûlüllâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in kokusundan (bir rivâyette: ter kokusundan) daha hoş bir koku koklamadım.”

وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، لَا يَنَامُ إِلَّا وَالسِّوَاكُ عِنْدَهُ، فَإِذَا اسْتَيْقَظَ بَدَأَ بِالسِّوَاكِ. رَوَاهُ أَحْمَدُ وَأَبُو يَعْلَى.

Abdullah b. Ömer (Radiyallâhu Anhümâ)'dan rivayet edildiğine göre: “Resûlüllâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) yanında misvak bulunmadan uyumazdı. Uyandığı zaman hemen misvak kullanırdı.” (Ahmed b. Hanbel; Ebû Ya'lâ)

وَرَوَى الْحَكِيمُ التِّرْمِذِيُّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُسْرِ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: «قَصُّوا أَظْفَارَكُمْ، وَادْفِنُوا قَلَامَاتِكُمْ، وَنَقُّوا بِرَاجِمِكُمْ، وَنَظَّفُوا لِثَاتِكُمْ مِنَ الطَّعَامِ، وَاسْتَاكُوا، وَلَا تَدْخُلُوا عَلَيَّ قُحْرًا بُحْرًا».

قَلَامَاتِكُمْ: مَا قَطَعْتُمُوهُ مِنَ الْأَظْفَارِ.

نَقُّوا بِرَاجِمِكُمْ: بِالْعُودِ فِي تَنْظِيفِ ظُهُورِ عُقَدِ مَفَاصِلِ أَصَابِعِكُمْ. نَظَّفُوا لِثَاتِكُمْ: لَحْمَ الْأَسْنَانِ. قُحْرًا: مُضَفَّرَةٌ مِنْ شِدَّةِ الْخُلُوفِ. وَبُحْرًا: مِنَ الْبَحْرِ، بِفَتْحَتَيْنِ، وَهُوَ نَسْنُ الْقَمِ.

Hakîm et-Tirmizî'nin Abdullah b. Büsr (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet ettiğine göre Resûlüllâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: “Tırnaklarınızı kesip gömün ve tırnaklarınızın etrafını iyice temizleyin.

Taberânî ve Beyhakî, Âişe (Radıyallâhu Teâlâ Anhâ)'nın şöyle dediğini rivayet etmişlerdir: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şu beş şeyi sefer zamanında da normal zamanda da terk etmemiştir; Ayna, Sürmedanlık, Tarak, Yağdanlık, Misvak.”

وَرَوَى التِّرْمِذِيُّ فِي «الشَّمَائِلِ» قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُكْثِرُ دُهْنَ رَأْسِهِ، وَتَسْرِيحَ لِحْيَتِهِ.

Tirmizî “eş-Şemâil” adlı eserinde rivayet ettiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) saçını çokça yağlar ve sakalını da çok tarardı.”

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «اللَّهُمَّ أَحْسَنْتَ خَلْقِي، فَأَحْسِنْ خُلُقِي». رَوَاهُ أَحْمَدُ وَزَادَ الْإِمَامُ الصَّالِحِيُّ فِي سُبُلِ الْهُدَى وَالرَّشَادِ فِي سِيرَةِ خَيْرِ الْعِبَادِ، «وَأَوْسَعَ عَلَيَّ فِي رِزْقِي».

Âişe (Radıyallâhu Teâlâ Anhâ)'dan rivayet edildiğine göre: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle derdi: “**Allah’ım benim yaratılışımı güzel yaptığın gibi ahlakımı da güzel yap.**” (Ahmed b. Hanbel, Müsned.) İmam Sâlihî’nin, Sübülü’l-Hüdâ ve’r-Raşâd fî Sîrati Hayri’l-İbâd adlı eserinde “**rızkımı da genişlet**” ziyadesi vardır.

وَعَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: رَأَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَبِيًّا قَدْ حُلِقَ بَعْضُ شَعْرِ رَأْسِهِ وَتَرِكَ بَعْضُهُ، فَنَهَاهُمْ عَنْ ذَلِكَ، وَقَالَ: «اخْلِقُوهُ كُلَّهُ، أَوْ اتْرُكُوهُ كُلَّهُ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ عَلَى شَرْطِ الْبُخَارِيِّ وَمُسْلِمٍ.

İbn Ömer (Radıyallâhu Anhâ)'tan rivayet edildiğine göre: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem), saçının bir kısmı kesilmiş bir kısmı kesilmemiş küçük bir çocuk gördü. Bundan nehyederek: “**Ya tamamını**

kesin ya da tamamını uzatın.” dedi. (Ebû Dâvûd, sahih isnatla Buhârî ve Müslim’in şartı üzere rivayet etmiştir.)

وَعَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تَخْلُقَ الْمَرْأَةُ رَأْسَهَا. رَوَاهُ النَّسَائِيُّ.

Ali (Radiyallâhu Anh)’tan rivayet edildiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) kadının saçını kazımasını nehyetmiştir.” (Nesâî)

خَضَابُهُ ﷺ :

KINA YAKMASI

عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَوْهَبٍ، قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى أُمِّ سَلَمَةَ، فَأَخْرَجَتْ إِلَيْنَا شَعْرًا مِنْ شَعْرِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَخْضُوبًا. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.
مَخْضُوبًا: مَضْبُوعًا بِالْحِنَاءِ وَالْكَتَمِ.

Osman b Abdullah b. Mevheb (Radiyallâhu Anh)’tan rivayet edildiğine göre: “Ümmü Seleme (Radiyallâhu Anhâ)’nın yanına girdim bize peygamber efendimizin saçlarından kınalı bir saç çıkartarak gösterdi.” (Buhârî)

(مَخْضُوبًا): Kına ve ketem ile boyanmış demektir.

وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: رَأَيْتُ شَعْرَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَخْضُوبًا.

Enes (Radiyallâhu Anh)’tan rivayet edildiğine göre: “Ben Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’in saçını kınalı olarak gördüm.”

قَالَ حَمَادٌ: وَأَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ عَقِيلٍ قَالَ: رَأَيْتُ شَعْرَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِنْدَ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ مَخْضُوبًا. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ فِي «الشَّمَايِلِ».

Hammad (Rahimehullâh)'ın Abdullah b. Muhammed b. Akîl (Rahimehullâh)'tan rivayet ettiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'in Enes b. Mâlik (Radiyallâhu Anh)'ın yanındaki saçının kınalı olduğunu gördüm.” (Tirmizî, eş-Şemâilü'l-Muhammediyye)

كُحْلُهُ ﷺ :

SÜRME KULLANMASI

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: كَانَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَكْتَحِلُ قَبْلَ أَنْ يَنَامَ بِالْإِثْمِدِ ثَلَاثًا فِي كُلِّ عَيْنٍ. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ فِي «الشَّمَائِلِ».

İbn Abbâs (Radiyallâhu Anhümâ)'dan rivayet edildiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) yatmadan önce ismid adındaki sürmeyi her gözüne üçer kez sürmek suretiyle kullanırdı.” (Tirmizî, eş-Şemâilü'l-Muhammediyye)

وَقَالَ يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ فِي حَدِيثِهِ: إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَتْ لَهُ مُكْحَلَةٌ يَكْتَحِلُ مِنْهَا عِنْدَ النَّوْمِ ثَلَاثًا فِي كُلِّ عَيْنٍ. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ فِي «الشَّمَائِلِ».

Yezîd b. Hârûn kendi rivayetinde şöyle demiştir: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in sürmedanlığı vardı uyumadan önce sürmedanlıktan sürme alarak her bir gözüne üç kere sürerdi.” (Tirmizî, eş-Şemâilü'l-Muhammediyye)

أَدَبُهُ فِي قَضَاءِ حَاجَتِهِ ﷺ :

KAZÂ-İ HÂCET ESNASINDAKİ EDEBİ

عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي قُرَادٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ، قَالَ: «كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا انْطَلَقَ لِحَاجَتِهِ تَبَاعَدَ حَتَّى لَا يَرَاهُ أَحَدٌ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ، وَالتِّرْمِذِيُّ، وَالنَّسَائِيُّ.

Abdurrahman b. Ebî Kurâd (*Radıyallâhu Teâlâ Anh*)’tan dan rivayet edildiğine göre: “*Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) kazâ-i hâcet için gittiği vakitte hiç kimse kendisini göremeyecek kadar uzaklaşır.*” (Ebû Dâvûd; Tirmizî; Nesâî)

وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ الْخَلَاءَ قَالَ: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبْثِ وَالْخَبَائِثِ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ، وَمُسْلِمٌ.

Enes (*Radıyallâhu Teâlâ Anh*)’tan rivayet edildiğine göre: “*Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) helaya girdiği zaman şu duayı okurdu: “Allah’ım büyük ve küçük şeytanların şerrinden sana sığınırım.”*” (Buhârî; Müslim)

البَابُ الثَّانِي

عِبَادَتُهُ صَلَوَاتُ رَبِّي وَسَلَامُهُ عَلَيْهِ

عِبَادَتُهُ وَصَلَاتُهُ ﷺ :

2. BAP

PEYGAMBER EFENDİMİZİN İBADETİ

İBADET VE NAMAZI

عَنْ الْمُغِيرَةَ بْنِ شُعْبَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَامَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى انْتَفَخَتْ قَدَمَاهُ، فَقِيلَ لَهُ أَتَتَكَلَّفُ هَذَا وَقَدْ غَمَرَ اللَّهُ لَكَ مَا تَقْدَمُ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأْخَرُ؟ قَالَ: «أَفَلَا أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا». رَوَاهُ الشَّيْخَانِ وَالتِّرْمِذِيُّ.

Muğire b. Şu'be (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: "Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem), (gece namazında) ayakları şişinceye kadar ayakta durdu. Kendisine: "Allah Teâlâ senin geçmiş ve gelecek günahlarını bağışladığı halde sen kendini buna zorluyor musun?" denildiğinde şöyle cevap verdi: **"Çok şükreden bir kul olmayayım mı?"** (Buhârî; Müslim; Tirmizî)

وَعَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: أَنَّهُ بَاتَ عِنْدَ مَيْمُونَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا وَهِيَ خَالَتُهُ، قَالَ: فَاضْطَجَعْتُ فِي عَرْصِ الْوَسَادَةِ، وَاضْطَجَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي طُولِهَا، فَنَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، حَتَّى إِذَا انْتَصَفَ اللَّيْلُ أَوْ قَبْلَهُ بِقَلِيلٍ - أَوْ بَعْدَهُ بِقَلِيلٍ - فَاسْتَيْقَظَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَجَعَلَ يَمْسَحُ النَّوْمَ عَنْ وَجْهِهِ، وَقَرَأَ عَشْرَ آيَاتِ الْخَوَاتِمِ مِنْ سُورَةِ آلِ عِمْرَانَ، ثُمَّ قَامَ إِلَى شَيْءٍ مُعَلَّقٍ فَتَوَضَّأَ مِنْهَا فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ، ثُمَّ قَامَ يُصَلِّي، قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّاسٍ: فَقُمْتُ إِلَى جَنْبِهِ، فَوَضَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدَهُ الْيُمْنَى عَلَى رَأْسِي، ثُمَّ أَخَذَ بِأُذُنِي الْيُمْنَى فَقَتَلَهَا،

وَرَوَى أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي ثُمَّ يَنَامُ قَدَرَ مَا صَلَّى، ثُمَّ يُصَلِّي قَدَرَ مَا نَامَ، ثُمَّ يَنَامُ قَدَرَ مَا صَلَّى حَتَّى يُضْبَحَ.

Ebû Dâvûd, Tirmizî ve Nesâî, Ümmü Seleme (Radıyallâhu Teâlâ Anhâ)'dan rivayet ettiklerine göre: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem), gece namaz kılar, namaz kıldığı müddet kadar uyurdu, sonra kalkar uyuduğu müddet kadar namaz kılar sonra namaz kıldığı müddet kadar tekrar uyurdu. Sabaha kadar bu şekilde devam ederdi.”

وَرَوَى أَبُو دَاوُدَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «اَكْلَفُوا مِنَ الْعَمَلِ مَا تُطِيقُونَ، فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَمَلُ حَتَّى تَمَلُّوا، وَإِنْ أَحَبَّ الْعَمَلُ إِلَى اللَّهِ أَذْوَمُهُ وَإِنْ قَلَّ».

Ebû Dâvûd, Âişe (Radıyallâhu Anhâ)'dan rivayet ettiğine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Amellerden gücünüz yettiği kadarını yapın. Andolsun ki siz bıkmadıkça Allah bıkmaz. Allah Teâlâ'ya en sevgili amel az da olsa devamlı olandır.”**

وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الصَّلَاةِ فِي بَيْتِي وَالصَّلَاةِ فِي الْمَسْجِدِ؟ قَالَ: «قَدْ تَرَى مَا أَقْرَبَ بَيْتِي مِنَ الْمَسْجِدِ، فَلَأَنْ أُصَلِّيَ فِي بَيْتِي أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أُصَلِّيَ فِي الْمَسْجِدِ، إِلَّا أَنْ تَكُونَ صَلَاةً مَكْتُوبَةً». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَهَ.

Abdullah b Sa'd (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'e evde kılınan namaz ile mescidde kılınana namazı sordum.” Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu: **“Benim evimin mescide ne kadar yakın olduğumu biliyorsun Farz namaz hariç elbette evde kıldığım namaz mescidde kıldığım namazdan bana daha sevimlidir.”** (Tirmizî; İbn Mâce)

وَعَنْ مُعَاذَةَ بِنْتِ عَبْدِ اللَّهِ الْعَدَوِيَّةِ قَالَتْ: قُلْتُ لِعَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: أَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي الضُّحَى؟ قَالَتْ: نَعَمْ، أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ، وَيَزِيدُ مَا شَاءَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

Muâze bint Abdullâh el-Adeviyye'den rivayet edildiğine göre, kendisi Âişe (Radıyallâhu Anhâ)'ya: "Peygamber Efendimiz kuşluk namazı kılar mıydı?" diye sordu. Âişe (Radıyallâhu Anhâ) şöyle cevap verdi: "Evet dört rekât kılar ve Allah'ın dilediği kadarını eklerdi." (Müslim)

إِقَاطُهُ أَهْلَهُ ﷺ لِصَلَاةِ اللَّيْلِ:

GECE NAMAZI İÇİN AİLESİNİ UYANDIRMASI

رَوَى الْإِمَامُ أَحْمَدُ، وَالشَّيْخَانِ، وَالنَّسَائِيُّ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: دَخَلَ عَلِيٌّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَى فَاطِمَةَ مِنَ اللَّيْلِ، فَأَيَقُظْنَا لِلصَّلَاةِ ثُمَّ رَجَعَ إِلَى بَيْتِهِ فَصَلَّى هَوِيًّا مِنَ اللَّيْلِ فَلَمْ يَسْمَعْ لَنَا حِسًّا، فَرَجَعَ إِلَيْنَا، فَأَيَقُظْنَا وَقَالَ: «قُومَا فَصَلِّيَا» قَالَ: فَجَلَسْتُ وَأَنَا أَعْرُكُ عَيْنَيَّ وَأَنَا أَقُولُ: إِنَّا وَاللَّهِ مَا نُصَلِّي إِلَّا مَا كُتِبَ لَنَا، إِنَّمَا أَنْفُسُنَا بِيَدِ اللَّهِ تَعَالَى إِنْ شَاءَ أَنْ يَبْعَثَنَا بَعَثْنَا، قَالَ: فَوَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَمْ يَزِجْ إِلَى شَيْئًا وَسَمِعْتُهُ وَهُوَ يَقُولُ بِيَدِهِ عَلَى فَخِذِهِ -وَفِي رِوَايَةٍ بِيَدِهِ عَلَى الْأُخْرَى-: «مَا نُصَلِّي إِلَّا مَا كُتِبَ لَنَا، مَا نُصَلِّي إِلَّا مَا كُتِبَ لَنَا» ﴿وَكَانَ الْإِنْسَانُ أَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلًا﴾.

İmam Ahmed b. Hanbel, Buhârî, Müslim ve Nesâî, Ali (Radıyallâhu Teâlâ Anh)'tan rivayet ettiklerine göre: "Bir gece Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem), evimize gelip beni ve kızı Fâtıma'yı namaz için uyandırıp geri evine döndü. Uzun bir süre namaz kıldıktan sonra bizden herhangi bir ses duymayınca tekrar gelerek bizi uyandırdı ve **'Kalkın,**

namaz kılın' dedi. Ben de yattığım yerden doğrularak şöyle dedim: 'Ey Allah'ın Resûlü, Biz sadece bize farz olan namazları kılarız, canlarımız Allah'ın elindedir. Eğer bizim kalkmamızı dilerse kaldırır.' dedim. Ben böyle söyleyince Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) bana hiçbir karşılık vermeden dönüp gitti ve. Sonra onun giderken elini dizine -bir rivayette bir elini diğer eline- vurduğunu ve '**Biz sadece bize farz olan namazları kılarız**' sözünü tekrarlayarak «**Fakat insan tartışmaya çok düşkün olan bir varlıktır**»² âyetini okuduğunu duydum."

وَرَوَى أَحْمَدُ، وَمَالِكٌ، وَابْنُ خَرِشٍ، وَالتِّرْمِذِيُّ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ
تَعَالَى عَنْهَا: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَيْقِظَ لَيْلَةً فَرَجَأَ وَهُوَ
يَقُولُ: «سُبْحَانَ اللَّهِ» وَفِي لَفْظٍ: «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» «مَاذَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ الْفَتَنِ،
مَاذَا أَنْزَلَ مِنَ الْخَزَائِنِ» وَفِي لَفْظٍ: «مَاذَا فُتِحَ مِنَ الْخَزَائِنِ، مَنْ يُوقِظُ
صَوَاحِبَ الْحُجُرَاتِ» -يُرِيدُ أَزْوَاجَهُ- «فَيَصْلِينَ، رَبُّ كَاسِيَةٍ فِي الدُّنْيَا
عَارِيَةٍ فِي الْآخِرَةِ».

Ahmed b. Hanbel, Mâlik, Buhârî ve Tirmizî, Ümmü Seleme (Radiyallâhu Anhâ)'dan rivayet ettiklerine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: "Sübhânellâh -bir rivayette: Lâ İlâhe İllallâh-. Allah Teâlâ bu gece ne fitneler ve ne hazineler indirdi -bir rivayette: ne hazineler de açıldı-. Hücre sahiplerini (yani mü'minlerin annelerini) uyandırınız, namaz kılsınlar. Dünyada nice giyinik kadınlar vardır ki, ahirette çıplaktırlar."

صَوْمُهُ ﷺ :

ORUCU

عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَقِيقٍ قَالَ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ عَنْ صِيَامِ النَّبِيِّ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَتْ: كَانَ يَصُومُ حَتَّى نَقُولَ: قَدْ صَامَ، وَيُفْطِرُ حَتَّى نَقُولَ

² Kehf Sûresi, 54.

قَدْ أَفْطَرَ، قَالَتْ: وَمَا صَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَهْرًا كَامِلًا مُنْذُ قَدِمَ الْمَدِينَةَ إِلَّا رَمَضَانَ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ، وَالتِّرْمِذِيُّ.

Eyyûb, Abdullah b Şakîk'ten rivayet ettiğine göre Âişe (Radıyallâhu Anhâ)'ya: "Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in orucunu sordum." O da şöyle dedi: "Bazen biz gerçekten (bir daha iftar etmeyecek şekilde) oruç tuttu diyene kadar oruç tutardı. Bazen de gerçekten (bir daha oruç tutmayacak) diyene kadar iftar ederdi. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) Medine'ye geldiğinden beri Ramazan ayı dışında hiçbir ayı tamamen oruçlu geçirmemiştir." (Müslim; Nesâî; Tirmizî)

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُ حَتَّى نَقُولَ: لَا يَفْطِرُ، وَيَفْطِرُ حَتَّى نَقُولَ: لَا يَصُومُ، فَمَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَكْمَلَ صِيَامَ شَهْرٍ إِلَّا رَمَضَانَ، وَمَا رَأَيْتُهُ أَكْثَرَ صِيَامًا مِنْهُ فِي شَعْبَانَ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

Âişe (Radıyallâhu Anhâ)'dan rivayet edildiğine göre: "Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) bazen biz bir daha iftar etmeyecek diyene kadar oruç tutardı. Bazen de bir daha oruç tutmayacak diyene kadar iftar ederdi. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) Ramazan ayının dışında hiçbir ayı tamamen oruçlu geçirmezdi. Ramazan ayının dışında en fazla Şaban ayında oruç tutardı." (Buhârî)

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «تُعْرَضُ الْأَعْمَالُ يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ وَالْخَمِيسِ، فَأُحِبُّ أَنْ يُعْرَضَ عَمَلِي وَأَنَا صَائِمٌ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ، وَأَحْمَدُ.

Ebû Hüreyre (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: "**Ameller, pazartesi ve perşembe günleri Allah Teâlâ'ya arz edilir. Ben de amelimin oruçlu olduğum halde arz olunmasını severim.**" (Tirmizî; Ahmed b. Hanbel)

وَعَنْ مُعَاذَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: قُلْتُ لِعَائِشَةَ أَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ؟ قَالَتْ: نَعَمْ، قُلْتُ: مِنْ أَيِّهِ كَانَ يَصُومُ؟ قَالَتْ: لَا يُبَالِي مِنْ أَيِّهِ صَامَ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ، وَأَبُو دَاوُدَ، وَالتِّرْمِذِيُّ.

Muâze (*Radıyallâhu Anhâ*)’dan rivayet edildiğine göre, kendisi Âişe (*Radıyallâhu Anhâ*)’ya: “Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) her aydan üç gün oruç tutar mıydı?” diye sorunca Âişe (*Radıyallâhu Anhâ*): “Evet” dedi. “Ayn hangi günlerinde oruç tutardı?” diye sorduğumda ise “Hangi günlerinde oruç tuttuğunu önemsemezdi.” dedi. (Müslim; Ebû Dâvûd; Tirmizî)

أَذْكَارُهُ ﷺ وَاسْتِعَاذَتُهُ فِي الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ :

GECE GÜNDÜZ OKUDUĞU VE KENDİSİYLE KORUNDUĞU ZİKİRLER

وَقَدْ كَانَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي ذِكْرِ مُتَّصِلٍ مُزْتَبِطٍ فِي الْحَالِ الَّذِي عَلَيْهِ.

Peygamber Efendimiz (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) olmuş olduğu her halde devamlı olarak bir zikir üzereydi.

سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ؟ فَقَالَ: «أَنْ تَمُوتَ وَلِسَانُكَ رَطْبٌ بِذِكْرِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ». رَوَاهُ ابْنُ حِبَّانَ، وَالطَّبْرَانِيُّ، وَابْنُ أَبِي حَتْمَةَ.

Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)’e: “Amellerin en faziletlisi hangi ameldir?” diye sorulduğunda şöyle cevap verdi: “**En faziletli amel dilin Allah Teâlâ’nın zikri ile ıslak olduğu halde vefat etmendir.**” (İbn Hibbân; Taberânî; Beyhakî)

وَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: مَنْ شَغَلَهُ ذِكْرِي عَنْ مَسْأَلَتِي أَعْطَيْتُهُ أَفْضَلَ مَا أُعْطِيَ السَّائِلِينَ». أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ فِي «التَّارِيخِ»، وَالْبَزَّازُ، وَالْبَيْهَقِيُّ.

Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu: **“Allah azze ve celle şöyle buyurdu: «Beni zikretmek, kendisini benden istemekten alıkoyan kişiye benden isteyenlerin istediklerinden çok daha üstün olanını veririm.»”** (Buhârî, *et-Târîhu'l-Kebîr*; Bezzâr; Beyhakî)

وَرَوَى الشَّيْخَانِ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدْعُو هَذَا الدُّعَاءَ: «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي خَطِيئَتِي وَجَهْلِي وَإِسْرَافِي فِي أَمْرِي، وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي جِدِّي وَهَزْلِي وَخَطِيئِي وَعَمْدِي، وَكُلَّ ذَلِكَ عِنْدِي، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ، وَمَا أَسْرَزْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ، وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي، أَنْتَ الْمُقَدِّمُ، وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ، وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ».

Buhârî ve Müslim, İbn Abbâs (Radıyallâhu Anhümâ)'dan rivayet ettiklerine göre: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle dua ederdi: **“Ey Allah'ım! Benim hatamı, bilgisizliğimi, (her) işimde israfımı ve benden daha iyi bilmekte olduğun kusurlarımı mağfiret eyle. Ey Allah'ım! Benim hatalarımı, kastımla ve bilgisizliğimle işlediklerimi, şakalarımı mağfiret eyle! Bunların hepsi bende vardır. Ey Allah'ım! Evvelden yaptığım, sonradan yapacağım, gizlediğim, açığa çıkardığım, benden daha iyi bildiğin bütün günahlarımı Sen mağfiret eyle! Öne geçiren ancak Sen'sin, sonraya bırakan da ancak Sen'sin. Sen her şeye gücü yetensin.**

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اللَّهُمَّ اغْسِلْ خَطَايَايَ بِمَاءِ الثَّلَجِ وَالْبَرَدِ، وَنَقِّ قَلْبِي مِنَ الْخَطَايَا كَمَا نَقَّيْتَ الثُّوبَ الْأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ، وَبَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ». رَوَاهُ أَحْمَدُ.

Âişe (Radiyallâhu Teâlâ Anhâ)'dan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu: **“Allah’ım hatalarımı kar ve dolu suyu ile yıka! Allah’ım beyaz elbiseyi pisliklerden arındırdığın gibi hataları kalbimden temizle! Benim ile hatalarımın arasını doğu ve batının uzaklığı kadar uzak eyle!”** (Ahmed b. Hanbel)

وَرَوَى أَبُو يَعْلَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَدْعُو فَيَقُولُ: «اللَّهُمَّ طَهِّرْني بِالثلجِ والبرَدِ والماءِ الباردِ، اللَّهُمَّ طَهِّرْ قَلْبِي مِنَ الْخَطَايَا كَمَا طَهَّرْتَ الثُّوبَ الْأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ، وَبَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ ذُنُوبِي كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ، وَنَفْسٍ لَا تَشْبَعُ، وَدُعَاءٍ لَا يُسْمَعُ، وَعِلْمٍ لَا يَنْفَعُ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَوْلَاءِ الْأَرْبَعِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ عِيشَةً نَقِيَّةً - وَفِي رِوَايَةٍ تَقِيَّةً -، وَمِيتَةً سَوِيَّةً، وَمَرَدًّا غَيْرَ مُخْزٍ وَلَا فَاضِحٍ».

Ebû Ya'lâ, Abdullah b. Ebî Evfâ (Radiyallâhu Teâlâ Anh)'tan rivayet ettiğine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle dua ederdi: **“Allah’ım beni kar, dolu ve soğuk sular ile temizle, Allah’ım beyaz elbiseyi kirlerden arındırdığın gibi kalbimi de hatalardan arındır. Günahlarım ile benim aramı doğu ve batının uzaklığı şeklinde uzaklaştır. Allah’ım korkmayan kalpten, doymayan nefisten, icabet edilmeyen duadan, fayda vermeyen ilimden sana sığınırım. Allah’ım bu dört tanesinden sana sığınırım. Allah’ım senden temiz bir hayat, sıkıntı ve meşakkatsiz bir ölüm, azap olunmadığım ve günahlarımın aşikâr olmadığı bir ahiret hayatı istiyorum.”** (Ahmed b. Hanbel)

وَرَوَى الْإِمَامُ أَحْمَدُ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا حَزَبَهُ أَمْرٌ قَالَ: «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَكِيمُ الْعَظِيمُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَرَبُّ الْأَرْضِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ» ثُمَّ يَدْعُو.

İmam Ahmed b. Hanbel, İbn Abbâs (Radıyallâhu Teâlâ Anhümâ)'dan rivayet ettiğine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in başına bir iş geldiğinde ilk olarak şunları söyler: **“Hikmet ve azamet sahibi olan Allah’tan başka ilâh yoktur. Arşın rabbi olan ve kerîm olan Allah’tan başka ilâh yoktur. Arşın rabbi olan ve azîm olan Allah’tan başka ilâh yoktur. Yerlerin, göklerin ve arşın Rabbi olan, Kerîm olan Allah’tan başka ilâh yoktur.”** Daha sonra dua ederdi.

وَرَوَى الطَّبْرَانِيُّ بِرَجَالٍ ثِقَاتٍ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا قَالَتْ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَدْعُو بِهَؤُلَاءِ الْكَلِمَاتِ: «اللَّهُمَّ أَنْتَ الْأَوَّلُ فَلَا شَيْءَ قَبْلَكَ، وَأَنْتَ الْآخِرُ فَلَا شَيْءَ بَعْدَكَ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ نَاصِيئَتُهَا بِيَدِكَ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْإِثْمِ وَالْكَسَلِ، وَمِنْ عَذَابِ النَّارِ وَمِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْغِنَى وَمِنْ فِتْنَةِ الْفَقْرِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْمَأْثَمِ وَالْمَغْرَمِ».

Taberânî, güvenilir râvilerle Ümmü seleme (Radıyallâhu Teâlâ Anhâ)'dan rivayet ettiğine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şu cümlelerle dua ederdi: **“Allah’ım evvel olan sensin, senden önce hiçbir şey yoktur. Âhir olan da sensin, senden sonra hiçbir şey yoktur. Allah’ım ipi senin elinde olan bütün mahlukatın şerrinden sana sığınırım, tembellikten ve günah işlemekten de sana sığınırım, kabir azabından, zenginlik ve fakirlik fitnesinden, günah işlemekten ve borçlanmaktan da sana sığınırım.”**

وَقَدْ وَرَدَ فِي الْأَسَانِيدِ الصَّحِيحَةِ اسْتِعَاذَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي جَمِيعِ أَحْوَالِهِ، وَمِنْ هَذِهِ الْأَحَادِيثِ:

Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in bütün hallerinde istiâze de bulunduğuna dair sahih hadisler vârid olmuştur. Bunlardan bir kısmını zikrederim:

«أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّةِ مِنْ غَضَبِهِ وَعِقَابِهِ، وَشَرِّ عِبَادِهِ، وَهَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ، وَأَنْ يَحْضُرُونِ». رَوَاهُ ابْنُ أَبِي شَيْبَةَ عَنْ ابْنِ عَمَرَ.

“Allah’ın gazabından, azabından, kullarının şerrinden, şeytanların ayartmalarından ve yanıma yaklaşmalarından Allah’ın tam kelimelerine sığınırım.” (İbn Ebî Şeybe, İbn Ömer Radıyallâhu Anhümâ’dan rivayet etmiştir.)

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ، وَالْجُبْنِ، وَالْهَرَمِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ عَنْ أَنَسٍ.

“Allah’ım acizlikten, tembellikten, korkaklıktan ve ihtiyarlıktan sana sığınırım. Dirilerin ve ölülerin fitnesinden de sana sığınırım. Kabir azabından da sana sanırım.” (Buhârî, Enes Radıyallâhu Anh’tan rivayet etmiştir.)

وَرَوَى الْحَارِثُ، وَالْبَرَّازُ -بِسَنَدٍ حَسَنِ- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدْعُو يَقُولُ: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الصَّمَمِ وَالْبَكَمِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْمَأْثَمِ وَالْمَغْرَمِ»، زَادَ الْبَرَّازُ: «وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْغَمِّ» يَعْنِي: الْغَرَقَ، «وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَدْمِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ مَوْتِ الْجُوعِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخِيَانَةِ، فَإِنَّهَا بِئْسَتِ الْبِطَانَةُ».

Hâris ve Bezzâr, -hasen bir isnatla- Ebû Hüreyre (Radıyallâhu Teâlâ Anh)’tan rivayet ettiklerine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle dua ederdi: **“Allah’ım sağır ve dilsiz olmaktan sana**

sığınırım. Günah işlemekten ve borçlanmaktan da sana sığınırım. Gam ve kederli olmaktan, göçük altında kalmaktan, açlıktan ve ihanetten sana sığınırım. O ne kötü bir huydur.”

وَرَوَى الطَّبْرَانِيُّ -بِرَجَالِ الصَّحِيحِ- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ:
كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ
وَالْحَزَنِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْقَسْوَةِ وَالْغَفْلَةِ
وَالْعَيْلَةِ وَالذِّلَّةِ وَالْمَسْكَنَةِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْفُسُوقِ وَالشَّقَاقِ وَالنِّفَاقِ
وَالشُّمْعَةِ وَالرِّيَاءِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الصَّمَمِ وَالْبُكْمِ، وَالْجُنُونِ وَالْجَذَامِ وَسَيِّئِ
الْأَسْقَامِ». وَكَذَلِكَ رَوَاهُ أَحْمَدُ، وَأَبُو دَاوُدَ.

Taberânî, -sahih râvilerle- Ebû Hüreyre (Radıyallâhu Anh)’tan rivayet ettiğine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle derdi: **“Allah’ım! üzüntü ve kederden, acizlikten, tembellikten kasvetten, gafletten, fakirlikten ve yoksulluktan sana sığınırım. Allah’ım fâsıklıktan, bölünüp parçalanmaktan, nifaktan, görsünler, duysunlar diye gösteriş yapmaktan, sağır ve dilsiz olmaktan, delilikten cüzzam ve kötü hastalıklardan sana sığınırım.”** (Ahmed b. Hanbel; Ebû Dâvûd)

أَدْبُهُ ﷺ فِي الدُّعَاءِ :

DUADAKİ EDEBİ

كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُكْثِرُ مِنَ الدُّعَاءِ، وَيُرْغَبُ فِيهِ، وَيَحْتُ عَلَيْهِ، فِي
مُنَاسَبَاتٍ مُتَعَدِّدَةٍ، وَذَلِكَ لِأَنَّ الدُّعَاءَ نَوْعٌ مِنَ الْعِبَادَةِ.

كَمَا جَاءَ فِي الْحَدِيثِ الَّذِي رَوَاهُ أَصْحَابُ الشُّنَنِ وَصَحَّحَهُ التِّرْمِذِيُّ عَنْ
النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«الدُّعَاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ». ثُمَّ قَرَأَ: ﴿وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ﴾ أَيُّ: ذَلِيلِن صَاغِرِينَ.

Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) çok dua eder ve farklı farklı münasebetlerle insanları dua etmeye çok teşvik ederdi. Çünkü dua ibadetin bir parçasıdır.

Sünen müelliflerinin rivayet edip Tirmizî'nin de sahih hükmünü verdiği Nu'mân b. Beşîr (Radıyallâhu Anh)tan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Dua ibadetin ta kendisidir.”** Daha sonra da şu âyet-i kerîmeyi okumuştur: **«Rabbiniz bana dua edin ki icabet edeyim dedi. Benim ibadetim den yüz çevirenler zelil ve hakir oldukları halde cehenneme gireceklerdir.»**³

وَرَوَى التِّرْمِذِيُّ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ فُتِحَ لَهُ بَابُ الدُّعَاءِ، فَتَحَتْ لَهُ أَبْوَابُ الرَّحْمَةِ، وَمَا سُئِلَ اللَّهُ تَعَالَى شَيْئًا أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ أَنْ يُسْأَلَ الْعَافِيَةَ...» الْحَدِيثَ.

Tirmizî, İbn Ömer (Radıyallâhu Anhümâ)'dan rivayet ettiğine göre Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Kime dua kapısı açıldıysa ona rahmet kapıları açılmıştır. Afiyeti istemekten daha sevimli olan hiçbir şey Allah'tan istenilmemiştir.”**

كَانَ ﷺ يَرْفَعُ يَدَيْهِ فِي الدُّعَاءِ حَذْوَ مَنْكِبَيْهِ.

Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) dua ederken ellerini dirsekleri hizasına kaldırırdu.

وَقَدْ جَمَعَ النَّوَوِيُّ فِي «شَرْحِ الْمُهَذَّبِ» نَحْوًا مِنْ ثَلَاثِينَ حَدِيثًا فِي ذَلِكَ -أَيُّ: فِي رَفْعِ يَدَيْهِ ﷺ فِي الدُّعَاءِ- مِنَ الصَّحِيحَيْنِ وَغَيْرِهِمَا.

³ Mü'min Sûresi, 60.

İmam Nevevî “Mühezzebe” adlı kitabın şerhinde *Sahîhayn* ve diğer kitaplardan Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’in dua esnasında ellerini kaldırdığına dair 30 küsur rivayeti zikretmiştir.

وَعَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ اللَّهَ حَيِّي كَرِيمٌ، يَسْتَحْيِي إِذَا رَفَعَ الرَّجُلُ إِلَيْهِ يَدَيْهِ أَنْ يَزُدَّهُمَا صِفْرًا خَائِبَتَيْنِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَحَسَنُهُ.

Selmân-ı Fârisî (Radiyallâhu Anh)’tan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Allah Teâlâ diridir ve kerem sahibidir. Kulu ellerini kaldırıp (dua ettiğinde) o kulunu boş olarak döndürmekten haya eder.”** (Ebû Dâvûd ve Tirmizî rivayet etmişlerdir. Ayrıca Tirmizî hasen hükmünde olduğunu da söylemiştir.)

وَفِي صَحِيحِ الْبُخَارِيِّ: قَالَ أَبُو مُوسَى الْأَشْعَرِيُّ: دَعَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ حَتَّى رَأَيْتُ بَيَاضَ إِبْطَيْهِ.

Sahîh-i Buhârî’de Ebû Mûsa el-Eş’arî (Radiyallâhu Anh)’tan rivayet edildiğine göre: “Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) dua ederken ellerini kaldırdı hatta koltuk altındaki beyazlığı gördüm.”

وَرَوَى الْإِمَامُ أَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَهَ، وَصَحَّحَهُ ابْنُ حِبَّانٍ وَالْحَاكِمُ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ لَمْ يَسْأَلِ اللَّهَ يَغْضَبْ عَلَيْهِ».

İmam Ahmed, Tirmizî, İbn Mâce’nin rivayet edip İbn Hibbân ve Hâkim’in sahih hükmünü verdiği Ebû Hüreyre (Radiyallâhu Anh)’tan rivayet edilen bir hadis-i şerifte Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Allah Teâlâ’dan bir şey istemeyen kişiye Allah Teâlâ buğzeder.”**

وَفِي مُسْنَدِ أَحْمَدَ وَغَيْرِهِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَدْعُو بِدَعْوَةٍ لَيْسَ فِيهَا إِيْمٌ وَلَا قَطِيعَةٌ رَحِمَ، إِلَّا أَعْطَاهُ اللَّهُ بِهَا إِحْدَى ثَلَاثٍ: إِمَّا أَنْ يُعَجَّلَ لَهُ دَعْوَتُهُ، وَإِمَّا أَنْ يَدْخِرَهَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ، وَإِمَّا أَنْ يَصْرِفَ عَنْهُ مِنَ الشُّوءِ مِثْلَهَا».

Ahmed b. Hanbel'in "Müsned" adlı kitabında ve diğer kitaplarda, Ebû Saîd (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Günah ve sıla-i rahim bağlarını koparmakla alakalı olmadığı sürece Müslümanın ettiği duaya Allah Teâlâ mutlaka şu 3 şeyden birisi ile karşılık verir; ya hemen duasını kabul eder veya duanın ahirete erteler veya da etmiş olduğu duanın karşılığında kendisinden bir kötülüğü uzaklaştırır.”**

وَكَانَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا رَفَعَ يَدَيْهِ فِي الدُّعَاءِ لَمْ يَحْطِهُمَا حَتَّى يَمْسَحَ بِهِمَا وَجْهَهُ. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَالْحَاكِمُ عَنِ ابْنِ عُمَرَ.

“Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) dua etmek için ellerini kaldırdığında elleriyle yüzünü mesh etmeden indirmezdi.” (Tirmizî ve Hâkim, İbn Ömer (Radiyallâhu Anhümâ)'dan rivayet etmişlerdir.)

وَفِي مُسْنَدِ أَحْمَدَ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا أُنْزِلَتْ عَلَيْهِ عَشْرُ آيَاتٍ مِنْ أَوَّلِ سُورَةِ ﴿قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ﴾ قَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: فَاسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ، وَرَفَعَ يَدَيْهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ: «اللَّهُمَّ زِدْنَا وَلَا تَنْقُصْنَا، وَآكِرْمَنَا وَلَا تُهِنَّا، وَأَعْظِنَا وَلَا تَحْرِمْنَا، وَآثِرْنَا وَلَا تُؤْثِرْ عَلَيْنَا، وَأَرْضِنَا وَارْضَ عَنَّا...». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ.

Ahmed b. Hanbel'in "Müsned" adlı kitabında Ömer (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: “Mu'minûn sûresinin ilk 10 âyeti indiğinde Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) kibleye

yönelerek ellerini kaldırdı ve şöyle dua etti: “Allah’ım bize vermiş olduğun nimetleri artır, azaltma, Allah’ım bize ikram eyle ve bizi zelil eyleme, Allah’ım bize nimetlerini ikram eyle ve bizi nimetlerinden mahrum etme, Allah’ım sen bizi tut bizi terk etme bizi kendinden razı eyle ve sende bizden razı ol.” (Tirmizî)

تَهَجُّدُهُ ﷺ :

TEHECCÜD NAMAZI

Allah Teâlâ, Kur’ân-ı Kerîm’de şöyle buyurmaktadır:

﴿وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَّكَ عَسَىٰ أَن يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَّحْمُودًا﴾

«Gecenin bir vaktinde kalkıp kendine mahsus nâfile bir ibadet olarak da namaz kıl ki, rabbin seni övülmüş bir makama yükseltsin.»⁴

وَالْتَهَجُّدُ تَرْكُ النَّوْمِ بِسَبَبِ الْإِشْتَغَالِ بِالصَّلَاةِ.

Teheccüd: Namazla meşgul olmak suretiyle uykuyu terk etmek demektir.

رَوَى الشَّيْخَانِ عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: أَيُّ الْعَمَلِ كَانَ أَحَبَّ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَتْ: الدَّائِمُ. قُلْتُ: مَتَى كَانَ يَقُومُ؟ قَالَتْ: إِذَا سَمِعَ الصَّارِخَ.

Buhârî ve Müslim, Mesrûk (Radıyallâhu Anh)’tan rivayet ettiklerine göre: “Âişe (Radıyallâhu Anhâ)’ya: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’in en sevdiği amel hangisidir?” diye sordum. Âişe (Radıyallâhu Anhâ): “Devamlı olandır.” buyurdu. Mesrûk (Radıyallâhu Anh): “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’ne zaman uykudan kalkardı?” diye sordum. Âişe (Radıyallâhu Anhâ): “Horoz sesini duyduğunda kalkardı.” dedi.

⁴ İsrâ Sûresi, 79.

وَالصَّارُخُ: الدِّيكُ.

(الصَّارُخُ): Horoz demektir.

وَجَاءَ فِي «الصَّحِيحَيْنِ» عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يُنْزَلُ رَبُّنَا تَبَارَكَ وَتَعَالَى كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا، حِينَ يَبْقَى ثُلُثُ اللَّيْلِ الْآخِرِ، يَقُولُ: مَنْ يَدْعُونِي فَأَسْتَجِيبَ لَهُ؟ مَنْ يَسْأَلُنِي فَأُعْطِيَهُ؟ مَنْ يَسْتَغْفِرُنِي فَأَغْفِرَ لَهُ حَتَّى يَنْفَجِرَ الْفَجْرُ». كَمَا فِي رِوَايَةِ مُسْلِمٍ.

Buhârî ve Müslim’de Ebû Hüreyre (Radiyallâhu Anh)’tan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu: **“Rabbimiz Tebâreke ve Teâlâ her gece, gecenin son üçte biri kaldığında dünya semasına nüzul eder ve fecir doğana kadar şöyle buyurur: ‘Bana dua eden yok mu, duasını kabul edeyim! Benden isteyen yok mu, (istediğini) ona vereyim! Benden mağfiret isteyen yok mu, onu bağışlayayım.’”** (Müslim’in rivayeti de aynı şekildedir.)

قِرَاءَتُهُ وَبُكَائُهُ ﷺ :

KUR'ÂN-I KERÎM OKUMASI VE AĞLAMASI

عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: وَقَدْ سُئِلَتْ عَنْ قِرَاءَةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَإِذَا هِيَ تَنْعَتُ قِرَاءَةً مُفَسَّرَةً حَرْفًا حَرْفًا. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَأَبُو دَاوُدَ.

Ümmü Seleme (Radıyallâhu Anhâ)'ya: “Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’in Kur’ân-ı Kerim okuyuşu nasıldır?” diye sorulduğunda şöyle cevap verdi: “Harfleri adeta tefsir edencesine harf harf okurdu.” (Tirmizî; Ebû Dâvûd)

وَعَنْ قَتَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قُلْتُ لِأَنْسِ بْنِ مَالِكٍ كَيْفَ كَانَتْ قِرَاءَةُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَ: مَدًّا. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ

وَالْمَدُّ: تَطْوِيلُ النَّفْسِ فِي حُرُوفِ الْمَدِّ وَاللِّينِ، فَإِنَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعْطِي الْحُرُوفَ حَقَّهَا.

Katâde (Radıyallâhu Anh)’tan rivayet edildiğine göre: “Enes b. Mâlik (Radıyallâhu Anh)’a: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’in kiraati nasıldı?” diye sordum.” O da: “Uzundu” dedi. (Buhârî)

Med: Med ve lîn harflerinden sesini uzatmaktır. Nitekim Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) her bir harfin hakkını verirdi.

وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي قَيْسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ عَنْ قِرَاءَةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَكَانَ يُسِرُّ بِالْقِرَاءَةِ أَمْ يَجْهَرُ؟ قَالَتْ: كُلُّ ذَلِكَ قَدْ كَانَ يَفْعَلُ، قَدْ كَانَ رُبَّمَا أَسْرَرُ وَرُبَّمَا جَهَرَ، فَقُلْتُ: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَ فِي الْأَمْرِ سَعَةً. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ.

Abdullah b. Ebî Kays (Radıyallâhu Anh)’tan rivayet edildiğine göre: Âişe (Radıyallâhu Anhâ)'ya: “Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’in kiraatini sordum, sesli mi okurdu yoksa sessiz mi okurdu?”

Âişe (Radiyallâhu Anhâ): “Bunların tamamını zaman zaman yapardı, bazen sessiz okur bazen de sesli okurdu.” Bende dedim ki: “Her bir şeyde genişlik yaratan Allah'a hamdolsun.” (Ebû Dâvûd; Tirmizî; Nesâî)

وَعَنْ مُطَرِّفِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الشَّخِيرِ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يُصَلِّي وَلَجَوْفَهُ أَزِيْزٌ كَأَزِيْرِ الْمَرْجَلِ مِنَ الْبُكَاءِ. رَوَاهُ أَحْمَدُ وَأَبُو دَاوُدَ وَالنَّسَائِيُّ.

Mutarrif b. Abdillâh b. eş-Şihhîr, babasından rivayet ettiğine göre: “Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’in yanına geldiğimde namaz kılıyordu ve göğsünden tencere kaynaması gibi ses geliyordu.” (Ahmed b. Hanbel; Ebû Dâvûd; Nesâî)

خُشُوعُهُ وَخَشْيَتُهُ ﷺ مِنْ اللَّهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى :

NOKSAN SIFATLARDAN MÜNEZZEH OLAN, YÜCE OLAN ALLAH'A KARŞI OLAN HUŞÛSU VE ONDAN KORKMASI

رَوَى ابْنُ خُزَيْمَةَ فِي «صَحِيحِهِ» عَنْ عَلِيِّ كَرَّمَ اللَّهُ تَعَالَى وَجْهَهُ قَالَ: مَا كَانَ فِينَا فَارِسٌ يَوْمَ بَدْرٍ غَيْرِ الْمِقْدَادِ، وَلَقَدْ رَأَيْتُنَا وَمَا فِينَا إِلَّا نَائِمٌ، إِلَّا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَحْتَ شَجَرَةٍ يُصَلِّي وَيَبْكِي، حَتَّى أَصْبَحَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

İbn Huzeyme “Sahih” adlı eserinde Ali (Radiyallâhu Anh)’tan rivayet ettiğine göre: “Bedir günü aramızda Mikdâd haricinde başka atl yoktu. Bir ara kendimize baktığımda hepimizin uyuduğunu gördüm. Sadece Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) sabaha kadar bir ağacın altında namaz kılıp ağlıyordu.”

وَرَوَى الشَّيْخَانِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «قَارِبُوا، وَسَدِّدُوا، وَاعْلَمُوا أَنَّهُ لَنْ يَنْجُو أَحَدٌ مِنْكُمْ

بِعَمَلِهِ» وَفِي لَفْظٍ: «لَا يَدْخُلُ أَحَدٌ مِنْكُمْ الْجَنَّةَ بِعَمَلِهِ»، قَالُوا: وَلَا أَنْتَ؟
قَالَ: «وَلَا أَنَا، إِلَّا أَنْ يَتَّعَمِدَنِي اللَّهُ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ».

Buhârî ve Müslim, Ebû Hüreyre (Radıyallâhu Teâlâ Anh)'tan rivayet ettiklerine göre: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Sizler doğru yolu tutun, ifrat etmeyin ve sizler (her hâl ve hareketinizde) itidalli olun. Ayrıca bilin ki, sizden hiçbirinizi asla kendi ameli kurtaramaz”** -başka bir rivayette: **“Sizden hiç kimse ameli ile cennete giremez”**- Sahâbîler: “Yâ Resûlullâh! Seni de mi (amelin kurtaramaz)?” diye sordular. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): **“Evet, beni de amelim kurtaramaz. Ancak Allah beni rahmetiyle ve fazlıyla kuşatıp kollar.”** buyurdu.

وَرَوَى الشَّيْخَانِ عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَنَعَ شَيْئًا فَرَخَّصَ فِيهِ، فَتَنَزَّهَ عَنْهُ قَوْمٌ، فَبَلَغَ ذَلِكَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَخَطَبَ، فَحَمِدَ اللَّهَ، ثُمَّ قَالَ: «مَا بَالُ أَقْوَامٍ يَتَنَزَّهُونَ عَنِ الشَّيْءِ أَضْنَعُهُ؟ فَوَاللَّهِ إِنِّي لَأَعْلَمُهُمْ بِاللَّهِ، وَأَشَدُّهُمْ لَهُ خَشِيَّةً».

Buhârî ve Müslim, Câbir (Radıyallâhu Teâlâ Anh)'tan rivayet ettiklerine göre: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) bir şey yapmış ve o hususta insanlara ruhsat vermişti. Bir topluluk da o işten çekindi ve ona yanaşmadılar. Onların bu çekingenliği Peygamber Efendimize ulaşınca, hemen hutbeye çıkıp Allah’a hamd ettikten sonra: **“Birtakım cemaatlere ne oluyor ki, benim yapmış olduğum işten çekiniyorlar? Allah’a yemin ederim ki, ben onların içerisinde Allah’ı en iyi bilen ve Allah’a karşı saygısı en şiddetli olanıyumdur.”** buyurdu.

وَرَوَى الشَّيْخَانِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: خَطَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خُطْبَةً مَا سَمِعْتُ مِثْلَهَا قَطُّ، فَقَالَ: «لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ،

لَضَحِكْتُمْ قَلِيلًا، وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا». فَعَطَى أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَجُوهَهُمْ لَهُمْ خَنِينٌ.

Buhârî ve Müslim, Enes (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet ettiklerine göre: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) benim daha öncesinde hiç işitmediğim bir şekilde insanlara hutbe îrâd etti ve şöyle buyurdu:

“Şayet benim bildiklerimi siz de bilseydiniz elbette az güler ve çok ağlardınız.” Bunun üzerine Ashab-ı Kirâm yüzlerini kapatarak genizlerinden gelen bir sesle ağlamışlardır.

اِسْتِغْفَارُهُ ﷺ :

İSTİĞFAR ETMESİ

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ فِي سُجُودِهِ: «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي كُلَّهُ، دِقَّةَ وَجِلَّةٍ، أَوَّلُهُ وَآخِرُهُ، سِرَّهُ وَعَلَانِيَتُهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

Ebû Hüreyre (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) secdede iken şöyle söylerdi: **“Allah’ım az veya çok, ilk veya son, gizli veya aşikâr olan bütün günahlarımı bağışla.”** (Müslim)

وَرَوَى الْبُخَارِيُّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «وَاللَّهِ إِنِّي لَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ، فِي الْيَوْمِ أَكْثَرَ مِنْ سَبْعِينَ مَرَّةً».

Buhârî’nin Ebû Hüreyre (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet ettiğine göre: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Allah’a yemin ederim ki, elbette ben günde yetmişden fazla Allah’tan beni bağışlamasını diler ve tövbe ederdim.”**

وَرَوَى مُسْلِمٌ عَنِ الْأَعْرَجِ الْمُزَنِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّهُ لَيُعَانُ عَلَى قَلْبِي، وَإِنِّي لَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ فِي الْيَوْمِ مِائَةَ مَرَّةٍ».

Müslim'in Eğar el-Müzenî (Radıyallâhu Anh) 'tan rivayet ettiğine göre: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Muhakkak kalbime bir ağırlık geliyor da her gün yüz kere Allah'tan mağfiret istiyorum.”**

وَعَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ قَالَ: إِنْ كُنَّا لَنَعُدُّ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَجْلِسِ الْوَاحِدِ: «رَبِّ اغْفِرْ لِي، وَتُبْ عَلَيَّ، إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ» مِائَةَ مَرَّةٍ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَابْنُ حِبَّانٍ وَصَحَّحَهُ.

İbn Ömer (Radıyallâhu Anhümâ) 'dan rivayet edildiğine göre: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) 'in bir mecliste yüz kere şu istiğfarı yaptığını saydık: **“Allah'ım beni bağışla, benim tövbemi kabul eyle, şüphesiz sen ziyade tövbeleri kabul eden ve ziyade merhamet sahibisin.”** (Ebû Dâvûd ve İbn Hibbân rivayet etmiştir. Ayrıca İbn Hibbân sahih hükmünde olduğunu söylemiştir.)

وَقَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُكْثِرُ أَنْ يَقُولَ قَبْلَ مَوْتِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ» رَوَاهُ الشَّيْخَانِ.

Âişe (Radıyallâhu Anhâ) şöyle dedi: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) vefat etmeden önce şu istiğfarı çok yapardı: **“Allah'ım seni noksan sıfatlardan tenzih ederim ve sana hamd ederim. Allah'ım beni bağışlamamı diler ve tövbe ederim.”** (Buhârî; Müslim)

وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُسْرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «طُوبَى لِمَنْ وَجَدَ فِي صَحِيفَتِهِ اسْتِغْفَارًا كَثِيرًا» رَوَاهُ ابْنُ مَاجَهَ بِإِسْنَادٍ الصَّحِيحِ وَابْنُ هَيْثَمٍ.

Abdullah b. Büsr (*Radıyallâhu Anh*)’tan rivayet edildiğine göre: “Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)’in şöyle dediğini işittim: “**Amel sahifesinde çokça istiğfar bulunan kimseye müjdeler olsun.**” (İbn Mâce (sahih isnatla) ve Beyhakî)

البَابُ الثَّالِثُ

بَلَاغَتُهُ ﷺ

3. BAP

PEYGAMBER EFENDİMİZİN BELAĞATI

قُوَّةُ سَمْعِهِ وَبَصَرِهِ ﷺ :

GÖRME VE DUYMASININ KUVVETLİ OLMASI

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا ثُمَّ انْصَرَفَ، فَقَالَ: «يَا فُلَانُ أَلَا تُحْسِنُ صَلَاتَكَ؟ أَلَا يَنْظُرُ الْمُصَلِّي إِذَا صَلَّى كَيْفَ يُصَلِّي؟! فَإِنَّمَا يُصَلِّي لِنَفْسِهِ؟! إِنِّي وَاللَّهِ لَأَبْصُرُ مِنْ وَرَائِي كَمَا أَبْصُرُ مِنْ بَيْنَ يَدَيَّ» رواه مسلم.

Ebû Hüreyre (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: Bir gün Rasûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) bize namaz kıldırdı. Namazdan ayrıldıktan sonra: **“Ey Filan! namazını güzel kılsana. Hiç namaz kılan kimse nasıl namaz kıldığına bakmaz mı? Çünkü namazı ancak kendisi için kılar. Vallahi ben önümden nasıl görürsem arkamdan da öyle görmekteyim”** buyurdular. (Müslim)

وَعَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنِّي أَرَى مَا لَا تَرَوْنَ، وَأَسْمَعُ مَا لَا تَسْمَعُونَ، أَطَّتِ السَّمَاءُ، وَحَقُّ لَهَا أَنْ تَنْطُ، مَا فِيهَا مَوْضِعُ أَرْبَعِ أَصَابِعَ إِلَّا وَفِيهِ مَلَكٌ وَاضِعٌ جَنَبَتَهُ لِلَّهِ تَعَالَى سَاجِدًا، وَاللَّهُ لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمَ لَضَحِكْتُمْ قَلِيلًا، وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا، وَلَخَرَجْتُمْ إِلَيَّ الصُّعْدَاتِ تَجَارُونَ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَأَحْمَدُ.

Ebû Zer (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu: **“Ben sizin**

görmediklerinizi görüyor işitmediklerinizi işitiyorum. Gökyüzü çatırdadı ve çatırdamakta da haklı idi çünkü gökyüzünde dört parmaklık bile bir yer kalmamıştı ki secde eder vaziyette melekler orayı doldurmamış olsun vallahi benim bildiklerimi bilmiş olsaydınız az güler ve çok ağlardınız, evlerinizden sokaklara dökülür ve Allah'a yalvarır yakarırdınız.” (Tirmizî, Ahmed b. Hanbel)

حَلَاوَةُ صَوْتِهِ ﷺ :

SESİNİN GÜZELLİĞİ

رَوَى التِّرْمِذِيُّ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: مَا بَعَثَ اللَّهُ نَبِيًّا إِلَّا حَسَنَ الْوَجْهِ حَسَنَ الصَّوْتِ، وَكَانَ نَبِيُّكُمْ أَحْسَنَهُمْ وَجْهًا وَأَحْسَنَهُمْ صَوْتًا.

Tirmizî, Enes (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet ettiğine göre: “Allah Teâlâ ancak sesi ve yüzü güzel olan peygamberler göndermiştir. Sizin Peygamberiniz de yüzü ve sesi en güzel olandır.”

وَفِي «الصَّحِيحَيْنِ» عَنْ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَرَأَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْعِشَاءِ ﴿وَالَّذِينَ وَالزَّيْتُونَ﴾ فَلَمْ أَسْمَعْ صَوْتًا أَحْسَنَ مِنْهُ.

Sahih Buhârî ve Sahih Müslim'de Berâ b. Âzib (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) yatsı namazında “Tîn” sûresini okudu ve ben ondan daha güzel bir ses işitmedim.”

حَلَاوَةُ مَنْطِقِهِ ﷺ :

TATLI KONUŞMASI

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَفْلَجَ النَّبِيِّينَ، إِذَا تَكَلَّمَ رُئِيَ كَالنُّورِ يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ ثَنَائِيَاهُ. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ فِي «الشَّمَائِلِ»، وَالدَّارِمِيُّ، وَالطَّبْرَانِيُّ فِي «الْأَوْسَطِ».

İbn Abbâs (Radıyallâhu Anhümâ)'dan rivayet edildiğine göre: "Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in dişlerinin arası ayrıktı. Konuştuğunda sanki dişlerinin arasından nur çıkıyor gibi gözükürdü." (Tirmizî, eş-Şemâilü'l-Muhamediyye; Dârimî; Taberânî el-Mu'cemü'l-Evsat)

وَرَوَى أَبُو دَاوُدَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ كَلَامُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَضْلًا يَفْهَمُهُ كُلُّ مَنْ سَمِعَهُ.

Âişe (Radıyallâhu Anhâ)'dan rivayet edildiğine göre: "Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in konuşması herkesin anlayabileceği şekilde açık seçikti. Onu duyan herkes (rahatlıkla ne konuştuğunu) anlayabilirdi."

فَصَاحَتُهُ وَبَلَغَتُهُ ﷺ :

FESÂHAT VE BELÂĞATI

قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: مَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْرُدُ الْحَدِيثَ كَسَرْدِكُمْ هَذَا، وَلَكِنَّهُ كَانَ يَتَكَلَّمُ بِكَلَامٍ بَيِّنٍ فَضْلٍ، يَحْفَظُهُ مَنْ جَلَسَ إِلَيْهِ. أَخْرَجَهُ ابْنُ سَعْدٍ فِي «الطَّبَقَاتِ» وَأَضْلُ الْحَدِيثِ فِي الْبُخَارِيِّ وَمُسْلِمٍ.

Âişe (Radıyallâhu Anhâ) dedi ki: "Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in konuşması sizin konuşmanız gibi hızlı değildi. O konuştuğu

vakitte onunla oturan kişinin anlayabileceği şekilde açık ve tane tane konuşurdu.”

(İbn Sa'd "Tabakât" adlı eserde zikretmiştir. Hadisin aslı Buhârî ve Müslim'dedir.)

وَعَنْ أَنَسٍ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعِيدُ الْكَلِمَةَ ثَلَاثًا؛ لِنَعْقِلَ عَنْهُ، وَإِذَا أَتَى قَوْمًا سَلَّمَ عَلَيْهِمْ ثَلَاثًا. أَخْرَجَهُ أَبُو الشَّيْخِ فِي «أَخْلَاقِ النَّبِيِّ وَآدَابِهِ» وَأَصْلُ الْحَدِيثِ أَخْرَجَهُ الْحَاكِمُ فِي «الْمُسْتَدْرَكِ» وَالتِّرْمِذِيُّ.

Enes (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: "Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) anlayabilmemiz için bir kelimeyi üç kere tekrar ederdi. Bir kavim kendisine geldiğinde onlara üç kere selam verirdi."

(Bu hadisi Ebü's-Şeyh "Ahlâku'n-Nebî ve Âdâbühû" adlı eserinde zikretmiştir. Hadisin aslı Hâkim'in "Müstedrek" adlı eserinde ve Tirmizî de zikredilmiştir.)

وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا كَالْمُودِعِ فَقَالَ: «أَنَا مُحَمَّدٌ النَّبِيُّ الْأُمِّيُّ -قَالَهَا ثَلَاثًا- وَلَا نَبِيَّ بَعْدِي، أُوتِيتُ فَوَاتِحَ الْكَلِمِ، وَخَوَاتِمَهُ، وَجَوَامِعَهُ...». أَخْرَجَهُ أَحْمَدُ.

Abdullah b. Ömer (Radiyallâhu Anhümâ)'dan rivayet edildiğine göre: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) bir gün bizim yanımıza gelerek sanki veda eder gibi şöyle buyurdu: "**Ben ümmi bir peygamber olan Muhammed'im. (3 kere söyledi) Benden sonra hiçbir Peygamber gelmeyecektir. Bana Cevâmi'u'l-kelim, Havâtimü'l-kelim ve Fevâtihu'l-kelim verildi.**" (Ahmed b. Hanbel)

وَفِي حَدِيثِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي قَدْ أُعْطِيتُ جَوَامِعَ الْكَلِمِ وَخَوَاتِمَهُ،

وَاخْتَصِرْ لِي اخْتِصَارًا، وَلَقَدْ أَتَيْتُكُمْ بِهَا -أَي: الشَّرِيعَةَ- بَيِّضَاءَ نَقِيَّةً، فَلَا تَهَوُّكُوا، وَلَا يَضُرُّكُمْ الْمُتَهَوُّكُونَ».

أُورِدَ الْحَافِظُ ابْنُ كَثِيرٍ الْحَدِيثَ بِطَوِيلِهِ مَعْرُوءًا لِأَبِي يَعْلَى، ثُمَّ قَالَ: وَرَوَاهُ ابْنُ أَبِي حَاتِمٍ وَلَهُ شَوَاهِدٌ، وَالتَّهَوُّكُ: التَّحَيُّرُ، أَوِ الدُّخُولُ فِي كُلِّ أَمْرٍ.

Ömer (Radiyallâhu Anh)’ın hadisinde: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Ey insanlar bana ‘Cevâmi’u’l-Kelim’ ve ‘Fevâtihi’l-Kelim’ verildi. Ben size şeriatı tertemiz pas parlak olarak getirdim. Tereddütte kalmayın. Şüphe duyanlar size zarar vermesin.”**

(Hafız İbn Kesîr hadisin tamamını Ebû Ya’lâ’ya isnad ederek zikrettikten sonra şöyle demiştir: “İbn Ebî Hâtim de hadisi rivayet etmiştir. Ayrıca hadisin başka şahitleri de vardır.”)

(التَّهَوُّكُ) kelimesi, “Şüphe duymak veya her bir işe girişmek” demektir.

أَدَبُهُ فِي الْكَلَامِ ﷺ

KONUŞMADAKİ EDEBİ

وَفِي «الصَّحِيحَيْنِ» عَنْ أَنَسٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا تَكَلَّمَ بِكَلِمَةٍ أَعَادَهَا ثَلَاثًا حَتَّى تُفْهَمَ عَنْهُ، وَإِذَا أَتَى عَلَى قَوْمٍ فَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ، سَلَّمَ عَلَيْهِمْ ثَلَاثًا، وَكَانَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَكَلَّمُ بِكَلَامٍ فَضْلٍ لَا هَزَرَ وَلَا نَزَرَ، وَيَكْرَهُ الثَّرَثَةَ فِي الْكَلَامِ، وَالتَّشْدُقَ بِهِ.

Sahîhayn’de Enes (Radiyallâhu Anh)’tan rivayet edildiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) konuştuğunda anlaşılması için bir kelimeyi üç kez tekrarlardı. Bir topluluğun yanına geldiği vakit de onlara üç kez selam verirdi. Anlaşılır bir şekilde konuşur, kelamı çok uzatmaz anlaşılmayacak derecede de kısaltmazdı. Konuştuğu sözü

insanları bıktırarak kadar çok tekrar etmeyi ve kafiyele konuşmak için kişinin kendisini zorlamasını hoş karşılamazdı.”

وَفِي سُنَنِ أَبِي دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيِّ بِالسَّنَدِ الْجَيِّدِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يُبْغِضُ الْبَلِغَ مِنَ الرِّجَالِ: الَّذِي يَتَخَلَّلُ بِلِسَانِهِ كَمَا تَتَخَلَّلُ الْبَقَرَةُ بِلِسَانِهَا».

قَالَ ابْنُ الْأَثِيرِ فِي «النِّهَايَةِ»: هُوَ الَّذِي يَتَشَدَّقُ فِي الْكَلَامِ، وَيَفْحَمُ بِهِ لِسَانَهُ، وَيُلْفُهُ كَمَا تَلْفُ الْبَقَرَةُ الْكَلَاءَ بِلِسَانِهَا لَفًا.

Ebû Dâvud ve Tirmizî’de ceyyid senet ile İbn Ömer (Radıyallâhu Anhümâ)’dan rivayet edildiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Allah Teâlâ erkeklerden, ineğin dilini otlara doladığı gibi dolayarak dilini evirip çevirerek ve ağzını doldura doldura konuşan hatibe buğzeder.”**

İbnü’l-Esîr, “en-Nihâye” adlı eserinde bu hatibi tarif ederken şu ifadeleri kullanmıştır: “Kafiyele konuşmak için kendini zorlayan, konuşmasıyla övünen ve ineğin dilini otlara doladığı gibi dolayarak dilini evirip çevirerek konuşan kişidir.”

وَرَوَى مُسْلِمٌ عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كُنْتُ أَصْلِي مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكَانَتْ صَلَاتُهُ قَصْدًا، وَخُطْبَتُهُ قَصْدًا -أَي: وَسَطًا.

Müslim, Câbir b. Semüra (Radıyallâhu Anh)’tan rivayet ettiğine göre: “Ben Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) ile namaz kılardım. Onun namazı da hutbesi de (uzunluk-kısalık bakımından) orta dereceydi.”

وَرَوَى أَبُو دَاوُدَ عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يُطِيلُ الْمَوْعِظَةَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، إِنَّمَا هِيَ كَلِمَاتٌ يَسِيرَاتٌ.

Ebû Dâvûd, Câbir b. Semüra (Radıyallâhu Anh)’tan rivayet ettiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) cuma günleri vaazı uzun tutmazdı sadece az kelimeler ile vaaz ederdi.”

تَأْثِيرُ وَعَظِهِ ﷺ :

VAAZININ TESİRİ

رَوَى التِّرْمِذِيُّ عَنِ الْعُرْبَاضِ بْنِ سَارِيَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ: وَعَظَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَوْعِظَةً وَجِلَتْ مِنْهَا الْقُلُوبُ، وَذَرَفَتْ مِنْهَا الْعُيُونُ.

Tirmizî, İrbâd b. Sâriye'den rivayet ettiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) bizlere vaaz ettiğinde kalplerimiz ürperir, gözlerimizden yaşlar gelirdi.”

وَرَوَى مُسْلِمٌ عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا خَطَبَ اشْتَدَّ غَضَبُهُ، وَعَلَا صَوْتُهُ، وَاحْمَرَّتْ عَيْنَاهُ، كَأَنَّهُ مُنْذِرٌ جَيْشٍ يَقُولُ: صَبَّحَكُمْ وَمَسَّاكُمْ.

Müslim'in rivayet ettiği hadiste Câbir (Radıyallâhu Anh) şöyle buyurmuştur: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) hutbe okuduğunda gözleri kızarır, sesi yükselir ve hiddeti artardı. Hatta orduyu tehditte bulunarak: (düşman) akşam sabah size baskın yapacak diyen (ordu kumandanı) gibi olurdu.”

كَلَامُهُ فِي الشَّعْرِ ﷺ :

ŞİİR HAKKINDAKİ KELAMI

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ مَكَّةَ فِي عُمْرَةٍ الْقَضَاءِ وَابْنُ رَوَاحَةَ يَمْشِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَهُوَ يَقُولُ:

خَلُّوا بَنِي الْكُفَّارِ عَنْ سَبِيلِهِ، الْيَوْمَ نَضْرِبُكُمْ عَلَى تَنْزِيلِهِ،
ضَرْبًا يُزِيلُ الْهَامَ عَنْ مَقِيلِهِ، وَيَذْهَلُ الْخَلِيلَ عَنْ خَلِيلِهِ.

فَقَالَ لَهُ عُمَرُ: يَا ابْنَ رَوَاحَةَ بَيْنَ يَدَيِ رَسُولِ اللَّهِ وَفِي حَرَمِ اللَّهِ تَقُولُ شِعْرًا،
فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «خَلِّ عَنْهُ يَا عُمَرُ فَلَمْ يَأْسِرْ فِيهِمْ مِنْ
نَضْحِ النَّبْلِ». رَوَاهُ النَّسَائِيُّ وَالتِّرْمِذِيُّ.

Enes (Radiyallâhu Anh)’tan rivayet edildiğine göre: “Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) kaza umresinde Mekke’ye girdi. Abdullah b. Revâha önünde yürüyor ve şöyle diyordu:

“Ey kafir oğulları çekilin O’nun yolundan,

Bugün ona gelen Kur’ân gereğince boyunlarınızı vurabiliriz.

Öyle bir vuruş ki tüm başları yerinden yok eder.

Ve en yakın dostu dostuna unutturur.”

Bunun üzerine Ömer ona: “Ey Revâha’nın oğlu Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’in önünde ve Allah’ın haremindedir iken şiir mi söylüyorsun?” deyince: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): **“Ey Ömer bırak onu, çünkü onun şiirleri onlara okun tesirinden daha hızlıdır.”** buyurdu. (Nesâî ve Tirmizî)

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَضَعُ
لِحَسَّانِ بْنِ ثَابِتٍ مِنبْرًا فِي الْمَسْجِدِ يَقُومُ عَلَيْهِ قَائِمًا يُفَاخِرُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْ قَالَ: يُنَافِحُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ،
وَيَقُولُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُؤَيِّدُ حَسَّانَ بِرُوحِ
الْقُدُسِ مَا يُنَافِحُ أَوْ يُفَاخِرُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ». رَوَاهُ أَبُو
دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ.

Âişe (Radiyallâhu Anhâ)’dan rivayet edildiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) mescitte Hassân b. Sabit’e bir minber koyar, Hassân’da bu minber üzerinde ayakta durarak Peygamber (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’i destekleyici ve övücü şiirler söylerdi. Resûlullâh (s.a.v.)’de şöyle buyururdu: **“Allah’ın peygamberini**

övdüğü ve müdafaa ettiği sürece Hassân'ı Allah, Rûhu'l-Kudüs ile takviye etsin.” (Ebû Dâvûd ve Tirmizî)

يُنَافِحُ: يُدَافِعُ.

(يُنَافِحُ) müdafaa etmek anlamındadır.

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: قِيلَ لَهَا: هَلْ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَمَثَّلُ بِشَيْءٍ مِنَ الشَّعْرِ؟ قَالَتْ: كَانَ يَتَمَثَّلُ بِشَعْرِ ابْنِ رَوَاحَةَ، وَيَتَمَثَّلُ بِقَوْلِهِ: وَيَأْتِيكَ بِالْأَخْبَارِ مَنْ لَمْ تُزَوِّدْ. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ.

Âişe (Radıyallâhu Anhâ)'dan rivayet edildiğine göre: Kendisine: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şüirden herhangi bir şey söyler miydi?” diye sorulduğunda şöyle cevap vermiştir: İbn Revâha'nın şu şüirini söylerdi: “Ve azık vererek yollamadığın kimseler sana haberler getirir.” (Tirmizî ve Nesâî)

مَدْحُهُ ﷺ الْفَصَاحَةُ وَالْبَيَانُ:

FASÂHAT VE BEYANI MEDHETMESİ

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: أَنَّهُ قَدِمَ رَجُلَانِ مِنَ الْمَشْرِقِ فَحَظَبَا، فَعَجِبَ النَّاسُ لِبَيَانِهِمَا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ مِنَ الْبَيَانِ لَسِحْرًا، أَوْ إِنَّ بَعْضَ الْبَيَانِ لَسِحْرٌ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

İbn Ömer Âişe (Radıyallâhu Anhâ)'dan rivayet edildiğine göre: “(Medine)’nin doğu tarafından iki adam geldi de birer hutbe îrâd ettiler. Konuşmaları insanları çok etkiledi. Bunun üzerine Peygamber (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): **“Şüphesiz beyanda bir sihir vardır.”** -veya- **“Beyandan bir kısmı sihirdir** (yani insanı büyüleyicidir).” buyurdu. (Buhârî)

وَعَنْ أَبِي بِنِ كَعْبٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ مِنْ الشَّعْرِ حِكْمَةً». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

Übey b. Ka'b (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Şüphesiz şiiirde hikmet vardır.”** (Buhârî)

خُطْبُهُ ﷺ :

HUTBELERİ

أَسْنَدَ الْبَيْهَقِيُّ إِلَى أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ قَالَ: كَانَتْ أَوَّلُ خُطْبَةِ خُطْبِهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْمَدِينَةِ أَنْ قَامَ فِيهِمْ، فَحَمِدَ اللَّهُ فَأَثْنَى عَلَيْهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ: «أَمَّا بَعْدُ: أَيُّهَا النَّاسُ - فَقَدِّمُوا لِأَنْفُسِكُمْ، تَعْلَمَنَّ وَاللَّهُ لِيُضَعِّقَنَّ أَحَدَكُمْ، ثُمَّ لِيَدَعَنَّ غَنَمَهُ لَيْسَ لَهَا رَاعٍ، ثُمَّ لِيَقُولَنَّ لَهُ رَبُّهُ - لَيْسَ لَهُ تَرْجُمَانٌ وَلَا حَاجِبٌ يَحْجُبُهُ دُونَهُ - أَلَمْ يَأْتِكَ رَسُولِي فَبَلَغَكَ، وَآتَيْتُكَ مَا لَا، وَأَفْضَلْتُ عَلَيْكَ، فَمَا قَدَّمْتَ لِنَفْسِكَ؟ فَيَنْظُرُ - أَيُّ: الْعَبْدُ - يَمِينًا وَشِمَالًا فَلَا يَرَى شَيْئًا، ثُمَّ يَنْظُرُ قُدَّامَهُ فَلَا يَرَى غَيْرَ جَهَنَّمَ، فَمَنْ اسْتَطَاعَ أَنْ يَقِيَ وَجْهَهُ مِنَ النَّارِ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ فَلْيَفْعَلْ، وَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَبِكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ؛ فَإِنَّ بِهَا تُجْزَى الْحَسَنَةُ عَشْرَ أَثْمَالِهَا إِلَى سَبْعِمِائَةٍ ضَعْفٍ وَالسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَعَلَى رَسُولِ اللَّهِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ». أَوْرَدَهَا ابْنُ جَرِيرٍ وَابْنُ كَثِيرٍ.

Beyhaki'nin Ebû Seleme b. Abdirrahmân b. Avf'a isnad ettiğine göre: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) Medine'deki ilk hutbesinde Allah'a hamd ve senâ ettikten sonra şöyle buyurdu:

“Ey insanlar! (Ahirette) kendiniz için hazırlık yapınız. Biliniz ki sizden biri hayrete düşecek ve koyunlarını çobansız bırakacak. Sonra Rabbi ona tercümansız ve aracısız olarak şöyle diyecek: ‘Sana Resûlüm gelip de emirlerimi tebliğ etmedi mi? Ben sana mal mülk verdim, pek çok iyiliklerde bulundum. Ya sen kendin için ahiret azığı olarak ne getirdin?’ Bu soruyla karşılaşan şahıs sağına soluna bakacak ancak hiçbir şey göremeyecek. Önüne baktığında ise cehennemini görecek. Öyleyse yarım hurma ile dahi olsa cehennemden korunmaya çalışınız, onu da bulamayan güzel bir sözle kendisini kurtarmaya baksın. Zira bir hayır için on katından yedi yüz katına kadar sevap verilir. Allah’ın selamı, rahmeti ve bereketi üzerinize ve Allah’ın Resûlü’nün üzerine olsun.” (İbn Cerîr; İbn Kesîr)

وَعَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا خَطَبَ اِحْمَرَّتْ عَيْنَاهُ، وَعَلَا صَوْتُهُ، وَاشْتَدَّ غَضَبُهُ، كَأَنَّهُ مُنْذِرُ جَيْشٍ يَقُولُ: «أَمَّا بَعْدُ، فَإِنَّ أَصْدَقَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللَّهِ، وَإِنَّ أَفْضَلَ الْهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ، وَشَرُّ الْأُمُورِ مُحَدَّثَاتُهَا، وَكُلُّ مُحَدَّثَةٍ بِدْعَةٍ، وَكُلُّ ٍ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ وَكُلُّ ٍ ضَلَالَةٍ فِي النَّارِ، أَنْتَكُمْ السَّاعَةُ بَعَثْتُ أَنَا وَالسَّاعَةُ هَكَذَا، صَبَّحْتُكُمْ السَّاعَةَ وَمَسَّتْكُمْ، أَنَا أَوْلَى بِكُلِّ مُؤْمِنٍ مِنْ نَفْسِهِ، مَنْ تَرَكَ مَالًا فَلِأَهْلِهِ، وَمَنْ تَرَكَ دَيْنًا أَوْ ضِيَاعًا: فَإِلَيَّ وَعَلَيَّ، وَأَنَا وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ». رَوَاهُ الْإِمَامُ أَحْمَدُ، وَمُسْلِمٌ، وَالنَّسَائِيُّ، وَأَبُو دَاوُدَ.

Câbir (Radıyallâhu Anh)’tan rivayet edildiğine göre: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) hutbe okuduğunda gözleri kızarır, sesi yükselir ve hiddeti artardı. Hatta bir orduyu (düşman) akşam sabah size baskın yapacak diye korkutan (ordu kumandanı) gibi olur ve şöyle derdi: **“Bundan sonra (malûmunuz olsun ki) sözün en hayırlısı Allah’ın kitabıdır. Yolların en hayırlısı da Muhammed’in yoludur. İşlerin en kötüsü, sonradan çıkarılanlarıdır. Sonradan çıkan her şey bidattir ve her bidat da dalâlettir. Her delâlette cehennemdedir. Kıyamet size ansızın gelir. Ben ve**

kıyamet şöyle gönderildik. Kıyamet size sabah akşam gelebilir. Ben her mümine kendi nefsimden daha ileriyim. Bir kimse (ölürken) mal bırakırsa o mal onun yakınlarına aittir. Fakat borç veya çoluk çocuk bırakırsa bana ait ve benim üzerimedir. Ben müminlerin velisiyim.” (İmam Ahmed; Müslim; Ebû Dâvûd; Nesâî)

سَعَةُ عِلْمِهِ ﷺ :

İLMİNİN GENİŞLİĞİ

وَرَدَ فِي «الصَّحِيحَيْنِ» أَنَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ اتَّقَاكُمْ وَأَعْلَمَكُمْ بِاللَّهِ أَنَا».

Sahîhayn’de vârid olduğuna göre: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: “**Şüphesiz sizin en takvalı olanınız ve Allah’ı en iyi bileniniz benim.**”

وَجَاءَ فِي «الصَّحِيحَيْنِ»، وَاللَّفْظُ لِمُسْلِمٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّاسَ سَأَلُوا نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى أَخَفَوْهُ بِالْمَسْأَلَةِ - أَيْ: أَكْثَرُوا عَلَيْهِ الْأَسْئَلَةَ - فَخَرَجَ ذَاتَ يَوْمٍ فَصَعِدَ الْمِنْبَرَ فَقَالَ: «سَلُونِي - لَا تَسْأَلُونِي عَنْ شَيْءٍ إِلَّا بَيَّنَّتهُ لَكُمْ». - وَفِي رِوَايَةٍ: «إِلَّا أَخْبَرْتُكُمْ بِهِ مَا دُمْتُ فِي مَقَامِي هَذَا». فَلَمَّا سَمِعَ الْقَوْمُ أَرْمُوا - أَيْ: سَكَّتُوا - وَرَهَبُوا - أَيْ: خَافُوا - أَنْ يَكُونَ يَدْنِي أَمْرٌ قَدْ حَضَرَ، قَالَ أَنَسٌ: فَجَعَلْتُ أَلْتَفِتُ يَمِينًا وَشِمَالًا فَإِذَا كُلُّ رَجُلٍ لَأَفَ رَأْسُهُ فِي ثَوْبِهِ يَبْكِي، فَأَنْشَأَ رَجُلٌ مِنَ الْمَسْجِدِ كَانَ يُلَاحِظُ فَيَدْعِي لِغَيْرِ أَبِيهِ، فَقَالَ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ مَنْ أَبِي؟ قَالَ: «أَبُوكَ حَذَافَةٌ». ثُمَّ أَنْشَأَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَقَالَ: رَضِينَا بِاللَّهِ رَبًّا، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا، وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولًا، عَائِدًا بِاللَّهِ مِنْ سُوءِ الْفِتَنِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ: «لَمْ أَرَ كَالْيَوْمِ قَطُّ فِي الْخَيْرِ وَالشَّرِّ، إِنِّي صَوَّرْتُ لِي الْجَنَّةَ وَالنَّارَ
فَرَأَيْتُهُمَا دُونَ هَذَا الْحَائِطِ».

Sahîhayn'de gelip lafzı İmam Müslim'e ait olan, Enes b. Malik (Radıyallâhu Anh)'tan nakledilen bir rivayette: İnsanlar Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'e soru sormuşlar, o kadar ki, kendisine çok sormakta ısrar etmişlerdi. Derken bir gün Peygamber Efendimiz minbere çıkarak şöyle buyurdu: **“Sorun bana! Bana sorduğunuz her şeyi mutlaka size beyan edeceğim!”** Bir rivayette: **“Bu makamda olduğum sürece sorduğunuz soruları mutlaka size beyan edeceğim.”**

İnsanlar bunu işitince susmuşlar ve onun gelen bir şeyin önünde olmasından ürkmüşler. Enes (Radıyallâhu Anh): “Ben sağa sola bakmaya başladım. Bir de ne göreyim herkes elbisesini başına dolamış ağlıyor.” Derken kendisine sitem olunan ve babasından başkasına ait olduğu iddia edilen bir adam söze başladı: “Ey Allah'ın Peygamberi, benim babam kimdir?” dedi. Peygamber Efendimiz de: **“Senin baban Hüzâfe'dir.”** buyurdular.

Sonra Ömer b. Hattâb (Radıyallâhu Anh) söze başladı ve şöyle dedi: “Biz Rab olarak Allah'a, din olarak İslâm'a, Resûl olarak da Muhammed'e razı olduk. Kötü fitnelerden de Allah'a sığındık.”

Bunun üzerine Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): **“Hayır ve şer hususunda bugün gibisini hiç görmedim. Bana cennetle cehennem tasvir olundu da onları şu duvar olmadan gördüm.”** buyurdular.

قَلْبُهُ الشَّرِيفُ ﷺ :

ŞEREFLİ KALBI

رَوَى مُسْلِمٌ وَغَيْرُهُ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَاهُ جِبْرِيلُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَهُوَ يَلْعَبُ مَعَ الْغِلْمَانِ، فَأَخَذَهُ فَصَرَعَهُ فَشَقَّ عَنْ قَلْبِهِ، فَاسْتَخْرَجَ الْقَلْبَ، فَاسْتَخْرَجَ مِنْهُ عَلَقَةً، فَقَالَ: هَذَا حَظُّ الشَّيْطَانِ مِنْكَ، ثُمَّ غَسَلَهُ فِي طَسْتٍ مِنْ ذَهَبٍ بِمَاءِ زَمْزَمَ، ثُمَّ لَأَمَهُ، ثُمَّ أَعَادَهُ فِي مَكَانِهِ، وَجَاءَ الْغِلْمَانُ يَسْعَوْنَ إِلَى أُمِّهِ، يَغْنِي: ظِئْرُهُ - أَيِ مُرْضِعَتِهِ - فَقَالُوا: إِنَّ مُحَمَّدًا قَدْ قُتِلَ، فَاسْتَقْبَلُوهُ وَهُوَ مُتَتَفِعُ اللَّوْنِ - أَيِ: مُتَغَيَّرُ اللَّوْنِ -.

قَالَ أَنَسٌ: وَقَدْ كُنْتُ أَرَى أَثَرَ ذَلِكَ الْمَخِيطِ فِي صَدْرِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

İmam Müslim ve diğerleri Enes (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet ettiklerine göre: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) (küçüklüğünde) çocuklarla oynarken Cibrîl (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) gelerek onu tutmuş ve yere yatırarak göğsünü yarmış, kalbini çıkararak ondan bir kan pıhtısı almış ve Peygamber (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'e hitaben: "Şeytanın senden nasibi işte budur." demiş. Sonra kalbini altın bir tasın içinde zezem suyu ile yıkamış ve kapatmış sonra da yerine iade etmiş.

(Oradaki) çocuklar koşarak Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in annesine yani sütannesine gelerek: "Muhammed'i öldürdüler" demişler. Hemen onun yanına gittiklerinde onu rengi değişmiş bir halde bulmuşlar.

Enes (Radıyallâhu Anh): "Ben Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in göğsünde iğnenin eserini görürdüm" demiş.

وَفِي «الصَّحِيحَيْنِ» عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنْ مَالِكِ بْنِ صَعْصَعَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَدَّثَهُ عَنْ لَيْلَةَ أُسْرِي بِهِ: قَالَ: «بَيْنَمَا أَنَا فِي الْحَطِيمِ، - وَرُبَّمَا قَالَ: فِي الْحِجْرِ - مُضْطَجِعًا إِذْ أَتَانِي آتٍ، فَشَقَّ مَا بَيْنَ هَذِهِ إِلَى هَذِهِ - يَعْنِي ثَعْرَةَ نَحْرِهِ إِلَى شِعْرَتِهِ - فَاسْتَخْرَجَ قَلْبِي، ثُمَّ أُتِيتُ بِطُسْتٍ مِنْ ذَهَبٍ مَمْلُوءٍ إِيْمَانًا - وَفِي رِوَايَةِ الْبُخَارِيِّ: بِطُسْتٍ مُلِئِي حِكْمَةً وَإِيْمَانًا - فَعُغْسِلَ قَلْبِي، ثُمَّ حُسِّي - أَيِ حُسِّي إِيْمَانًا وَحِكْمَةً - ثُمَّ أُعِيدَ».

Sahîhayn'de Enes (Radıyallâhu Anh), Mâlik b. Sa'saa (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet ettiğine göre: Bize Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) yürütüldüğü geceden haber vererek şöyle anlattı: **“Ben Hatîm’de uzanmış bulunduğum sırada -Râvî: Belki Peygamber ‘el-Hicr’da bulunduğum sırada’ buyurdu, demiştir- bana gelen Cibrîl geldi de (göğsümü uzunlamasına) yardı ve kalbimi çıkardı. Sonra bana içi iman dolu altından bir tas getirildi. - Buhârî’nin rivayetinde: içi iman ve hikmet dolu olan bir kap getirildi- Kalbim yıkandı. Sonra içine iman dolduruldu. Sonra (eski hâline) iade olundu.”**

سُكُوتُهُ ﷺ :

SÜKÛTU

وَعَنْ سَيِّدِنَا الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: سَأَلْتُ خَالِي هِنْدَ بْنَ أَبِي هَالَةَ وَكَانَ وَصَافًا قُلْتُ: صِفْ لِي مَنْطِقَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مُتَوَاصِلَ الْأَحْزَانِ دَائِمَ الْفِكْرَةِ، لَيْسَتْ لَهُ رَاحَةٌ، طَوِيلُ السَّكْتِ، لَا يَتَكَلَّمُ فِي غَيْرِ حَاجَةٍ، يَفْتَتِحُ الْكَلَامَ وَيَخْتِمُهُ بِاسْمِ اللَّهِ تَعَالَى، وَيَتَكَلَّمُ

بَجَوَامِعِ الْكَلِمِ، كَلَامُهُ فَضْلٌ لَا فُضُولٌ وَلَا تَقْصِيرٌ. لَيْسَ بِالْجَافِي وَلَا
 الْمُهِينِ، يُعْظَمُ النِّعْمَةُ وَإِنْ دَقَّتْ، لَا يَذُمُّ مِنْهَا شَيْئًا، غَيْرَ أَنَّهُ لَمْ يَكُنْ يَذُمُّ
 ذَوَاقًا، وَلَا يَمْدَحُهُ، وَلَا تُغْضِبُهُ الدُّنْيَا وَمَا كَانَ مِنْهَا، فَإِذَا تُعَدِّي الْحَقُّ لَمْ
 يَقُمْ لِعُصْبِهِ شَيْءٌ حَتَّى يَنْتَصِرَ لَهُ، لَا يَغْضَبُ لِنَفْسِهِ وَلَا يَنْتَصِرُ لَهَا، إِذَا أَشَارَ
 أَشَارَ بِكَفِّهِ كُلِّهَا، وَإِذَا تَعَجَّبَ قَلْبُهَا، وَإِذَا تَحَدَّثَ اتَّصَلَ بِهَا، وَضَرَبَ
 بِرَاحَتِهِ الْيُمْنَى بَطْنَ إِبْهَامِهِ الْيُسْرَى، وَإِذَا غَضِبَ أَعْرَضَ وَأَشَاحَ، جُلُّ
 ضَحْكِهِ التَّبَسُّمُ، يَفْتَرُّ عَنْ مِثْلِ حَبِّ الْغَمَامِ. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ فِي «الشَّمَائِلِ».

Hasan b. Ali (Radiyallâhu Anhümâ)'dan rivayet edildiğine göre: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in hakkıyla vasfına ârif olan dayım Hind b. Ebi Hâle'den şöyle bir istekte bulundum: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in konuştuklarında ne keyfiyette konuştuklarını bana vasıfla!”

Hind buyurdu ki: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) daima Allah Teâlâ'yı düşünür, ekseri sükût üzere olurdu. Ehli dünya gibi dünya ile istirahatleri olmazdı. Susma zamanı, konuşma zamanından daha uzun idi. Gerekmedikçe konuşmaz, konuşmanın başında ve sonunda Allah'ın ismini zikrederdi. Konuşurken çok manaları, az lafızlar ile söylerdi. Kelamlarında meramını yerine getirmekten fazla veya noksan bir lafız yoktu. Hiçbir ferde eziyet etmez ve hiçbir ferdi tahkir etmezdi.

Her ne kadar az olsa bile mutlaka nimete tazim eder ve asla bir nimeti kötülemezdi. Yiyecek ve içeceği lezzetsizliği için zem ve güzelliği için methetmezdi. Dünya ve dünyadan olan şeyler onu kızdırmazdı. Dünyalık işler onu daraltmaz ve sıkırmazdı. Hak çiğnendiğinde hakkı çiğnemenen kişiye hakkı verilene kadar kızmasına hiçbir şey engel olamazdı. Kendi nefsi hususunda bir kimseye kızmaz ve o kimseye intikam duygusu içinde olmazdı. Bir şeye işaret ettikleri vakit, mübarek elleriyle işaret eder parmak ile işarette bulunmazdı. Bir şeye taaccüp ettiğinde, mübarek elini bulunduğu durumdan çevirirdi. (Yani taaccüp vaktinde mübarek avucu içi gök tarafına açık bulunsa, yer tarafını

çevirirler ve mübarek ellerinin içi yer tarafına ise, gök tarafına çevirirlerdi.). Konuştuğunda konuşmaları eliyle beraberdi. Sağ eliyle sol elinin baş parmağının iç tarafına vururdu. Bir kimseye kızdıkları vakit yüz çevirirdi. Genelde tebessüm şeklinde gülümserdi ve bu vakitte safi ve berrak inci taneleri gibi üst dişleri görünür idi.” (Tirmizî, eş-Şemâilü’l-Muhammediyye)

البَابُ الرَّابِعُ

أَخْلَاقُهُ

صَلَوَاتُ رَبِّي وَسَلَامُهُ عَلَيْهِ

4. BAP

PEYGAMBER EFENDİMİZİN AHLAKI

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا أَنَّهَا سُئِلَتْ عَنْ خُلُقِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ فَقَالَتْ: كَانَ خُلُقُهُ الْقُرْآنُ: يَغْضَبُ لِغَضَبِهِ، وَيَرْضَى لِرِضَاهُ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَأَبُو دَاوُدَ.

Âişe (Radıyallâhu Anhâ)'dan rivayet edildiğine göre: “Kendisine Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’in ahlakı sorulduğunda şöyle cevap verdi: “Onun ahlakı Kur’ân-ı Kerîm ahlakıydı. Kur’ân-ı Kerîm’in razı olduklarına razı olur, buğzettiklerine de buğzederdi.” (Müslim; Ebû Dâvûd)

وَرَوَى الْبُخَارِيُّ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحْسَنَ النَّاسِ وَجْهًا، وَأَحْسَنَهُمْ خُلُقًا.

Buhârî’nin Enes (Radıyallâhu Anh)’tan rivayet ettiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) insanların en güzel yüzlüsü ve en güzel ahlaklısı idi.”

حُسْنُ خُلُقِهِ ﷺ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN GÜZEL AHLAKI

رَوَى الْبُخَارِيُّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ قَالَ: لَقِيتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عمرو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا، فَقُلْتُ: أَخْبِرْنِي عَنْ صِفَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي التَّوْرَةِ، فَقَالَ: أَجَلُ إِنَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَوْصُوفٌ فِي التَّوْرَةِ بِبَعْضِ صِفَتِهِ فِي الْقُرْآنِ: ﴿يَتَأْتِيَ النَّبِيَّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا﴾، وَحِزًّا لِلْأُمِّيِّينَ، أَنْتَ عَبْدِي وَرَسُولِي، سَمِيتُكَ الْمُتَوَكِّلَ، لَيْسَ بِفَظٍّ وَلَا غَلِيظٍ، وَلَا صَخَّابٍ بِالْأَسْوَاقِ، وَلَا يَدْفَعُ السَّيِّئَةَ بِالسَّيِّئَةِ، وَلَكِنْ يَغْفُو وَيَعْفِرُ، وَلَنْ يَقْبِضَهُ اللَّهُ تَعَالَى حَتَّى يُقِيمَ بِهِ الْمَلَّةَ الْعُوجَاءَ، بَأَنْ يَقُولُوا: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَيَفْتَحُ بِهَا أَعْيُنًا عُمَيَّا، وَأَذَانًا صُمًّا، وَقُلُوبًا غُلْفًا.

Buhârî'nin rivayetine göre Atâ b. Yesâr şöyle dedi: Ben, Abdullah b. Amr b. Âs (*Radıyallâhu Teâlâ Anhümâ*) ile karşılaştım ve ona: “Sen bana Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)’in Tevrat’ta yazılı olan sıfatından haber ver” dedim. Abdullah b. Amr şöyle cevap verdi: *Evet, vallahi Resûlullâh Kur’ân’daki sıfatlarının bazılarıyla muhakkak Tevrat’ta vasiylendirilmiştir (ki şöyledir): “Ey Peygamber, biz seni hakikaten bir şahid, bir müjdecî, bir korkutucu ve ümmîlere bir koruyucu olarak gönderdik. Sen elbette benim kulum ve Resûlümsün. Ben sana ‘Mütevekkil’ adını verdim. O kötü huylu, katı kalpli, çarşılarda bağırp çağırان değildir. O kötülüğe kötülükle mukabele etmez, fakat o kötülüğü af ile, mağfiret ile karşılar. Allah eğrilmiş, sapmış olan milleti bu peygamber ile onları ‘Lâ ilâhe illallâh’ demeleri suretiyle doğrultmadıkça, o peygamberin ruhunu asla kabzetmeyecektir. Allah birçok kör gözleri, birçok sağır kulakları, birçok kapalı kalpleri bu tevhîd kelimesiyle açacaktır.”*

وَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ». أَخْرَجَهُ أَحْمَدُ
وَالْبَزَّازُ وَالْبُخَارِيُّ «فِي الْأَدَبِ».

Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Ben güzel ahlakı tamamlamak üzere gönderildim.”** (Ahmed b. Hanbel, Bezzâr ve “el-Edebü'l-Müfred” adlı kitabında Buhârî bu hadisi rivayet etmiştir.)

وَعَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ
كَانَ عِنْدَهُ رُجُلٌ بِهِ أَثَرُ صُفْرَةٍ، قَالَ: وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
لَا يَكَادُ يُوَاجِهَ أَحَدًا بِشَيْءٍ يَكْرَهُهُ، فَلَمَّا قَامَ قَالَ لِلْقَوْمِ: «لَوْ قُلْتُمْ لَهُ يَدْعُ
هَذِهِ الصُّفْرَةَ». أَخْرَجَهُ التِّرْمِذِيُّ فِي «الشَّمَائِلِ».

Enes b. Mâlik (Radiyallâhu Anh)’tan rivayet edildiğine göre (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’in yanında üzerinde sarı bir elbise bulunan bir adam vardı. Enes b. Mâlik (Radiyallâhu Anh): Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) kerih gördüğü bir şeye yönelmezdi. Adam kalktığı vakitte orada bulunan topluluğa şöyle dedi: **“Keşke ona söyleseydiniz de bu sarı elbiseyi giymeseydi.”** (Tirmizî, eş-Şemâ’il.)

وَعَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: خَدَمْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ عَشْرَ سِنِينَ، فَمَا قَالَ لِي أُفِّ قَطُّ، وَمَا قَالَ لِي لَشَيْءٍ صَنَعْتُهُ: لِمَ
صَنَعْتُهُ، وَلَا لَشَيْءٍ تَرَكْتُهُ: لِمَ تَرَكْتُهُ، وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
مِنْ أَحْسَنِ النَّاسِ خُلُقًا، وَلَا مَسِسْتُ خَرًّا وَلَا حَرِيرًا قَطُّ، وَلَا شَيْئًا كَانَ
أَلَيْنَ مِنْ كَفِّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَلَا شَمَمْتُ مِنْكَ قَطُّ، وَلَا
عَطْرًا كَانَ أَطْيَبَ مِنْ عَرَقِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ،
وَمُسْلِمٌ، وَالتِّرْمِذِيُّ فِي «الشَّمَائِلِ».

Enes b. Mâlik (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: "Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in 10 sene hizmetinde bulundum bu süre zarfında bana bir kere bile öf demedi yapmış olduğum herhangi bir şeye niçin böyle yaptın demedi. Terk etmiş olduğum bir şeye de niçin bunu terk ettin demedi. O, insanların arasında en güzel ahlaka sahipti. O'nun elinden daha yumuşak olan hiçbir ipek ve pamuğa dokunmadım. Onun terinden daha güzel kokan hiçbir kokuyu ve miski koklamadım." (Buhârî, Müslim, Tirmizî, eş-Şemâ'il)

وَعَنْ خَارِجَةَ بْنِ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ، قَالَ: دَخَلَ نَفَرٌ عَلَى زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ، فَقَالُوا لَهُ: حَدِّثْنَا أَحَادِيثَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: مَاذَا أَحَدِّثُكُمْ؟ كُنْتُ جَارَهُ، فَكَانَ إِذَا نَزَلَ عَلَيْهِ الْوَحْيُ بَعَثَ إِلَيَّ فَكَتَبْتُ لَهُ، فَكُنَّا إِذَا ذَكَرْنَا الدُّنْيَا ذَكَرَهَا مَعَنَا، وَإِذَا ذَكَرْنَا الْآخِرَةَ ذَكَرَهَا مَعَنَا، وَإِذَا ذَكَرْنَا الطَّعَامَ ذَكَرَهُ مَعَنَا، فَكُلُّ هَذَا أَحَدِّثُكُمْ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. أَخْرَجَهُ التِّرْمِذِيُّ فِي «الشَّمَائِلِ».

Hârice b. Zeyd b. Sâbit (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: Bir topluluk kendisinin yanına gelerek "bizlere Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in hadislerini anlat size neylerden bahsederdi" diye sordular. O da şöyle cevap verdi: "Ben Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in komşusu idim vahiy indiğinde bana gönderir ve ben de o inen vahyi yazardım biz dünyadan bahsettiğimiz de O da bizimle beraber dünyadan bahseder ahiretten konuştuğumuzda bizimle beraber ahiretten konuşur yemekten bahsettiğimiz de bizimle beraber yemekten bahsederdi. Bunların tamamını Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'den size anlatıyorum." (Tirmizî, eş-Şemâ'il)

وَرَوَى الْبُخَارِيُّ عَنْ أَنَسِ بْنِ رَاضِيٍّ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: لَمْ يَكُنِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبَّابًا، وَلَا فَحَّاشًا، وَلَا لَعَانًا، كَانَ يَقُولُ لِأَحَدِنَا عِنْدَ الْمَعْتَبَةِ: «مَا لَهُ تَرَبَّ جَبِينُهُ».

الْمَعْتَبَةُ: الْعِتَابُ وَاللُّؤْمُ.

تَرَبَّ جَبِينُهُ: أَصَابَهُ التُّرَابُ وَلَصِقَ بِهِ.

Buhârî'nin rivayet ettiğine göre Enes b. Mâlik (Radıyallâhu Anh) şöyle buyurmuştur: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) sövücü, aşırı söz ve harekette bulunan ve lanet eden değildi. O bizden birini ayıpladığında sadece ‘**Ona ne oldu? Alın toprak olası!**’ derdi.”

(المَغْتَبَةُ): Azarlamak ve ayıplamak, demektir.

(تَرَبَّ جَبِينُهُ): Alnına toprak değsin/yapışsın, demektir.

وَرَوَى أَبُو دَاوُدَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: مَا رَأَيْتُ رَجُلًا التَّقَمَ أُذُنَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَحَى رَأْسَهُ عَنْهُ، حَتَّى يَكُونَ الرَّجُلُ هُوَ الَّذِي يَنْزَعُ، وَمَا رَأَيْتُ رَجُلًا أَخَذَ بِيَدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَرَكَ يَدَهُ، حَتَّى يَكُونَ الرَّجُلُ هُوَ الَّذِي يَنْزَعُ.

Ebû Dâvûd'un rivayet ettiğine göre Enes (Radıyallâhu Anh) şöyle buyurmuştur: “(Gizlice bir derdini açmak üzere) ağzını Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’in kulağına yaklaştıran hiçbir adam görmedim ki o adam başını uzaklaştırmadıkça Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) başını (ondan) uzaklaştırmış olsun. Yine Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’in elini tutan hiçbir adam görmedim ki o adam Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’in elini bırakmadıkça Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) elini bırakmış olsun.”

وَرَوَى مُسْلِمٌ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ الْحَكَمِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: بَيْنَا أَنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الصَّلَاةِ إِذْ عَطَسَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ فَقُلْتُ: يَرْحَمُكَ اللَّهُ، فَحَدَّثَنِي الْقَوْمُ بِأَبْصَارِهِمْ، قُلْتُ: وَائْكُلْ أُمَّاهُ، مَا لَهُمْ يَنْظُرُونَ إِلَيَّ، قَالَ: فَضَرَبَ الْقَوْمُ بِأَيْدِيهِمْ عَلَى أَفْخَادِهِمْ. قَالَ: فَلَمَّا رَأَيْتُهُمْ يُسَكِّتُونِي سَكَتُ، فَلَمَّا سَلَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ صَلَاتِهِ

دَعَانِي، فَبَآبِي هُوَ وَأُمِّي، مَا رَأَيْتُ مُعَلِّمًا قَبْلَهُ، وَلَا بَعْدَهُ أَحْسَنَ تَعْلِيمًا مِنْهُ،
وَاللَّهُ مَا ضَرَبَنِي، وَلَا سَبَّنِي، وَلَا نَهَرَنِي، وَلَكِنْ قَالَ: «إِنَّ صَلَاتَكَ هَذِهِ لَا
يُضِلُّحُ فِيهَا شَيْءٌ مِنْ كَلَامِ النَّاسِ، إِنَّمَا هِيَ التَّسْبِيحُ وَالتَّكْبِيرُ وَتِلَاوَةُ
الْقُرْآنِ».

Müslim'in, Muâviye b. Hakem (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet ettiğine göre: "Bir defa ben Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) ile namaz kılarken cemaatten birisi hapsirdi. Ben hemen 'yerhamükallâh!' (Allah sana rahmet eylesin!) dedim. Cemaat bana fena fena baktılar. Ben: 'Vay başıma gelenler! Onlara ne oluyor ki bana bakıyorlar.' dedim. Bunun üzerine elleri ile uyluklarına vurmaya başladılar. Bunların beni susturmaya çalıştıklarını görünce sustum. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) namazı bitirince beni yanına çağırdı. Annem babam ona feda olsun! Ne ondan önce ne de sonra Peygamber (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) kadar güzel öğreten hiçbir muallim görmedim. Vallahi beni ne azarladı ne dövdü ne de sövdü. Sadece: **'Şu namaz var ya onun İçinde insan sözünden hiçbir şey konuşmak caiz değildir. O ancak tesbîh, tekbîr ve Kur'ân okumaktan ibarettir.'** dedi."

وَفِي «صَحِيحِ مُسْلِمٍ» عَنْ أَبِي قَتَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فِي حَدِيثِ نَوْمِهِمْ عَنْ
صَلَاةِ الْفَجْرِ، وَقَدْ عَطَشُوا وَتَكَابَّوْا عَلَى الْمَاءِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَحْسِنُوا الْمَلَأَ كُلُّكُمْ سَيْرَوِي»: فَفَعَلُوا. قَالَ أَبُو قَتَادَةَ رَضِيَ
اللَّهُ عَنْهُ: وَأَنَا أَسْقِيهِمْ حَتَّى مَا بَقِيَ غَيْرِي وَغَيْرُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ، فَقَالَ لِي: «اشْرَبْ»، فَقُلْتُ: لَا أَشْرَبُ حَتَّى تَشْرَبَ يَا رَسُولَ اللَّهِ،
فَقَالَ: «إِنَّ سَاقِي الْقَوْمِ آخِرُهُمْ شُرْبًا». قَالَ: فَشَرِبْتُ وَشَرِبَ رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Sahîh-i Müslim adlı eserde sabah namazında uyuyakalmaları ile alakalı Ebû Katâde (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: Sahâbe-i Kirâm iyice susamışlardı. Suyu gördüklerinde hemen başına

toplandılar. Bunu üzerine Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu: **“Birbirinize güzel davranın, hepiniz suya kanacaksınız.”** Sahâbe-i Kirâm hemen O’nun dediğini yaptılar. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) dökmeye ben de su vermeye devam ettim. Nihayet Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) ile ikimizden başka kimse kalmayınca bana dönerek: **“Hadi iç”** buyurdu. Ben de **“Sen içmeden ben içmem ey Allah’ın Rasûlü”** dedim. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem): **“Şüphesiz bir kavmin sâkisi suyu en son içendir”** buyurdu. Bunun üzerine ben içtim benden sonra da Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) içti.

مَزَاحُهُ وَضِحْكُهُ وَتَبَشُّمُهُ ﷺ:

PEYGAMBER EFENDİMİZİN ŞAKA YAPMASI, GÜLMESİ VE TEBESSÜM ETMESİ

رَوَى التِّرْمِذِيُّ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا مِنْ أَهْلِ الْبَادِيَةِ كَانَ اسْمُهُ زَاهِرًا، وَكَانَ يُهْدِي إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَدِيَّةً مِنَ الْبَادِيَةِ، فَيَجْهَرُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَخْرُجَ إِلَى الْبَادِيَةِ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ زَاهِرًا بَادِيْتَنَا وَنَحْنُ حَاضِرُوهُ».

وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُحِبُّهُ، وَكَانَ زَاهِرٌ رَجُلًا دَمِيمًا، فَأَتَاهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا وَهُوَ يَبِيعُ مَتَاعَهُ، فَاخْتَصَّنَهُ مِنْ خَلْفِهِ وَهُوَ لَا يُبْصِرُهُ، فَقَالَ زَاهِرٌ: مَنْ هَذَا؟ أَرْسَلَنِي، فَالْتَفَتَ زَاهِرٌ فَعَرَفَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَجَعَلَ لَا يَأْلُو مَا أَلْصَقَ ظَهْرُهُ بِصَدْرِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ عَرَفَهُ، فَجَعَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَنْ يَشْتَرِي هَذَا الْعَبْدَ؟»، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِذَا وَاللَّهِ تَجِدْنِي كَاسِدًا، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَكِنْ عِنْدَ اللَّهِ لَسْتُ بِكَاسِدٍ» أَوْ قَالَ: «أَنْتَ عِنْدَ اللَّهِ غَالٍ».

Tirmizî'nin Enes (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet ettiğine göre: "Çöl ehlinde olan Zâhir adlı bir zat, çölden hediyelerle birlikte Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'e gelirdi. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) de ayrılacağı zaman onun ihtiyaçlarını tedarik ederdi. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem): **"Zâhir bizim çölümüzdür, biz de onun şehriyiz"** buyururdu."

Zâhir sert yapılı ve biraz da yakışıklı olmayan bir adam olmasına rağmen onu severdi. Bir gün Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem), ürünlerini sattığı sırada Zâhir'e yaklaşmış ve arkadan ona sarılmıştı; Zâhir arkasına dönemiyor, kim olduğunu göremiyordu. "Bırak gideyim, kimsin sen?" dedi. Fakat arkasına döndüğünde Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'i görünce sırtını Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'in göğsüne yasladı. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem): **"Kim bir köle satın alacak?"** dedi. Zahir; "Ey Allah'ın Resulü! Allah için işe yaramaz bu mal!" deyince, Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) şöyle cevap vermişti: **"Hayır, Allah katında sen işe yaramaz değilsin"** veya şöyle dedi: **"Hayır, Allah indinde, senin değer in yüksektir."**

وَفِي الصَّحِيحَيْنِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: إِنْ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِيَخَالِطُنَا -أَي: لِيَلَاظِفُنَا وَيُمَازِحُنَا -حَتَّى يَقُولَ لِأَخٍ لِي: «يَا أَبَا عُمَيْرٍ مَا فَعَلَ النَّعِيرُ».

Sahîhayn'de Enes (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: "Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) bizimle şakalaşır. Hatta bir gün benim kardeşime: **"Ey Ebû Umeyr, Kuşcağız ne oldu?"** dedi.

وَرَوَى التِّرْمِذِيُّ عَنِ الْحَسَنِ الْبَصْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: أَتَتْ عَجُوزُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ادْعُ اللَّهَ أَنْ يَدْخِلَنِي الْجَنَّةَ، فَقَالَ: «يَا أُمَّ فُلَانٍ إِنَّ الْجَنَّةَ لَا يَدْخُلُهَا عَجُوزٌ»، قَالَ: فَوَلَّتْ -أَي: ذَهَبَتْ- وَهِيَ تَبْكِي، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَخْبِرُوهَا أَنَّهَا لَا تَدْخُلُهَا وَهِيَ عَجُوزٌ».

إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَقُولُ: ﴿إِنَّا أَنْشَأْنَهُمْ إِنْشَاءً﴾ (۳۵) فَجَعَلْنَهُمْ أَتَكَارًا (۳۶) عُرْبًا أَتَرَابًا

[الواقعة: ۳۵-۳۷]. ﴿۳۷﴾

Tirmizî'nin Hasan-ı Basrî (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet ettiğine göre, "Bir gün yaşlı bir kadın Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'in yanına geldi ve 'Ya Resûlellâh! Allah'ın beni cennete koyması için bana dua et!' dedi. Peygamber Efendimiz: **"Yâ Ümme Fülân, Şu bir gerçek ki yaşlılar cennete gitmezler."** buyurdu. Bunun üzerine kadın ağlayarak çıkıp gitti. Kadın gidince, Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem): **"Gidin ona söyleyin ki, kendisi yaşlı haliyle cennete girmez. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurdu: «Biz o kadınları, yepyeni bir yaratılışla yarattık. Böylece onları bakire kızlar kıldık.»"** [Vâkı'a Sûresi, 35-37]

وَأَمَّا مَا وَرَدَ فِي الْحَدِيثِ مِنَ النَّهْيِ عَنِ الْمَزَاحِ كَمَا فِي سُنَنِ التِّرْمِذِيِّ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: «لَا تُمَارِ أَخَاكَ وَلَا تُمَارِخُهُ، وَلَا تَعُدَّهُ مَوْعِدًا فَتُخْلِفُهُ». فَهَذَا النَّهْيُ مَحْمُولٌ عَلَى الْإِفْرَاطِ فِي الْمَزَاحِ، لِمَا فِي ذَلِكَ مِنَ الشُّغْلِ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ تَعَالَى، أَوْ عَنِ التَّفَكُّيرِ فِي مُهِمَّاتِ الدِّينِ، وَلِمَا فِيهِ مِنْ قَسْوَةِ الْقَلْبِ بِكَثْرَةِ الضَّحِكِ، بَلْ إِنَّ كَثْرَةَ الْمَزَاحِ تُورِثُ الْعَدَاوَةَ وَالْأَذَى وَالْحَقْدَ، وَجَرَاءَةَ الصَّغِيرِ عَلَى الْكَبِيرِ.

Sünen-i Tirmizî'de İbn Abbas (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet edilen **"Kardeşinle tartışmaya girme, onunla kırıcı şekilde şakalaşma ve yerine getiremeyeceğin sözü ona verme."** hadisine gelince buradaki nehiy şakalaşmakta aşırıya gitmek hakkındadır. Çünkü bu kişiyi Allah Teâlâ'nın zikrinden veya dinin mühim meselelerinden alıkoyar. Ayrıca çok gülmek de kalbin kasvetine sebeptir. Çok şaka yapmak belki düşmanlık, eziyet ve kine sebep olur ve böylece küçük büyüğüne karşı cüretkâr olur.

وَفِي سُنَنِ أَبِي دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ السَّائِبِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «لَا يَأْخُذَنَّ أَحَدُكُمْ مَتَاعَ أَخِيهِ لَا عِبًا وَلَا جَادًا وَمَنْ أَخَذَ عَصَا أَخِيهِ فَلْيُرُدَّهَا».

Ebû Dâvûd ve Tirmizî'nin "Sünen" adlı eserlerinde Abdullah b. Sâib, babasından, o da dedesinden rivayet ettiğine göre: Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **"Sizden biriniz kardeşinin herhangi bir malını şaka ve ciddî olarak almasın. Kim kardeşinin esasını alırsa onu iade etsin."**

عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: مَا حَجَبَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْذُ أَسْلَمْتُ، وَلَا رَأَيْتُ إِلَّا تَبَسَّمَ. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ.

Cerîr b. Abdullâh (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: "Müslüman olduğum günden beri Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) beni kapıdan çevirmedi. Beni her gördüğünde mutlaka gülümserdi." (Tirmizî)

وَرَوَى التِّرْمِذِيُّ وَغَيْرُهُ عَنْ هِنْدَ بْنِ أَبِي هَالَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فِي حَدِيثِهِ يَصِفُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ فِيهِ: جُلُّ ضِحْكِهِ التَّبَسُّمُ، يَفْتَرُّ عَنْ مِثْلِ حَبِّ الْغَمَامِ.

حَبُّ الْغَمَامِ وَهُوَ الْبَرْدُ فِي الْبَيَاضِ وَالصَّفَاءِ وَالْبَرِيقُ.

Tirmizî ve diğerlerinin Hind b. Ebî Hâle (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet ettiklerine göre kendisi Peygamber Efendimiz (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'i vasıflarken şöyle derdi: "Genelde tebessüm şeklinde gülümserdi ve bu vakitte safî ve berrak inci taneleri gibi üst dişleri görünür idi."

(حَبُّ الْغَمَامِ): Beyazlık, parlaklık ve berraklık hususunda inci gibi anlamındadır.

وَرَوَى الْإِمَامُ أَحْمَدُ فِي «مُسْنَدِهِ» عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: جَاءَتْ سَلْمَى امْرَأَةُ أَبِي رَافِعٍ مَوْلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -أَيُّ: عَتِيقِهِ- تَسْتَأْذِنُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى أَبِي رَافِعٍ وَقَالَتْ: إِنَّهُ لِيَضْرِبُنِي. فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا لَكَ وَلَهَا؟»، قَالَ: تُؤْذِينِي يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: «بِمَاذَا آذَيْتَنِي يَا سَلْمَى؟»، قَالَتْ: مَا آذَيْتُهُ بِشَيْءٍ، وَلَكِنَّهُ أَحَدَثَ وَهُوَ يُصَلِّي فَقُلْتُ لَهُ: يَا أَبَا رَافِعٍ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ أَمَرَ الْمُسْلِمِينَ إِذَا خَرَجَ مِنْ أَحَدِهِمْ رِيحٌ أَنْ يَتَوَضَّأَ، فَقَامَ يَضْرِبُنِي، فَجَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَضْحَكُ وَيَقُولُ: «يَا أَبَا رَافِعٍ لَمْ تَأْمُرْكَ إِلَّا بِخَيْرٍ».

İmam Ahmed b. Hanbel, “Müsned” adlı eserinde Âişe (Radıyallâhu Anhâ)’dan rivayet ettiğine göre: “Peygamber Efendimiz (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’in azatısı olan Ebû Râfi’in hanımı Selmâ (Radıyallâhu Anhâ) Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’den izin isteyerek kocasının kendisine vurduğunu söyleyerek onu şikâyet etti. Bunun üzerine Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) Ebû Râfi’e: **“Senin ile onun durumu nedir?”** diye sordu. O da: “(Hanımını kastederek) o bana eziyet ediyor” dedi. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) bu sefer Selmâ (Radıyallâhu Anhâ)’ya dönerek: **“Ey Selmâ ne ile ona eziyet ediyorsun?”** diye sordu. Selmâ (Radıyallâhu Anhâ) şöyle cevap verdi: “Vallahi ben ona eziyet etmedim. Sadece namaz kılarken yellendi. Ben de ona: ‘Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) (yellenme neticesinde) kendilerinden koku çıktığında Müslümanlara abdest almalarını emretti’ dedim. O da kalktı bana vurdu.” Bunun üzerine Peygamber Efendimiz (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) gülmüş ve Ebû Râfi’e, **“Eşin sana iyiliği tavsiye etti”** buyurmuştur.

وَسُئِلَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: هَلْ كَانَ أَصْحَابُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَضْحَكُونَ؟ فَقَالَ: نَعَمْ، وَإِنَّ الْإِيمَانَ فِي قُلُوبِهِمْ أَمْثَالُ الْجِبَالِ، وَرُبَّمَا قَالَ: وَإِنَّ الْإِيمَانَ فِي قُلُوبِهِمْ أَكْثَرُ مِنَ الْجِبَالِ.

İbn Ömer (Radiyallâhu Anhümâ) kendisine: “Peygamberimizin sahâbîleri güler miydi?” diye sorulduğunu şöyle cevap verdi: “Evet, onların kalplerindeki iman dağlar gibiydi -başka bir rivayette “onların kalplerindeki iman dağlardan bile büyüktü.”-

وَأَمَّا الضَّحْكُ الْمَنْهِيُّ عَنْهُ شَرْعًا: فَهُوَ مَا كَانَ مِنْ بَابِ السُّخْرِيَّةِ بِالنَّاسِ وَانْتِقَاصِهِمْ، أَوْ فِيهِ انْتِهَاكَ لِحُرْمَاتِ الدِّينِ أَوْ الْمُسْلِمِينَ، أَوْ مَا كَانَ كَثِيرًا، لِأَنَّ كَثْرَةَ الضَّحْكِ تُمِيتُ الْقَلْبَ.

Şeran nehyedilen gülmeye gelince, İnsanlarla alay etme ve onları küçük görme maksadıyla veya dinin ve Müslümanların saygınlığını zedeleyen veya haddinden fazla gülmek nehyedilmektedir. Nitekim çok gülmek kalbi öldürür.

سَلَامُهُ وَمُصَافَحَتُهُ ﷺ وَرَدُّهُ التَّحِيَّةَ بِأَحْسَنِ مِنْهَا وَبَسَامَتُهُ وَطَلَاقُهُ وَجْهِهِ:

PEYGAMBER EFENDİMİZİN SELAM VERMESİ, MUSAFAHALAŞMASI, SELAMA VERİLENDEN DAHA GÜZEL BİR ŞEKİLDE MUKABELEDE BULUNMASI VE GÜLER YÜZLÜ OLMASI

عَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَعَلَيْكَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ»، ثُمَّ أَتَى آخَرَ فَقَالَ: السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَعَلَيْكَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ» الْحَدِيثُ.

Selmân-ı Fârisî (Radıyallâhu Anh)’tan rivayet edildiğine göre: Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’in yanına bir adam gelip ‘Ey Allah’ın Resûlü, selam senin üzerine olsun’ dedi. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) de: **“Allah’ın selamı ve rahmeti senin üzerine olsun”** dedi. Sonra başka bir adam geldiğinde ‘Allah’ın selamı ve bereketi senin üzerine olsun Ey Allah’ın Resûlü’ dedi. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) ise: **“Allah’ın selamı, rahmeti ve bereketi senin üzerine olsun”** dedi.

وَعَنْ عَلِيٍّ كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ قَالَ: اسْتَأْذَنَ عَمَّارٌ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَعَرَفَ صَوْتَهُ فَقَالَ: «مَرْحَبًا بِالطَّيِّبِ الْمُطَيَّبِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَه.

Ali (Kerremallâhu Vechehû)’den rivayet edildiğine göre: “Ammâr, bir gün Peygamber Efendimizin huzuruna girmek için izin istediğinde Peygamber Efendimiz onu sesinden tanıyarak şöyle dedi: **“Merhaba ey güzel ve güzelleştirilmiş adam.”** (Tirmizî; İbn Mâce)

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: أَقْبَلْتُ فَاطِمَةَ تَمْشِي كَأَنَّ مِشْيَهَا مِشْيَةُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَرْحَبًا بِابْنَتِي»، ثُمَّ أَجْلَسَهَا عَنْ يَمِينِهِ أَوْ شِمَالِهِ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ «فِي الْأَدَبِ الْمُنْفَرِدِ».

Âişe (Radıyallâhu Anhâ)’dan rivayet edildiğine göre: “Fâtıma (Radıyallâhu Anhâ) yürüyerek geliyordu. Onun yürüyüşü Peygamber efendimiz Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’in yürüyüşüne benziyordu. Bunu gören Peygamber efendimiz: **‘Hoş geldin kızım’** dedi ve onu sağ veya sol tarafına oturturdu.” (İmam Buhârî, el-Edebü’l-Müfred)

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَكُنْ أَحَدٌ يَأْخُذُ بِيَدِهِ فَيَتَنَزَّعُ يَدَهُ حَتَّى يَكُونَ الرَّجُلُ هُوَ الَّذِي يُرْسِلُهُ، وَلَمْ يَكُنْ يُرَى رُكْبَتَيْهِ -أَوْ رُكْبَتَهُ- خَارِجًا عَنْ رُكْبَةِ جَلِيسِهِ، وَلَمْ يَكُنْ أَحَدٌ يُصَافِحُهُ

إِلَّا أَقْبَلَ عَلَيْهِ بِوَجْهِهِ، ثُمَّ لَمْ يَضْرِفْهُ عَنْهُ حَتَّى يَفْرُغَ مِنْ كَلَامِهِ. رَوَاهُ الْبَزَّازُ
وَالطَّبْرَانِيُّ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ وَابْنُ سَعْدٍ «فِي الطَّبَقَاتِ».

Ebû Hüreyre (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) musafahalaştığı zaman adam elini çekinceye kadar O, mübarek elini adamın elinden çekmezdi, O'nun mübarek dizleri de yanında oturan adamın dizlerinden ileride görülmemiştir. (Yolda) bir adama rastlayıp da onunla konuştuğu zaman, adam dönüp gidinceye kadar Peygamber (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) mübarek yüzünü ondan çevirmezdi.” (Bezâr ve Taberânî hasen bir isnatla ve İbn Sa’d “et-Tabakât” adlı eserinde zikretmiştir.)

وَعَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
قَالَ: «إِنَّ الْمُسْلِمَ إِذَا لَقِيَ أَخَاهُ فَأَخَذَ بِيَدِهِ تَحَاثَّتْ عَنْهُمَا ذُنُوبُهُمَا كَمَا
يَتَحَاثُّ الْوَرَقُ عَنِ الشَّجَرَةِ الْيَابِسَةِ فِي يَوْمٍ رِيحٍ عَاصِفٍ وَإِلَّا غُفِرَ لَهُمَا وَلَوْ
كَانَتْ ذُنُوبُهُمَا مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ». رَوَاهُ الطَّبْرَانِيُّ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ.

Selmân el-Fârisî (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Müslüman kardeşi ile karşılaşıp onun elini tuttuğunda, rüzgârlı bir günde yaprakları kurumuş bir ağaçtan yaprakların düşmesi gibi bu iki Müslümanın da günahları dökülür. Denizlerin köpükleri gibi olsa bile günahları affolunur.”** (Taberânî, hasen bir isnatla rivayet etmiştir.)

وَرَوَى التِّرْمِذِيُّ وَصَحَّحَهُ، وَابْنُ هَبَّاقٍ عَنْ هِنْدَ بِنِ أَبِي هَالَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى
عَنْهُ وَعَنْ أُمِّهِ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَبْدَأُ مَنْ لَقِيَهُ
بِالسَّلَامِ.

Tirmizî'nin sahih hükmünü vererek ve Beyhakî'nin Hind b. Ebî Hâle'den (Radıyallâhu Teâlâ Anhü ve An Ümmihî) yaptıkları bir rivayete göre: “Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) karşılaştığı kişiye hemen selam verirdi.”

وَرَوَى الْبَرَّارُ بِإِسْنَادٍ حَسَنِ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَتَاهُ الْوَحْيُ، أَوْ وَعَظَ قُلْتُ: نَذِيرُ قَوْمٍ أَنَاهُمْ الْعَذَابَ، فَإِذَا ذَهَبَ عَنْهُ ذَلِكَ رَأَيْتُهُ أَطْلَقَ النَّاسَ وَجْهًا، وَأَكْثَرَهُمْ ضَحْكًَا، وَأَحْسَنَهُمْ بَشْرًا.

Bezzâr'ın hasen bir isnatla Câbir (Radıyallâhu Anh)'tan yaptığı bir rivayette: "Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'e vahiy geldiğinde veya vaaz ettiğinde: 'Sanki O kavmine azap gelen bir peygamber gibidir' derdim. Bu hal gittiğinde ise insanlara karşı güler yüzlü olur, en çok neşeli olanı ve tebessüm edeni o oluverirdi."

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا لَمَّا سُئِلَتْ: كَيْفَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا خَلَا فِي بَيْتِهِ؟ فَقَالَتْ: كَانَ أَلْيَنَ النَّاسِ، بَسَامًا ضَحَّاكًا، لَمْ يَرِ قَطُّ مَادًّا رِجْلَيْهِ بَيْنَ أَصْحَابِهِ. رَوَاهُ ابْنُ سَعْدٍ فِي «الطَّبَقَاتِ».

Âişe (Radıyallâhu Anhâ)'ya: "Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) evde olduğunda nasıl davranırdı?" diye sorulduğunda şöyle cevap verdi: "İnsanların en yumuşak davrananı odur, tebessüm eder, güler, ashâbı arasında ayaklarını uzattığı hiç görülmemiştir." (İbn Sa'd, Tabakât)

حِلْمُهُ وَعَفْوُهُ ﷺ:

PEYGAMBER EFENDİMİZİN YUMUŞAK HUYLULUĞU VE AFFETMESİ

رَوَى الشَّيْخَانِ وَأَبُو دَاوُدَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: مَا خَيْرَ رَسُولٍ
اللَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ أَمْرَيْنِ إِلَّا أَخَذَ أَيْسَرَهُمَا مَا لَمْ يَكُنْ إِثْمًا، فَإِنْ
كَانَ إِثْمًا كَانَ أَبْعَدَ النَّاسِ مِنْهُ، وَمَا انْتَقَمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
لِنَفْسِهِ إِلَّا أَنْ تُنْتَهَكَ حُرْمَةُ اللَّهِ، فَيَنْتَقِمَ اللَّهُ.

Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvûd'un Âişe (Radiyallâhu Anhâ)'dan rivayet ettiklerine göre: “Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) iki iş hususunda muhayyer kılındığında günah olmadığı sürece mutlaka en kolay olanı seçerdi, günaha karşı insanlar içerisinde en uzak duran o idi, kendi nefsi için yapılan hiçbir şeye karşılık vermemiştir. Fakat Allah Teâlâ'nın kuralları çiğnendiğinde hemen karşılık verirdi.”

وَلَقَدْ اتَّسَعَ حِلْمُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِجَمِيعِ خَلْقِ اللَّهِ تَعَالَى، حَتَّى
لِأَعْدَائِهِ الَّذِينَ آذَوْهُ.

فَلَمَّا كَانَتْ غَزْوَةُ أُحُدٍ وَكُسِرَتْ رُبَاعِيَّتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَجُرِحَ فِي
شَفْتِهِ السُّفْلَى، وَشَجَّ فِي جَنْبِهِ الشَّرِيفَةِ حَتَّى سَالَ مِنْهُ الدَّمُ، فَجَعَلَ يُنَشِّفُهُ
لِيَلَّا يَنْزِلَ عَلَى الْأَرْضِ وَيَقُولُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَلَوْ وَقَعَ مِنْهُ شَيْءٌ
عَلَى الْأَرْضِ لَنَزَلَ عَلَيْهِمُ الْعَذَابُ مِنَ السَّمَاءِ». وَلَقَدْ شَقَّ ذَلِكَ عَلَى
الصَّحَابَةِ فَقَالُوا: لَوْ دَعَوْتَ عَلَيْهِمْ، فَقَالَ: «إِنَّمَا لَمْ أُبْعَثْ لِعَانًا، وَلَكِنْ
بُعِثْتُ دَاعِيًا وَرَحْمَةً، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِقَوْمِي - وَفِي رِوَايَةٍ: اللَّهُمَّ اهْدِ قَوْمِي -
فَإِنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ». رَوَاهُ ابْنُ حَجَرٍ فِي «فَتْحِ الْبَارِي».

Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*)'in hilmi o kadar geniş ki bütün mahlukata karşı hatta kendisine eziyet eden düşmanlarına bile karşı yumuşak huylu davranırdı.

Uhud gazvesinde peygamber efendimizin dişleri kırılıp alt dudağı yarıldığında ve alnından yaralanıp kan aktığında yere düşmemesi için kanları temizlerken şöyle diyordu: **“Şayet bir damla bile kan yere düşerse elbette semadan onlar üzerine azap inerdi.”** Ashâb-ı kirâm'a bu durum ağır gelerek şöyle dediler: “Onlar aleyhine dua etseydin keşke yâ Resûlullâh” Bunun üzerine Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurdu: **“Ben lanet edici olarak değil, dua edici ve rahmet olarak gönderildim. Allah'ım kavmini mağfîret eyle - bir rivayette Allah'ım kavmime hidayet ver.- Çünkü onlar bilmiyorlar.”** (İbn Hacer, *Fethu'l-Bârî*)

وَقَدْ وَرَدَ عَنْ زَيْدِ بْنِ سَعْنَةَ أَنَّهُ قَالَ: لَمْ يَتَقَ مِنْ عَلَامَاتِ التُّبُوءَةِ إِلَّا وَقَدْ عَرَفْتُهُ فِي وَجْهِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ نَظَرْتُ إِلَيْهِ، إِلَّا اثْنَتَيْنِ لَمْ أَخْبِرْهُمَا فِيهِ: يَسْبِقُ حِلْمُهُ جَهْلَهُ، وَلَا تَزِيدُهُ شِدَّةُ الْجَهْلِ عَلَيْهِ إِلَّا حِلْمًا. قَالَ زَيْدُ بْنُ سَعْنَةَ: فَكُنْتُ أَتَلَطَّفُ لَهُ - أَي: لِمُحَمَّدٍ - لِأَنَّهُ أَخَالَطُهُ، فَأَعْرِفَ حِلْمَهُ وَجَهْلَهُ، فَابْتِغْتُ - أَي: اشْتَرَيْتُ - مِنْهُ تَمَرًا إِلَى أَجَلٍ فَأَعْطَيْتُهُ الثَّمَنَ - وَفِي رِوَايَةِ أَبِي نُعَيْمٍ: فَأَعْطَاهُ زَيْدٌ قَبْلَ إِسْلَامِهِ ثَمَانِينَ مِثْقَالًا ذَهَبًا عَلَى تَمَرٍ مَعْلُومٍ إِلَى أَجَلٍ مَعْلُومٍ. فَلَمَّا كَانَ قَبْلَ مَجِيئِ الْأَجَلِ بِيَوْمَيْنِ أَوْ ثَلَاثَةٍ، أَتَيْتُ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخَذْتُ بِمَجَامِعِ قَمِيصِهِ، وَرَدَاؤُهُ عَلَى عُنُقِهِ، وَنَظَرْتُ إِلَيْهِ بِوَجْهِ غَلِيظٍ، ثُمَّ قُلْتُ: أَلَا تَقْضِينَ يَا مُحَمَّدٌ حَقِّي؟ فَوَاللَّهِ إِنَّكُمْ يَا بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ مُطْلُونَ. فَقَالَ عُمَرُ: أَيُّ عَدُوِّ اللَّهِ تَقُولُ لِرَسُولِ اللَّهِ مَا أَسْمَعُ؟ فَوَاللَّهِ لَوْلَا مَا أَحَازِرُ فَوْتَهُ لَضَرَبْتُ بِسَيْفِي رَأْسَكَ! قَالَ: وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْظُرُ إِلَى عُمَرَ بِسُكُونٍ وَتَوَدَّةٍ وَتَبَسُّمٍ، ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَنَا وَهُوَ - أَي: أَنَا وَزَيْدٌ - كُنَّا أَخَوَجَ إِلَى

غَيْرِ هَذَا مِنْكَ يَا عُمَرُ: أَنْ تَأْمُرَنِي بِحُسْنِ الْأَدَاءِ، وَتَأْمُرَهُ بِحُسْنِ التَّيَّاعَةِ» أَي: الْمُطَالَبَةِ، ثُمَّ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اذهَبْ يَا عُمَرُ فَاقْضِهِ حَقَّهُ وَزِدْهُ عِشْرِينَ صَاعًا مَكَانَ مَا رُغِّتُهُ»، أَي: مُقَابِلَ فَرْعِهِ، فَفَعَلَ ذَلِكَ عُمَرُ، قَالَ زَيْدٌ: فَقُلْتُ: يَا عُمَرُ كُلُّ عِلَامَاتِ النُّبُوَّةِ قَدْ عَرَفْتُهَا فِي وَجْهِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ نَظَرْتُ إِلَيْهِ، إِلَّا اثْنَتَيْنِ لَمْ أَخْبُرْهُمَا: يَسْبِقُ حِلْمُهُ جَهْلَهُ، وَلَا تَزِيدُهُ شِدَّةُ الْجَهْلِ عَلَيْهِ إِلَّا حِلْمًا، فَقَدْ اخْتَبَرْتُهُ بِهِمَا، فَاشْهَدْ يَا عُمَرُ أَنِّي قَدْ رَضِيتُ بِاللَّهِ رَبًّا، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا، وَبِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَبِيًّا.

قَالَ فِي «شَرْحِ الْمَوَاهِبِ»: رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ الطَّبْرَانِيُّ، وَابْنُ حِبَّانٍ، وَالْحَاكِمُ، وَابْنُ أَبِي شَيْبَةَ، وَأَبُو الشَّيْخِ، وَغَيْرُهُمَا بِرِجَالٍ ثِقَاتٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلَامٍ عَنْ زَيْدِ ابْنِ سَعْنَةَ.

Zeyd b. Sa'ne'den vârid olduğuna göre: “Muhammed’in yüzüne bakar bakmaz peygamberlik alâmeti olarak bilinen ne varsa hepsini onda gördüm” Ancak iki özellik vardı ki, henüz onları test edebilme imkânı bulamamıştım. Bu iki özellik şunlardı: Yumuşaklığı katılgın önündedir, kendisine karşı cahilce davranılsa bile affedicilikle karşılık verir. Bunun üzerine belli miktarda hurmayı, belli miktarda parayla, belli zamanda teslim almak üzere anlaştık. Ben parayı teslim ettim.

Ebû Nuaym’ın rivayetinde: “Daha Müslüman olmadan önce 80 miskal altını belli bir miktar hurmayı belli bir zamanda almak üzere Resûlullâh’a verdim. Borcun vadesinin bitimine birkaç gün kala, tekrar Resûlullâh’ın yanına gidip yakasından tutup şiddetle sarstım. Öfke ile şöyle dedim: “Hakkımı ödesene ey Muhammed! Neden hakkımı vermiyorsun Vallahi Abdülmuttalib oğullarının borçlarını ödeme konusunda gevşek davranırlar.”

Bunu duyan Ömer (Radıyallâhu Anh): “Ey Allah’ın düşmanı bu duyduklarımı sen Allah’ın Rasûlüne mi söylüyorsun? Vallahi ben ondan

çekinmeseydim elbette kılıcımın başını vururdum.” Bu arada Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) Ömer (Radıyallâhu Anh)’a bakıyor ve hiçbir kızgınlık göstergesi olmadan sakin bir şekilde tebessüm ediyordu. Biraz bekledikten sonra Ömer’e şöyle buyurdu: **“Ey Ömer! Bana da bu adama da farklı davranman gerekirdi. Bana şunu demeliydin: Ey Allah’ın Resulü zamanı gelmese de borcunu öde. Bu adama da alacağını güzelce iste demen gerekirdi. Al, bu adamı götür. Ona borcunu öde. Ayrıca onu korkuttuğun için de 20 sepet hurmayı fazladan ver, gönlünü al.”**

Ömer (Radıyallâhu Anh), Zeyd b. Sa’ne’yi alıp götürdü. Alacağı olan hurmaları verdi. Zeyd şöyle dedi: “Ey Ömer! Ben Resûlullâh’ı inceledim takip ettim. Bütün peygamberlik özelliklerin onda olduğunu gördüm. Ama iki özelliğini henüz görmemiştim. Bu özellikler her türlü cahilliğe karşı yumuşaklığının devam etmesi ve toleransını, affediciliğini yitirmemesiydi. Ben bu sıfatların da O’nda olduğunu açıkça gördüm. Ey Ömer! Şu andan itibaren Allah’ı Rab, İslam’ı din, Muhammed’i (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) Peygamber olarak kabul ettim.”

(“el-Mevâhibü’l-Ledünniye” adlı eserin şerhinde dendiğine göre: Bu hadisi Taberânî, İbn Hibbân, Hâkim, Beyhakî, Ebü’s-Şeyh ve diğerleri güvenilir râvilerle Abdullah b. Selâm’dan rivayet etmişlerdir.)

وَرَوَى أَبُو دَاوُدَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: حَدَّثَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا ثُمَّ قَالَ: فَقُمْنَا حِينَ قَامَ، فَنَظَرْنَا إِلَى أَغْرَابِيٍّ قَدْ أَذْرَكَهُ فَجَذَبَهُ - وَفِي رِوَايَةٍ: فَجَذَبَهُ - بِرِدَائِهِ جَبَذَةً شَدِيدَةً، فَحَمَّرَ رَقَبَتَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - أَيْ: صَارَ فِيهَا حُمْرَةً مِنْ أَثَرِ الْجَذْبَةِ - وَكَانَ رِذَاءٌ خَشِنًا، فَالْتَفَتَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْأَغْرَابِيِّ فَقَالَ لَهُ الْأَغْرَابِيُّ: احْمِلْنِي عَلَى بَعِيرِي هَذَيْنِ - أَيْ: حَمِلْهُمَا طَعَامًا - مِنْ مَالِ اللَّهِ الَّذِي عِنْدَكَ، فَإِنَّكَ لَا تَحْمِلُنِي مِنْ مَالِكَ وَلَا مِنْ مَالِ أَبِيكَ!

فَقَالَ لَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا، وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ» أَيْ: لَا أَحْمِلُكَ مِنْ مَالِي وَلَا مَالِ أَبِي.

وَفِي رِوَايَةِ الْبَيْهَقِيِّ: فَسَكَتَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ قَالَ: «الْمَالُ مَالُ اللَّهِ، وَأَنَا عَبْدُهُ، لَا، وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ، لَا أَحْمِلُكَ حَتَّى تُقِيدَنِي مِنْ جَبَذَتِكَ الَّتِي جَبَذْتَنِي»، فَقَالَ لَهُ الْأَعْرَابِيُّ: وَاللَّهِ لَا أُقِيدُكَهَا، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لِمَ؟»، فَقَالَ لَهُ الْأَعْرَابِيُّ: لِأَنَّكَ لَا تُكَافِيءُ بِالْبَسِيطَةِ السَّيِّئَةَ، فَضَحِكَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ دَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلًا -وَهُوَ عُمَرُ كَمَا فِي رِوَايَةٍ- فَقَالَ لَهُ: «أَحْمِلْ لَهُ عَلَى بَعِيرِيهِ هَذَيْنِ: عَلَى بَعِيرٍ تَمْرًا، وَعَلَى الْآخَرِ شَعِيرًا».

Ebû Dâvûd, Ebû Hüreyre (Radiyallâhu Anh)'tan rivayetle ettiğine göre: Bir gün Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) bizimle sohbet etti. (Sohbet sona erip de) ayağa kalkınca (kendisiyle beraber) biz de kalktık. (Bizden ayrıldıktan) bir süre sonra, bir bedevinin kendisine yetişip elbisesini çekerek boynunu kızarttığını gördük. Elbisesi de sert idi. Bunun üzerine Hz. Peygamber, bedeviye doğru döndü. Bedevi de kendisine: (Şu yükleri) benim için, şu iki devemin üzerine yükletiver. Kendi malından ya da babanın malından yükletecek değilsin ya! dedi. Peygamber Efendimiz (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) de: **“Hayır, estağfirüllâh, elbette kendi malından ya da babanın malından yükletecek değilim.”** dedi.

Beyhakî'nin rivayetinde ise şöyledir: Bunun üzerine Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) bir müddet sustuktan sonra şöyle dedi: **“Mal Allah'ın malı ben ise onun kölesiyim. Hayır, Estağfirüllâh beni bırakmadıkça sana bu yükleri yükletmeyeceğim.”** Bedevî: “Vallahi bırakmayacağım” dedi. Peygamber Efendimiz (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem): **“Niçin?”** diye sordu. Bedevî: “Çünkü sen kötülüğe kötülükle karşılık vermezsin” dedi. Bunun üzerine Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) güldü ve bir adamı çağırıp -Bir rivayette bu kişi Hz. Ömer'dir.- ona: **“Bir bineğine hurma diğerine de arpa yükle”** buyurdu.

غَضَبُهُ ﷺ لِلَّهِ تَعَالَى:

PEYGAMBER EFENDİMİZİN ALLAH İÇİN KIZMASI

جَاءَ فِي حَدِيثِ هِنْدَ بْنِ أَبِي هَالَةَ الَّذِي رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَغَيْرُهُ يَصِفُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تُغْضِبُهُ الدُّنْيَا وَمَا كَانَ لَهَا، فَإِذَا تُعْرِضَ لِلْحَقِّ لَمْ يَعْرِفْهُ أَحَدٌ، وَلَمْ يَقُمْ لِعُضْبِهِ شَيْءٌ حَتَّى يَنْتَصِرَ لَهُ، لَا يَغْضِبُ لِنَفْسِهِ، وَلَا يَنْتَصِرُ لَهَا ... الْحَدِيثُ.

Tirmizî ve diğerlerinin Hind b. Ebî Hâle (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet ettiklerine göre kendisi Peygamber Efendimiz (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'i vasıflarken şöyle derdi: “Dünya ve dünyadan olan şeyler onu kızdırmazdı. Dünyalık işler onu daraltmaz ve sıkırmazdı. Hak çiğnendiğinde hakkı çiğnenen kişiye hakkı verilene kadar kızmasına hiçbir şey engel olamazdı. Kendi nefsi hususunda bir kimseye kızmaz ve o kimseye intikam duygusu içinde olmazdı...”

وَفِي الصَّحِيحَيْنِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: دَخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَفِي الْبَيْتِ قِرَامٌ - أَيْ: سِتْرٌ - فِيهِ صُورٌ، فَتَلَوْتُ وَجْهَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - أَيْ: مِنْ الْعُضْبِ - ثُمَّ تَنَاوَلَ السِّتْرَ فَهَتَكَهُ، قَالَتْ: وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ أَشَدَّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ الَّذِينَ يُصَوِّرُونَ هَذِهِ الصُّوْرَ».

Sahih Buhari ve Müslim'in Âişe (Radıyallâhu Anhâ)'dan rivayet ettiklerine göre: Peygamber (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) yanıma girdi. Evde üzerinde suretler bulunan bir perde vardı. Peygamber (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) onu görünce yüzünün rengi değişti. Sonra o perdeyi uzanıp aldı ve onu yırttı. Sonra da: “**Kıyamet günü azabın en şiddetli olanı işte bu resimleri yapan kimselerdir**” buyurdu.

وَفِي «الصَّحِيحَيْنِ» وَغَيْرِهِمَا عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: أَتَى رَجُلٌ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي لَأَتَأَخَّرُ عَنْ صَلَاةِ الْعَدَاةِ

مِنْ أَجْلِ فَلَانٍ، مِمَّا يُطِيلُ بِنَا -أَي: يُطِيلُ الصَّلَاةَ بِنَا- قَالَ أَبُو مَسْعُودٍ: فَمَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَطُّ أَشَدَّ غَضَبًا فِي مَوْعِظَةٍ مِنْهُ يَوْمَئِذٍ.

Sahih Buhârî ve Sahih Müslim’de Ebû Mes’ûd (Radiyallâhu Anh)’tan rivayet ettiklerine göre: *Bir adam Peygamber Efendimiz (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’e geldi ve: ‘Falan kimse bize namaz kıldırırken o kadar uzatıyor ki, vallahi sabah namazına gitmekten (adetâ) geri kalıyorum’ dedi. Ebû Mes’ûd dedi ki: ‘Ben Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’i hiçbir vaazında o günkü kadar öfkeli görmedim.’*

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ قُرَيْشًا أَهَمَّهُمْ شَأْنُ الْمَرْأَةِ الَّتِي سَرَقَتْ فِي عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فِي غَزْوَةِ الْفَتْحِ، فَقَالُوا: مَنْ يُكَلِّمُ فِيهَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ فَقَالُوا: وَمَنْ يَجْتَرِئُ عَلَيْهِ إِلَّا أُسَامَةُ ابْنُ زَيْدٍ، حُبُّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَتَى بِهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَكَلَّمَهُ فِيهَا أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ، فَتَلَوْنَ وَجْهَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: «أَتَشْفَعُ فِي حَدِّ مِنْ حُدُودِ اللَّهِ؟» فَقَالَ لَهُ أُسَامَةُ: أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَلَمَّا كَانَ الْعَشِيُّ قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاخْتَطَبَ فَأَثْنَى عَلَى اللَّهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ، ثُمَّ قَالَ: «أَمَّا بَعْدُ، فَإِنَّمَا أَهْلَكَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ، أَنَّهُمْ كَانُوا إِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الشَّرِيفُ تَرَكُوهُ، وَإِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الضَّعِيفُ أَقَامُوا عَلَيْهِ الْحَدَّ، وَإِنِّي، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ أَنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ سَرَقَتْ لَقَطَعْتُ يَدَهَا» ثُمَّ أَمَرَ بِتِلْكَ الْمَرْأَةِ الَّتِي سَرَقَتْ فَقُطِعَتْ يَدُهَا. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

Peygamber Efendimiz (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’in hanımı Âişe (Radiyallâhu Anhâ)’dan rivayet edildiğine göre: “Peygamber (Sallallâhü

Aleyhi ve Sellem) zamanında Fetih gazvesinde hırsızlık eden kadının durumu Kureyş'i üzmüş ve Bunun hakkında Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) ile kim konuşacak? demişler. (Bazıları): 'Buna ancak Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'in habibi Üsâme cesaret edebilir' demişler. Bunun üzerine kadın Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'e getirilerek onun hakkında kendileri ile Üsâme (Radiyallâhu Anh) konuştu ve Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'in yüzünün rengi değişti ve şöyle dedi: **"Allah'ın hadlerinden bir hadd hakkında şefaati mî ediyorsun?"** Bunun üzerine Üsâme kendilerine: 'Estağfirullah, yâ Resûlullâh!' dedi. Akşam olunca Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) ayağa kalkarak hutbe okudu. Allah'a gerektiği gibi senada bulunduktan sonra şunları söyledi: **"Bundan sonra, Allah sizden öncekileri ancak şunun için helak etmiştir ki, onlar aralarından şerefli biri hırsızlık ederse onu bırakırlar, zayıf olan hırsızlık yapsa üzerine had cezasını uygularlardı. Hiç şüphesiz ben nefsim yedi kudretinde bulunan Allah'a yemin olsun ki, Muhammed'in kızı Fâtıma da hırsızlık etse mutlaka elini keserdim!"** Bundan sonra emir buyurmuş ve hırsızlık eden o kadının eli kesilmiştir. (Müslim)

إِلَّا أَنْ شِدَّةَ غَضَبِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ تُخْرِجْهُ عَنِ الْحَقِّ وَصَوَابِ الْقَوْلِ وَالْعَمَلِ.

Fakat gazabının şiddeti onu doğru söz söylemekten ve hakkı uygulamaktan çıkartmamıştır.

رَوَى أَبُو دَاوُدَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: كُنْتُ أَكْتُبُ كُلَّ شَيْءٍ أَسْمَعُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُرِيدُ حِفْظَهُ، فَهَثْنِي قُرَيْشٌ وَقَالُوا: أَتَكْتُبُ كُلَّ شَيْءٍ تَسْمَعُهُ -أَي: مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، بَشَرٌ يَتَكَلَّمُ فِي الْغَضَبِ وَالرِّضَا! فَأَمْسَكْتُ عَنِ الْكِتَابَةِ، فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَوْمَأَ بِأَصْبَعِهِ إِلَى فِيهِ -

أَيُّ: فَمِهِ - فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اكْتُبْ، فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا يَخْرُجُ مِنْهُ إِلَّا حَقٌّ».

Ebû Dâvûd, Abdullah b. Ömer (Radıyallâhu Anhümâ)'dan rivayet ettiğine göre: “Ben, muhafaza etme düşüncesiyle Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’den işittiklerimin hepsini yazıyordum. Kureyş’den bazıları: ‘Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) öfkeli halinde de sakın halinde de konuşan bir insan iken sen ondan duyduğunu yazıyor musun?’ diyerek beni bundan menettiler. Ben de yazmaktan vazgeçtim ve bu durumu Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’e anlattım. Parmağıyla ağzına işaret ederek: “**Sen yaz, varlığım elinde olan Allah’a yemin olsun ki bundan haktan başkası çıkmaz**” buyurdu.

تَوَاضَعُهُ ﷺ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN TEVAZUSU

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَعُودُ الْمَرِيضَ وَيَشْهَدُ الْجَنَازَةَ وَيَرْكَبُ الْحِمَارَ وَيُجِيبُ دَعْوَةَ الْعَبْدِ، وَكَانَ يَوْمَ بَنِي قُرَيْظَةَ عَلَى حِمَارٍ مَخْطُومٍ بِحَبْلٍ مِنْ لَيْفٍ عَلَيْهِ إِكَافٌ لَيْفٍ. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَه.

إِكَافٌ: بَرْدَعَةُ الْحِمَارِ، وَهِيَ مَا يُوضَعُ عَلَى ظَهْرِهِ لِيُرْكَبَ عَلَيْهِ.

Enes (Radıyallâhu Anh)’tan rivayet edildiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) hastayı ziyaret eder, cenazede bulunur, eşeğe bile biner, bir kölenin davetine bile icabet eden (bir alçak gönüllülüğe sahipti). Hatta Benî Kurayza günü yuları ve semeri hurma lifi ve ipten örülmüş bir eşeğe binmişti.” (Tirmizî; İbn Mâce)

(إِكَافٌ): Eşek semeri, eşeğin üstüne binebilmek için sırtına konan şey, demektir.

وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُدْعَى إِلَى خُبْزِ الشَّعِيرِ وَالْإِهَالَةِ السِّنَخَةِ فَيَجِيبُ، وَلَقَدْ كَانَتْ لَهُ دِرْعٌ عِنْدَ يَهُودِيٍّ، فَمَا وَجَدَ مَا يَفْكُهَا حَتَّى مَاتَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ.

Aynı şekilde Enes (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: "Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) arpa ekmeği ve rengi ile kokusu değişmiş bir yağ yemek için davet edildiğinde o davete icabet ederdi. Yahudi'nin birisinde zırhı vardı da vefat edinceye kadar onu alacak miktarı bulamadı." (Buhârî)

وَعَنْ عَمْرَةَ: قِيلَ لِعَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: مَاذَا كَانَ يَعْمَلُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَيْتِهِ؟ قَالَتْ: كَانَ بَشْرًا مِنَ الْبَشَرِ، يُفْلِي ثَوْبَهُ، وَيَحْلُبُ شَاتَهُ وَيَحْدِمُ نَفْسَهُ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ «فِي الْأَدَبِ»، وَالتِّرْمِذِيُّ «فِي الشَّمَائِلِ». يُفْلِي ثَوْبَهُ: يَلْتَقِطُ الشَّيْءَ الْمُؤْذِي مِنَ الثَّوْبِ.

Amra'dan rivayet edildiğine göre Âişe (Radıyallâhu Anhâ)'ya: Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'in evinde neler yaptığı sorulduğunda şöyle cevap verdi: "O da diğer insanlardan bir insan gibi elbisesini temizler, koyununu sağar ve kendi işlerini görürdü." (Buhârî, el-Edebü'l-Müfred; Tirmizî, eş-Şemâilü'l-Muhamediyye)

(يُفْلِي ثَوْبَهُ): Elbiseden eziyen veren şeyi (kiri) almak, demektir.

وَرَوَى الشَّيْخَانِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: جَاءَتْ امْرَأَةٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - وَكَانَ فِي عَقْلِهَا شَيْءٌ - فَقَالَتْ: إِنَّ لِي إِلَيْكَ حَاجَةً، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اجْلِسِي فِي أَبِي سَكَكَ - أَيُّ: طُرُقٍ - الْمَدِينَةِ شِئْتَ، أَجْلِسْ إِلَيْكَ حَتَّى أَقْضِيَ حَاجَتَكَ».

Buhârî ve Müslim, Enes (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet ettiklerine göre: Bir kadın Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'e gelerek: "Ey Allah'ın Resulü, benim sana (arz etmem gereken) bir ihtiyacım var" dedi. Peygamber Efendimiz (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) ona: "Medine sokaklarından arzu ettiğin sokağa otur. (Senin bu maruzatını dinlemek

ve ihtiyacını temin etmek üzere) seninle birlikte ben de oturacağım” buyurdu.

وَرَوَى الْإِمَامُ أَحْمَدُ وَغَيْرُهُ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا فِي حَجَّةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتَى السِّقَايَةَ فَقَالَ: «اسْقُونِي»، فَقَالُوا: إِنَّ هَذَا يَخُوضُ النَّاسُ، وَلَكِنَّا نَأْتِيكَ بِهِ مِنَ الْبَيْتِ، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا حَاجَةَ لِي فِيهِ، اسْقُونِي مِمَّا يَشْرَبُ النَّاسُ...».

İmâm Ahmed b. Hanbel ve diğerleri İbn Abbâs (Radiyallâhu Anhümâ)’dan rivayet ettiklerine göre: “Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) su dağıtılan sebil mahalline geldi ve su istedi. ‘Ey Allah’ın elçisi! Halk, buradaki suya ellerini sokuyorlar’ dediler. Biz sana evden getirelim dediler. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem): **“Ona ihtiyaç yok, siz bana işte halkın içtiği bu sudan verin!”** buyurdu

وَجَاءَ فِي سُنَنِ التِّرْمِذِيِّ وَأَبِي دَاوُدَ وَغَيْرِهِمَا أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ اسْتَأْذَنَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْعُمْرَةِ، فَأَذِنَ لَهُ وَقَالَ لَهُ: «يَا أَخِي يَا عُمَرُ أَشْرِكْنِي بِدُعَائِكَ - وَفِي رِوَايَةٍ: لَا تَنْسِنِي مِنْ دُعَائِكَ».

Sünen-i Tirmizî ve Sünen-i Ebî Dâvûd’da rivayet edildiğine göre: Ömer (Radiyallâhu Anh) umre yapmak için izin istediğinde ona şöyle dedi: **“Ey kardeşim Ömer, Beni de dualarına ortak eyle -diğer rivayette beni dualarında unutma-.”**

وَرَوَى الْبُخَارِيُّ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: أَقْبَلْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ خَيْبَرَ، وَإِنِّي لَرَدِيفُ أَبِي طَلْحَةَ وَهُوَ يَسِيرُ وَبَعْضُ نِسَاءِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَدِيفُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذْ عَثَرَتِ النَّاقَةُ، فَقُلْتُ: الْمَرْأَةُ -أَي: وَقَعَتِ الْمَرْأَةُ أَعْيُنُونَا- فَتَزَلْتُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّهَا أُمُّكُمْ» فَشَدَدْتُ الرَّحْلَ، وَرَكِبَ

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَلَمَّا دَنَا -أَوْ رَأَى الْمَدِينَةَ- قَالَ: «آيُّونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ، لِرَبِّنَا حَامِدُونَ».

Buhârî, Enes (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet ettiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’in maiyyetinde Hayber’den dönüyorduk. Ben Ebû Talha’nın bineğinin arka tarafına binmiştim. O yol alıyordu. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’in hanımlarından biri de Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’in bineği üzerinde arka tarafına binmişti. Birden Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’in dişi binek devesi, ayağı sürçüp tökezledi. (Resûlullâh Sallallâhü Aleyhi ve Sellem ile Safiyye (Radiyallâhu Anhâ), ikisi birden düştüler.) Ben: “(Kadın düştü!) Kadını koruyun! dedim ve hemen binekten yere indim. Bu sırada Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’in: **“Bu kadın (yânî Safiyye bintu Huyey) annenizdir!”** diye seslendi. Ben hemen devenin semerim sıkıca bağladım, Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) de deveye bindi (ve yola devam ettik). Nihayet Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) Medine’ye yaklaşınca -yahut Medine’yi görünce-: **“Bizler dönücüleriz, günahlardan tövbe edicileriz, Rabbimize ibadet edicileriz ve ancak O’na hamt edicileriz”** sözlerini söyledi.

وَرَوَى الْبُخَارِيُّ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ عَلَى صَبِيَّانٍ، فَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

Buhârî Enes (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet ettiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) çocukların yanlarına gittiğinde onlara selam verirdi.” (Müslim)

حَيَاؤُهُ ﷺ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN HAYASI

رَوَى الشَّيْخَانِ، وَابْنُ مَاجَه عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: «كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَشَدَّ حَيَاءً مِنَ الْعُذْرَاءِ فِي خَدْرِهَا، وَكَانَ إِذَا كَرِهَ شَيْئًا عَرَفْنَاهُ فِي وَجْهِهِ».

Buhârî, Müslim ve İbn Mâce, Ebû Saîd el-Hudrî (Radiyallâhu Anh)'tan şöyle rivayette bulunmuşlardır: “Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) haya yönünden kendi köşesinde oturan bakir kıزدan daha çok utangaç idi. İstemediği bir şeyi gördüğü zaman biz O'nu yüzünden tanır, anlardık”

وَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْحَيَاءُ لَا يَأْتِي إِلَّا بِخَيْرٍ» كَمَا فِي الْبُخَارِيِّ

Buhârî'de olduğu gibi Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Haya ancak hayır getirir.”**

وَقَدْ بَلَغَ مِنْ حَيَائِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ لَمْ يُوَاجِهْ أَحَدًا بِمَا يَكْرَهُهُ، بَلْ يُعَرِّضُ بِذَلِكَ، أَوْ يَأْمُرُ بَعْضَ الصَّحَابَةِ مَنْ يُصَارِحُ بِذَلِكَ الرَّجُلَ الْمُقْصِرَ.

Haya etmesi o dereceye ulaşmıştı ki hiçbir insana asık suratla bakmamıştır. Muhatabının hoşuna gitmeyen bir şeyi ona direk değil dokundurarak söyler veya ashâb-ı kiramdan ona açıkça söyleyecek birine söylemesini emrederdi.

رَوَى أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَغَيْرُهُمَا عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يُوَاجِهْ أَحَدًا فِي وَجْهِهِ بِشَيْءٍ يَكْرَهُهُ، فَدَخَلَ عَلَيْهِ يَوْمًا رَجُلٌ وَعَلَيْهِ أَثَرُ صُفْرَةٍ، فَلَمَّا قَامَ قَالَ لِأَصْحَابِهِ: «لَوْ أَمَرْتُمْ هَذَا أَنْ يَغْسِلَ هَذِهِ الصُّفْرَةَ».

Enes b. Mâlik (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'in yanında üzerinde sarı bir elbise bulunan bir adam vardı. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) kerih gördüğü bir şeye yönelmezdi. Adam kalktığı vakitte orada bulunan

topluluğa şöyle dedi: **“Keşke ona söyleseydiniz de bu sarıhğı yıkasaydı.”**

وَرَوَى أَبُو دَاوُدَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا بَلَغَهُ عَنِ الرَّجُلِ شَيْءٌ لَمْ يَقُلْ: مَا بَالُ فُلَانٍ، وَلَكِنْ يَقُولُ: مَا بَالُ أَقْوَامٍ يَقُولُونَ كَذَا وَكَذَا.

Ebû Dâvûd, Âişe (Radiyallâhu Anhâ)'dan rivayet ettiğine göre: Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) kendisine bir kimseden (hoşa gitmeyen) bir söz erişecek olursa (onun ismini anmış olmamak için); “Falan (isimli) kişiye ne oluyor?” demezdi de **“Bu insanlara ne oluyor ki böyle böyle konuşuyorlar?”** derdi.

وَرَوَى التِّرْمِذِيُّ وَأَبُو دَاوُدَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَرَادَ الْحَاجَةَ لَمْ يَرْفَعْ ثَوْبَهُ حَتَّى يَذْنُو مِنَ الْأَرْضِ.

Tirmizî ve Ebû Dâvûd, Enes (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet ettiklerine göre: “Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem), (Hela) ihtiyacını gidermek istediğinde yere yaklaşmadıkça elbisesini kaldırmazdı.”

كَمَالُ لُطْفِهِ ﷺ مَعَ السَّائِلِ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN SORU SORANA SON DERECE NAZİK DAVRANMASI

رَوَى الْإِمَامُ مُسْلِمٌ عَنْ أَبِي رِفَاعَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: انْتَهَيْتُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَخْطُبُ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، رَجُلٌ غَرِيبٌ، جَاءَ يَسْأَلُ عَنْ دِينِهِ، لَا يَدْرِي مَا دِينُهُ؟

قَالَ: فَأَقْبَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَتَرَكَ خُطْبَتَهُ حَتَّى انْتَهَى إِلَيَّ، فَأَتَيْتُ بِكُرْسِيِّ، صُبَّتْ قَوَائِمُهُ حَدِيدًا، فَقَعَدَ عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَجَعَلَ يُعَلِّمُنِي مِمَّا عَلَّمَهُ اللَّهُ، ثُمَّ أَتَى خُطْبَتَهُ، فَأَتَمَّ آخِرَهَا.

İmam Müslim'in Ebû Rifâ'a (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet ettiğine göre: “Peygamber Efendimiz (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'in yanına vardığımda hutbe okuyordu. Kendisine: ‘Yâ Resûlallâh! dinini sormaya

gelmiş ve dininin ne olduğunu bilmeyen bir gariban bir adamım' dedim. Bunun üzerine Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) bana döndü ve hutbesini bırakarak yanıma kadar geldi. Kendisine bir sandalye getirdiler. Ayakları demirdendi. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) bu sandalyenin üzerine oturarak, Allah'ın kendisine öğretmiş olduğu bilgilerden bana da öğretmeye başladı. Sonra tekrar hutbesine dönerek, onu sonuna kadar tamamladı."

وَرَوَى الْبُخَارِيُّ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: بَيْنَمَا نَحْنُ جُلُوسٌ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَسْجِدِ، دَخَلَ رَجُلٌ عَلَى جَمَلٍ، فَأَنَاحَهُ فِي الْمَسْجِدِ ثُمَّ عَقَلَهُ، ثُمَّ قَالَ لَهُمْ: أَيُّكُمْ مُحَمَّدٌ؟ وَالنَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُتَّكِئٌ بَيْنَ ظَهْرَانِيهِمْ، فَقُلْنَا: هَذَا الرَّجُلُ الْأَبْيَضُ الْمُتَّكِئُ، فَقَالَ لَهُ الرَّجُلُ: ابْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «قَدْ أَجَبْتُكَ»، فَقَالَ الرَّجُلُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنِّي سَائِلُكَ فَمُشَدِّدٌ عَلَيْكَ فِي الْمَسْأَلَةِ، فَلَا تَجِدْ عَلَيَّ فِي نَفْسِكَ، فَقَالَ لَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «سَلْ عَمَّا بَدَأَ لَكَ» فَقَالَ: أَسْأَلُكَ بِرَبِّكَ وَرَبِّ مَنْ قَبْلَكَ، اللَّهُ أَرْسَلَكَ إِلَى النَّاسِ كُلِّهِمْ؟، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اللَّهُمَّ نَعَمْ».

وَفِي رِوَايَةِ مُسْلِمٍ: قَالَ الرَّجُلُ: فَمَنْ خَلَقَ السَّمَاءَ؟ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اللَّهُ»، قَالَ: فَمَنْ خَلَقَ الْأَرْضَ؟ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اللَّهُ»، قَالَ: فَمَنْ نَصَبَ هَذِهِ الْجِبَالَ؟ وَجَعَلَ فِيهَا مَا جَعَلَ؟ - أَيْ: مِنَ الْمَنَافِعِ - قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اللَّهُ»، قَالَ: فَبِالَّذِي خَلَقَ السَّمَاءَ، وَخَلَقَ الْأَرْضَ، وَنَصَبَ الْجِبَالَ، وَجَعَلَ فِيهَا مَا جَعَلَ: اللَّهُ أَرْسَلَكَ؟ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اللَّهُمَّ نَعَمْ»، قَالَ: أَنْشُدُكَ بِاللَّهِ، اللَّهُ أَمَرَكَ أَنْ تَصُومَ هَذَا الشَّهْرَ مِنَ السَّنَةِ؟ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اللَّهُمَّ نَعَمْ»، قَالَ: أَنْشُدُكَ بِاللَّهِ، اللَّهُ أَمَرَكَ أَنْ تَأْخُذَ الصَّدَقَةَ مِنْ أَعْيَانِنَا فَتَقْسِمَ بِهَا عَلَى فُقَرَائِنَا؟

فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اللَّهُمَّ نَعَمْ».

وَفِي رَوَايَةٍ مُسْلِمٍ: وَسَأَلَهُ عَنِ الْحَجِّ أَيُّضًا، ثُمَّ قَالَ الرَّجُلُ: آمَنْتُ بِمَا جِئْتُ بِهِ، وَأَنَا رَسُولُ مَنْ وَرَائِي مِنْ قَوْمِي، وَأَنَا ضِمَامُ بَنٍ ثَعْلَبَةَ أَخُو بَنِي سَعْدِ بْنِ بَكْرٍ.

Buhârî'nin Enes (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet ettiğine göre: "Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) ile birlikte oturduğumuz sırada deve üstünde bir kimse gelip, devesini mescide çökerttikten sonra bağladı. Ondan sonra: 'Hanginiz Muhammed'dir?' diye sordu. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) sahâbîleri arasında dayanmış oturuyordu. Biz de: 'İşte, dayanmış olan şu beyaz kimsedir' dedik. O zât: 'Ey Abdü'l-Muttalib'in oğlu!' diye hitap etti. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem): '**Seni dinliyorum**' buyurdu. O zât: 'Ben sana bazı şeyler soracağım, amma soracaklarım pek ağırdır, gönlün benden incinmesin' dedi. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem): '**Aklına geleni sor**' buyurdu. O zât: 'Senin ve senden evvelkilerin Rabbi aşkına (söyle), Allah mı seni bütün insanlara gönderdi?' dedi. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem): '**Ey Allah'ım, evet**' buyurdu.

Müslim'in rivayetinde, O zât: 'Gökyüzünü kim yaratmıştır?' dedi. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem): '**Allah (yaratmıştır)**' buyurdu. O zât: 'Yeryüzünü kim yarattı?' dedi. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem): '**Allah (yaratmıştır)**' buyurdu. O zât: 'Gökleri, yerleri yaratan, dağları diken ve dilediğini yapan Allah aşkına seni Allah mı gönderdi?' dedi. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem): '**Ey Allah'ım, evet**' buyurdu. O zât: 'Allah aşkına (söyle), senenin şu malum ayında oruç tutmamızı sana Allah mı emretti?' dedi. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem): '**Ey Allah'ım, evet**' buyurdu. O zât: 'Allah aşkına şu sadakayı zenginlerimizden alıp da fakirlerimize dağıtmayı sana Allah mı emretti?' dedi. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem): '**Ey Allah'ım, evet**' buyurdu.

Müslim'in rivayetinde zât aynı şekilde hac hususunda da soru sordu. Sonra o zât: 'Sen ne getirdin ise ben ona iman ettim. Kavmimin geride kalanlarına da elçi benim. Ben, Sa'd b. Bekr oğullarının kardeşi Dımâm b Sa'lebe'yim' dedi."

وَفِي رِوَايَةٍ أَنَّ أَسْمَاءَ بِنْتَ يَزِيدَ بْنِ السَّكَنِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَتَتْ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: إِنِّي رَسُولُ مَنْ وَرَائِي مِنْ جَمَاعَةِ نِسَاءِ الْمُسْلِمِينَ، كُلُّهُنَّ يَقُلْنَ بِقَوْلِي، وَعَلَى مِثْلِ رَأْيِي: إِنَّ اللَّهَ بَعَثَكَ إِلَى الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ، فَأَمَّا بِكَ وَاتَّبِعْنَاكَ، وَنَحْنُ مَعَشَرَ النِّسَاءِ مَقْصُورَاتٌ مُخَدَّرَاتٌ، قَوَاعِدُ بَيْوتٍ، وَإِنَّ الرِّجَالَ فَضَّلُوا بِالْجُمُعَاتِ وَشُهُودِ الْجَنَائِزِ وَالْجِهَادِ، وَإِذَا خَرَجُوا لِلْجِهَادِ حَفِظْنَا لَهُمْ أَمْوَالَهُمْ، وَرَبَّيْنَا أَوْلَادَهُمْ، أَفَنُشَارِكُهُمْ فِي الْأَجْرِ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟

فَالْتَفَتَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِوَجْهِهِ إِلَى أَصْحَابِهِ فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «هَلْ سَمِعْتُمْ مَقَالََةَ امْرَأَةٍ أَحْسَنَ سُؤَالًا عَنْ دِينِهَا مِنْ هَذِهِ؟» فَقَالُوا: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «انْصَرِفِي يَا أَسْمَاءُ وَأَعْلِمِي مَنْ وَرَائِكَ مِنَ النِّسَاءِ أَنَّ حُسْنَ تَبَعُلٍ إِحْدَاكُنَّ لِرِزْوَجِهَا، وَطَلَبِهَا لِمَرْضَاتِهِ، وَاتِّبَاعِهَا لِمُوَاَفَقَتِهِ، يَغْدِلُ كُلُّ مَا ذَكَرْتَ لِلرِّجَالِ»، فَانْصَرَفَتْ أَسْمَاءُ وَهِيَ تُهَلِّلُ وَتُكَبِّرُ، اسْتِشَارًا بِمَا قَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. رَوَاهُ ابْنُ عَبْدِ الْبَرِّ فِي «الْإِسْتِيعَابِ».

Bir rivayette Esmâ bint Yezîd bint es-Seken (Radıyallâhu Anhâ) Peygamber Efendimiz (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'in huzuruna gelerek şöyle dedi: “Ben, Müslüman kadınlar cemaatinin size gönderdiği temsilciyim. Onlar aynı benimle aynı görüşte olup benimle aynı şeyi söylüyorlar. Şüphe yok ki, Allah Teâlâ sizi erkek ve kadınların hepsine Peygamber göndermiş, biz de sana ve senin Rabbine iman etmişizdir. Biz kadınlar evlerimizde oturmakta, beylerimizin meşru isteklerini yerine getirmekteyiz. Erkekler ise cuma namazı kılmak ve cemaate devam etmek, hastaları ziyaret etmek ve cenazelere katılmak suretiyle, bizden üstün kılındılar. Onlar cihat mak-sadıyla yola çıktığı vakit, biz onların mallarını korur ve çocuklarını büyütürüz. Bütün bu hizmetlerimizle biz, erkeklerin kazandığı hayra ortak olacak mıyız?” Resûlullâh (Sallallâhü

Aleyhi ve Sellem), Esmâ (Radyallâhu Anhâ)'nın konuşmasını dinledikten sonra yanındaki sahâbîlere, **‘Siz dinî bir soran kadınlar içerisinde bundan daha güzel konuşan birini işittiniz mi?’** diye sordu. Onlar da: ‘Hayır ya Resûlüllâh’ dediler Resûlüllâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) de: **‘Ey Esmâ, dinle ve temsilci olarak geldiğin kadınlara da anlat! Eğer bir kadın, kocasıyla iyi geçinir ve onun rızasını kazanırsa, bu saydığın faziletli amellerin hepsinde aynı sevabı elde eder.’** buyurdu. Esmâ (Radyallâhu Anhâ) Resûlüllâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’in bu cevabından sonra tekbir getirerek sevinç içinde oradan ayrıldı. (İbn Abdülber, el-İstîâb)

مَلَأَ طَفَّتُهُ ﷺ لِلصَّبِيَّانِ وَمَلَأَ عَبْتُهُ لَهُمْ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN ÇOCUKLARA KARŞI ŞEFKATİ VE ONLARLA OYUN OYNAMASI

رَوَى الْإِمَامُ أَحْمَدُ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُفُّ عَبْدُ اللَّهِ وَعُبَيْدُ اللَّهِ وَكَثِيرُ بَنِي الْعَبَّاسِ، ثُمَّ يَقُولُ: «مَنْ سَبَقَ إِلَيَّ فَلَهُ كَذَا وَكَذَا» قَالَ: فَيَسْبِقُونَ إِلَيْهِ فَيَقْعُونَ عَلَى ظَهْرِهِ وَصَدْرِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَيَقْبَلُهُمْ وَيَلْتَزِمُهُمْ.

İmam Ahmed b. Hanbel Hasen bir isnat ile Abdullah b Hâris (Radyallâhu Anh)’tan şöyle rivayet etmiştir: “Resûlüllâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) amcası Abbas’ın oğulları Abdullah, Ubeydullah ve diğerlerini aynı hizaya dizer ve: **‘Kim beni geçerse ona şöyle şöyle hediyeler vardır’** diyerek onlarla yarışır. Onlar geçtiğinde Resûlüllâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’in sırtına ve omuzlarına çıkarlardı o da onlara sarılır ve öperdi.”

وَفِي زَوَائِدِ ابْنِ حِبَّانٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَزُورُ الْأَنْصَارَ، وَيَسَلِّمُ عَلَى صَبْيَانِهِمْ، وَيَمْسَحُ رُؤُوسَهُمْ.

İbn Hibbân’ın zevâidinde Enes (Radyallâhu Anh)’tan şöyle rivayet edilmiştir: “Resûlüllâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) ensârı ziyaret eder, çocuklara selam verir ve onların başlarını okşardı.”

وَرَوَى الْبُخَارِيُّ فِي «الْأَدَبِ الْمُفْرَدِ» وَالطَّبْرَانِيُّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعَ أَذُنَايَ هَاتَانِ، وَبَصُرَ عَيْنَايَ هَاتَانِ، رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخَذَ بِيَدَيْهِ جَمِيعًا بِكَفِّي الْحَسَنِ أَوِ الْحُسَيْنِ، وَقَدَمَيْهِ عَلَى قَدَمِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَرَسُولُ اللَّهِ يَقُولُ: «إِزْقَهُ» قَالَ: فَرَّقِي الْغُلَامَ حَتَّى وَضَعَ قَدَمَيْهِ عَلَى صَدْرِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «افْتَحْ فَاكْ» ثُمَّ قَبَلَهُ، ثُمَّ قَالَ: «اللَّهُمَّ أَحِبَّهُ، فَإِنِّي أَحِبُّهُ».

Buhârî “el-Edebü’l-Müfred” adlı kitabında ve Taberânî Ebû Hüreyre (Radiyallâhu Anh)’tan şöyle rivayet etmişlerdir: *Bu kulaklarım işitti ve bu gözlerim gördü ki Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) Hasan veya Hüseyni elinden tutmuş ayakları kendi ayağı üzerindeyken: “**Hadi tırman bakalım**” der, bunun üzerine çocuk tırmandı en sonunda ayaklarını Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’in omuzuna koymuştu. Sonra peygamber efendimiz onu öpmüş ve şöyle demiştir: “**Allah’ım ben onu seviyorum sen de onu sev.**”*

وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا قَدِمَ مِنْ سَفَرٍ ثَلَاثِي بِالصَّبِيَّانِ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ، قَالَ: وَإِنَّهُ قَدِمَ مَرَّةً مِنْ سَفَرِهِ فَسَبَقَ بِي إِلَيْهِ، فَحَمَلَنِي بَيْنَ يَدَيْهِ، ثُمَّ جِيءَ بِأَحَدِ ابْنَيْ فَاطِمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، إِمَّا الْحَسَنَ أَوِ الْحُسَيْنَ، فَأَرَدَفَهُ خَلْفَهُ، فَدَخَلْنَا الْمَدِينَةَ ثَلَاثَةً عَلَى دَابَّةٍ. وَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ لِابْنِ الزُّبَيْرِ: أَتَذْكُرُ إِذْ لَقِينَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَا وَأَنْتَ وَابْنُ عَبَّاسٍ؟ فَقَالَ: نَعَمْ، قَالَ: فَحَمَلْنَا وَتَرَكَكَ.

Abdullah b. Ca’fer (Radiyallâhu Anh)’tan rivayet edildiğine göre: *“Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) seferden geldiği vakit ehl-i beytinden birtakım çocuklar tarafından karşılanırdı. Bir defa bir seferden geldi de herkesten önce beni karşılamaya götürdüler. O da beni önüne aldı. Sonra Fâtıma (Radiyallâhu Anhâ)’nın iki oğlundan biri getirildi. Onu da arkasına aldı. Böylece Medine’ye bir hayvan üzerinde üç kişi olarak girdik.”*

Abdullah b. Ca'fer (Radiyallâhu Anh), İbn Zübeyr (Radiyallâhu Anh)'a: "Hatırlar mısın hani ben, sen ve İbn Abbâs, Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'i karşılamıştık" demiş. O da: "Evet, Bizi hayvanına bindirdi de seni bırakmıştı."

مَلَأَ طَفْتُهُ ﷺ لِحْجَفَةَ الْأَعْرَابِ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN BEDEVİLERE KARŞI OLAN ŞEFKATİ

جَاءَ فِي «الصَّحِيحَيْنِ» عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: مَشَيْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَيْهِ بُرْدٌ -أَي: ثَوْبٌ- نَجْرَانِي غَلِيظُ الْحَاشِيَةِ، فَأَدْرَكَهُ أَعْرَابِي فَجَبَذَهُ -أَي: جَذَبَ الثَّوْبَ- جَبَذَةً شَدِيدَةً، حَتَّى نَظَرْتُ إِلَى صَفْحَةِ عُنُقِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَدْ أَثَّرَ فِيهِ -أَي: فِي عُنُقِهِ- حَاشِيَةُ الْبُرْدِ، مِنْ شِدَّةِ جَبَذَتِهِ، ثُمَّ قَالَ -الْأَعْرَابِي- يَا مُحَمَّدُ: مُزِلِي مِنْ مَالِ اللَّهِ الَّذِي عِنْدَكَ.

فَالْتَمَتَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَصَحَّحَ، ثُمَّ أَمَرَ لَهُ بِعَطَاءٍ.

Sahîhayn'de Enes (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: "Ben (bir keresinde) Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'in beraberinde yürüyordum. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'in üzerinde Necrân dokumalarından kalın kenarlı bir ridâ bulunuyordu. Bir bedevî Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'e yetişti de ridâsını şiddetle çekti. O sırada ben Peygamber'in boynu ile iki omuzu arasına baktım da bedevînin ridâyı şiddetle çekmesinden dolayı, ridânın kalın kenarı Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'in boynunda iz bırakmış olduğunu gördüm. Bundan sonra bedevi, Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'e: 'Yanında bulunan Allah'ın malından bana bir şey verilmesini emret' dedi. Bunun üzerine Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) bedeviye doğru baktı ve güldü, sonra bu bedeviye biraz (dünyalık) verilmesini emretti.

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ أَعْرَابِيًّا جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْتَعِينُهُ فِي شَيْءٍ - فَأَعْطَاهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

شَيْئًا ثُمَّ قَالَ لَهُ: «أَحْسَنْتُ إِلَيْكَ؟» فَقَالَ الْأَعْرَابِيُّ: لَا، وَلَا أَجْمَلْتُ،
 فَعَضِبَ بَعْضُ الْمُسْلِمِينَ وَهَمُّوا أَنْ يَقُومُوا إِلَيْهِ - فَأَشَارَ رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْهِمْ
 أَنْ كُفُّوا، فَلَمَّا قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَبَلَغَ إِلَى مَنْزِلِهِ دَعَا
 الْأَعْرَابِيَّ إِلَى الْبَيْتِ، فَقَالَ: «إِنَّمَا جِئْتَنَا تَسْأَلُنَا فَأَعْطَيْنَاكَ، فَقُلْتَ مَا قُلْتَ»
 فَرَادَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَيْئًا وَقَالَ: «أَحْسَنْتُ إِلَيْكَ؟» فَقَالَ
 الْأَعْرَابِيُّ: نَعَمْ، فَجَزَاكَ اللَّهُ مِنْ أَهْلِ وَعَشِيرَةٍ خَيْرًا. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ
 عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّكَ جِئْتَنَا فَسَأَلْتَنَا فَأَعْطَيْنَاكَ، فَقُلْتَ مَا قُلْتَ، وَفِي نَفْسِ
 أَصْحَابِي عَلَيْكَ مِنْ ذَلِكَ شَيْءٌ، فَإِذَا جِئْتَ فَقُلْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ مَا قُلْتَ بَيْنَ
 يَدَيَّ حَتَّى يَذْهَبَ عَنْ صُدُورِهِمْ»، قَالَ: نَعَمْ، فَلَمَّا جَاءَ الْأَعْرَابِيُّ قَالَ
 رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «إِنَّ صَاحِبَكُمْ كَانَ جَاءَنَا فَسَأَلْنَا فَأَعْطَيْنَاهُ،
 فَقَالَ مَا قَالَ، وَإِنَّا قَدْ دَعَوْنَاهُ فَأَعْطَيْنَاهُ، فَرَعِمَ أَنَّهُ قَدْ رَضِيَ، كَذَلِكَ يَا
 أَعْرَابِيُّ؟»، فَقَالَ الْأَعْرَابِيُّ: نَعَمْ جَزَاكَ اللَّهُ مِنْ أَهْلِ وَعَشِيرَةٍ خَيْرًا، فَقَالَ
 النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ مَثَلِي وَمَثَلَ هَذَا الْأَعْرَابِيِّ كَمَثَلِ رَجُلٍ
 كَانَتْ لَهُ نَاقَةٌ، فَشَرَدَتْ عَلَيْهِ، فَاتَّبَعَهَا النَّاسُ، فَلَمْ يَزِيدُوهَا إِلَّا نُفُورًا، فَقَالَ
 لَهُمْ صَاحِبُ النَّاقَةِ: خَلُّوا بَيْنِي وَبَيْنَ نَاقَتِي، فَأَنَّا أَرْفُقُ بِهَا، وَأَنَا أَعْلَمُ بِهَا،
 فَتَوَجَّهَ إِلَيْهَا - صَاحِبُهَا - وَأَخَذَ لَهَا مِنْ قُشَامِ الْأَرْضِ - أَي: مِنْ نَبَاتِ
 الْأَرْضِ - وَدَعَاها حَتَّى جَاءَتْ وَاسْتَجَابَتْ، وَشَدَّ عَلَيْهَا رَحْلَهَا؛ وَإِنِّي لَوْ
 أَطَعْتُكُمْ حَيْثُ قَالَ مَا قَالَ لَدَخَلُ النَّارِ». رَوَاهُ ابْنُ كَثِيرٍ فِي «تَقْسِيرِهِ»،
 وَالْبَزَارُ، وَابْنُ حِبَّانٍ فِي «صَحِيحِهِ»، وَابْنُ الْجَوْزِيِّ فِي «الْوَفَاءِ» وَالْهَيْثَمِيُّ
 فِي «الْمَجْمَعِ».

Ebû Hüreyre (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre; "Bir bedevi bir hususta kendine yardımcı olmasını istemek üzere Resûlullâh

(Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’e gelmişti. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) ona bir miktar bir şey verdi. Sonra: **‘Sana iyilik ettim mi?’** diye sordu. Bedevi: **‘Hayır güzel yapmadın’** dedi. Müslümanlardan bazıları öfkelenip ona karşı gelmeye çalıştılar. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) onlara bırakmalarını işaret etti. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) kalkıp evine vardığında bedeviye eve çağırды ve ona: **‘Muhakkak sen bize geldin, bizden istedin ve biz de sana verdik sen ise söylediğin şu sözü söyledin’** buyurdu. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) ona bir miktar daha verdikten sonra: **‘Sana iyilik ettim mi?’** diye sordu. Bedevi: **‘Evet Allah Teâlâ seni hayırlı aşiret ve aile ile mükâfatlandırırsın’** dedi.

Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem): **‘Muhakkak sen bize geldin, bizden istedin ve biz de sana verdik, sen de söylediklerini söyledin. Ashabımın gönüllerinde sana karşı bundan dolayı bir öfke meydana gelmiştir. Sen geldiğin zaman onların önünde benim önümde söylediğini söyle ki onların kalplerindeki öfke gitsin’** buyurdu. Adam; **‘Tamam’** dedi. Bedevi tekrar meclise geldiğinde Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem): **‘Muhakkak ki arkadaşınız bize gelmiş, istemiş ve biz de ona vermiştik. O ise söylediğini söylemiş ve biz de onu çağırıp ona vermiştik. O razı olduğunu sanıyor. Ey bedevi öyle mi?’** buyurdu. Bedevi: **‘Evet, Allah Teâlâ seni hayırlı akrabalarla mükâfatlandırırsın’** dedi. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu: **‘Benim ve şu bedevinin misali, bir adam gibidir ki onun bir devesi vardır ve o kaçmıştır. İnsanlar devenin peşine düşerler. Ancak sadece onun kaçmasını arttırmırlar. Devenin sahibi onlara der ki: ‘Devemle aramı serbest bırakın. Muhakkak ki ben ona karşı daha yumuşağım ve onu en iyi bilenim.’ Deveye yönelir ve yerden bir miktar toz alıp devesini çağırır. Deve gelir ve isteğine (çağırısına) icabet eder. O kişi de yükünü devenin üzerine yükler. Daha önce söylediğini dediğinde şayet ben de size uysaydım muhakkak ki cehenneme girerdi.’** (İbn Kesîr, *Tefsirü’l-Kur’âni’l-Azîm*; Bezzâr, *Müsned*; İbn Hibbân, *Sahih*; İbnü’l Cevzî, *el-Vefâ*; Heysemî, *Mecmau’z-Zevâid*)

كَرَمُهُ وَسَخَاؤُهُ ﷺ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN CÖMERTLİĞİ VE ELİNİN AÇIKLIĞI

قَالَ أَنَسُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحْسَنَ النَّاسِ، وَأَجْوَدَ النَّاسِ، وَأَشْجَعَ النَّاسِ. رَوَاهُ الشَّيْخَانِ.

Enes (Radiyallâhu Anh) şöyle buyurdu: “Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) insanların en güzeli, en cömerdi ve en cesur olanı idi.” (Buhârî; Müslim)

وَرَوَى مُسْلِمٌ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: مَا سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَيْئًا إِلَّا أَعْطَاهُ، فَجَاءَ رَجُلٌ فَأَعْطَاهُ غَنَمًا بَيْنَ جَبَلَيْنِ، فَرَجَعَ إِلَى قَوْمِهِ فَقَالَ: يَا قَوْمِ اسْلِمُوا، فَإِنَّ مُحَمَّدًا يُعْطِي عَطَاءَ مَنْ لَا يَخَافُ الْفَقْرَ.

Müslim, Enes (Radiyallâhu Anh)’tan rivayet ettiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’den bir şey istendiyse onu mutlaka vermiştir. Kendisine bir adam geldi de ona iki dağ arası koyun verdi. Bunun üzerine adam kavmine dönerek: ‘Ey kavmim, Müslüman olun! Çünkü Muhammed öyle ihsanda bulunuyor ki, fakirlikten korkmuyor’ dedi.”

وَرَوَى التِّرْمِذِيُّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ أُمَيَّةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ: لَقَدْ أَعْطَانِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا أَعْطَانِي، وَإِنَّهُ لَأَبْغَضُ النَّاسِ إِلَيَّ، فَمَا بَرَحَ يُعْطِينِي حَتَّى إِنَّهُ لَأَحَبُّ النَّاسِ إِلَيَّ.

Tirmizî, Saîd b. Müseyyeb’den o da Safvân b. Ümeyye (Radiyallâhu Anh)’tan rivayet ettiğine göre: “Muhakkak ki Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) bana verdiğini verdi. Ama kendisi bana insanlar içerisinde kendisine en çok buğzettiğim idi. Bana vermekte devam etti. Nihayet bana insanların en sevimlisi oldu.”

وَرَوَى التِّرْمِذِيُّ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حُمِلَ إِلَيْهِ تِسْعُونَ أَلْفَ دِرْهَمٍ وَوُضِعَتْ عَلَى حَصِيرٍ، ثُمَّ قَامَ إِلَيْهَا يُقَسِّمُهَا، فَمَا رَدَّ سَائِلًا حَتَّى فَرَّغَ مِنْهَا.

Tirmizî'nin rivayet ettiğine göre: "Peygamber Efendimiz (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'e doksan bin dirhem getirilip hasır üzerine konuldu. Sonra onları taksim etmeye başladı ve o miktar bitene kadar isteyen her kişiye verdi."

وَرَوَى ابْنُ مَاجَه عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: مَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَكُلُ صَدَقَتَهُ إِلَّا إِلَى غَيْرِ نَفْسِهِ، حَتَّى يَكُونَ هُوَ الَّذِي يَضَعُهَا فِي يَدِ السَّائِلِ.

İbn Mâce, Âişe (Radiyallâhu Anhâ)'dan rivayet ettiğine göre Âişe (Radiyallâhu Anhâ) şöyle demiştir: "Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) vereceği sadakayı başkasına tevdi etmez bizzat kendisi gidip muhtaç olan kişinin eline verirdi."

كَمَا رَوَى التِّرْمِذِيُّ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: مَا سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَيْئًا قَطُّ فَقَالَ: لَا.

Tirmizî'nin Câbir (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet ettiği gibi: "Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) kendisinden istenilen hiçbir şeye hayır demezdi."

وَفِي «الصَّحِيحَيْنِ» عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَجْوَدَ النَّاسِ، وَكَانَ أَجْوَدَ مَا يَكُونُ فِي رَمَضَانَ، حِينَ يَلْقَاهُ جِبْرِيلُ، وَكَانَ -جِبْرِيلُ- يَلْقَاهُ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ مِنْ رَمَضَانَ فَيُدَارِسُهُ الْقُرْآنَ، فَلَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَجْوَدَ النَّاسِ بِالْخَيْرِ مِنَ الرِّيحِ الْمُرْسَلَةِ.

Sahîhayn'de İbn Abbâs (Radiyallâhu Anh)'tan şöyle rivayet edilmiştir: "Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) insanların en cömert olanı idi. En cömert olduğu zaman da ramazanda idi ki (bu ay) Cibrîl'in kendisiyle buluştuğu zaman idi. Cibrîl, ramazanın her gecesinde Peygamber ile buluşur ve onunla Kur'ân-ı Kerîm'i müdârese ve müzâkere ederdi. Elbette Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) hayır dağıtmakta, esmesi maniaya uğramayan rûzgârdan daha cömert idi."

وَرَوَى التِّرْمِذِيُّ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَجُلًا أَتَى إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلَهُ أَنْ يُعْطِيَهُ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا عِنْدِي شَيْءٌ، وَلَكِنْ ابْتَغِ عَلَيَّ، فَإِذَا جَاءَنِي شَيْءٌ قَضَيْتُهُ». فَقَالَ عُمَرُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ قَدْ أَعْطَيْتَهُ! فَمَا كَلَّفَكَ اللَّهُ مَا لَا تَقْدِرُ عَلَيْهِ، فَكَرِهَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَوْلَ عُمَرَ، فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنْفِقْ وَلَا تَخَفْ مِنْ ذِي الْعَرْشِ إِقْلَالًا، فَتَبَسَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَعُرِفَ فِي وَجْهِهِ الْبُشْرُ بِقَوْلِ الْأَنْصَارِيِّ، ثُمَّ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «بِهَذَا أُمِرْتُ».

Tirmizî, Ömer b. Hattâb (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet ettiğine göre: "Bir adam Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'e gelerek bir şeyler istedi. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem): **'Yanımda sana verebileceğim bir şey yok. Sen istediğini satın al, aldığın kimseler bana geldiğinde ben aldıklarını onlara öderim.'** dedi. Ömer (Radiyallâhu Anh): 'Ya Resûlullâh, Sen ona bu yetkiyi veriyorsun fakat Allah Teâlâ seni bununla mükellef tutmadı.' dedi. Bu söz Peygamber Efendimiz (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'in hoşuna gitmedi. Bunun üzerine Ensar'dan bir adam şöyle dedi: 'Ya Resûlullâh, Sen infakta bulun, Arşın sahibi olan zatın azaltmasından korkma'. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) yüzüne sevinç alameti belirterek tebessüm etmiş ve şöyle demiştir: **'Ben zaten bununla emrolundum.'**

وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: إِنَّ نَاسًا مِنَ الْأَنْصَارِ سَأَلُوا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَعْطَاهُمْ، ثُمَّ سَأَلُوهُ فَأَعْطَاهُمْ، ثُمَّ سَأَلُوهُ فَأَعْطَاهُمْ حَتَّى نَفِدَ مَا عِنْدَهُ، فَقَالَ: «مَا يَكُونُ عِنْدِي مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ أَدْخِرَهُ عَنْكُمْ، وَمَنْ يَسْتَغْفِرُ يَغْفِرُ اللَّهُ، وَمَنْ يَسْتَغْنِ يُغْنِهِ اللَّهُ، وَمَنْ يَصْبِرْ يُصْبِرْهُ اللَّهُ، وَمَا أُعْطِيَ أَحَدٌ عَطَاءً هُوَ خَيْرٌ لَهُ وَأَوْسَعُ مِنَ الصَّبْرِ». رَوَاهُ الْبُيْهَقِيُّ.

Ebû Saîd eI-Hudrî (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: Ensâr'dan bazı kimseler, Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'den (sadaka) istediler. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) de onlara

verdi. Sonra bunlar yine istediler. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) yine verdi. Nihayet yanındaki mal tükendi. Akabinde Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu: **“Sadaka malından yanımda mevcut olan şeyleri sizlerden asla saklamam. Kim (dilenmekten) sakınmak isterse, Allah o kimseyi iffetli kılar. Kim (halktan) istîğna ederse, Allah onu zengin kılar. Kim sabretmek isterse, Allah ona sabır ihsan eder. Hiçbir kimseye sabırdan daha hayırlı ve sabırdan daha geniş hiçbir nimet verilmemiştir.”** (Kütüb-i Sitte ashabının tamamı bu hadisi rivayet etmiştir.)

وَرَوَى ابْنُ عَدِيٍّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَوْ أَنَّ لِي مِثْلَ جِبَالِ تِهَامَةَ ذَهَبًا لَقَسَمْتُهِ بَيْنَكُمْ، ثُمَّ لَا تَجِدُونِي كَذُوبًا وَلَا بَخِيلًا».

İbn Adî, Abdullah b. Ömer (Radıyallâhu Anhümâ)’dan rivayet ettiğine göre Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Şayet benim Tihâme dağları gibi altınım olsaydı elbette onu sizin aranızda paylaşırdım. Sonra siz beni yalancı ve cimri bulmazdınız.”**

وَرَوَى الْبُخَارِيُّ عَنْ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ أَنَّهُ بَيْنَمَا هُوَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَمَعَهُ النَّاسُ، مُقْبِلًا مِنْ حُنَيْنٍ عَلِقَتْ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْأَعْرَابُ يَسْأَلُونَهُ، حَتَّى اضْطَرُّوهُ إِلَى سَمُرَةٍ فَخَطَفَتْ رِدَاءَهُ، فَوَقَفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «أَعْطُونِي رِدَائِي، فَلَوْ كَانَ لِي عَدَدُ هَذِهِ الْعِصَا نَعْمًا لَقَسَمْتُهِ عَلَيْكُمْ لَا بَخِيلًا، وَلَا كَذَّابًا، وَلَا جَبَانًا».

الْعِصَا: شَجَرٌ لَهُ شَوْكٌ.

Buhârî, Cübeyr b. Mut‘im (Radıyallâhu Teâlâ Anhümâ)’dan rivayet ettiğine göre: Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) beraberindeki insanlarla Huneyn gazvesinden dönerken bedeviler Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’e yapışarak ondan (bir şeyler) istediler. Ta ki onu bir ağacın yanına kadar sıkıştırdılar ve (canını acıtarak) ridasını

çekip aldılar. Bunun üzerine Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem): **“Ey İnsanlar, ridamı bana veriniz, Vallâhi şu ağaçlar kadar ganimet olsa elbette onu size dağıtacağım. Ben yalancı, cimri ve korkak değilim.”**

(العِصَا): Dikenli ağaç, demektir.

شَجَاعَتُهُ ﷺ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN CESARETİ

وَكَانَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا اعْتَرَتْ الصَّحَابَةُ الْمَخَافَ، أَسْرَعَ بِنَفْسِهِ إِلَى كَشْفِهَا وَإِزَالَتِهَا.

Sahâbîler korku ve tehlikelere maruz kaldığında ilk olarak Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) o tehlikeyi araştırmak ve ortadan kaldırmak için sürat ederdi.

قَالَ أَنَسُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحْسَنَ النَّاسِ، وَأَجْوَدَ النَّاسِ، وَأَشْجَعَ النَّاسِ، وَلَقَدْ فَرَعَ أَهْلُ الْمَدِينَةِ ذَاتَ لَيْلَةٍ، فَانْطَلَقَ نَاسٌ قَبْلَ الصَّوْتِ، فَتَلَقَّاهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَاجِعًا، وَقَدْ سَبَقَهُمْ إِلَى الصَّوْتِ، وَاسْتَبْرَأَ الْخَبَرَ عَلَى فَرَسٍ لِأَبِي طَلْحَةَ عَزِيٍّ، وَالسَّيْفُ فِي عُنُقِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَقُولُ: «لَنْ تُرَاعُوا». رَوَاهُ الشَّيْخَانِ.

وَفِي رِوَايَةٍ: أَنَّ الْفَرَسَ كَانَ يَبْطُؤُ -أَي: لَا يُسْرِعُ- فَلَمَّا رَكِبَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَارَ سَرِيعًا، وَقَالَ: «وَجَدْنَاهُ بَحْرًا». أَي: سَرِيعَ الْجَرِيِّ.

Enes (Radiyallâhu Anh)’tan rivayet edildiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) insanların en güzeli, en cömert ve en cesur olanı idi. Bir gece Medine ehli (duydukları bir sesten dolayı) korkuya kapılmışlar ve sesin geldiği yöne doğru bazı insanlar yöneldiklerinde Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’in o yönden döndüğünü ve kendilerini karşıladığını gördüler. Daha onlardan önce o sesin geldiği

yere gitmişti. Ebû Talha'nın atına eğersiz bir şekilde binip boynunda kılıcı asılı olduğu halde olayı araştırmış ve şöyle diyordu: **“Korkmayın!”** (Buhârî; Müslim)

Bir rivayette: “Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’in bindiği at aslında hızlı koşmıyordu. Ne zaman ki Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) bindi hızlı koşmaya başladı ve Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) onun hakkında şöyle buyurdu: “Onu (hızlı koşma hususunda) deniz (gibi) bulduk.”

وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: مَا رَأَيْتُ أَشْجَعَ وَلَا أَنْجَدَ وَلَا أَجْوَدَ وَلَا أَرْضَى مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. رَوَاهُ أَحْمَدُ وَغَيْرُهُ.

İbn Ömer (Radıyallâhu Teâlâ Anhümâ)’dan rivayet edildiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’den daha çok insanların yardımına koşan, ondan daha cömert olan ve ondan daha çok razı olunan hiç kimse görmedim.” (Ahmed b. Hanbel ve diğerleri rivayet etmiştir.)

وَرَوَى الْإِمَامُ أَحْمَدُ، وَابْنُ مَاجَه عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: كُنَّا إِذَا حَمِيَ الْبَأْسُ وَلَقِيَ الْقَوْمُ الْقَوْمَ، اتَّقَيْنَا بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَمَا يَكُونُ مِنَّا أَحَدٌ أَذْنَى مِنَ الْقَوْمِ مِنْهُ.

İmam Ahmed ve İbn Mâce, Ali (Radıyallâhu Anh)’tan şöyle rivayet etmişlerdir: “Savaş kızışıp askerler birbirine girdiğinde biz Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’e sığınardık. İçerimizde Ondan daha fazla düşmana yaklaşan kimse olmazdı.”

وَرَوَى عَنْهُ أَيْضًا قَالَ: لَمَّا حَضَرَ الْبَأْسُ يَوْمَ بَدْرٍ اتَّقَيْنَا بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَكَانَ مِنْ أَشَدِّ النَّاسِ، مَا كَانَ -أَوْ لَمْ يَكُنْ- أَحَدٌ أَقْرَبَ إِلَى الْمُشْرِكِينَ مِنْهُ. رَوَاهُ أَحْمَدُ.

Yine Ali (Radıyallâhu Anh)’tan rivayet edildiğine göre: “Bedir gününde bizler müşriklerden (çekinerek) Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’e sığındık. O gün insanların en cesaretli olanı O idi, Ondan daha fazla da düşmana yaklaşan olmadı.” (Ahmed b. Hanbel)

وَرَوَى مُسْلِمٌ، وَابْنُ أَبِي شَيْبَةَ، وَابْنُ أَبِي شَيْبَةَ، وَالْبَيْهَقِيُّ فِي «الدَّلَائِلِ» عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، سَأَلَهُ رَجُلٌ مِّنَ قَيْسٍ: أَفَرَزْتُمْ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ حُنَيْنٍ؟ فَقَالَ الْبَرَاءُ: وَلَكِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَفِرَّ، كَانَتْ هَوَازِنُ نَاسًا رُمَاءً، وَإِنَّا لَمَّا حَمَلْنَا عَلَيْهِمْ انْكَشَفُوا، وَأَكْبَبْنَا عَلَى الْغَنَائِمِ، فَاسْتَقْبَلُونَا بِالسَّهَامِ، وَلَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى بَغْلَتِهِ الْبَيْضَاءِ، وَإِنَّ أَبَا سُفْيَانَ بْنَ الْحَارِثِ آخِذٌ بِلِجَامِهَا، وَهُوَ يَقُولُ: «أَنَا النَّبِيُّ لَا كَذِبَ، أَنَا ابْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ».

Müslim, İbn Ebî Şeybe ve “Delâilü'n-Nübüvve” adlı eserinde Beyhakî'nin rivayet ettiklerine göre: “Kays kabilesinden bir kimse Berâ b. Âzib (Radiyallâhu Anh)’a: ‘Sizler Huneyn günü Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’in yanından kaçtınız mı?’ diye sordu. O da: ‘(Evet, biz kaçtık) lâkin Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) kaçmadı. Hevâzin halkı iyi ok atan bir kabileydi. Biz onlarla karşılaşınca, onların üzerine atıldık. Onlar hemen bozuldular. Bunun üzerine Müslümanlar ganimetler üzerine yöneldiler. Hevâzin kabilesi ise (bundan istifade ederek) bizi oklarla karşıladılar. (Biz kaçtık) fakat Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) kaçmadı. O’nu pek iyi gördüm ki, O beyaz katırının üzerinde (korkusuz duruyordu), Ebû Süfyân da katırın gemini tutuyordu. Bu sırada Peygamber: ‘**Ben Peygamber’im yalan yok, ben Abdu’l-Muttalib’in oğluyum**’ diyordu.”

وَهَذَا مَا يَكُونُ فِي غَايَةِ مِنَ الشَّجَاعَةِ التَّامَّةِ، لِأَنَّهُ فِي مِثْلِ هَذَا الْيَوْمِ فِي حَوْمَةِ الْوَعَى، وَقَدْ انْكَشَفَ عَنْهُ جَيْشُهُ، وَهُوَ مَعَ هَذَا مَعَ بَغْلَةٍ لَيْسَتْ لِلْجَزْيِ، وَلَا تَصْلُحُ لِكَرْ وَلَا فَرٍّ وَلَا هَرَبٍ، وَهُوَ مَعَ ذَلِكَ يُرْكَضُهَا إِلَى وَجُوهِهِمْ، وَيُنَوِّهُ بِاسْمِهِ، لِيَعْرِفَهُ مَنْ لَيْسَ يَعْرِفُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. حَوْمَةُ الْوَعَى: سَاحَةُ الْمَعْرَكَةِ.

Bu anlatılanlar tam bir cesaret örneğidir. Çünkü böyle bir günde savaş meydanında askerlerinin de yanında bulunmadığı bir sırada dönmek veya hücum etmeye elverişli olmayan bir katır üzerinde iken geri dönmemiş

aksine onların üzerlerine yürümüş ve ismini de bilmeyenlerin de bilmesi için söylemekten çekinmemiştir.

(حَوْمَةَ الْوَعَى): Savaş meydanı, demektir.

وَفِي «صَحِيحِ مُسْلِمٍ» أَنَّ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ كَانَ يَقُولُ: الشُّجَاعُ هُوَ الَّذِي يَقْرُبُ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَنَا الْعَدُوُّ - أَيْ: مِنَ الْمُسْلِمِينَ عِنْدَ الْمُقَاتَلَةِ - لِقُرْبِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْعَدُوِّ - أَيْ: فِي شِدَّةِ الْمَعَارِكِ -.

Sahih Müslim'de Berâ b. Âzib (*Radıyallâhu Anh*)'tan şöyle rivayet edilmiştir: “(Müslümanlardan) en cesaretli olan kişi düşmanla karşılaşma esnasında *Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)*’in savaşın şiddetli anında düşmana karşı yaklaşıp durduğu yere kadar gidebilirdi.”

وَلَقَدْ ثَبَتَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ حُنَيْنٍ، وَثَبَتَ قُلُوبَ الصَّحَابَةِ، وَتَقَدَّمَ نَحْوَ صُفُوفِ الْعَدُوِّ، وَهُوَ عَلَى بَغْلَتِهِ، غَيْرُ مُبَالٍ وَلَا هَيَّابٍ، وَيَقُولُ بِكُلِّ جُرْأَةٍ وَثَبَاتٍ:

أَنَا النَّبِيُّ لَا كَذِبَ أَنَا ابْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ

Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) Huneyn savaşında yerinde durmuş (geri dönmemişti) ve böylece Müslümanların da kalbine sebat gelmesine sebep oldu. “**Ben Peygamber'im yalan yok, ben Abdu'l-Muttalib'in oğluyum**” diyerek korkusuzca düşman saflarına yönelmiştir.

حُسْنُ عِشْرَتِهِ ﷺ وَأَنْبَسَاطُهُ مَعَ أَهْلِهِ وَزَوْجَاتِهِ:

PEYGAMBER EFENDİMİZİN AİLESİ VE HANIMLARI İLE NEŞELİ VE GÜZEL GEÇİMİ

رَوَى التِّرْمِذِيُّ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِأَهْلِهِ، وَأَنَا خَيْرُكُمْ لِأَهْلِي» وَزَادَ ابْنُ عَسَاكِرٍ فِي رِوَايَتِهِ: «مَا أَكْرَمَ النِّسَاءَ إِلَّا كَرِيمٌ، وَلَا أَهَانَهُنَّ إِلَّا لَيْئِمٌ».

Tirmizi, Âişe (Radiyallâhu Anhâ)'dan rivayet ettiğine göre Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Sizin en hayırlılarınız ailelerine karşı en hayırlı olanlarınızdır.”** İbn Asâkir rivayetinde şu ilaveyi eklemiştir: **“Ancak kerem sahibi olanlar hanımlarına ikram ederler. Hanımlarını hor görenler ise rezil kimselerdir.”**

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ مِنْ أَكْمَلِ الْمُؤْمِنِينَ إِيْمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا، وَأَلْطَفَهُمْ بِأَهْلِهِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ.

Âişe (Radiyallâhu Anhâ)'dan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“İmanı en kâmil olan kişi ahlakı en güzel olan ve ailesine karşı en nazik davranan kişidir.”** (Tirmizî)

وَرَوَى الْحَاكِمُ - وَقَالَ صَحِيحُ الْإِسْنَادِ - عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِلنِّسَاءِ».

Hâkim -isnadı sahihtir- dediği bir rivayette İbn Abbâs (Radiyallâhu Anhümâ)'dan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Sizin en hayırlı olanlarınız hanımlarınıza karşı en hayırlı olanlarınızdır.”**

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيْمَانًا: أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا، وَخَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِنِسَائِهِمْ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَسَنٌ صَحِيحٌ.

Ebû Hüreyre (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Mü'minlerden imanı en kâmil olanı ahlakı en güzel olandır. En hayırlı olanınız da hanımlarınıza karşı en hayırlı olanınızdır.”** (Tirmizî rivayet edip hasen, sahih bir hadistir demiştir.)

وَرَوَى ابْنُ سَعْدٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّهَا سُئِلَتْ: كَيْفَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا خَلَا فِي بَيْتِهِ؟ فَقَالَتْ: كَانَ أَلْيَنَ النَّاسِ، بَسَامًا ضَحَّاكًا، لَمْ يَرْ قَطُ مَادًّا رِجْلَيْهِ بَيْنَ أَصْحَابِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

İbn Sa'd, Âişe (Radıyallâhu Anhâ)'dan rivayet ettiğine göre kendisine: "Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) evinde tek kaldığında nasıl olurdu?" diye sorulduğunda şöyle cevap vermiştir: "İnsanların en yumuşak davrananı idi, tebessüm eder ve gülerdi. Ashabının arasında ayaklarını uzattığı hiç görülmemiştir (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)."

وَرَوَى الْبُخَارِيُّ عَنْ الْأَسْوَدِ قَالَ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: مَا كَانَ النَّبِيُّ يَصْنَعُ فِي أَهْلِهِ؟ فَقَالَتْ: كَانَ فِي مِهْنَةِ أَهْلِهِ، فَإِذَا حَضَرَتِ الصَّلَاةُ قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ.

Buhârî, Esved (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet ettiğine göre: Âişe (Radıyallâhu Anhâ)'ya: "Peygamber (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) evinde ne yapardı?" diye sordum. O da şöyle cevap verdi: "O, ailesinin işiyle meşgul olurdu, namaz vakti geldiğinde ise namaza giderdi."

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: خَرَجْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ وَأَنَا جَارِيَةٌ -أَي: حَدِيثَةُ السِّنِّ- لَمْ أَحْمِلِ اللَّحْمَ وَلَمْ أَبْدُنْ، فَقَالَ لِلنَّاسِ: «تَقَدَّمُوا» فَتَقَدَّمُوا، ثُمَّ قَالَ لِعَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: «تَعَالِي حَتَّى أُسَابِقَكَ» فَسَابَقْتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَبَقْتُهُ.

فَسَكَتَ عَنِّي، حَتَّى حَمَلْتُ اللَّحْمَ وَبَدَنْتُ وَسَمَنْتُ، فَخَرَجْتُ مَعَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «تَقَدَّمُوا» فَتَقَدَّمُوا؛ ثُمَّ قَالَ: «تَعَالِي أُسَابِقُكَ»، قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: فَسَبَقَنِي، فَجَعَلَ يَضْحَكُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَيَقُولُ: «هَذِهِ بِتِلْكَ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَأَحْمَدُ.

Âişe (Radıyallâhu Anhâ)'dan rivayet edildiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) ile beraber bazı seferlere giderdim. O zaman daha yaşıam küçüktü. (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) ashabına: **“Siz ilerleyin”** dedikten sonra Âişe (Radıyallâhu Anhâ)'ya: **“Hadi gel seninle yarışalım”** dedi ve yarıştık ve ben onu geçtim. Daha sonraları yaşıam büyüdükten sonra yine bazı seferlere Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) ile beraber çıktım. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) ashabına: **“Siz ilerleyin”** dedikten sonra bana: **“Hadi gel seninle tekrar yarışalım”** dedi. Biz yarıştık ve o beni geçti ve gülerek: **“Bu o yarışın karşılığıydı”** dedi.” (Ebû Dâvûd; Ahmed b. Hanbel)

وَرَوَى مُسْلِمٌ فِي «صَحِيحِهِ» عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ: اسْتَأْذَنَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعِنْدَهُ نِسَاءٌ مِنْ قُرَيْشٍ يُكَلِّمْنَهُ وَيَسْتَكْثِرْنَ، عَالِيَةً أَصَوَاتُهُنَّ، فَلَمَّا اسْتَأْذَنَ عُمَرُ قُمْنَ يَتَذَرْنَ الْحِجَابَ، فَأَذِنَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَدَخَلَ، وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَضْحَكُ، فَقَالَ عُمَرُ: أَضْحَكَ اللَّهُ سَتَّكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟

فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «عَجِبْتُ مِنْ هَؤُلَاءِ اللَّاتِي كُنَّ عِنْدِي، فَلَمَّا سَمِعْنَ صَوْتَكَ ابْتَدَرْنَ الْحِجَابَ»، فَقَالَ عُمَرُ: فَأَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَحَقُّ أَنْ يَهَبْنَ، ثُمَّ قَالَ عُمَرُ: أَيُّ عَدَوَاتٍ أَنْفُسِهِنَّ أَتَهَبْنِي وَلَا تَهَبْنَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟! قُلْنَ: نَعَمْ أَنْتَ أَغْلَظُ وَأَفْظُ، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا لَقَيْكَ الشَّيْطَانُ قَطُّ سَالِكًا فَجًّا إِلَّا وَسَلَكَ فَجًّا غَيْرَ فَجِّكَ».

Müslim “Sahih” adlı kitabında Sa’d b. Ebî Vakkâs (Radıyallâhu Anh)’tan şöyle rivayet etmiştir: Ömer (Radıyallâhu Anh), Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’in yanına girmek için izin istedi. O’nun yanında Kureys’ten birtakım kadınlar vardı. Kendisi ile yüksek sesle konuşuyorlar ve ondan çok şeyler istiyorlardı. Ömer (Radıyallâhu Anh)

izin isteyince kalkarak hicaba koştular. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) de ona izin verdi. Ömer (Radıyallâhu Anh) girdiğinde Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) gülüyordu. Ömer (Radıyallâhu Anh): “Allah seni devamlı güldürsün Yâ Resûlallâh” dedi. Bunun üzerine Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): **“Şu benim yanımda olan kadınlara şaştım, senin sesini İşitince hicaba koştular”** dedi. Ömer (Radıyallâhu Anh): “Yâ Resûlallâh, Onların çekinmesine sen daha lâyıksın!” dedi. Sonra (kadınlara dönerek): “Ey nefislerinin düşmanları, Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’den çekinmiyorsunuz da benden mi çekiniyorsunuz? dedi. Kadınlar: “Evet, (Sen Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’den) daha sert ve haşınsın” dediler. Bunun üzerine Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): **“Nefsım yed-i kudretinde olan Allah'a yemin olsun ki, şeytan sana bir yolda rastlamış olsa, mutlaka senin gittiğin yoldan başkasına yönelirdi.”** buyurdular.

رَحْمَتُهُ وَشَفَقَتُهُ ﷺ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN RAHMET VE ŞEFKATİ

رَوَى الْإِمَامُ الْبُخَارِيُّ رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَا مِنْ مُؤْمِنٍ إِلَّا وَأَنَا أَوْلَى النَّاسِ بِهِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، افْرُؤُوا إِن شِئْتُمْ: ﴿الَّتِي أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ﴾ [الأحزاب: ٦]، فَأَيُّمَا مُؤْمِنٍ تَرَكَ مَالًا فَلْيَرِثْهُ عَصْبَتُهُ مَنْ كَانُوا، فَإِنْ تَرَكَ دَيْنًا، أَوْ ضَيَاعًا فَلْيَأْتِنِي فَأَنَا مَوْلَاهُ».

ضَيَاعًا: أَيُّ أُسْرَةٍ أَوْ لَدَا صِغَارًا.

İmam Buhârî (Rahimehullâh), Ebû Hüreyre (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet ettiğine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Muhakkak ki ben her bir mü'mine dünya ve ahiret işlerinde daha yakınımdır. İsterseniz (delil için) şu ayeti okuyunuz: «O Peygamber, mü'minlere öz nefislerinden daha yakındır.»** [Ahzâb Sûresi, 6] **(Bundan böyle) herhangi bir mü'min ölür de mal bırakırsa, bu mala kim olurlarsa olsunlar onun asabesi varis olsun. Herhangi bir mü'min de borç yahut (fakir bir) aile bırakırsa, o da bana gelsin, ben onun velisiyim.”**

(ضَيَاعًا): Yani küçük aile bireyleri.

وَفِي رِوَايَةِ أَحْمَدَ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «أَنَا أَوْلَى بِكُلِّ مُؤْمِنٍ مِنْ نَفْسِهِ، فَأَيُّمَا رَجُلٍ مَاتَ وَتَرَكَ دَيْنًا فَإِلَيَّ، وَمَنْ تَرَكَ مَالًا فَهُوَ لَوَرَثَتِهِ».

Ahmed b. Hanbel, Câbir (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet ettiğine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Ben mü'miminlere kendi nefislerinden daha evlâyım. Hangi adam vefat edip geride bir borç bıraksa o bana aittir. Kimde ifade ettikten sonra geriye bir mal bırakırsa o mal onun varislerine aittir.”**

وَجَاءَ فِي «صَحِيحِ مُسْلِمٍ» رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى، عَنْ ثَوْبَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ:
 قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ اللَّهَ زَوْي لِي الْأَرْضَ فَرَأَيْتُ
 مَشَارِقَهَا وَمَغَارِبَهَا، وَإِنَّ مُلْكَ أُمَّتِي سَيَبْلُغُ مَا زَوْي لِي مِنْهَا، وَأُعْطِيَتْ
 الْكَتْرَيْنِ الْأَحْمَرُ وَالْأَبْيَضُ، وَإِنِّي سَأَلْتُ رَبِّي لِأُمَّتِي أَنْ لَا يَهْلِكَهَا بِسَنَةِ
 عَامَّةٍ، وَأَنْ لَا يُسَلِّطَ عَلَيْهِمْ عَدُوًّا مِنْ سِوَى أَنْفُسِهِمْ، فَيَسْتَيْحِ بِبُضْتِهِمْ، وَإِنْ
 رَبِّي قَالَ: يَا مُحَمَّدُ إِنِّي إِذَا قَضَيْتُ قَضَاءً فَإِنَّهُ لَا يُرَدُّ، وَإِنِّي أُعْطِيْتُكَ لِأُمَّتِكَ
 أَنْ لَا أَهْلِكَهُمْ بِسَنَةِ عَامَّةٍ، وَأَنْ لَا أُسَلِّطَ عَلَيْهِمْ عَدُوًّا مِنْ سِوَى أَنْفُسِهِمْ
 يَسْتَيْحِ بِبُضْتِهِمْ، وَلَوْ اجْتَمَعَ عَلَيْهِمْ مَنْ بِأَقْطَارِهَا -أَوْ قَالَ مَنْ بَيْنَ
 أَقْطَارِهَا- حَتَّى يَكُونَ بَعْضُهُمْ يُهْلِكُ بَعْضًا، وَيَسْبِي بَعْضُهُمْ بَعْضًا».
 بِسَنَةِ عَامَّةٍ: أَيُّ بِقَاطِعِ عَامٍ.

Sahîh Müslim'de Sevbân (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Allah Teâlâ benim için yer yüzünü dürüp topladı ben de doğusunu ve batısını gördüm. Şüphesiz benim ümmetimin hükümranlığı, dünyadan benim için dürülüp toparlanan yere kadar ulaşacak. Ayrıca bana kırmızı ve beyaz olan iki hazine verdi. Ben, Rabbim'den ümmetim için, onları genel bir kıtlıkla helak etmemesini, onlara nefislerinden başka bir düşman musallat edip de köklerini kazımamasını istedim. Rabbim ise bana şöyle dedi: «Yâ Muhammed! Şüphesiz ben bir şeyi takdir ettiğim zaman, artık o geri çevrilmez. Ben, onları genel bir kıtlıkla helak etmeyeceğim. Onlar aleyhine dünyanın dört bucağından toplansalar bile, köklerini kazısın diye, başlarına kendilerinden başka bir düşmanı musallat etmem. Ta ki, birbirlerini helak etsinler ve birbirlerini esir etsinler.»”**

(بِسَنَةِ عَامَّةٍ): Genel bir kıtlık, demektir.

وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ وَرَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَلَا قَوْلَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فِي إِبْرَاهِيمَ [عَلَيْهِ السَّلَامُ] ﴿رَبِّ إِنَّمَنْ أَضَلَّنَ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ فَمَنْ تَبِعْنِي فَإِنَّهُ مِنِّي...﴾ [آيَةُ إِبْرَاهِيمَ: ٣٦]. وَقَالَ عِيسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ: ﴿إِنْ تُعَذِّبُهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ وَإِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ [المائدة: ١١٨]. فَرَفَعَ يَدَيْهِ وَقَالَ: «اللَّهُمَّ أُمَّتِي، أُمَّتِي» وَبَكَى، فَقَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: يَا جِبْرِيلُ؛ اذْهَبْ إِلَى مُحَمَّدٍ -وَرَبُّكَ أَعْلَمُ- فَسَلْهُ مَا يُبْكِيكَ؟ فَاتَاهُ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ، فَسَأَلَهُ، فَأَخْبَرَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَا قَالَ -وَرَبُّكَ أَعْلَمُ- فَقَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: يَا جِبْرِيلُ؛ اذْهَبْ إِلَى مُحَمَّدٍ، فَقُلْ: إِنَّا سَنُزَوِّجُكَ فِي أُمَّتِكَ، وَلَا نَسُوؤُكَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

Abdullah b. Amr (*Radıyallâhu Anhümâ*)’dan rivayet edildiğine göre Peygamber Efendimiz (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) Allah (*Azze ve Celle*)’nin İbrahim (*Aleyhisselâm*) hakkındaki şu ayetini okumuş: **«Yarabbi şüphesiz ki onlar insanlardan birçoklarını baştan çıkardılar. Bundan sonra bana kim tabi olursa o bendendir...»** [İbrahim Sûresi, 36] İsâ (*Aleyhisselâm*) da: **«Eğer onlara azap edersen şüphesiz ki onlar senin kullarıdır. Şayet mağfiret buyurursan Aziz ve Hakîm olan Allah da yalnız sensin.»** [Mâide Sûresi, 118] kavlini okuyarak ellerini kaldırmış ve: **“Yarabbi ümmetim, ümmetim.”** diye dua etmiş ve ağlamıştır. Bunun üzerine Allah (*Azze ve Celle*): **«Ya Cibrîl! Muhammed'e git -Rabbin onun niye ağladığını daha iyi bildiği halde- ona niye ağlıyorsun, diye sor»** demiş. Cibrîl (*Aleyhisselâm*) da ona gelerek sormuş. Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) -halbuki Allah onun ne söylediğini daha iyi bildiği halde- kendisinin söylediğini ona haber vermiş. Nihayet Allah Teâlâ: **«Ya Cibrîl! git Muhammed'e şunu söyle: Biz ümmetin hakkında seni razı edeceğiz ve seni üzmeyeceğiz! buyurmuştur. (Müslim)**

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّمَا مَثَلِي وَمَثَلُ أُمَّتِي كَمَثَلِ رَجُلٍ اسْتَوْقَدَ نَارًا، فَجَعَلَتِ الدَّوَابُّ

وَالْفَرَّاشُ يَقَعْنَ فِيهِ، فَأَنَا آخِذٌ بِحُجَزِكُمْ، وَأَنْتُمْ تَقَحَّمُونَ فِيهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ،
وَاللَّفْظُ لِمُسْلِمٍ.

Ebû Hüreyre (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Benim ve sizin durumunuz; ateş yakıp da ateşine circır böcekleri ve kelebekler düşmeye başlayınca, onlara engel olmaya çalışan adamın durumuna benzer. Ben sizi ateşten korumak için kuşaklarınızdan tutuyorum, siz ise benim elimden kurtulmaya, ateşe girmeye çalışıyorsunuz.”** (Müttefekun Alyh. Lafız Müslim’e aittir.)

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ؛ هَلْ أَتَى عَلَيْكَ يَوْمٌ كَانَ أَشَدَّ مِنْ يَوْمٍ أُحِدٍ؟ فَقَالَ: «...وَكَانَ أَشَدَّ مَا لَقِيتُ مِنْهُمْ يَوْمَ الْعَقَبَةِ، إِذْ عَرَضْتُ نَفْسِي عَلَى ابْنِ عَبْدِ يَالِيلَ بْنِ كَلَالٍ، فَلَمْ يُجِبْنِي إِلَى مَا أَرَدْتُ، فَأَنْطَلَقْتُ وَأَنَا مَهْمُومٌ عَلَى وَجْهِي، فَلَمْ أَسْتَفِقْ إِلَّا بِقَرْنِ الثَّعَالِبِ، فَرَفَعْتُ رَأْسِي؛ فَإِذَا أَنَا بِسَحَابَةٍ قَدْ أَطْلَتْنِي، فَنَظَرْتُ فَإِذَا فِيهَا جَبْرِيلُ، فَنَادَانِي، فَقَالَ: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ قَدْ سَمِعَ قَوْلَ قَوْمِكَ لَكَ وَمَا رَدُّوا عَلَيْكَ، وَقَدْ بَعَثَ إِلَيْكَ مَلَكَ الْجِبَالِ لِتَأْمُرَهُ بِمَا شِئْتَ فِيهِمْ، قَالَ: فَنَادَانِي مَلَكُ الْجِبَالِ، وَسَلَّمَ عَلَيَّ، ثُمَّ قَالَ: يَا مُحَمَّدُ؛ إِنَّ اللَّهَ قَدْ سَمِعَ قَوْلَ قَوْمِكَ لَكَ، وَأَنَا مَلَكُ الْجِبَالِ، وَقَدْ بَعَثَنِي رَبُّكَ إِلَيْكَ لِتَأْمُرَنِي بِأَمْرِكَ، فَمَا شِئْتَ؟ إِنْ شِئْتَ أَنْ أَطْبِقَ عَلَيْهِمُ الْأَخْشِينَ» [يَعْنِي: جَبَلِي مَكَّةَ] فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «بَلْ أَرْجُو أَنْ يُخْرِجَ اللَّهُ مِنْ أَصْلَابِهِمْ مَنْ يَعْْبُدُ اللَّهَ وَحْدَهُ، لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

Âişe (Radiyallâhu Anhâ)'dan rivayet edildiğine göre kendisi Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'e: “Sana Uhud gününden daha şiddetli olan bir gün erişti mi?” diye sordu. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) de: **“Yemin olsun ki kavmin Kureys'ten gelen birçok zorluklarla karşılaştım. Fakat onlardan Akabe günü**

karşılaştığım zorluk hepsinden şiddetli idi. Şöyle ki: Ben hayatımın korunmasını Abdi Kulâl'in oğlu İbn Abdi Yâîl'e teklif ettiğim zaman o benim dileğime cevap vermemişti. Ben de kederli ve hayretli bir hâlde yüzümün doğrusuna (Mekke'ye) yönelmiştim. Bu hayretim Karnu's-Seâlib mevkiine kadar devam etti. Burada başımı kaldırıp (semaya) baktığımda beni gölgelendirmekte olan bir bulut gördüm. Buluta baktığımda bunun içinde Cibrîl bulunduğunu gördüm. Cibrîl bana şöyle nida etti: "Allah, kavminin Sen'in hakkında dediklerini ve Seni (korumayı) reddettiklerini muhakkak işitti. Ve Allah sana şu dağlar meleğini gönderdi. Kavmin hakkında ne dilersen ona emredebilirsin" dedi. Bunun üzerine dağlar meleği bana nida edip selâm verdi. Sonra: "Yâ Muhammed! Allah, kavminin Sen'in hakkında dediklerini işitti. Ben dağlar meleğiyim. Sen ne istersen emrine yapmam için beni sana gönderdi. Eğer (Ebû Kubey's ile Kuaykân denilen) şu iki yalçın dağı Mekkeliler üzerine kapaklamamı istersen (onu da emret)" dedi. Buna karşı kendisi Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): "Hayır, ben Allah'ın bu (müşriklerin) sulblerinden yalnız Allah'a ibadet eden ve Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmayan bir nesil çıkartmasını arzu ederim" dedi. (Müttefekun Aleyh)

رَحْمَتُهُ ﷺ بِالْأَهْلِ وَالْعِيَالِ:

PEYGAMBER EFENDİMİZİN AİLE FERTLERİNE KARŞI OLAN MERHAMETİ

رَوَى مُسْلِمٌ فِي «صَحِيحِهِ» عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: مَا رَأَيْتُ أَحَدًا كَانَ أَرْحَمَ بِالْعِيَالِ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: كَانَ إِبْرَاهِيمُ مُسْتَرْضِعًا لَهُ فِي عَوَالِي الْمَدِينَةِ، فَكَانَ يَنْطَلِقُ وَنَحْنُ مَعَهُ، فَيَدْخُلُ الْبَيْتَ وَإِنَّهُ لَيَدَّخُنُ -أَي: يَغْلُو مِنْهُ الدُّخَانُ - وَكَانَ ظُهُرُهُ قَيْنًا، فَيَأْخُذُهُ -أَي: فَيَأْخُذُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ابْنَهُ إِبْرَاهِيمَ الْمُسْتَرْضِعَ - فَيَقْبَلُهُ ثُمَّ يَرْجِعُ.

Müslim "Sahîh" adlı kitabında Amr b. Saîd'den o da Enes (Radyallâhu Anh)'tan rivayet ettiğine göre: "Ailesine Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve

Sellem)'den daha fazla merhamet eden bir kimse görmedim. İbrahim Medine'nin üst taraflarında süt anneye verilmişti. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) ve biz beraberinde olmak üzere gider o eve girerdi. Ev tüterdi -duman çıkardı- İbrahim'in süt babası demirci idi. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) oğlu İbrahim'i alır, öper sonra dönerdi."

قَالَ عَمْرُو: فَلَمَّا تُوفِّيَ إِبْرَاهِيمَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ إِبْرَاهِيمَ ابْنِي، وَإِنَّهُ مَاتَ فِي الثُّدِي، -أَي: فِي سِنِّ رَضَاعِ الثُّدِي- وَإِنَّ لَهُ لَظُفْرَيْنِ -أَي: مُرْضِعَتَيْنِ- تُكْمَلَانِ رَضَاعَهُ فِي الْجَنَّةِ» أَي: يُتِمَّانِ لَهُ رَضَاعَ سَنَتَيْنِ، فَإِنَّهُ تُوفِّيَ وَلَهُ سِتَّةَ عَشَرَ شَهْرًا أَوْ سَبْعَةَ عَشَرَ شَهْرًا. اهـ. مِنْ «شَرْحِ النَّوَوِيِّ». وَفَسَّرَ الْقَيْنَ فِي «النِّهَايَةِ» بِأَنَّهُ: الْحَدَادُ وَالصَّائِغُ.

Amr dedi ki: Peygamber Efendimizin (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) oğlu İbrahim vefat ettiğinde şöyle dedi: **“Oğlum İbrahim süt emecek yaşta iken vefat etti. Onun iki tane süt annesi vardır, cennette onun süt emmesini tamamlayacaklardır.”** Yani iki yıllık süt emmesini tamamlayacaklardır. Çünkü İbrahim 16 veya 17 aylık iken vefat etmişti. (Nevevî Şerhi)

(الْقَيْنَ) kelimesi “en-Nihâye” isimli eserde demirci, mücevher ustası olarak tefsir edilmiştir

وَمِنْ رَحْمَتِهِ بِأَهْلِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنَّهُ كَانَ يُعَاوَنُهُمْ فِي الْأُمُورِ الْبَيْتِيَّةِ، قَالَ الْأَسْوَدُ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: مَا كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصْنَعُ فِي أَهْلِهِ؟ فَقَالَتْ: كَانَ فِي مَهْنَةِ أَهْلِهِ، فَإِذَا حَضَرَتِ الصَّلَاةُ قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

Ev işlerinde onlara yardımcı olması O'nun ailesine merhamet ve şefkati olarak örnek gösterilir. Esved (Radiyallâhu Anh): Âişe (Radiyallâhu Anhâ)'ya: “Peygamber (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) evinde ne yapardı?” diye sordum. O da şöyle cevap verdi: “O, ailesinin işiyle meşgul olurdu, namaz vakti geldiğinde ise namaza giderdi.” (Buhârî)

وَفِي مُسْنَدِ أَحْمَدَ وَغَيْرِهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخِيطُ ثَوْبَهُ، وَيَخْصِفُ نَعْلَهُ، وَيَعْمَلُ مَا يَعْمَلُ الرِّجَالُ فِي بُيُوتِهِمْ.

Ahmed b. Hanbel'in "Müsned" adlı kitabı ve diğerlerinin rivayetlerinde Âişe (Radıyallâhu Anhâ)'dan şöyle rivayet edilmiştir: "Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) kendi elbisesini diker, ayakkabısını onarır ve erkeklerin evlerinde yaptıkları işleri yapardı."

رَحْمَتُهُ ﷺ بِالصَّبِيَّانِ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN ÇOCUKLARA KARŞI OLAN MERHAMETİ

رَوَى الشَّيْخَانِ وَغَيْرُهُمَا عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنِّي لَأَدْخُلُ فِي الصَّلَاةِ أُرِيدُ إِطَالَتَهَا، فَأَسْمَعُ بُكَاءَ الصَّبِيِّ فَأَتَجَوَّزُ فِي صَلَاتِي، مِمَّا أَعْلَمُ مِنْ شِدَّةٍ وَجَدِ أُمَّهُ».

Buhârî, Müslim ve diğerleri Enes (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet ettiklerine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **"Ben namazı uzatmak isteğiyle namaza giriyorum, derken bir çocuk ağlamasını işitiyorum, çocuğun ağlamasından annesinin hissedeceği şiddetli üzüntüyü bilmekte olduğumdan, hemen namazımda hafifletme yapıyorum."**

وَمِنْ رَحْمَتِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالصَّبِيَّانِ: أَنَّهُ كَانَ يَمْسَحُ رُؤُوسَهُمْ وَيُقَبِّلُهُمْ: كَمَا جَاءَ فِي «الصَّحِيحَيْنِ» عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَبَّلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْحَسَنَ وَالْحُسَيْنَ ابْنَيْ عَلِيٍّ، وَعِنْدَهُ الْأَقْرَعُ بْنُ حَابِسٍ التَّمِيمِيُّ، فَقَالَ الْأَقْرَعُ: إِنَّ لِي عَشْرَةَ مَا قَبَّلْتُ مِنْهُمْ أَحَدًا قَطُّ! فَنَظَرَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ قَالَ: «مَنْ لَا يَرْحَمُ لَا يُرْحَمُ».

Çocukların başlarını okşaması ve onları öpmesi peygamber efendimizin onlara karşı göstermiş olduğu şefkat örneklerindendir. Sahih Buhârî ve Sahih Müslim'de rivayetlerinde Âişe (Radıyallâhu Anhâ)'dan şöyle rivayet edilmiştir: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) Ali (Radıyallâhu Anh)'ın oğulları Hasan ve Hüseyin'i öptü. O sırada yanında Ekra' b. Haris et-Temimi vardı ve şöyle dedi: “Benim on tane çocuğum var ama ben bugüne kadar hiçbirini öpmedim” Bunun üzerine Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) ona doğru bakarak şöyle dedi: **“Merhamet etmeye ne merhamet edilmez”**

وَفِي «الصَّحِيحَيْنِ» عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: جَاءَ أَغْرَابِيُّ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: إِنَّكُمْ تَقْبَلُونَ الصَّبِيَّانَ وَمَا نَقْبَلُهُمْ! فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَوْ أَمْلِكُ لَكَ أَنْ نَزَعَ اللَّهُ الرَّحْمَةَ مِنْ قَلْبِكَ؟».

Sahih Buhârî ve Müslim'de Âişe (Radıyallâhu Anhâ)'dan şöyle rivayet edilmiştir: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'e bir bedevî geldi ve: “(Yâ Resûlullâh) Sizler çocukları öper misiniz? Biz çocuklarımızı öpüp okşamayız” dedi. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): **“Allah senin gönlünden merhamet ve şefkati çekip çıkarmışsa ben senin için neye malik olabilirim ki?”** diye cevap verdi.

وَرَوَى الشَّيْخَانِ وَالتِّرْمِذِيُّ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْحَسَنُ عَلَى عَاتِقِهِ يَقُولُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَحِبُّهُ فَأَحِبَّهُ».

Buhârî, Müslim ve Tirmizî, Berâ' (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet ettiklerine göre: Bir keresinde Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in sırtında Hasan varken gördüm de şöyle diyordu: **“Allah'ım ben onu seviyorum sen de sev.”**

وَرَوَى التِّرْمِذِيُّ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سُئِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيُّ أَهْلِ بَيْتِكَ أَحَبُّ إِلَيْكَ؟ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ»، وَكَانَ يَقُولُ لِفَاطِمَةَ: «ادْعِي لِي ابْنِي» فَيَشُمُّهُمَا وَيَضُمُّهُمَا إِلَيْهِ.

Tirmizî, Enes (Radiyallâhu Anh)’tan şöyle rivayet etmiştir: “Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’e ehl-i beytinden kimler sana daha sevimlidir?” diye soruldu. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): **‘Hasan ve Hüseyin’** diye cevap verdi. Fâtıma (Radiyallâhu Anhâ)’ya: **‘Oğullarımı çağır’** der ve onları koklayarak bağrına basardı.”

وَرَوَى الطَّبْرَانِيُّ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَتَى بِبَاكُورَةِ الثَّمَرَةِ -أَي: أَوَّلَهَا- وَضَعَهَا عَلَى عَيْنَيْهِ ثُمَّ عَلَى شَفَتَيْهِ وَقَالَ: «اللَّهُمَّ كَمَا أَرَيْتَنَا أَوَّلَهُ فَأَرِنَا آخِرَهُ» ثُمَّ يُعْطِيهِ مَنْ يَكُونُ عِنْدَهُ مِنَ الصَّبْيَانِ. رَوَاهُ ابْنُ السَّيِّئِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، وَقَالَ الْحَافِظُ الْهَيْثَمِيُّ: رَوَاهُ الطَّبْرَانِيُّ فِي الْكَبِيرِ وَالصَّغِيرِ وَرِجَالُ الصَّغِيرِ رِجَالُ الصَّحِيحِ.

Taberânî, İbn Abbâs (Radiyallâhu Anhümâ)’dan şöyle rivayet etmiştir: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’e meyvelerden ilk olanı getirildiği vakitte onun gözlerinin üstüne daha sonra dudaklarının üstüne koyar ve şöyle derdi: **‘Allah’ım evvelini gösterdiğin gibi bize sonunu da göster.’** daha sonra o meyveyi yanında bulunan çocuklara verirdi.”

(Bu hadisi İbn Sünnî, Ebû Hüreyre (Radiyallâhu Anh)’tan rivayet etmiştir. Heysemî’nin dediğine göre İmam Taberânî bu rivayeti “el-Mu‘cemül-Kebîr” ve “el-Mu‘cemü’s-Sağîr” adlı eserlerinde zikretmiş ve “el-Mu‘cemü’s-Sağîr” kitabındaki râvîlerin sahih râvîler olduğunu söylemiştir.)

رَحْمَتُهُ ﷺ وَدَمْعُ عَيْنَيْهِ لِفِرَاقٍ وَلَدِهِ إِبْرَاهِيمَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN MERHAMETİ VE OĞLU İBRAHİM’İN AYRILMASINDAN DOLAYI GÖZÜNDEN YAŞ GELMESİ

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ عَلَى ابْنِهِ إِبْرَاهِيمَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، وَهُوَ يَجُودُ بِنَفْسِهِ - أَيْ: فِي حَالَةِ الْإِحْتِضَارِ -

فَجَعَلْتُ عَيْنَا رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَذَرِفَانِ -تَدْمَعَانِ-، فَقَالَ لَهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ: وَأَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ! فَقَالَ: «يَا ابْنَ عَوْفٍ إِنَّهَا رَحْمَةٌ» ثُمَّ أَتْبَعَهَا بِأُخْرَى فَقَالَ: «إِنَّ الْعَيْنَ تَدْمَعُ، وَالْقَلْبَ يَحْزُنُ، وَلَا نَقُولُ إِلَّا مَا يُرْضِي رَبَّنَا، وَإِنَّا لَفِرَاقِكَ يَا إِبْرَاهِيمَ لَمَحْزُونُونَ» رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ، وَرَوَى بَعْضُهُ مُسْلِمٌ.

Enes (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) oğlu İbrahim'in son anlarında yanına girdiğinde onu son nefesini teslim ederken buldu ve bunun üzerine gözlerinden yaşlar akmaya başladı. Abdurrahman b. Avf (Radıyallâhu Anh): “Sende mi ya Resûlullâh?” dedi. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): “**Ey ibn Avf, bu rahmettir**” dedikten sonra şunları söyledi: “**Göz ağlar, kalp hüznlenir fakat biz sadece Rabbimizin razı olduğu şeyleri söyleriz. Ey İbrahim senin ayrılığından dolayı biz gerçekten çok mahzunuz.**” (Buhârî, bir kısmını da Müslim rivayet etmiştir.)

وَعَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رُفِعَ إِلَيْهِ ابْنُ ابْنَتِهِ وَهُوَ فِي الْمَوْتِ، فَقَاضَتْ عَيْنَا رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ،

فَقَالَ لَهُ سَعْدٌ: مَا هَذَا يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ: «هَذِهِ رَحْمَةٌ جَعَلَهَا اللَّهُ تَعَالَى فِي قُلُوبِ عِبَادِهِ، وَإِنَّمَا يَرْحَمُ اللَّهُ مِنْ عِبَادِهِ الرُّحَمَاءَ» مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

Üsâme b. Zeyd (Radıyallâhu Anhümâ)'dan şöyle rivayet edilmiştir: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’e kızının oğlu vefat etmek üzere iken getirildiğinde Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’in gözyaşları akmaya başladı. Bu olayı gören Sa'd (Radıyallâhu Anh): “Nedir bu hal Ya Resûlullâh?” dedi. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)ise şöyle cevap verdi: “**Bu Allah Teâlâ’nın müminlerin kalplerine vermiş olduğu bir rahmettir Allah Teâlâ kullarından ancak merhametli olanlara merhamet eder**” (Buhârî; Müslim)

رَحْمَتُهُ ﷺ وَبُكَاءُهُ لِمَرَضٍ أَوْ مَوْتِ أَصْحَابِهِ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN ASHÂB-I KİRÂMDAN VEFAT EDENLERE VEYA HASTA OLANLARA KARŞI MERHAMETİ VE AĞLAMASI

وَرَدَ فِي «الصَّحِيحَيْنِ» عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَادَ سَعْدَ بْنَ عُبَادَةَ وَمَعَهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ وَسَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ، فَبَكَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَلَمَّا رَأَى الْقَوْمُ بُكَاءَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَكَوْا، فَقَالَ: أَلَا تَسْمَعُونَ؟ إِنَّ اللَّهَ لَا يُعَذِّبُ بِدَمْعِ الْعَيْنِ، وَلَا بِحُزْنِ الْقَلْبِ، وَلَكِنْ يُعَذِّبُ بِهَذَا أَوْ يَرْحَمُ وَأَشَارَ إِلَى لِسَانِهِ.

Sahih Buhârî ve Müslim’de vârid olduğuna göre İbn Ömer (Radiyallâhu Anhümâ)’dan şöyle rivayet edilmiştir: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) yanında Abdurrahmân b. Avf, Sa’d b. Ebî Vakkâs ve Abdullah b. Mes’ûd (Radiyallâhu Anhüm) ile beraber Sa’d b. Ubâde (Radiyallâhu Anh)’ı ziyaret ederken ağlamaya başladı. Yanındakiler Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’in ağladığını görünce onlar da ağlamaya başladı. Bunun üzerine Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu: **“İşitmez misiniz ki Allah Teâlâ gözden yaş akması ve kalbin de hüzürlenmesinden dolayı azap etmez. Fakat şununla azap eder veya rahmet eder”** buyurdu ve dilini işaret etti.

وَرَوَى التِّرْمِذِيُّ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَبَّلَ عُثْمَانَ بْنَ مَطْعُونٍ وَهُوَ مَيِّتٌ، وَهُوَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَبْكِي.

Tirmizî, Âişe (Radiyallâhu Anhâ)’dan şöyle rivayet etmiştir: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem), Osmân b. Maz’ûn (Radiyallâhu Anh) vefat ettiğinde ağlayarak onu öpmüştü.”

رَحْمَتُهُ ﷺ بِالْمَسَاكِينِ وَالضُّعَفَاءِ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN FAKİR VE YOKSULLARA KARŞI OLAN MERHAMETİ

رَوَى الْبُخَارِيُّ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: إِنْ كَانَتْ الْأَمَةُ -أَيِ: الْمَمْلُوكَةُ - لَتَأْخُذُ بِيَدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَنْطَلِقُ بِهِ حَيْثُ شَاءَتْ. وَفِي رِوَايَةِ أَحْمَدَ: فَتَنْطَلِقُ بِهِ فِي حَاجَتِهَا -أَيِ: لِيَقْضِيَ لَهَا حَاجَتَهَا مِنْ شِرَاءِ طَعَامٍ أَوْ مَتَاعٍ وَنَحْوِ ذَلِكَ.

Buhârî, Enes (Radiyallâhu Anh)’tan şöyle rivayet etmiştir: “Mülk altında bulunan bir cariye gelip Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’den (yardım isteyip) elinden tutsa Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) onunla dilediği yere giderdi.”

Ahmed b. Hanbel’in rivayetinde: “Onun yiyecek veya herhangi bir şeyi satın alma gibi ihtiyacını karşılamak için gider ve ona yardım ederdi.”

وَرَوَى النَّسَائِيُّ عَنْ ابْنِ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ لَا يَأْنَفُ -أَيِ: لَا يَتَكَبَّرُ - أَنْ يَمْشِيَ مَعَ الْأَرْمَلَةِ وَالْمَسْكِينِ، فَيَقْضِيَ لَهُمَا الْحَاجَةَ.

Nesâî, İbn Ebî Evfâ (Radiyallâhu Anh)’tan rivayet ettiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) yaşlılarla ve yoksullarla yürümek hususunda kibirli davranmaz, onlarla yürür ve onların ihtiyaçlarını karşılardı.”

رَحْمَتُهُ ﷺ بِالْيَتِيمِ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN FAKİR VE YETİME KARŞI OLAN MERHAMETİ

رَوَى الْبُخَارِيُّ وَغَيْرُهُ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَنَا وَكَافِلُ الْيَتِيمِ فِي الْجَنَّةِ هَكَذَا» وَأَشَارَ بِالسَّبَابَةِ وَالْوُسْطَى وَفَرَّجَ بَيْنَهُمَا.

Buhârî ve diğerlerinin Sehl b. Sa'd (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet ettiklerine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): **“Ben ve yetime sahip çıkan kol kanat geren kişi cennette aynen söyleyiz”** dedikten sonra işaret parmağını ve orta parmağını göstererek aralarına ayırmıştır.

وَرَوَى ابْنُ مَاجَهَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «خَيْرُ بَيْتٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ بَيْتٌ فِيهِ يَتِيمٌ يُحْسَنُ إِلَيْهِ، وَشُرُ بَيْتٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ بَيْتٌ فِيهِ يَتِيمٌ يُسَاءُ إِلَيْهِ».

İbn Mâce'nin Ebû Hüreyre (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet ettiğine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Müslümanların evlerinin içinden en hayırlı ev kendisine güzel davranılan bir yetimin bulunduğu evdir. En şerli ev ise kendisine kötü davranılan bir yetimin bulunduğu evdir.”**

وَذَكَرَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَضْلَ الْمَرْأَةِ الَّتِي مَاتَ زَوْجُهَا، فَحَبَسَتْ نَفْسَهَا عَلَى تَرْبِيَةِ أَوْلَادِهَا وَلَمْ تَتَزَوَّجْ: فَفِي سُنَنِ أَبِي دَاوُدَ عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ الْأَشْجَعِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «أَنَا وَامْرَأَةٌ سَفْعَاءُ الْخَدَيْنِ كَهَاتَيْنِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ -الْوُسْطَى وَالسَّبَابَةِ- امْرَأَةٌ آمَتْ مِنْ زَوْجِهَا ذَاتُ مَنْصِبٍ وَجَمَالٍ، حَبَسَتْ نَفْسَهَا عَلَى يَتَامَاهَا حَتَّى بَانُوا أَوْ مَاتُوا».

سَفْعَاءُ الْخَدَّيْنِ: أَيُّ سَوْدَاءُ الْخَدَّيْنِ مِنْ عَدَمِ الزَّوْاجِ وَالْإِهْتِمَامِ بِنَفْسِهَا.

Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) kocası vefat edip kendisini çocuklarının terbiyesine adayan ve evlenmeyen kadının fazileti hakkında şunları zikretmiştir;

Ebû Dâvud'un "Sünen" adlı eserinde Afv b. Mâlik el-Eşcaî (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet ettiğine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Asil ve güzel olduğu halde kocasından dul kalıp da yetim çocukları için ayrılıncaya kadar yahut da ölünceye kadar kendini alıkoyan yanakları kararan kadınla Ben kıyamet gününde şu ikisi gibiyiz” demiş, orta parmağıyla şehadet parmağına işaret etmiştir.**

(سَفْعَاءُ الْخَدَّيْنِ) Evlenmeyip kendisine ihtimam göstermemesinden dolayı yanakları kararan demektir.

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا شَكَاَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَسْوَةَ قَلْبِهِ، فَقَالَ لَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «امْسَحْ رَأْسَ الْيَتِيمِ، وَأَطْعِمِ الْمِسْكِينَ» رَوَاهُ أَحْمَدُ، قَالَ الْحَافِظُ الْمُنْذِرِيُّ: وَرِجَالُهُ رِجَالُ الصَّحِيحِ.

Ebû Hüreyre (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: “Bir adam Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’e kalbinin kasvetinden dolayı şikâyetle bulunmuştu. Bunun üzerine Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle dedi: **“Bir yetimin başını okşa ve yoksullara yedir”** (Ahmed b. Hanbel rivayet etmiştir. Hafız Münzirî de bu rivayetin râvîlerinin sahih râvîler olduğunu söylemiştir.)

رَحْمَتُهُ ﷺ بِالْحَيَوَانِ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN HAYVANLARA KARŞI OLAN MERHAMETİ

رَوَى أَبُو دَاوُدَ وَابْنُ خُرَيْمَةَ فِي صَحِيحِهِ عَنْ سَهْلِ بْنِ الْحَنْظَلِيَّةِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِبَعِيرٍ قَدْ لَحِقَ ظَهْرُهُ بِبَطْنِهِ -

أَيُّ: ضَمْرٌ مِنْ شِدَّةِ الْجُوعِ - فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اتَّقُوا اللَّهَ فِي هَذِهِ الْبَهَائِمِ، فَازْكَبُوهَا صَالِحَةً، وَكُلُّوهَا صَالِحَةً».

Ebû Dâvûd ve “Sahih” adlı eserinde İbn Huzeyme, Sehl b. el-Hanzaliyye (Radiyallâhu Anh)’tan rivayet ettiklerine göre: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) açlıktan karnı sırtına yapışmış bir deveye rastladı da: **“Bu dilsiz hayvanlar hakkında Allah’tan korkunuz onlara elverişli hallerde bininiz ve elverişli hallerinde onları yiyiniz”** buyurdu.

وَرَوَى الْإِمَامُ أَحْمَدُ وَأَبُو دَاوُدَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: أَرَدَفَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَلْفَهُ ذَاتَ يَوْمٍ، فَدَخَلَ حَائِطًا - أَيُّ: بُسْتَانًا - لِرَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ، فَإِذَا فِيهِ جَمَلٌ، فَلَمَّا رَأَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَنَّ - الْجَمَلُ - وَذَرَفَتْ عَيْنَاهُ، فَأَتَاهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَمَسَحَ ذِفْرَاهُ - مَوْضِعَ الْأُذُنَيْنِ مِنْ مُؤَخَّرِ الرَّأْسِ - فَسَكَتَ الْجَمَلُ، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ رَبُّ - أَيُّ: صَاحِبُ - هَذَا الْجَمَلِ؟ لِمَنْ هَذَا الْجَمَلُ؟»، فَجَاءَ فَتَى مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ لَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَفَلَا تَتَّقِي اللَّهَ فِي هَذِهِ الْبَهِيمَةِ الَّتِي مَلَكَكَ اللَّهُ إِيَّاهَا؟، فَإِنَّهُ شَكَا إِلَيَّ أَنَّكَ تُجِيعُهُ وَتُدْبِئُهُ» أَيُّ: تُتْعِبُهُ مِنْ كَثَرَةِ الْعَمَلِ عَلَيْهِ وَاسْتِعْمَالِهِ فَوْقَ طَاقَتِهِ.

İmam Ahmed b. Hanbel ve Ebû Dâvûd, Abdullah b. Ca’fer (Radiyallâhu Anhümâ)’dan rivayet ettiklerine göre: “Bir gün Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) beni hayvanının terkisine almıştı. Ensar’dan birinin bahçe duvarının yanına geldik. Orada bir deve duruyordu. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) devenin inlediğini duydu. Bunun üzerine devenin yanına gitti ve gözlerinin yaşla dolmuş olduğunu görünce hayvanın başını okşadı. Devenin iniltisi kesilmişti. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): **“Bu devenin sahibi kim, bu deve kimin?”** diye sordu. Ensar’dan bir genç gelerek, “Benimdir Yâ Resûlallâh!” diye cevap verdi. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): **“Allah’ın sana bahşettiği bu hayvan hakkında Allah’tan korkmaz mısın? Bak o bana seni şikâyet ediyor, sen onu aç bırakıp ona eziyet ediyormuşsun.”** buyurdu.

(وَتُدْبِئُهُ): Yani çok çalıştırarak ve takatinden fazla yük yükleyerek onu yoruyorsun.

وَفِي مُسْنَدِ الْإِمَامِ أَحْمَدَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ عَلَى قَوْمٍ وَهُمْ وَقُوفٌ عَلَى دَوَابٍ لَهُمْ وَرَوَاحِلَ، فَقَالَ لَهُمْ: «ارْكَبُوهَا سَالِمَةً وَدَعُوهَا سَالِمَةً، وَلَا تَتَّخِذُوهَا كَرَاسِيٍّ لِأَحَادِيثِكُمْ فِي الطَّرِيقِ وَالْأَسْوَاقِ، فَرُبَّ مَرْكُوبَةٍ خَيْرٌ مِنْ رَاكِبِهَا، وَأَكْثَرُ ذِكْرًا لِلَّهِ مِنْهُ». وَعَزَاهُ فِي الْجَامِعِ الصَّغِيرِ إِلَى الْمُسْنَدِ وَأَبِي يَعْلَى وَالطَّبْرَانِيِّ وَمُسْتَدْرَكِ الْحَاكِمِ رَامِزًا لِصِحَّتِهِ.

İmam Ahmed b. Hanbel “Müsned” adlı eserinde Enes (Radiyallâhu Anh)’tan şöyle rivayet etmiştir: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) bineklerinin üzerinde bekleyen bir topluluğun yanına vardığında onlara şöyle seslendi: **“onlara düzgün bir şekilde binip ininiz. Sizden hiçbiriniz onları sokaklarda ve yollarda konuşmak için bir kürsü edinmesin. Nice kendisi üzerine binilenler vardır ki binenlerden daha hayırlıdır ve onlardan daha fazla Allah (Celle Celâlihü)’nü zikrederler.”**

Bu rivayet “el-Câmi’u’s-Sağîr” adlı eserde sahih olduğuna işaret edilmek üzere Ahmed b. Hanbel’in “Müsned” adlı eserine, Ebû Ya’lâ, Taberânî ve Hâkim’in “Müstedrek” adlı eserine dayandırılmıştır.

وَفِي سُنَنِ النَّسَائِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ قَتْلِ الضِّفْدَعِ وَقَالَ: «نَقِيقُهَا تَسْبِيحٌ».

Sünen-i Nesâî’de Abdullah b. Amr (Radiyallâhu Anhümâ)’dan rivayet edildiğine göre: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) kurbağanın öldürmesinin nehyetmiş ve şöyle söylemiştir: **“Onun ötmesi tesbihtir.”**

وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، أَنَّ رَجُلًا أَضْجَعَ شَاةً وَهُوَ يُحْدُ شَفْرَتَهُ -
 أَيُّ: سَكِينَهُ - فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَتُرِيدُ أَنْ تُمِيتَهَا مَرَّتَيْنِ؟
 هَلَّا أَحَدَدْتَ شَفْرَتَكَ قَبْلَ أَنْ تُضْجِعَهَا». رَوَاهُ الطَّبْرَانِيُّ وَالْحَاكِمُ وَقَالَ
 صَحِيحٌ عَلَى شَرْطِ الْبُخَارِيِّ.

İbn Abbâs (Radiyallâhu Anhümâ)'dan rivayet edildiğine göre: Bir adam kesmek için koyununu yere yatırmış ve başlamış bıçağını bilemeye, bunu gören Peygamber Efendimiz: **“Onu ikinci kez mi öldürmek istiyorsun. Onu yatırmadan bıçağını bileseydin ya”** demiş. (Taberânî ve Hâkim rivayet etmiş ve Hâkim, “Buhârî'nin şartı üzere sahihtir” demiştir.)

رَحْمَتُهُ ﷺ بِالطُّيُورِ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN KUŞLARA KARŞI OLAN MERHAMETİ

جَاءَ فِي سُنَنِ أَبِي دَاوُدَ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ
 اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ فَأَنْطَلَقَ لِحَاجَتِهِ، فَرَأَيْنَا حُمْرَةً مَعَهَا
 فَرْخَانِ، فَأَخَذْنَا فَرْخَيْهَا، فَجَاءَتِ الْحُمْرَةُ فَجَعَلَتْ تُعْرِشُ، فَجَاءَ النَّبِيُّ صَلَّى
 اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «مَنْ فَجَعَ هَذِهِ بَوْلَدَيْهَا؟ رُدُّوا وَلَدَيْهَا إِلَيْهَا».

Sünen-i Ebî Dâvûd'da Abdullah b. Mes'ûd (Radiyallâhu Anh) 'tan şöyle rivayet edilmiştir: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) ile bir seferde idik, bir ihtiyacından dolayı uzaklaşmıştı. O sırada iki tane yavrusuyla birlikte bir kaya kuşu gördük ve yavrularını yakaladık. Bunun üzerine (anne) kuş gelip kanatlarını (onların üzerine) germeye başladı. Derken Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) geldi ve: **‘Bunu yavrularıyla üzen kimdir? Onları kendisine geri veriniz!’** buyurdu.”

وَرَأَى قَرْيَةً نَمْلٌ - أَيُّ: مُجْتَمَعٌ نَمْلٍ - قَدْ حَرَّقْنَاهَا، فَقَالَ: «مَنْ حَرَّقَ هَذِهِ؟»،
 قُلْنَا: نَحْنُ،

قَالَ: «إِنَّهُ لَا يَنْبَغِي أَنْ يُعَذَّبَ بِالنَّارِ إِلَّا رَبُّ النَّارِ».

Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) bizim yakmış olduğumuz bir karınca yuvasını gördü ve: **“Bunu kim yaktı”** diye sordu. Biz de: **“Biz (yaktık)”** dedik. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): **“Ateşle cezalandırmak, ateşin yaratıcısından başka hiçbir kimse için uygun değildir,”** buyurdu.

وَرَوَى النَّسَائِيُّ وَابْنُ حَبَّانٍ فِي صَحِيحِهِ عَنِ الشَّرِيدِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ:
سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَنْ قَتَلَ عُصْفُورًا عَجَّ إِلَى
اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، يَقُولُ: يَا رَبِّ إِنَّ فُلَانًا قَتَلَنِي عَبَثًا وَلَمْ يَقْتُلْنِي مَنَفْعَةً».

Nesâî ve “Sahih” adlı eserinde İbn Hibbân, eş-Şerîd (Radyallâhu Anh)’tan rivayet ettiklerine göre: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’i şöyle derken işittim: **“Kim boş yere bir kuş öldürecek olursa, O kuş kıyamet günü yüce Allah’ın huzuruna gelerek şöyle der: ‘Rabbim! Filan kişi beni gereksiz yere öldürdü, herhangi bir fayda için öldürmedi.’”**

وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَا
مِنْ إِنْسَانٍ يَقْتُلُ عُصْفُورًا فَمَا فَوْقَهَا بِغَيْرِ حَقِّهِ إِلَّا يَسْأَلُهُ اللَّهُ عَنْهَا يَوْمَ
الْقِيَامَةِ»، قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا حَقُّهَا؟ قَالَ: «حَقُّهَا أَنْ تَذْبَحَهَا فَتَأْكُلَهَا وَلَا
تَقْطَعَ رَأْسَهَا فَتَرْمِي بِهِ». قَالَ فِي التَّرْغِيبِ: رَوَاهُ النَّسَائِيُّ وَالْحَاكِمُ وَقَالَ:
صَحِيحُ الْإِسْنَادِ.

İbn Ömer (Radyallâhu Anhümâ)’dan rivayet edildiğine göre: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): **“Bir kuş öldürüp de hakkını vermeyen kimse, kıyamet gününde ondan mesul olacaktır.”** “Kuşun hakkı nedir ya Resûlullâh!” diye sorduklarına buyurdu ki: **“Onu boğazlayıp yemesi ve sadece başını kesip atmamasıdır.”** (Nesâî ve Hâkim rivayet etmiş ve Hâkim isnadının sahih olduğunu söylemiştir.)

وَرَوَى أَبُو دَاوُدَ وَالْحَاكِمُ، عَنْ أُمِّ كُرْزٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «أَقْرِؤُوا الطَّيْرَ عَلَى مَكَاتِهَا» -جَمْعُ مَكْنَةٍ- أَيْ: أَقْرِؤْهَا فِي
أَوْكَارِهَا، فَلَا تُنْفِرُوهَا عَنْ بَيْضِهَا، وَلَا تُزْعِجُوهَا، وَلَا تَتَعَرَّضُوا لَهَا.

Ebû Dâvûd ve Hâkim, Ümmû Kürz (Radiyallâhu Anhâ)'dan rivayet ettiklerine göre: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu: **“Kuşları yuvalarında (kendi hallerine) bırakınız.”** Yani onları sıkıştırıp, rahatsız etmeyin, onlara dokunmayın ve yumurtalarından uzaklaştırmayın.

رَحْمَتُهُ ﷺ بِالْأُمَّةِ أَجْمَعَ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN ÜMMETİN TAMAMINA KARŞI OLAN MERHAMETİ

قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «عَلَيْكُمْ مِنَ الْأَعْمَالِ مَا تُطِيقُونَ، فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَمَلُّ حَتَّى تَمَلُّوا، وَإِنَّ أَحَبَّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ مَا دُوِمَ عَلَيْهِ وَإِنْ قَلَّ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Amellerden gücünüzün yettiğini yapın. Çünkü siz bıkmadıkça, Allah da size asla bıkmış muamelesi yapmaz. Allah yanında amelin en makbulü, az da olsa devamlı olarak işlenilen ameldir.”** (Müttefekun Aleyh.)

وَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «حَيَاتِي خَيْرٌ لَكُمْ، وَوَفَاتِي خَيْرٌ لَكُمْ؛ تُعْرَضُ عَلَيَّ أَعْمَالُكُمْ، فَمَا رَأَيْتُ مِنْ خَيْرٍ حَمَدْتُ اللَّهَ عَلَيْهِ، وَمَا رَأَيْتُ مِنْ شَرٍّ اسْتَعْفَرْتُ اللَّهَ لَكُمْ». رَوَاهُ الْبَزَّازُ، وَقَالَ الْهَيْثَمِيُّ: رَجَالُهُ رِجَالُ الصَّحِيحِ، وَجَوَّدَ الْحَافِظُ الْعِرَاقِيُّ إِسْنَادَهُ، وَصَحَّحَهُ الشُّيُوطِيُّ وَالْقُسْطَلَانِيُّ وَالْخَفَاجِيُّ وَمُلَّا عَلِيُّ الْقَارِي.

Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Benim yaşamam sizin için hayırlıdır. Vefat etmem de hayırlıdır. Amelleriniz bana arz olunacaktır; hayır olarak gördüklerime karşı Allah'a hamd ederim, şer olarak gördüklerime karşı da Allah'tan sizin için mağfiret dilerim.”**

(Bezzâr rivayet etmiş, Heysemî şöyle demiştir: “Râvîler sahih hadislerin râvîlerindendir.” Hafız Irâkî, hadisın isnadını tashih etmiştir.

Suyûtî, Kastallânî, Hafâcî ve Molla Aliyyü'l-Kârî hadisın sahîh olduğunu söylemişlerdir.)

وَمِنْ مَظَاهِرِ تِلْكَ الرَّحْمَةِ أَنَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَأْمُرْ أُمَّتَهُ بِمَا يَشُقُّ عَلَيْهَا، كَقَوْلِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَوْلَا أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمَّتِي لَأَمَرْتُهُمْ بِالسَّوَالِكِ عِنْدَ كُلِّ صَلَاةٍ». الْحَدِيثُ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ. وَلَهُ الْفَاطُ مُتَّعِدَّةٌ.

Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in ümmetine karşı merhametinin emarelerinden birisi de onlara ağır gelen şeylerle onları mükellef tutmamıştır. Nitekim Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Eğer ümmetim üzerine ağır geleceğinden korkmasaydım her namaz vakti misvak kullanmalarını emrederdim.”** (Muttefekun Aleyh, Hadis farklı lafızlarla da rivayet edilmiştir)

وَقَوْلِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَوْلَا أَنْ أَشُقَّ عَلَى الْمُسْلِمِينَ مَا قَعَدْتُ خِلَافَ سَرِيَّةٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَبَدًا...». أَخْرَجَهُ النَّسَائِيُّ، وَابْنُ مَاجَهَ.

Yine Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Eğer Müslümanlara zor gelmesinden korkmasaydım, Allah yolunda gaza eden bir seriyyenin ardından ebediyen oturmazdım...”** (Nesâî; İbn Mâce)

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: هَلَكْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: «مَا أَهْلَكَ؟» قَالَ: وَقَعْتُ عَلَى امْرَأَتِي فِي رَمَضَانَ، قَالَ: «هَلْ تَجِدُ مَا تَعْتِقُ رَقَبَةً؟» قَالَ: لَا، قَالَ: «فَهَلْ تَسْتَطِيعُ أَنْ تَصُومَ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ؟» قَالَ: لَا، قَالَ: «فَهَلْ تَجِدُ مَا تُطْعِمُ سِتِّينَ مِسْكِينًا؟» قَالَ: لَا، قَالَ: ثُمَّ جَلَسَ، فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِعَرَقٍ فِيهِ تَمْرٌ، وَهُوَ الزَّيْلُ، فَقَالَ: «تَصَدَّقْ بِهَذَا»، قَالَ: أَفْقَرُ مِنَّا؟ فَمَا بَيْنَ لَابَتَيْنَاهَا أَهْلُ بَيْتٍ أَحْوَجُ إِلَيْهِ مِنَّا، فَضَحِكَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى بَدَتْ أَنْيَابُهُ، ثُمَّ قَالَ: «اذهَبْ، فَأَطْعِمْهُ أَهْلَكَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

Ebû Hüreyre (Radıyallâhu Anh)'tan rivâyete edildiğine göre: "Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'e bir adam geldi ve: "Ey Allah'ın Rasûlü ben helak oldum" dedi. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): **"Seni helak eden şey nedir dedir?"** buyurdular. Adamda: "Ramazan ayında oruçlu iken hanımına yaklaştım" dedi. Bunun üzerine Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): **"Bir köleyi hürriyetine kavuşturabilir misin?"** buyurdular. Adam: "Hayır" dedi. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): **"Peş peşe iki ay oruç tutabilir misin?"** buyurdular. Adam yine "Hayır" dedi. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): **"Altmış fakiri sabah ve akşam doyurabilir misin?"** deyince, Adam yine "Hayır" cevabını verdi. Sonra adam oturdu. Bu arada Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'e büyük bir kap dolusu hurma getirildi. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): **"Bu hurmaları al götür ve sadaka olarak dağıt"** buyurdu. Adam: "Medine'nin iki taşıdığı arasında bizden fakiri yok ki" deyince Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) azı dişleri gözükmünceye kadar güldüler ve şöyle buyurdular: **"O hurmaları al götür çoluk çocuğuna yedir."** (Müttefekun Aleyh)

وَمِنْ مَظَاهِرِ تِلْكَ الرَّحْمَةِ: أَنَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا سُئِلَ عَنْ شَيْءٍ قُدِّمَ
أَوْ أُخِّرَ مِنْ أَعْمَالٍ يَوْمَ النَّحْرِ فِي الْحَجِّ، إِلَّا قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
«افْعَلْ وَلَا حَرَجَ».

Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in ümmetine karşı olan merhametinin emarelerinden birisi de hac zamanında erken yapılan veya geç kalınan hiçbir şey sorulmamış ki ona **"Yap, günah yok"** şeklinde cevap vermiş olmasın.

فَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَفَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ بِمِنَى لِلنَّاسِ يَسْأَلُونَهُ، فَجَاءَ
رَجُلٌ فَقَالَ: لَمْ أَشْعُرْ فَحَلَقْتُ قَبْلَ أَنْ أَذْبَحَ، فَقَالَ: «أَذْبَحْ وَلَا حَرَجَ» فَجَاءَ
آخَرُ فَقَالَ: لَمْ أَشْعُرْ فَنَحَرْتُ قَبْلَ أَنْ أَرْمِيَ، فَقَالَ: «ارْمِ وَلَا حَرَجَ» فَمَا
سُئِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ شَيْءٍ قُدِّمَ وَلَا أُخِّرَ إِلَّا قَالَ: «افْعَلْ
وَلَا حَرَجَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

Abdullah b. Amr b. el-Âs (Radiyallâhu Teâlâ Anhümâ)'dan rivayet edildiğine göre: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) veda haccında, insanlar sorup öğrensinler diye, Mina'da durdu. Yanına biri gelip: "Bilemedim de kurban kesmeden önce tıraş oldum" dedi. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): **"Kurbanını kes, günahı yok"** buyurdu. Diğeri gelip: "Bilemedim de taş atmadan evvel kurban kestim" dedi. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): **"Taşı at, günahı yok"** buyurdu. Peygamber'e (o gün taş atmak, kurban kesmek, tıraş olmak, tavaf etmek gibi hac işlerinden) öne geçirilmiş veya geriye bırakılmış hiçbir şey sorulmadı ki, cevabında: "Yap, günahı yok" buyurmasın. (Müttefekun Aleyh)

وَمِنْ مَظَاهِرِ تِلْكَ الرَّحْمَةِ نَهْيُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الصَّحَابَةَ الَّذِينَ رَجَرُوا
الْأَعْرَابِيَّ الَّذِي بَالَ فِي الْمَسْجِدِ.

Yine ümmetine karşı merhametinin emarelerinden bir diğeri de mescide bevleden bedeviyi engellemeye çalışan ashabını yaptıklarından nehyetmesidir.

فَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَامَ أَعْرَابِيٌّ فَبَالَ فِي الْمَسْجِدِ،
فَنَارَ إِلَيْهِ النَّاسُ لِيَقْعُوا بِهِ، فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
«دَعُوهُ، وَأَهْرِيقُوا عَلَى بَوْلِهِ دُنُوبًا مِنْ مَاءٍ - أَوْ سَجَلًا مِنْ مَاءٍ - فَإِنَّمَا بُعِثْتُمْ
مُبَشِّرِينَ [وَفِي رِوَايَةٍ: مُبَسِّرِينَ] وَلَمْ تُبْعَثُوا مُعَسِّرِينَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

Şöyle ki, Ebû Hüreyre (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: "Bedevinin biri mescide bevletmeye başladı. Sahâbîler O adamın üzerine engellemek için koştular. Bunun üzerine Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): **'Onu bırakın, idrar yaptığı yere bir kova su dökün. Siz İslam ümmeti olarak, müjdeleyici (bir rivayette; kolaylaştırıcı) olarak gönderildiniz zorlaştırmacı değil'** buyurdular." (Müttefekun Aleyh)

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
بِسَكْرَانٍ، فَأَمَرَ بِضَرْبِهِ، فَمِنَّا مَنْ يَضْرِبُهُ بِيَدِهِ، وَمِنَّا مَنْ يَضْرِبُهُ بِعِغْلِهِ، وَمِنَّا مَنْ
يَضْرِبُهُ بِثَوْبِهِ، فَلَمَّا انْصَرَفَ، قَالَ رَجُلٌ: مَا لَهُ، أَخْزَاهُ اللَّهُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَكُونُوا عَوْنَ الشَّيْطَانِ عَلَىٰ أَحِيكُمْ». رَوَاهُ
الْبُخَارِيُّ.

Ebû Hüreyre (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre:
“Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’e sarhoş bir adam getirildi ve onun dövülmesini emretti. Artık bizden kimimiz onu eliyle dövüyor, kimimiz ayakkabısıyla dövüyor, kimimiz de elbisesiyle dövüyordu. Dövme işi bitince içimizden bir adam: ‘Buna ne oluyor! Allah bunu zelil kılsın!’ dedi. Bunun üzerine Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): **‘Kardeşinizin aleyhinde şeytanın yardımcıları olmayınız’** buyurdu.” (Buhârî)

لَيْنُ جَانِبِهِ ﷺ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN YUMUŞAK HUYLULUĞU

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ أَشَدِّ النَّاسِ لُطْفًا، وَاللَّهُ مَا كَانَ يَمْتَنِعُ فِي عِدَاةٍ بَارِدَةٍ مِنْ عَبْدٍ وَلَا مِنْ أَمَةٍ وَلَا صَبِيٍّ أَنْ يَأْتِيَهُ بِالْمَاءِ، فَيَغْسِلُ وَجْهَهُ وَذِرَاعَيْهِ، وَمَا سَأَلَهُ سَائِلٌ قَطُّ إِلَّا أَصْغَى إِلَيْهِ أُذُنَهُ، فَلَمْ يَنْصَرِفْ حَتَّى يَكُونَ هُوَ الَّذِي يَنْصَرِفُ عَنْهُ، وَمَا تَنَاوَلَ أَحَدٌ بِيَدِهِ إِلَّا نَاوَلَهُ إِيَّاهَا، فَلَمْ يَنْزِعْ حَتَّى يَكُونَ هُوَ الَّذِي يَنْزِعُهَا مِنْهُ. أَخْرَجَهُ أَبُو نُعَيْمٍ فِي «الدَّلَائِلِ».

Enes (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) insanların en şiddetli lütuf sahibi idi. Soğuk sabah günlerinde herhangi bir köle, cariye veya çocuk tarafından getirilen suyu kullanmaktan imtina etmez, ellerini ve yüzünü yıkardı. Soru sorana kulak verir, o arkasını dönüp gitmeden kendisi arkasını dönmezdi. El uzatana elini uzatır, o kişi elini çekmedikçe o da elini çekmezdi.” (Ebû Nu‘aym, Delâilü’n-Nübüvve)

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: مَا خَيْرَ رَسُولٍ اللَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ أَمْرَيْنِ إِلَّا أَخَذَ أَيْسَرَهُمَا مَا لَمْ يَكُنْ إِثْمًا، فَإِنْ كَانَ إِثْمًا كَانَ أَبْعَدَ النَّاسِ مِنْهُ، وَمَا انْتَقَمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِنَفْسِهِ إِلَّا أَنْ تُنْتَهَكَ حُرْمَةٌ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، فَيَنْتَقِمَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ.

Âişe (Radıyallâhu Anhâ)'dan rivayet ettiklerine göre: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) iki iş hususunda muhayyer kılındığında günah olmadığı sürece mutlaka en kolay olanı seçerdi, günaha karşı insanlar içerisinde en uzak duran o idi, kendi nefsi için yapılan hiçbir şeye karşılık vermemiştir. Fakat Allah Teâlâ'nın kuralları çiğnendiğinde hemen karşılık verirdi.” (Buhârî; Müslim)

وَعَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا قَالَتْ: مَا ضَرَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ امْرَأَةً قَطُّ، وَلَا ضَرَبَ بِيَدِهِ شَيْئًا قَطُّ إِلَّا أَنْ يُجَاهِدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَمَا نِيلَ مِنْهُ شَيْءٌ فَانْتَقَمَ لِنَفْسِهِ مِنْ صَاحِبِهِ، إِلَّا أَنْ تُتْهَكَ مَحَارِمُ اللَّهِ فَيَنْتَقِمَ. أَخْرَجَهُ ابْنُ سَعْدٍ فِي «الطَّبَقَاتِ»، وَالبُخَارِيُّ فِي «الْأَدَبِ»، وَمُسْلِمٌ، وَالتِّرْمِذِيُّ.

Ümmü'l-Mü'minîn Âişe (Radıyallâhu Anhâ)'dan rivayet edildiğine göre: "Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) hiçbir kadına asla vurmamıştır. Allah (Azze ve Celle) yolunda cihat etmek dışında eliyle hiçbir şeye vurmamıştır. Kendi nefsi için kedine yapılan hiçbir şeye karşılık vermemiştir. Fakat Allah'ın kuralları çiğnendiğinde (hemen karşılık vermiştir)."

(Bu rivayeti, İbn Sa'd, "et-Tabakât" adlı eserinde, Buhârî "el-Edebü'l-Müfred" adlı eserinde ve Müslim ile Tirmizî tahrir etmişlerdir.)

وَرَوَى التِّرْمِذِيُّ عَنْ عَلِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ كَانَ إِذَا وَصَفَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: أَجْوَدُ النَّاسِ صَدْرًا، وَأَصْدَقُهُمْ لَهْجَةً، وَأَلْيَنُهُمْ عَرِيكَةً، وَأَكْرَمُهُمْ عِشْرَةً... الْحَدِيثَ.

Tirmizî, Ali (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet ettiğine göre kendisi Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'i şu şekilde vasıflıyordu: "İnsanların gönlü en zengin olanı idi. Lehçesi en doğru, tabiatı en yumuşak ve insanlarla muâşeretü en ikramlı olanıydı..."

وَرَوَى البُخَارِيُّ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ قَالَ: لَمْ يَكُنِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاحِشًا وَلَا مُتَفَحِّشًا، وَكَانَ يَقُولُ: «إِنَّ مِنْ خِيَارِكُمْ أَحَاسِنُكُمْ أَخْلَاقًا».

Buhârî, İbn Ömer (Radıyallâhu Anhümâ)'dan şöyle rivayet etmiştir: "Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem), ne doğuştan ne de sonradan kaba ve sert karakterli değildi. O şöyle derdi: **"Sizin en hayırlı ve iyi olanlarınız ahlakı en güzel olanlarınızdır."**

مُعَامَلَتُهُ ﷺ لِأَصْحَابِهِ فِي سَائِرِ أَحْوَالِهِمْ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN DİĞER HALLERDE ASHABINA KARŞI OLAN MUAMELESİ

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَكُنْ أَحَدٌ يَأْخُذُ بِيَدِهِ فَيَنْتَرِعُ يَدَهُ حَتَّى يَكُونَ الرَّجُلُ هُوَ الَّذِي يُزْسِلُهُ، وَلَمْ يَكُنْ يُرَى رُكْبَتَيْهِ - أَوْ رُكْبَتَهُ - خَارِجًا عَنْ رُكْبَةِ جَلِيسِهِ، وَلَمْ يَكُنْ أَحَدٌ يُصَافِحُهُ إِلَّا أَقْبَلَ عَلَيْهِ بِوَجْهِهِ، ثُمَّ لَمْ يَضْرِفْهُ عَنْهُ حَتَّى يَفْرُغَ مِنْ كَلَامِهِ. رَوَاهُ الْبَزَّازُ وَالطَّبْرَانِيُّ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ.

Ebû Hüreyre (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) musafahalastığı zaman karşısındaki elini çekinceye kadar O, mübarek elini adamın elinden çekmezdi, O'nun mübarek dizleri de yanında oturan adamın dizlerinden ileride görülmemiştir. (Yolda) bir adama rastlayıp da onunla konuştuğu zaman, adam dönüp gidinceye kadar Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) mübarek yüzünü ondan çevirmezdi.” (Bezzâr ve Taberânî hasen bir isnatla rivayet etmişlerdir.)

وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ امْرَأَةً كَانَتْ فِي عَقْلِهَا شَيْءٌ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ لِي إِلَيْكَ حَاجَةً، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا أُمَّ فُلَانٍ خُذِي فِي أَيِّ طَرِيقٍ شِئْتَ، فُؤِمِي فِيهِ حَتَّى أَقُومَ مَعَكَ، فَخَلَا مَعَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنَاجِيهَا حَتَّى قَضَتْ حَاجَتَهَا». رَوَاهُ أَبُو نُعَيْمٍ فِي «الدَّلَائِلِ».

Enes (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: “Aklında bir halel olan bir kadın Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'e gelerek: ‘Ey Allah'ın Resûlü, benim sana (arz etmem gereken) bir ihtiyacım var’ dedi. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) ona: ‘**Ey Falanın annesi, (Medine) sokaklarından arzu ettiğin sokağa otur. Senin bu maruzatını dinlemek ve ihtiyacını temin etmek üzere seninle birlikte ben de oturacağım**’ buyurdu ve onunla oturup ilgilendi, ihtiyacını karşıladı.” (Ebû Nu‘aym, Delâilü'n-Nübüvve)

وَرَوَى الْبَرَّارُ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَتَاهُ الْوَحْيُ، أَوْ وَعَظَ، قُلْتُ: نَذِيرُ قَوْمٍ أَتَاهُمْ الْعَذَابُ، فَإِذَا ذَهَبَ عَنْهُ ذَلِكَ رَأَيْتُهُ أَطْلَقَ النَّاسَ وَجْهًا، وَأَكْثَرَهُمْ ضِخْكًَا، وَأَحْسَنَهُمْ بَشْرًا.

Bezzâr'ın hasen bir isnatla Câbir (Radıyallâhu Anh) 'tan rivayet ettiğine göre: "Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'e vahiy geldiğinde veya vaaz ettiğinde: 'Sanki O, kavmine azabın geldiği bir peygamber gibidir' derdin. Bu hal gittiğinde ise insanlara karşı en güler yüzlü olur, en çok neşeli olanı ve tebessüm eden o oluverirdi."

وَفِي «الصَّحِيحَيْنِ» عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، لَمَّا قَدِمَ وَفْدُ عَبْدِ الْقَيْسِ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهُمْ: «مَرْحَبًا بِالْوَفْدِ، غَيْرَ خَزَايَا وَلَا نَدَامَى...»، الْحَدِيثُ.

Sahîh Buhârî ve Sahîh Müslim'de İbn Abbâs (Radıyallâhu Anhümâ)'dan rivayet edildiğine göre: Abdu'l-Kays heyeti Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'in huzuruna geldiği zaman onlara: **"Horlanmayanlar ve pişman da olmayanlar olarak gelmiş bulunan heyete merhaba (yani hoş geldiniz)..."** buyurdu.

وَقَالَ لِعِكْرِمَةَ بْنِ أَبِي جَهْلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: «مَرْحَبًا بِالرَّاكِبِ الْمُهَاجِرِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ.

Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) İkrime b. Ebî Cehil (Radıyallâhu Anh) hakkında şöyle buyurmuştur: **"Hicret eden biniciye merhaba."** (Tirmizî)

وَقَالَتْ أُمُّ هَانِي: ذَهَبْتُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَغْتَسِلُ، فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ، فَقَالَ: «مَنْ هَذِهِ؟» قُلْتُ: أُمُّ هَانِي، فَقَالَ: «مَرْحَبًا بِأُمِّ هَانِي». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ.

Ümmü Hâni (Radıyallâhu Anhâ): "Ben Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'in yanına geldim, o vakitte abdest alıyordu. Selam

verdiğimde: **“Kimdir o?”** diye sordu. Ben de: **“Ümmü Hâni”** dedim. O da bana **“Merhaba Ümmü Hâni”** dedi.” (Tirmizî)

وَعَنْ عَلِيٍّ كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ قَالَ: اسْتَأْذَنَ عَمَّارٌ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَعَرَفَ صَوْتَهُ فَقَالَ: «مَرْحَبًا بِالطَّيِّبِ الْمُطَيِّبِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَه.

Ali (Kerremallâhu Vecchêû)'den rivayet edildiğine göre: Ammâr bir gün Peygamber Efendimizin huzuruna girmek için izin istediğinde Peygamber Efendimiz onu sesinden tanıyarak şöyle dedi: **“Merhaba ey güzel ve güzelleştirilmiş adam.”** (Tirmizî; İbn Mâce)

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: أَقْبَلْتُ فَاطِمَةَ تَمْشِي كَأَنَّ مَشْيَهَا مِشْيَةُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَرْحَبًا بِابْنَتِي» ثُمَّ أَجْلَسَهَا عَنْ يَمِينِهِ أَوْ شِمَالِهِ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ فِي «الْأَدَبِ الْمُفْرَدِ».

Âişe (Radyallâhu Anhâ)'dan rivayet edildiğine göre: **“Fâtıma (Radyallâhu Anhâ) yürüyerek geliyordu. Onun yürüyüşü Peygamber efendimiz Sallallâhü Aleyhi ve Sellem'in yürüyüşüne benziyordu. Bunu gören Peygamber efendimiz: “Hoş geldin kızım” dedi ve onu sağ veya sol tarafına oturturdu.”** (Buhârî, el-Edebü'l-Müfred)

وَأَخْرَجَ الْإِمَامُ أَحْمَدُ مِنْ حَدِيثِ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَلْقَى الرَّجُلَ فَيَقُولُ: «يَا فُلَانُ كَيْفَ أَنْتَ؟» فَيَقُولُ: بِخَيْرٍ أَحْمَدُ اللَّهُ، فَيَقُولُ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «جَعَلَكَ اللَّهُ بِخَيْرٍ».

İmam Ahmed b. Hanbel, Enes (Radyallâhu Anh)'tan rivayet ettiğine göre: Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) bir adamla karşılaştığında ona: **“Ey Falan kişi, nasılsın?”** diye sorardı. Adam da: **“İyiyim, Allah'a hamd ederim”** derdi. Bunun üzerine Peygamber Efendimiz: **“Allah seni iyilikte daim kılsın”** derdi.

وَرَوَى أَبُو يَعْلَى بِإِسْنَادٍ حَسَنِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لَهُ: كَيْفَ أَصْبَحْتَ؟ فَقَالَ: «بِخَيْرٍ مِنْ قَوْمٍ لَمْ يَعُودُوا مَرِيضًا، وَلَمْ يَشْهَدُوا جَنَازَةً!»

Ebû Ya'lâ, hasen bir isnadla İbn Abbâs (Radıyallâhu Anhümâ)'dan rivayet ettiğine göre: *Bir adam Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'e gelerek şöyle sordu: "Nasıl sabahladın?" Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): "Bir cenazede bulunmayan ve bir hastayı ziyaret etmeyen kimselerden daha hayırlı olarak (sabahladım)." buyurdu.*

وَأَخْرَجَ الطَّبْرَانِيُّ بِإِسْنَادٍ حَسَنِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِرَجُلٍ: «كَيْفَ أَصْبَحْتَ يَا فُلَانُ؟»، فَقَالَ: أَحْمَدُ اللَّهِ إِلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَقَالَ لَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «ذَلِكَ الَّذِي أَرَدْتُهُ مِنْكَ».

Taberânî, hasen bir isnad ile İbn Ömer (Radıyallâhu Anhümâ)'dan şöyle rivayet etmiştir: *Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) bir adama: "Nasıl sabahladın ey falan kişi?" diye sordu. Adam da: "Senden dolayı Allah'a hamd ediyorum" dedi. Bunun üzerine Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): "İşte senden istediğim buydu" dedi.*

وَرَوَى مُسْلِمٌ عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ قَالَ: قُلْتُ لِحَبِيبِ بْنِ سَمُرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَكُنْتَ تُجَالِسُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ فَقَالَ حَابِرٌ: نَعَمْ كَثِيرًا، كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَقُومُ مِنْ مُصَلَّاهُ الَّذِي يُصَلِّي فِيهِ الصُّبْحَ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ، فَإِذَا طَلَعَتْ قَامَ، وَكَانُوا يَتَحَدَّثُونَ فَيَأْخُذُونَ فِي أَمْرِ الْجَاهِلِيَّةِ فَيُضْحَكُونَ، وَيَتَبَسَّمُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Müslim, Simâk b. Harb (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet ettiğine göre: Câbir b. Semüra'ya: *"Sen Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) ile beraber oturur muydun?" diye sordum. Câbir: "Evet (Hem de) çok! Resûlullâh Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) sabah namazını kıldığı yerden, güneş doğuncaya kadar kalkmazdı. Güneş doğduğu zaman kalkardı. (Bu müddet zarfında) ashâbı ile konuşurlardı. Bazen*

câhiliye devri işlerine dalarlar da ashâb güler; Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) de tebessüm buyururdu.” dedi.

وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كُنْتُ أَمْشِي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَيْهِ بُرْدٌ نَجْرَانِي غَلِيظُ الْحَاشِيَةِ، فَأَذْرَكُهُ أَغْرَابِي فَجَبَذَهُ جَبَذَةً شَدِيدَةً، حَتَّى نَظَرْتُ إِلَى صَفْحَةِ عُنُقِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَدْ أَثَرَتْ بِهِ حَاشِيَةُ الرِّدَاءِ مِنْ شِدَّةِ جَبَذَتِهِ، ثُمَّ قَالَ: يَا مُحَمَّدُ: مُزِلِي مِنْ مَالِ اللَّهِ الَّذِي عِنْدَكَ، فَالْتَفَتَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَضَحِكَ، وَأَمَرَ لَهُ بِعَطَاءٍ. رَوَاهُ أَبُو نُعَيْمٍ «فِي الدَّلَائِلِ».

Enes (Radiyallâhu Anh)’tan rivayet edildiğine göre: “Ben (bir keresinde) Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’in beraberinde yürüyordum. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’in üzerinde Necrân dokumalarından kalın kenarlı bir ridâ bulunuyordu. Bir bedevî Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’e yetişti de ridâsını şiddetle çekti. O sırada ben Peygamber’in boynu ile iki omuzu arasına baktım da bedevînin ridâyı şiddetle çekmesinden dolayı, ridânın kalın kenarı Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’in boynunda iz bırakmış olduğunu gördüm. Bundan sonra bedevî, Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’e: ‘Yanında bulunan Allah’ın malından bana bir şey verilmesini emret’ dedi. Bunun üzerine Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) bedeviye doğru baktı ve güldü, sonra bu bedeviye biraz (dünyalık) verilmesini emretti.” (Ebû Nuaym, ed-Delâil)

وَرَوَى التِّرْمِذِيُّ وَغَيْرُهُ عَنْ هِنْدَ بِنِ أَبِي هَالَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، فِي حَدِيثٍ وَصَفِهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَفِيهِ: كَانَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَفَقَّدُ أَصْحَابَهُ، وَيَسْأَلُ النَّاسَ عَمَّا فِي النَّاسِ.

Tirmizî ve diğerleri Peygamber Efendimizin vasıfları ile alakalı Hind b. Ebî Hâle (Radiyallâhu Anh)’tan yaptıkları rivayete göre: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) ashabını kontrol eder ve insanların her türlü sıkıntılarını sorardı.”

وَرَوَى أَبُو يَعْلَى عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا فَقَدَ الرَّجُلَ مِنْ إِخْوَانِهِ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ سَأَلَ عَنْهُ، فَإِنْ كَانَ غَائِبًا دَعَا لَهُ، وَإِنْ كَانَ شَاهِدًا -أَي: حَاضِرًا فِي الْبَلَدِ- زَارَهُ، وَإِنْ كَانَ مَرِيضًا عَادَهُ.

Ebû Ya'lâ, Enes (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet ettiğine göre: "Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) ashabından bir kişiyi 3 gün göremezse onu sorardı. Eğer şehir dışında ise onu çağırır, eğer şehirde ise onu ziyaret eder, eğer hasta ise hasta ziyareti yapardı."

وَرَوَى الشَّيْخَانِ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنِّي لَأَعْرِفُ أَصْوَاتَ رُفَقَةِ الْأَشْعَرِيِّينَ بِاللَّيْلِ حِينَ يَدْخُلُ، وَأَعْرِفُ مَنَازِلَهُمْ مِنْ أَصْوَاتِهِمْ بِالْقُرْآنِ بِاللَّيْلِ، وَإِنْ كُنْتُ لَمْ أَرَ مَنَازِلَهُمْ حِينَ نَزَلُوا بِالنَّهَارِ». رُفَقَةُ الْأَشْعَرِيِّينَ: وَهُمْ قَبِيلَةٌ مِنَ الْيَمَنِ.

Buhârî ve Müslim, Ebû Mûsâ el-Eş'arî (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet ettiklerine göre: Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: "**Ben geceleyin evlerine girerken Eş'arî yolcuların Kur'ân seslerini pek âlâ bilirim. Her ne kadar gündüzleri evlerine indikleri vakit evlerini görmemiş olsam da geceleyin Kur'ân okuyan seslerinden onların evlerini de bilirim.**"

(رُفَقَةُ الْأَشْعَرِيِّينَ): Yemende bir kabile.

وَرَوَى أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ لَيْلَةً فَإِذَا هُوَ بِأَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يُصَلِّي، يَخْفِضُ مِنْ صَوْتِهِ -أَي: بِالْقِرَاءَةِ-، وَمرَّ بِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ وَهُوَ يُصَلِّي رَافِعًا -بِالْقِرَاءَةِ- فَلَمَّا اجْتَمَعَا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا أَبَا بَكْرٍ مَرَرْتُ بِكَ وَأَنْتَ تُصَلِّي تَخْفِضُ صَوْتَكَ» -أَي: بِالْقِرَاءَةِ-، فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: قَدْ أَسْمَعْتُ مَنْ نَاجَيْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ. فَقَالَ: «ارْفَعْ مِنْ صَوْتِكَ شَيْئًا»، وَقَالَ لِعُمَرَ: «مَرَرْتُ بِكَ وَأَنْتَ تُصَلِّي رَافِعًا صَوْتَكَ»، فَقَالَ عُمَرُ: يَا رَسُولَ

اللَّهُ أَوْقَظُ الْوَسْنَانَ، وَأَطْرُدُ الشَّيْطَانَ، فَقَالَ لَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
«اخْفِضْ شَيْئًا».

Ebû Dâvûd ve Tirmizî, Ebû Katâde (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet ettiklerine göre: “Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) bir gece (dışarı) çıktı. (Yolu) kısık bir sesle namaz kılmakta olan Ebû Bekir’e uğrayıverdi. Bir de Ömer b. Hattâb’a uğradı. O da namazı yüksek sesle kılmakta idi. İkisi de Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’in yanında bir araya gelince, Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem): **“Ey Ebû Bekr, ben sana uğradım, sen sesini kısarak namaz kılıyordun (niçin böyle yapıyorsun?)”** buyurdu. O da: “Ey Allah’ın Resulü, ben (sesimi) kendisine münâcâtta bulunduğum zata işittiriyorum” diye cevap verdi Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) Ömer (Radıyallâhu Anh)’a şöyle buyurdu: **“Sana uğramıştım. Sen de yüksek sesle namaz kılıyordun! Niçin böyle yapıyorsun?”** O da (şöyle) cevap verdi: “Uyuklamakta olan kimseyi uyandırmak ve şeytanı kovmak için (böyle yapıyorum).” Bunun üzerine Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) Ebû Bekir (Radıyallâhu Anh)’a: **“Ey Ebû Bekr, sesini biraz yükselt!”** buyurdu. Ömer (Radıyallâhu Anh)’a ise: **“Sesini biraz kıs”** dedi.

وَفِي رِوَايَةٍ لِأَبِي دَاوُدَ: قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَقَدْ سَمِعْتُكَ يَا بِلَالُ وَأَنْتَ تَقْرَأُ مِنْ هَذِهِ السُّورَةِ، وَمِنْ هَذِهِ السُّورَةِ!»، فَقَالَ بِلَالُ: كَلَامٌ طَيِّبٌ يَجْمَعُ اللَّهُ بَعْضَهُ إِلَى بَعْضٍ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كُلُّكُمْ قَدْ أَصَابَ».

Ebû Dâvûd’da yer alan bir diğer rivayette Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Ey Bilal, sen de biraz şu sûreden, biraz da bu sûreden okuyordun.”** Bilâl (Radıyallâhu Anh) ise: “Kur’an-ı Kerim, tatlı bir kelâmdır. Allah onun bir kısmını bir kısmıyla beraber benim dilimde bir araya getiriyor” diye cevap verdi. Bunun üzerine Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Hepiniz de doğru hareket ettiniz.”**

وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: اعْتَكَفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَسْجِدِ، فَسَمِعَهُمْ يَجْهَرُونَ بِالْقِرَاءَةِ، فَكَشَفَ السِّتْرَ وَقَالَ: «أَلَا

إِنَّ كُلَّكُمْ مُنَاجٍ رَبَّهُ، فَلَا يُؤْذِينَ بَعْضُكُمْ بَعْضًا، وَلَا يَرْفَعُ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ فِي الْقِرَاءَةِ»، أَوْ قَالَ: «فِي الصَّلَاةِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ، وَالتِّرْمِذِيُّ وَغَيْرُهُمَا.

Ebû Saîd (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: "Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) mescitte ittifaka girmişti. Sesli (Kur'ân) okumakta olan halkı işitince perdeyi açtı ve: **"Dikkatli olun her biriniz Rabbiniz münâcâtta bulunuyor. Bazınız bazınızı rahatsız etmesin. (Kur'ân) okurken veya namazda bazınız (sesini) bazınızın (sesi) üzerine çıkarmasın."** buyurdu. (Ebû Dâvûd; Tirmizî ve diğerleri)

وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ قَيْسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُكْثِرُ زِيَارَةَ الْأَنْصَارِ، خَاصَّةً وَعَامَّةً، فَكَانَ إِذَا زَارَ خَاصَّةً أَتَى الرَّجُلَ فِي مَنْزِلِهِ، وَإِذَا زَارَ عَامَّةً أَتَى الْمَسْجِدَ. قَالَ فِي «مَجْمَعِ الزَّوَائِدِ»: رَوَاهُ أَحْمَدُ.

Abdullah b. Kays (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: "Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) Ensar'ı hususi ve umumi olarak çokça ziyaret ederdi. Hususi olarak ziyaret ettiğinde o kişinin evine gider, umumi olarak ziyaret ettiğinde ise mescide giderdi. (Heysemî "Mecma'u'z-Zevâid" adlı eserinde bu hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etti demiştir.)

وَرَوَى التِّرْمِذِيُّ وَالتَّسَائِيُّ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَزُورُ الْأَنْصَارَ، وَيُسَلِّمُ عَلَى صَبْيَانِهِمْ، وَيَمْسَحُ رُؤُوسَهُمْ.

Tirmizî ve Nesâî, Enes (Radiyallâhu Anh)'tan şöyle rivayet etmişlerdir: "Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) ensarı ziyaret eder, çocuklara selam verir ve onların başlarını okşardı."

وَرَوَى الْحَاكِمُ وَالْبَيْهَقِيُّ فِي «الشُّعَبِ» عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: جَاءَتْ عَجُوزٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «كَيْفَ أَنْتُمْ؟ كَيْفَ حَالُكُمْ؟ كَيْفَ أَنْتُمْ بَعْدَنَا؟»، فَقَالَتْ: بِخَيْرٍ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَلَمَّا خَرَجْتُ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! تُقْبَلُ عَلَى هَذِهِ الْعَجُوزِ هَذَا الْإِقْبَالَ؟ فَقَالَ: «يَا عَائِشَةُ إِنَّهَا كَانَتْ تَأْتِينَا زَمَانٌ خَدِيجَةٌ، وَإِنَّ حُسْنَ الْعَهْدِ مِنَ الْإِيمَانِ».

Hâkim ve “Şu‘abü'l-Îmân” adlı eserinde Beyhakî, Âişe (Radıyallâhu Anhâ)’dan rivayet ettiklerine göre: “Bir gün yaşlı bir hanım geldi. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) ona: **‘Nasılsınız, haliniz nasıl, bizden sonra durumunuz nasıl?’** diye sorular sordu. Yaşlı hanım: ‘Anam babam sana feda olsun iyiyim Yâ Resûlüllâh’ dedi. Yaşlı kadın gittikten sonra Âişe (Radıyallâhu Anhâ) merak ederek, ‘Bu yaşlı hanımı niçin böyle karşıladınız?’ diye sordu. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) ise: **‘Ey Âişe o, Hatice’nin zamanında bize gelip giderdi. Şüphesiz ahde güzel bir şekilde vefa göstermek imandandır.’** diyerek cevap verdi.”

وَرَوَى الْبُخَارِيُّ فِي «الْأَدَبِ الْمُفْرَدِ» عَنْ أَبِي الطُّفَيْلِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُقَسِّمُ لَحْمًا بِالْجِعْرَانَةِ، وَأَنَا يَوْمَئِذٍ غُلَامٌ أَحْمَلُ عُضْوَ الْبَعِيرِ، فَأَتَتْهُ امْرَأَةٌ فَبَسَطَ لَهَا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رِدَاءَهُ، قُلْتُ: مَنْ هَذِهِ؟ قِيلَ: هَذِهِ أُمُّهُ الَّتِي أَرْضَعَتْهُ - أُنَى: هِيَ السَّيِّدَةُ حَلِيمَةُ السَّعْدِيَّةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا.

Buhârî “el-Edebü'l-Müfred” adlı eserinde Ebu't-Tufeyl (Radıyallâhu Anh)’tan rivayet ettiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) ise Ci'râne'de et dağıtırken görmüştüm. Ben o zaman küçük bir çocuktum elimde de deve kemiği taşıyordum. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’in yanına bir kadın geldi ve Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) oturması için ridasını yere serdi. Kim bu kadın dediğimde bana: ‘O süt annesi’ dediler. (Yani Benî Sa’d kabilesinden Halime Radıyallâhu Anhâ’dır.)”

وَرَوَى أَبُو دَاوُدَ أَنَّ أَبَا النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الرِّضَاعَةِ، أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَوَضَعَ لَهُ بَعْضَ ثَوْبِهِ، فَقَعَدَ عَلَيْهِ، ثُمَّ أَقْبَلَتْ أُمُّهُ - مِنَ الرِّضَاعَةِ - فَوَضَعَ لَهَا شِقُّ ثَوْبِهِ مِنْ جَانِبِهِ الْآخَرِ، فَجَلَسَتْ عَلَيْهِ، ثُمَّ أَقْبَلَ أَخُوهُ مِنَ الرِّضَاعَةِ، فَقَامَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَجْلَسَهُ بَيْنَ يَدَيْهِ.

Ebû Dâvûd'un rivayet ettiğine göre: “(Bir gün) Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) otururken süt babası gelmiş, bunun üzerine Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) onun için elbisesinin bir ucunu yere sermiş, o da üzerine oturmuş, sonra süt annesi gelmiş, (bu sefer de) elbisesinin öbür tarafını yırtıp onun altına sermiş, o da bunun üzerine oturmuş, sonra süt erkek kardeşi çıkagelmiş, Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) onun için ayağa kalkmış ve onu önüne oturtmuştur.”

مُجَالَسَتُهُ ﷺ لِلضُّعَفَاءِ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN FAKİRLERLE BERABER OTURMASI

عَنْ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْتِي الضُّعَفَاءَ الْمُسْلِمِينَ، وَيَعُودُ مَرْضَاهُمْ، وَيَشْهَدُ جَنَائِزَهُمْ.
رَوَاهُ الطَّبْرَانِيُّ، وَأَبُو يَعْلَى، وَالْحَاكِمُ.

Sehl b. Huneyf (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) Müslümanların zayıf olanlarının yanına gider, hastalarını ziyaret eder ve cenazelerine iştirak ederdi.” (Taberânî; Ebû Ya’lâ; Hâkim)

وَعَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: جَاءَتِ الْمُؤَلَّفَةُ الْقُلُوبِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: عُيَيْنَةُ بْنُ حِصْنٍ وَالْأَقْرَعُ بْنُ حَابِسٍ، وَذَوَوْهُمْ، فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّكَ لَوْ جَلَسْتَ فِي صَدْرِ الْمَجْلِسِ وَنَحْيَاتِ عَنَّا هَوْلَاءِ وَأَرْوَاحِ جُبَابِهِمْ يَغْنُونُ سَلْمَانُ وَأَبَا ذَرٍّ وَفُقَرَاءُ الْمُسْلِمِينَ، وَكَانَتْ عَلَيْهِمْ جُبَابُ الصُّوفِ، لَمْ يَكُنْ عَلَيْهِمْ غَيْرُهَا، جَلَسْنَا إِلَيْكَ وَحَادِثْنَاكَ وَأَخَذْنَا عَنْكَ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى: ﴿وَاتْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنَ كِتَابِ رَبِّكَ لَا مَبْدَلَ لِكَلِمَاتِهِ وَلَنْ تَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا﴾ (٢٧) وَأَصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ. ﴿[الكهف: ٢٧-٢٨] حَتَّىٰ بَلَغَ ﴿إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا﴾ [الكهف: ٢٩] يَتَهَدَّدُهُم بِالنَّارِ، فَقَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَلْتَمِسُهُمْ حَتَّىٰ إِذَا أَصَابَهُمْ فِي مُوْخِرِ الْمَسْجِدِ

يَذْكُرُونَ اللَّهَ تَعَالَى، قَالَ: «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يُمِثْنِي حَتَّى أَمَرَنِي أَنْ أَضْبِرَ نَفْسِي مَعَ رِجَالٍ مِنْ أُمَّتِي، مَعَكُمْ الْمَحْيَا وَمَعَكُمْ الْمَمَاتُ».

رَوَاهُ الْإِمَامُ الْوَاحِدِيُّ فِي «أَسْبَابِ التُّزُولِ».

Selmân el-Fârisî (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: "Müellefe-i Kulûb'tan olan Uyeyne b. Hâris ve Ekra' b. Hâbis Peygamber efendimiz (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'in yanına gelip: 'Ey Allah'ın Rasülü sen meclisin başında otursan ve bunları ve elbiselerindeki kokuları bizden uzaklaştırsan da seninle öyle oturup konuşsak.' diyerek Selmân, Ebû Zer ve diğer fakir Müslümanları kastettiler, nitekim onlar başka elbiseleri olmadığı için yünden elbiseler giyerlerdi. Bunun üzerine Allah Teâlâ: «**Rabbinin kitabından sana vahyedileni oku! Onun kelimelerini değiştirecek hiç kimse yoktur. Ondan başka bir sığınak da bulamazsın. Rızasını dileyerek sabah akşam rablerine dua edenlerle olmak için elinden gelen çabayı göster. Dünya hayatının çekiciliğine meylederek gözlerini onlardan çevirme! Bizi anmaktan kalbini gafil kıldığımız, kötü arzularına uymuş ve işi gücü aşırılık olan kimseye boyun eğme! Ve de ki: Gerçek, rabbinizden gelendir. Artık dileyen iman etsin dileyen inkâr etsin. Biz, zalimler için alevleri kendilerini çepeçevre kuşatan bir ateş hazırladık.**» [Kehf Sûresi 27-28-29] âyetlerini indirmiş ve onları ateş ile tehdit etmiştir. Bu âyet inince, Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) hemen kalkıp, o fakir sahâbilerini aramaya koyuldu ve onları mescidin arka taraflarında Allah'ı zikrederken buldu. Bunun üzerine: '**Canımı almadan önce, ümmetimden bu insanlarla beraber bulunmaya sabretmemi emreden Allah'a hamdolsun! Artık hayatım da ölümüm de sizinle beraberdir'** buyurdu." (İmâm Vâhidî, Esbâbü'n-Nüzûl)

وَعَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زَارَ أَهْلَ بَيْتٍ مِنَ الْأَنْصَارِ، فَطَعِمَ عَنْدهُمْ طَعَامًا، فَلَمَّا خَرَجَ -أَي: لَمَّا أَرَادَ أَنْ يَخْرُجَ -أَمَرَ بِمَكَانٍ مِنَ الْبَيْتِ فَنُضِحَ لَهُ عَلَى بَسَاطٍ، فَصَلَّى عَلَيْهِ، وَدَعَا لَهُمْ. أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ فِي «الْأَدَبِ الْمُفْرَدِ».

Enes bin Mâlik (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: "Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem), Ensar'dan bir ev halkını ziyaret etti de onlar yanında yemek yedi. (Evden) çıkacağı zaman, evin

bir tarafında namaz kılmak için bir yer (hazırlanmasını) emretti. Peygamber için bir yaygı üzerine su serpildikten (ve temizlendikten) sonra, üzerinde namaz kıldı ve onlara dua etti.” (Buhârî, el-Edebü'l-Müfred)

وَرَوَى الْحَاكِمُ فِي «الْمُسْتَدْرَكِ» عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ - رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ - قَالَ: كُنْتُ أَنَا وَأَبُو هُرَيْرَةَ وَآخَرُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: ادْعُوا فَدَعَوْتُ أَنَا وَصَاحِبِي، وَأَمَّنَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ دَعَا أَبُو هُرَيْرَةَ - رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ - فَقَالَ: «اللَّهُمَّ، إِنِّي أَسْأَلُكَ مِثْلَ مَا سَأَلَكَ صَاحِبِي، وَأَسْأَلُكَ عِلْمًا لَا يُنْسَى» فَأَمَّنَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقُلْنَا: وَنَحْنُ كَذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: «سَبَقَكُمْمَا الْغُلَامُ الدَّوْسِيُّ».

Hâkim, “Müstedrek” adlı eserinde Zeyd b. Sâbit (Radıyallâhu Anh)’tan rivayet ettiğine göre: “Ben, Ebû Hüreyre ve diğer bir kişi ile birlikte Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’in huzurunda idik. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem): **‘Dua edin’** buyurdu. Ben ve arkadaşım dua ettik. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) de **‘âmin’** dedi. Sonra Ebû Hüreyre (Radıyallâhu Anh) şöyle dua etti: ‘Allah’ım senden bu kardeşlerimin istediklerinin aynısını istiyorum bir de unutulmayacak bir ilim istiyorum’ dedi. Peygamber efendimiz onun duasına da **‘âmin’** dedi. Bizde hemen: ‘Bizde aynı şekilde ya Resûlullâh’ dedik. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) ise: **‘Devs kabilesinden olan bu genç sizi geçti’** dedi.”

مُعَامَلَتُهُ ﷺ لِلْخُدَمِ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN HİZMETÇİLERE KARŞI OLAN MUAMELESİ

جَاءَ فِي «الصَّحِيحَيْنِ» عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: خَدَمْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -وَفِي رِوَايَةِ أَحْمَدَ: فِي السَّفَرِ وَالْحَضَرِ- عَشْرَ سِنِينَ -وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: تِسْعَ سِنِينَ- فَمَا قَالَ لِي أَفْ قَطُّ، وَلَا قَالَ لِشَيْءٍ صَنَعْتُهُ: لِمَ صَنَعْتُهُ؟ وَلَا لِشَيْءٍ تَرَكْتُهُ: لِمَ تَرَكْتُهُ.

Buhârî ve Müslim'de Enes (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’in -Ahmed b. Hanbel’in rivayetinde seferde ve sefer dışında- 10 sene -Müslim’in rivayetinde 9 sene- hizmetinde bulundum. Bu süre zarfında bana bir kere bile öf demedi. Yapmış olduğum herhangi bir şeye niçin böyle yaptın demedi, terk etmiş olduğum hiçbir şeye de niçin bunu terk ettin demedi.”

وَفِي رِوَايَةِ أَبِي نُعَيْمٍ: قَالَ أَنَسٌ: فَمَا سَبَّيْنِي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَطُّ، وَلَا ضَرَبَنِي مِنْ ضَرْبَةٍ، وَلَا أَنْتَهَرَنِي، وَلَا عَبَسَ فِي وَجْهِهِ، وَلَا أَمَرَ فِي أَمْرٍ فَتَوَانَيْتُ فِيهِ فَعَاتَبَنِي عَلَيْهِ، فَإِنْ عَاتَبَنِي عَلَيْهِ أَحَدٌ مِنْ أَهْلِهِ قَالَ: «دَعُوهُ، لَوْ قُدِّرَ شَيْءٌ كَانَ».

Ebû Nuaym'ın rivayetinde Enes (Radiyallâhu Anh) şöyle buyurmuştur: Asla bana kötü söz söylemedi, kesinlikle bana vurmadı, emrettiği bir şey hususta gevşek daransam da beni hiç azarlamadı, bana hiç suratını asmadı. Ailesinden biri beni azarlamaya kalktığında ise şöyle derdi: **“Bırakın onu, Takdir edilen şey olur.”**

وَعَنِ الْمَعْرُورِ بْنِ سُوَيْدٍ رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى قَالَ: لَقِيتُ أَبَا ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ بِالرَّبَذَةِ، وَعَلَيْهِ حُلَّةٌ وَعَلَى غُلَامِهِ حُلَّةٌ، فَسَأَلْتُهُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ: إِنِّي سَابَبْتُ رَجُلًا فَعَيَّرْتُهُ بِأَمِّهِ، فَقَالَ لِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا أَبَا ذَرٍّ، أَعَيَّرْتَهُ بِأَمِّهِ؟ إِنَّكَ امْرُؤٌ فِيكَ جَاهِلِيَّةٌ، إِخْوَانُكُمْ خَوَلُكُمْ، جَعَلَهُمُ اللَّهُ تَحْتَ أَيْدِيكُمْ، فَمَنْ كَانَ أَخُوهُ تَحْتَ يَدِهِ؛ فَلْيُطْعِمْهُ مِمَّا يَأْكُلُ، وَلْيَلْبِسْهُ مِمَّا يَلْبَسُ، وَلَا تُكَلِّفُوهُمْ مَا يَغْلِبُهُمْ، فَإِنْ كَلَّفْتُمُوهُمْ فَأَعِينُوهُمْ».

Ma'rûr b. Süveyd (Rahimehullâhu Teâlâ)'dan rivayet edildiğine göre: “Ben Rebeze'de Ebû Zer ile karşılaştım. Bir takımlık kumaşın yarısı kendisinin, yarısı kölesinin sırtında bulunuyordu. Ben kendisine böyle birer yarı parçanın her ikisinin sırtında ayrı ayrı bulunmasının sebebini sordum. Bunun üzerine Ebû Zer şöyle anlattı: ‘Ben bir kere bir adamla sövüşmüştüm de onu annesinden dolayı ayıplamıştım. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) bana: **‘Yâ Ebâ Zer! Onu sen annesinden dolayı mı ayıphyorsun? Demek ki sen, içinde henüz Cahiliyet (ahlâkı) bulunan bir kimsesin. Hizmetçileriniz**

sizin öyle kardeşlerinizdir ki, Allah onları sizin ellerinizin altına emanet etmiştir. Her kimin eli altında kardeşi bulunursa, ona yediğinden yedirsın, giydiğinden giydirsın. Onlara güçleri yetmeyecek zahmetli bir iş yüklemeyiniz. Şayet yüklerseniz, onlara yardım ediniz’ buyurdu.” (Müttefekun Aleyh)

وَعَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: كُنْتُ أَضْرِبُ غُلَامًا عَبْدًا لِي بِالسَّوْطِ، فَسَمِعْتُ مِنْ خَلْفِي صَوْتًا: «اعْلَمْ أَبَا مَسْعُودٍ؛ اللَّهُ أَقْدَرُ عَلَيْكَ مِنْكَ عَلَيْهِ» فَالْتَفْتُ فَإِذَا هُوَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ؛ هُوَ حُرٌّ لَوَجْهِ اللَّهِ، فَقَالَ: «أَمَا لَوْ لَمْ تَفْعَلْ لَلْفَحْتُكَ النَّارَ، أَوْ لَمَسْتُكَ النَّارَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

Ebû Mes‘ûd el-Ensârî (Radiyallâhu Anh)’tan rivayet edildiğine göre: Bir kölemi kırbaçla dövüyordum. Birden arkamdan bir ses işittim: **“Bilmiş ol ey Ebû Mes‘ûd! Allah senin üzerine, senin bu köle üzerine olan kudretinden daha muktedirdir.”** diyordu. (Ben Öfke ile bu sesi anlayamadım) bana yaklaşıncı bir de baktım ki Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) imiş. Ben de: ‘Ey Allah’ın Resulü! Allah için artık o hürdür’ dedim. Bunun üzerine Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu: **“Şayet böyle yapmasaydın elbette ateş sana dokunacaktı.”** (Müslim)

زُهْدُهُ ﷺ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN ZÜHD HAYATI

رَوَى الشَّيْخَانِ وَأَبُو الْحَسَنِ بْنُ الضَّحَّاكِ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَإِذَا هُوَ مُتَّكِئٌ عَلَى رُمَالٍ حَصِيرٍ قَدْ أَثَرُ فِي جَنْبِهِ، فَرَفَعْتُ رَأْسِي فِي الْبَيْتِ، فَوَاللَّهِ مَا رَأَيْتُ فِيهِ شَيْئًا يَرُدُّ الْبَصَرَ، إِلَّا أَهْبُ ثَلَاثَةٌ مُعَلَّقَةٌ، وَصُبْرَةٌ مِنْ شَعِيرٍ، فَهَمَلْتُ عَيْنًا عُمَرَ، فَقَالَ: مَا لَكَ؟ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنْتَ صَفْوَةُ اللَّهِ مِنْ خَلْقِهِ، وَكَسْرِي وَفَيْصِرُ فِيمَا هُمَا فِيهِ؟ فَجَلَسَ مُحَمَّرًا وَجْهَهُ، فَقَالَ: «أَفِي

شَكَ أَنْتَ يَا ابْنَ الْخَطَّابِ؟ ثُمَّ قَالَ: أُولَئِكَ قَوْمٌ عَجَلَتْ لَهُمْ طَيِّبَاتُهُمْ فِي حَيَاتِهِمُ الدُّنْيَا، أَمَا تَرْضَى أَنْ تَكُونَ لَهُمُ الدُّنْيَا وَلَنَا الْآخِرَةُ؟»، قُلْتُ: بَلَى، يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَأَحْمَدُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، زَادَ أَبُو الْحَسَنِ بْنُ الضَّحَّاكِ: يَا عُمَرُ لَوْ شَاءَ أَنْ يُسَيِّرَ الْجِبَالَ الرَّاسِيَّاتِ مَعِيَ ذَهَبًا لَسَارَتْ.

Buhârî, Müslim ve Ebu'l-Hasen ed-Dahhâk, Ömer b. el-Hattâb (Radiyallâhu Teâlâ Anh)'tan rivayet ettiklerine göre: “Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) yanına girdiğimde bir hasır üzerine dayanmış ve yan tarafında hasırın izi olduğunu gördüm. Başımı kaldırıp etrafa baktığımda bir sa' miktarı bir avuç arpa ve asılı 3 parça deriden başka dikkat çekecek hiçbir şey yoktu. Bunun üzerine Ömer (Radiyallâhu Teâlâ Anh)'ın gözleri dolup ağlamaya başladı. Peygamber Efendimiz ona: **‘Ne oldu sana?’** deyince şöyle cevap verdi: ‘Ey Allah'ın Resûlü sen Allah tarafından mahlukat içerisinde özel seçildin. Kısra ile Kayser neler içinde yaşıyorlar. Peygamber Efendimiz gözleri kızarmış bir şekilde yerinden doğrulup oturmuş ve şöyle demiştir: **‘Sen şüphe içerisinde misin ey Hattâb'ın oğlu? Onlar iyi amellerinin karşılığını kendilerine dünya hayatında peşin verilen bir kavimdirler. İstemez misin ki dünya onların ahiret ise bizim olsun.’** Ben de: ‘İsterim Ya Resûlüllâh, Aziz ve Celil olan Allah'a hamd ederim’ dedim.”

Ebu'l-Hasen b. ed-Dahhâk şu ilaveyi rivayet etmiştir: **“Allah bu yüksek dağları benim yanımda yürüyen bir altın yapmayı murat etse elbette yapardı.”**

وَرَوَى الْبُخَارِيُّ وَغَيْرُهُ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: خَرَجَ أَبُو بَكْرٍ فِي الْهَاجِرَةِ إِلَى الْمَسْجِدِ فَسَمِعَ بِذَلِكَ عُمَرُ فَخَرَجَ، فَقَالَ: يَا أَبَا بَكْرٍ مَا أَخْرَجَكَ فِي هَذِهِ السَّاعَةِ؟ قَالَ: لَا، وَاللَّهِ مَا أَخْرَجَنِي إِلَّا الْجُوعُ، فَقَالَ: أَنَا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، مَا أَخْرَجَنِي غَيْرُهُ، فَبَيْنَمَا هُمَا كَذَلِكَ إِذْ خَرَجَ عَلَيْهِمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «مَا أَخْرَجَكُمَا مِنْ بُيُوتِكُمَا هَذِهِ السَّاعَةُ؟» فَقَالَا: الْجُوعُ، فَقَالَ: «أَنَا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا أَخْرَجَنِي غَيْرُهُ»،

فَقَامُوا، فَانْطَلَقُوا حَتَّى أَتَوْا بَابَ أَبِي أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيِّ، فَذَكَرَ الْحَدِيثَ فِي إِيْتَانِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ بَيْتَ أَبِي أَيُّوبَ وَذَبْحِهِ لَهُمْ شَاةً، وَطَبَخِهِ لَهَا، قَالَ: فَأَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الشَّاةِ، وَوَضَعَهُ عَلَى رَغِيفٍ، وَقَالَ: «يَا أَبَا أَيُّوبَ أْبْلِغْ هَذَا فَاطِمَةً، فَإِنَّهَا لَمْ تُصَبِّ مِثْلَ هَذَا مُنْذُ أَيَّامٍ».

Buhârî ve diğerleri İbn Abbâs (Radıyallâhu Anhümâ)'dan rivayet ettiklerine göre: Bir gün öğle sıcağında Ebû Bekir evinden çıkarak mescide yöneldi. Bunu duyan Ömer de evinden çıkarak: “Ey Ebû Bekir, seni bu saatte evinden çıkaran şey nedir?” diye sordu. Ebû Bekir: “Vallahi beni açlıktan başka bir şey evimden çıkarmamıştır” dedi. Bunun üzerine Ömer de: “Nefsim yed-i kudretinde olan Zat’a yemin ederim ki beni de ondan başkası çıkartmamıştır” dedi. O esnada Peygamber Efendimiz de çıkıp onları görünce: **“Bu saatte sizi evlerinizden çıkaran şey nedir?”** diye sordu. Onlar da: “Açlık” dediler. Peygamber Efendimiz de: **“Vallahi beni de açlıktan başka bir şey evimden çıkarmamıştır”** dedi. Hep beraber Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin evine geldiler ve niçin geldiklerini anlattılar. Ebû Eyyûb el-Ensârî ise hemen onlar için bir koyun kesmiş, pişirmiş ve önlerine koymuştu. Peygamber Efendimiz etten bir parça alarak ekmeğin üstüne koymuş ve şöyle demişti: **“Ey Ebû Eyyûb bunu Fâtıma'ya götür. Zira o günlerdir böyle bir şey yemedi.”**

وَرَوَى التِّرْمِذِيُّ، وَأَحْمَدُ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «عَرَضَ عَلَيَّ رَبِّي بِطَحَاءِ مَكَّةَ ذَهَبًا، فَقُلْتُ: لَا يَا رَبِّ، وَلَكِنْ أَشْبَعُ يَوْمًا، وَأَجُوعُ يَوْمًا، أَوْ قَالَ: ثَلَاثًا، أَوْ نَحْوَ هَذَا، فَإِذَا جُعْتُ تَضَرَّعْتُ إِلَيْكَ وَذَكَرْتُكَ وَإِذَا شَبِعْتُ شَكَرْتُكَ وَحَمَدْتُكَ».

Tirmizî ve Ahmed b. Hanbel'in Ebû Ümâme (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet ettiklerine göre Resûlüllâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuşlardır: **“Rabbim Mekke'nin vadilerini bana altın olarak arz etti, fakat ben 'hayır ya rabbi, ben bir gün doyar, bir gün aç kahırım. (Râvî: ya da 'üç gün' veyahut buna yakın bir rakam söyledi.) Aç kaldığımda sana yalvarır ve seni zikrederim; doyduğumda ise sana şükreder ve hamd ederim.”**

وَرَوَى التِّرْمِذِيُّ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ عَلَى حَصِيرٍ، قَدْ أَثَرَ الشَّرِيطُ فِي جَنْبِهِ، فَقُلْتُ: لَوْ نِمْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ عَلَى مَا هُوَ أَلَيْنُ مِنْ هَذَا، فَقَالَ: «مَا لِي وَلِلدُّنْيَا، إِنَّمَا مَثَلِي وَمَثَلُ الدُّنْيَا كَمَثَلِ رَاكِبٍ مَرَّ بِأَرْضٍ فَلَاةٍ، فَرَأَى شَجَرَةً، فَاسْتَظَلَّ تَحْتَهَا، ثُمَّ رَاحَ وَتَرَكَهَا».

Tirmizî, İbn Mes'ûd (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet ettiğine göre: “Bir gün Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’in huzuruna girdim hasır üzerinde uzanıyordu. Onu böyle görünce: ‘Ey Allah’ın Resûlü keşke bundan daha yumuşak bir şey üzerinde uyursanız’ dedim. Peygamber Efendimiz: **‘Ben kim, dünya kim. Dünya ile benim misalim, boş bir araziye gelip orada bulduğu bir ağaç altında gölgelenen sonra da orayı terk edip giden yolcunun misali gibidir’** buyurdu.”

وَرَوَى الْبُخَارِيُّ عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: كُنْتُ أَمْشِي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي ضُرَّةِ الْمَدِينَةِ فَاسْتَقْبَلَنَا أَحَدًا، فَقَالَ: «يَا أَبَا ذَرٍّ»، قُلْتُ: لَبَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: «مَا يَسُرُّنِي أَنَّ عِنْدِي مِثْلُ أُحُدٍ ذَهَبًا، تَمْضِي عَلَيَّ ثَلَاثَةٌ، وَعِنْدِي مِنْهُ دِينَارٌ، إِلَّا شَيْئًا أَرْضُدُّهُ لِدَيْنٍ، إِلَّا أَنْ أَقُولَ فِي عِبَادِ اللَّهِ هَكَذَا، وَهَكَذَا». وَرَوَى عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ نَحْوَهُ.

Buhârî’nin Ebû Zer (Radiyallâhu Anh)’tan rivayet ettiğine göre: Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) ile beraber yürürken Uhud Dağı’nı görünce: **“Ey Ebû Zer!”** dedi. Ben de: “Buyur ya Resûlullâh” dedim. Sonra Peygamber Efendimiz (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem): **“Uhud Dağı’nın benim için altın olmasını, ondan bir dinarın 3 günden fazla yanımda beklemesini arzu etmem. Ancak borç ödemek için hazırladığım 1 Dinar müstesna. Ancak Allah’ın kullarına şöyle şöyle demem müstesna.”** Bu rivayetin bir benzeri Ebû Hüreyre (Radiyallâhu Anh)’tan rivayet edilmiştir.

عَدْلُهُ ﷺ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN ADALETİ

رَوَى الشَّيْخَانِ -وَاللَّفْظُ لِلْبُخَارِيِّ- عَنْ عُرْوَةَ، أَنَّ امْرَأَةً سَرَقَتْ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزْوَةِ الْفَتْحِ، فَفَزَعَ قَوْمُهَا إِلَى أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَسْتَشْفِعُونَهُ، قَالَ عُرْوَةُ: فَلَمَّا كَلَّمَهُ أُسَامَةُ فِيهَا تَلَوْنَ وَجْهَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -أَي: مِنْ شِدَّةِ الْغَضَبِ- وَقَالَ -لِأُسَامَةَ -: «أَتَكْلِمُنِي فِي حَدِّ مِنْ حُدُودِ اللَّهِ تَعَالَى!؟»، فَقَالَ أُسَامَةُ: اسْتَغْفِرْ لِي يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَلَمَّا كَانَ الْعِشِيُّ قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَطِيبًا فَأَتَى عَلَى اللَّهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ: «أَمَّا بَعْدُ: فَإِنَّمَا هَلَكَ النَّاسُ -أَي: قَبْلَكُمْ فِي الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ- أَنَّهُمْ إِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الشَّرِيفُ تَرَكُوهُ، وَإِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الضَّعِيفُ أَقَامُوا عَلَيْهِ الْحَدَّ! وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ أَنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ سَرَقَتْ لَقَطَعْتُ يَدَهَا»، ثُمَّ أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِتِلْكَ الْمَرْأَةِ فَقُطِعَتْ يَدُهَا، فَحَسُنْتَ تَوْبَتُهَا بَعْدَ ذَلِكَ وَتَزَوَّجَتْ، قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: كَانَتْ تَأْتِي بَعْدَ ذَلِكَ فَأَرْفَعَ حَاجَتَهَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Buhârî ve Müslim, Urve (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet ettiklerine göre -Hadisin lafzı Buhârî'ye aittir-: Peygamber (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) zamanında Fetih gazvesinde bir kadın hırsızlık yapmıştı. O kadın hakkında Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) ile konuşmak için Üsâme (Radiyallâhu Anh)'a gelerek onun Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) ile konuşmasını istediler. Üsâme (Radiyallâhu Anh) konuştuğunda Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'in yüzünün rengi değişti ve şöyle dedi: **“Allah'ın hadlerinden bir had hakkında şefa'at mı ediyorsun?”** Bunun üzerine Üsâme kendilerine: “Ya Resûlullâh, benim için istiğfar et” dedi. Akşam olunca Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) ayağa kalkarak hutbe okudu. Allah'a gerektiği gibi senada bulunduktan sonra şunları söyledi: **“Bundan**

sonra, Allah sizden önce geçmiş ümmetlerdeki insanları ancak şunun için helak etmiştir ki, onlar aralarından şerefli biri hırsızlık ederse onu bırakırlar, zayıf olan hırsızlık yapsa üzerine had cezasını uygularlardı. Hiç şüphesiz ben nefsim yedi kudretinde bulunan Allah'a yemin olsun ki, Muhammed'in kızı Fâtıma da hırsızlık etse mutlaka elini keserdim!” Bundan sonra emir buyurmuş ve hırsızlık eden o kadının eli kesilmiştir. Daha sonra o kadın güzel bir şekilde tövbe etmiş (ve tövbesinde de sebat göstermiş) daha sonra da evlenmiştir. Âişe (Radiyallâhu Anhâ) o kadın hakkında şöyle demiştir: “Zaman zaman Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’in huzuruna gelir, sıkıntısını ve ihtiyacını söylerdi.”

وَرَوَى الْإِمَامُ أَحْمَدُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي حَذَرْدٍ الْأَسْلَمِيِّ، أَنَّهُ كَانَ لِيَهُودِيٍّ عَلَيْهِ أَرْبَعَةٌ دَرَاهِمَ، فَاسْتَعْدَى عَلَيْهِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَهُ: «ادْفَعْ إِلَيْهِ حَقَّهُ»، فَقَالَ: لَا أَجِدُ -فَأَعَادَهَا- عَلَيْهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -ثَلَاثًا- أَي: يَقُولُ لَهُ ادْفَعْ إِلَيْهِ حَقَّهُ-، قَالَ: وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا قَالَ ثَلَاثًا لَمْ يُرَاجِعْ، فَخَرَجَ ابْنُ أَبِي حَذَرْدٍ إِلَى الشُّوقِ، فَتَزَعَّ عِمَامَتَهُ فَاتَّزَرَ بِهَا، وَدَفَعَ إِلَيْهِ الْبُرْدَ الَّذِي كَانَ مُتَّزِرًا بِهِ، فَبَاعَهُ بِأَرْبَعَةٍ دَرَاهِمَ فَدَفَعَهَا إِلَيْهِ -أَي: إِلَى الْيَهُودِيٍّ- فَمَرَّتْ عَجُوزٌ فَسَأَلَتْهُ -أَي: سَأَلَتِ ابْنَ أَبِي حَذَرْدٍ- عَنْ حَالِهِ، فَأَخْبَرَهَا -بِحَاجَتِهِ- فَدَفَعَتْ لَهُ بُرْدًا كَانَ عَلَيْهِ.

Ahmed b. Hanbel, Abdullah b. Ebî Hadred el-Eslemî'den rivayet ettiğine göre: Kendisinin bir Yahudi'ye 4 dirhem borcum vardı. O Yahudi de onu Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'e şikâyet etti. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem): **“Ona borcunu öde”** dedi. O da: “Verilebilecek hiçbir şey bulamıyorum” dedi. Peygamber Efendimiz bu sözünü 3 kez tekrarladı. O, bir şeyi 3 kere söyledi mi artık o konuda ısrar edilmezdi. Daha sonra Abdullah b. Ebî Hadred dışarı çıkıp doğruca pazara gitti. Sırtında kürk başında da bir sarık vardı. Sarığımı çıkarıp beline bağladı. Sırtındaki kürkü çıkararak onu 4 dirheme sattı ve bununla borcunu ödedi. O sırada oradan geçen yaşlı bir kadının yanına

gelerek: “Nedir bu halin?” diye sordu. O da olan biteni anlattı. Bunun üzerine kadında üzerinde bulunan kürkü çıkarıp ona verdi.

عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ قَالَ: حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ عَنْ رَجُلٍ مِنَ الْعَرَبِ قَالَ: زَحَمْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ حُنَيْنٍ، وَفِي رِجْلَيَّ نَعْلٌ كَثِيفَةٌ، فَوَطِئْتُ بِهَا عَلَى رِجْلِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَفَحَنِي نَفْحَةً بِسُوطٍ فِي يَدِهِ، وَقَالَ: «بِسْمِ اللَّهِ أَوْجَعْتَنِي»، فَبِتُ لَأَيِّمَا نَفْسِي، أَقُولُ: أَوْجَعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: فَبِتُ بِلَيْلَةٍ كَمَا يَعْلَمُ اللَّهُ، فَلَمَّا أَصْبَحْنَا إِذَا بِرَجُلٍ يَقُولُ: أَيْنَ فُلَانٌ؟ قَالَ: فَقُلْتُ: هَذَا وَاللَّهِ الَّذِي كَانَ مِنِّي بِالْأَمْسِ، فَاَنْطَلَقْتُ، وَأَنَا مُتَخَوِّفٌ، فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّكَ وَطِئْتَ بِنَعْلِكَ عَلَى رِجْلِي بِالْأَمْسِ فَأَوْجَعْتَنِي، فَفَخَحْتُكَ نَفْحَةً بِالسُّوْطِ فَهَذِهِ ثَمَانُونَ نَعْجَةً فَخُذْهَا بِهَا» رَوَاهُ الدَّارِمِيُّ.

Muhammed b. İshâk dedi ki: Bana Abdullah b. Ebî Bekr, Arap bir adamdan rivâyet etti (ki bu adam) şöyle demiştir: *Huneyn savaşında, ayağımda kalın bir pabuç var iken Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) ile sıkıştım ve Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’in ayağına bastım. Bunun üzerine: “Bismillah! Acıttın beni!”* buyurarak, elindeki bir kırbaç ile bana şöyle hafifçe vurdu. (Adam) dedi ki bundan dolayı; “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’i acıttım!” deyip kendi kendimi kınayarak geceyi geçirdim. Bu şekilde, Allah’ın bildiği gibi, (zor) bir gece geçirdim. Sabahladığımızda bir de ne göreyim. Bir adam; “Falan nerede?” diye (beni araştırıyor). (O zaman) kendi kendime şöyle dedim: “Bu, vallahi, dün benim yüzümden olan şey (meselesi).” Neyse hemen, korka korka gittim. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) bana şöyle buyurdu: “**Sen dün pabucunla ayağıma basmış, beni acıtmıştın. Ben de kırbaçla sana şöyle hafifçe vurmuştum. İşte şu 80 koyun. Ona karşılık bunları al.**” (Dârimî)

وَرَوَى أَبُو الْحَسَنِ بْنُ الضَّحَّاكِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جُبَيْرٍ الْخُزَاعِيِّ قَالَ: طَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلًا فِي بَطْنِهِ، إِمَّا بِقَضِيبٍ، أَوْ

بِسْوَائِكَ، قَالَ: أَوْجَعْتَنِي، فَأَقْدَنِي، فَأَعْطَاهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْعُودَ الَّذِي كَانَ مَعَهُ، ثُمَّ قَالَ: «اسْتَقِدْ»، فَقَبَّلَ بَطْنَهُ وَقَالَ: بَلْ أَعْفُوا عَنْكَ، لَعَلَّكَ أَنْ تَشْفَعَ فِيَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. وَرَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِي «السُّنَنِ الْكُبْرَى».

Ebu'l-Hasen b. ed-Dahhâk, Abdurrahmân b. Cübeyr el-Huzâ'î'den rivayet ettiğine göre: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) bir adamın karnına değnek veya misvakla vurunca adam: "Canımı acıttın" dedi. Bunun üzerine Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) yanında bulunan değneği ona uzatarak kendisine vurmasını istedi. Adam ise peygamber efendimiz in karnını öptü ve şöyle dedi: "Ben vazgeçtim ya Resûlullâh umulur ki sen bana ahirette şefaath edersin." (Beyhakî, es-Sünenü'l-Kübrâ)

مَهَابَتُهُ ﷺ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN HEYBETİ

قَالَ الشَّيْخُ عَبْدُ اللَّهِ سِرَاجُ الدِّينِ رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَظِيمَ الْمَهَابَةِ، قَدْ تَوَجَّهَ اللَّهُ تَعَالَى تَاجَ الْعِزَّةِ وَالْكَرَامَةِ، وَكَسَاهُ حُلَّةَ الْفَخَامَةِ.

رَوَى التِّرْمِذِيُّ وَغَيْرُهُ مِنْ حَدِيثِ هِنْدَ ابْنِ أَبِي هَالَةَ، يَصِفُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَخْمًا مُفَخَّمًا يَتَلَأَلُ وَجْهُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَلَأُلُو الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ.

Şeyh Abdullah Sirâcüddîn (Allah Teâlâ rahmet etsin) dedi ki: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) heybetli idi. Allah Teâlâ izzet ve asalet tacını ona ikram etmiş, azamet elbisesini ona giydirmişti.

Tirmizî ve diğerleri Hind b. Ebî Hâle'den Peygamber Efendimizi vasıflayan şu hadisi rivayet etmişlerdir; "Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) kendi nefsinde heybetli ve azametli olduğu gibi onu gören herkes de heybet ve azamet sahibi olduğunu söylediler. Yüzü ayın on dördüncü gecesinde dolunayın parladığı gibi parlardı."

وَقَالَ سَيِّدُنَا عَلِيُّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فِي وَضْفِهِ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ رَأَاهُ بِدَيْهَةٍ هَابَةٍ، وَمَنْ خَالَطَهُ مَعْرِفَةً أَحَبَّهُ. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ فِي «الشَّمَائِلِ».

Ali (Radiyallâhu Anh) şöyle buyurmuştur: “Onu ilk gören çekinir, beraber yaşayarak onu tanıyan ise onu severdi.” (Tirmizî, eş-Şemâilü'l-Muhammediyye)

وَرَوَى مُسْلِمٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: صَحِبْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ضُحْبَةً طَوِيلَةً، وَسَمِعْتُ مِنْهُ أَحَادِيثَ كَثِيرَةً، وَحَفِظْتُ عَنْهُ أَلْفَ مَثَلٍ، وَمَعَ ذَلِكَ مَا مَلَأْتُ عَيْنَيَّ مِنْهُ قَطُّ، حَيَاءً مِنْهُ وَتَعْظِيمًا لَهُ، وَلَوْ قِيلَ لِي صِفْهُ لَمَا قَدَرْتُ.

Müslim, Abdullah b. Amr (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet ettiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) ile çok uzun zaman beraber yaşadım. Ondan birçok hadis işittim. Ondan bin mesel ezberledim. Bunlarla beraber ona olan hayam ve tazimimden dolayı ona doya doya bakamadım. Şayet bana O'nun özelliklerini anlat dense buna güç yetiremem.”

وَرَوَى ابْنُ مَاجَهَ، وَالْحَاكِمُ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْبَدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ فَقَامَ بَيْنَ يَدَيِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَخَذَتْهُ رِغْدَةٌ شَدِيدَةٌ وَمَهَابَةٌ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «هَوِّنْ عَلَيْنِكَ، فَأَنَا لَسْتُ بِمَلِكٍ وَلَا جَبَّارٍ، وَإِنَّمَا أَنَا ابْنُ امْرَأَةٍ مِنْ قُرَيْشٍ، كَأَنْتَ تَأْكُلُ الْقَدِيدَ بِمَكَّةَ»، فَطَقَّ الرَّجُلُ بِحَاجَتِهِ فَقَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي أَوْحِي إِلَيَّ أَنْ تَوَاضَعُوا، أَلَا فَتَوَاضَعُوا حَتَّى لَا يَبْغِيَ أَحَدٌ عَلَى أَحَدٍ، وَلَا يَفْخَرُ أَحَدٌ، وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا».

İbn Mâce ve Hâkim, Ebû Mes'ûd el-Bedrî (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet ettiklerine göre: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in huzuruna bir adam geldi ve Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in heybetinden titremeye başladı. Bunu gören Peygamber Efendimiz: “Sakin ol! Ben bir melik veya zorba değilim, ben Mekke'de kurutulmuş et yiyen bir kadının oğluyum.” dedi. Adam ihtiyacını

söyledikten sonra Peygamber Efendimiz ayağa kalkarak şunları söyledi: **“Ey İnsanlar! Bana vahyolundu ki, birbirinize karşı tevazulu olun. Tevazulu olun ki sizden biriniz diğerine zulmetmesin, kimse kimseye karşı övünmesin. Ey Allah'ın kulları kardeş olunuz.”**

وَرَوَى ابْنُ حِبَّانٍ وَالْحَاكِمُ وَصَحَّحَهُ وَأَقَرَّهُ الذَّهَبِيُّ، عَنِ ابْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: كُنَّا إِذَا قَعَدْنَا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ تَرْتَفَعْ رُؤُوسُنَا إِلَيْهِ إِعْظَامًا لَهُ.

İbn Hibbân ve Hâkim'in rivayet edip Hâkim'in sahih saydığı ve Zehebî'nin de ikrar ettiği bir rivayette İbn Büreyde babasından şöyle rivayet etmiştir: “Biz Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’in huzurunda oturduğumuzda ona olan saygımızdan dolayı başımızı kaldırmazdık.”

وَرَوَى الْبَزَّازُ، وَالْحَاكِمُ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ الْمَسْجِدَ لَمْ يَزِفْ أَحَدًا مِنَّا إِلَيْهِ رَأْسَهُ غَيْرَ أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا، فَإِنَّهُمَا كَانَا يَتَسَمَّانِ إِلَيْهِ، وَيَتَسَمُّ إِلَيْهِمَا.

Bezzâr ve Hâkim'in Enes (Radiyallâhu Anh)’tan rivayet ettiklerine göre: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) mescide girdiğinde Ebû Bekir ve Ömer’in dışında bizden hiç kimse başını kaldırmazdı. Sadece onlar başlarını kaldırır Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’e tebessüm ederler, O da onlara tebessüm ederdi.”

وَرَوَى الْحَاكِمُ وَصَحَّحَهُ وَأَقَرَّهُ الذَّهَبِيُّ، عَنْ سَلْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ أَنَّهُ كَانَ فِي عَصَابَةٍ يَذْكُرُونَ اللَّهَ تَعَالَى، فَمَرَّ بِهِمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَامَ بَعْضُهُمْ، فَجَاءَ نَحْوَهُمْ قَاصِدًا، حَتَّى دَنَا مِنْهُمْ، فَكَفُّوا عَنِ الْحَدِيثِ إِعْظَامًا لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Hâkim'in rivayet edip sahih saydığı ve Zehebî'nin de ikrar ettiği Selmân (Radiyallâhu Anh)’tan rivayet edildiğine göre: “Zikirle meşgul olan bir grupta beraber iken Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) yanlarına

gelmiş ve bazıları hemen ayağa kalkmıştı. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) bilerek onların yanına iyice yaklaşmıştır. Onlar Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'e tazimden dolayı konuşmaktan imtina ettiler.”

وَرَوَى الشَّيْخَانِ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ أُلْقِيَ عَلَيْهِ الْمَهَابَةُ.

Buhârî ve Müslim'in İbn Mes'ûd (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet ettiklerine göre: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'e heybet verildi.”

إِكْرَامُهُ ﷺ لِلضُّيُوفِ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN MİSAFİRLERE KARŞI OLAN İKRAMI

عَنْ شِهَابِ بْنِ عَبَّادٍ أَنَّهُ سَمِعَ بَعْضَ وَفِدِ عَبْدِ الْقَيْسِ وَهُمْ يَقُولُونَ: قَدِمْنَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَاشْتَدَّ فَرَحُهُمْ -أَي: الصَّحَابَةِ- فَلَمَّا انْتَهَيْنَا إِلَى الْقَوْمِ أَوْسَعُوا لَنَا، فَقَعَدْنَا، فَرَحَّبَ بِنَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَدَعَا لَنَا، ثُمَّ نَظَرَ إِلَيْنَا فَقَالَ: «مَنْ سَيِّدُكُمْ وَزَعِيمُكُمْ؟» فَأَشْرْنَا جَمِيعًا إِلَى الْمُنْذِرِ بْنِ عَائِدٍ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَهَذَا الْأَشْجُ؟» فَكَانَ أَوَّلَ يَوْمٍ وُضِعَ عَلَيْهِ هَذَا الْإِسْمُ لِضَرْبَةِ كَانَتْ بِوَجْهِهِ بِحَافِرِ حِمَارٍ، قُلْنَا: نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ - فَتَخَلَّفَ بَعْدَ الْقَوْمِ ، فَعَقَلَ رَوَاحِلَهُمْ، وَضَمَّ مَتَاعَهُمْ، ثُمَّ أَخْرَجَ عَيْتَهُ فَأَلْقَى عَنْهُ ثِيَابَ السَّفَرِ، وَلَبَسَ مِنْ صَالِحِ ثِيَابِهِ ، ثُمَّ أَقْبَلَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَدْ بَسَطَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رِجْلَهُ وَاتَّكَأَ، فَلَمَّا دَنَا مِنْهُ الْأَشْجُ أَوْسَعَ الْقَوْمُ لَهُ وَقَالُوا: هَهُنَا يَا أَشْجُ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاسْتَوَى قَاعِدًا وَقَبَضَ رِجْلَهُ: «هَهُنَا يَا أَشْجُ» فَقَعَدَ عَنْ يَمِينِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَرَحَّبَ بِهِ وَالْطُّفَةَ، وَسَأَلَهُ عَنْ بِلَادِهِمْ، وَسَمَّى لَهُ قَرْيَةً قَرْيَةً: الصِّفَا وَالْمُشَقَّرَ وَغَيْرَ ذَلِكَ مِنْ قُرَى هَجَرَ، فَقَالَ: بِأَبِي وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ لَأَنْتَ أَعْلَمُ بِأَسْمَاءِ قُرَانَا مِنَّا! فَقَالَ: «إِنِّي وَطِئْتُ بِلَادَكُمْ، وَفُسِحَ لِي فِيهَا»، قَالَ: ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى الْأَنْصَارِ فَقَالَ: «يَا مَعْشَرَ الْأَنْصَارِ ، أَكْرِمُوا إِخْوَانَكُمْ فَإِنَّهُمْ أَشْبَاهُكُمْ فِي الْإِسْلَامِ، أَشَبَّهُ شَيْءٍ بِكُمْ أَشْعَارًا وَأَبْشَارًا، أَسْلَمُوا طَائِعِينَ غَيْرَ مُكْرَهِينَ وَلَا مَوْتُورِينَ إِذْ أَبِي قَوْمٌ أَنْ يُسْلِمُوا حَتَّى قُتِلُوا»، قَالَ: فَلَمَّا أَصْبَحُوا، قَالَ:

«كَيْفَ رَأَيْتُمْ كَرَامَةَ إِخْوَانِكُمْ لَكُمْ وَضِيَافَتَهُمْ إِيَّاكُمْ؟»، قَالُوا: خَيْرُ إِخْوَانٍ ،
 أَلَانُوا فُرْشَنَا، وَأَطَابُوا مَطْعَمَنَا، وَبَاتُوا وَأَصْبَحُوا يُعَلِّمُونَنَا كِتَابَ رَبِّنَا تَبَارَكَ
 وَتَعَالَى، وَسُنَّةَ نَبِيِّنَا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَأَعْجَبَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
 وَسَلَّمَ وَفَرِحَ بِهَا.

رواه الحَافِظُ الْمُنْذِرِيُّ وقال: هَذَا الْحَدِيثُ بِطَوْلِهِ رَوَاهُ أَحْمَدُ بِإِسْنَادٍ

صَحِيحٍ.

الْعِيَّةُ: مَا يَجْعَلُ الْمُسَافِرُ فِيهِ النَّيَابَ.

Şihâb b. Ubbâd'dan rivayet edildiğine göre kendisi Abd-i Kays kabilesinden gelen bazı elçilerden işittiğine göre onlar şöyle diyordu: *Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in yanına geldik ve ashab-ı kiram çok sevindiler. Onların yanına geldiğimizde bize yer gösterdiler biz de oturduk. Peygamber Efendimiz ile selamlaşıp duasını aldıktan sonra bize bakarak şöyle sordu: “Reisiniz kim?” Biz de hep beraber Münzir b. Âiz'i işaret ettik. Peygamber Efendimiz: “Bu Eşec olan (alnında veya başında büyük bir yara olan) mı?” dedi. Bir eşek toynağının yüzüne vurmasından sebep Eşec isminin kendisine kullanıldığı ilk gündü. Biz de: “Evet Yâ Resûlullâh” dedik. O, kavminden geride kalmış, bineklerini bağlamış ve yiyeceklerini toparlamıştı. Sonra heybesinden temiz elbiseleri çıkartarak üzerindeki seferde giydiği elbiselerle değiştirdikten sonra Peygamber Efendimizin huzuruna yöneldi. Mescide geldiğinde orada bulunanlar yer açarak onu buyur ettiler. Peygamber Efendimiz de yaslandığı yerden doğrularak: “Buraya buyur ey Eşec!” dedi. Peygamber efendimizin sağ tarafına oturdu. Efendimiz onu hoş karşılamış ve onunla muhabbet etmeye başlamıştı. Ona geldikleri bölgede bulunan Safâ, Muşakkar gibi şehirleri isimlerini tek tek sayarak sormuştu. Bunun üzerine Eşec: “Anam babam sana feda olsun Yâ Resûlullâh! Sen bizim şehirlerimizi bizden daha iyi biliyorsun.” dedi. Peygamber Efendimiz: “Ben sizin beldelerinize geldim ve oralarda dolaştım” dedi.*

Daha sonra Ensar'a dönerek: **“Ey Ensar Topluluğu! Kardeşlerinize ikramda bulunun. Onlar Müslüman olmakta size benzemektedirler. Şiar olarak da görünüş olarak da size benzemektedirler. Onlar istemeyerek veya bir musibet neticesinde değil isteyerek Müslüman olmuşlardır. Nitekim**

Müslüman olmaktan yüz çeviren bir kavim öldürülmüştü.” Sabah olduğunda Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) onlara: **“Kardeşlerinizin size ikram ve ziyafetini nasıl buldunuz?”** diye sordu. Onlar da: “Onlar ne hayırlı kardeşlerdir, bize yataklarımızı serdiler, yemekleriyle bizi hoşnut ettiler, sabah akşam Rabbimizin kitabını ve Peygamberimizin sünnetini bize öğretmek için çalıştılar.” dediler. Bu cevap Peygamber Efendimizi çok sevindirmişti.

(Hâfız Münzirî: “Bu hadisin tamamı sahih isnad ile Ahmed b. Hanbel tarafından rivayet edilmiştir.” dedi.)

(العَيْبَةُ): Misafirin içine elbiselerini koyduğu heybe.

وَرَوَى الْحَاكِمُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ بَعْضَ بُيُوتِهِ، فَدَخَلَ عَلَيْهِ أَصْحَابُهُ، حَتَّى غَضَّ الْمَجْلِسُ بِأَهْلِهِ وَامْتَلَأَ، فَجَاءَ جَرِيرُ الْبَجْلِيِّ فَلَمْ يَجِدْ مَكَانًا، فَقَعَدَ عَلَى الْبَابِ، فَتَزَعَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رِدَاءَهُ وَأَلْقَاهُ إِلَيْهِ، فَأَخَذَهُ جَرِيرٌ فَأَلْقَاهُ عَلَى وَجْهِهِ وَجَعَلَ يُقْبِلُهُ وَيَبْكِي، وَرَمَى بِهِ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ: مَا كُنْتُ لَا أَجْلِسُ عَلَى ثَوْبِكَ، أَكْرَمَكَ اللَّهُ كَمَا أَكْرَمْتَنِي، فَنَظَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمِينًا وَشِمَالًا وَقَالَ: «إِذَا أَتَاكُمْ كَرِيمٌ قَوْمٍ فَأَكْرِمُوهُ».

Hâkim'in rivayet ettiğine göre: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) bir gün evlerinden birine girmişti. Girdiği eve ashâb-ı kirâm da geldi hatta ev hıncahınç doldu. Sonradan gelen Cerîr el-Becelî yer bulamayınca kapının önüne oturdu. Bunu gören Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) ridasını çıkartıp ona uzattı. Ridayı alan Cerîr onu yüzüne sürüp öperken kendini tutamayarak ağlamaya başladı. Ridayı tekrar geri uzatarak şöyle dedi: “Ben senin elbisenin üzerine oturamam Yâ Resûlullâh, sen bana ikram ettiğin gibi Allah da sana ikram etsin.” Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) sağına ve soluna bakarak şöyle dedi: **“Size bir kavmin büyüğü ve değerlisi geldiğinde ona değer verim, ikram edin.”**

وَعَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ لَمَّا دَخَلَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَلْقَى إِلَيْهِ وَسَادَةً، فَقَالَ عَدِيٌّ: أَشْهَدُ أَنَّكَ لَا تَبْغِي عُلُوءًا فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا، وَأَسْلَمَ عَدِيٌّ بْنُ حَاتِمٍ، ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا أَتَاكُمْ كَرِيمٌ قَوْمٍ فَأَكْرِمُوهُ».

رَوَاهُ الْعُسْكُرِيُّ بِسَنَدٍ ضَعِيفٍ كَمَا فِي «الْمَقَاصِدِ الْحَسَنَةِ» وَ«كَشَفِ الْخَفَاءِ».

Adî b. Hâtim (*Radıyallâhu Anh*)’tan rivayet edildiğine göre: Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)’in yanına girdiğinde kendisine yastık uzatmış. Bunun üzerine Adî b. Hâtim: “Yeryüzünde büyüklük taslamayıp, bozgunculuk çıkarma muradında olmadığına şahitlik ederim.” diyerek Müslüman olmuştur. Sonra Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: **“Size bir kavmin büyüğü ve değerlisi geldiğinde ona değer verim, ikram edin.”**

(“*el-Mekâsıdül-Hasene*” ve “*Keşfü'l-Hafâ*” isimli kitaplarda olduğu gibi Askerî bu rivayeti zayıf bir senedle rivayet etmiştir.)

تَعَامَلُهُ ﷺ مَعَ النِّسَاءِ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN KADINLARA KARŞI OLAN MUAMELESİ

رَوَى أَبُو دَاوُدَ وَالطَّيَالِسِيُّ وَالْإِمَامُ أَحْمَدُ وَابْنُ عَسَاكِرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْجَدَلِيِّ -رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى- قَالَ: قُلْتُ لِعَائِشَةَ - رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا -: كَيْفَ كَانَ خُلُقُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي أَهْلِهِ، قَالَتْ: كَانَ أَحْسَنَ النَّاسِ خُلُقًا، لَمْ يَكُنْ فَاحِشًا وَلَا مُتَفَحِّشًا، وَلَا سَخَابًا فِي الْأَسْوَاقِ، وَلَا يَجْزِي بِالسَّيِّئَةِ مِثْلَهَا، وَلَكِنْ يَغْفُو وَيُصْفَحُ. سَخَابًا: الصِّيَاحُ.

Ebû Dâvûd, et-Tayâlisî, İmam Ahmed b. Hanbel ve İbn Asâkir, Ebû Abdillâh el-Cedelî (*Rahimehullâh*)’tan rivayet ettiklerine göre: Âişe

(Radıyallâhu Anhâ)'ya: "Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in ailesine karşı ahlakı nasıldı?" diye sordum. O da şöyle cevap verdi: "Kaba saba biri değildi, çarşı ve pazarda insanlarla tartışıp münakaşa etmez, kötülüğe kötülükle karşılık vermez; affeder ve hoş görülü davranırdı."

(سَخَابًا): Bağırıp çağıran, demektir.

وَعَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا فِي ذِكْرِهِ لِحَجِّ النَّبِيِّ الْكَرِيمِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَفِيهِ قَوْلُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي خُطْبَةِ حَجَّةِ الْوَدَاعِ: «فَاتَّقُوا اللَّهَ فِي النِّسَاءِ، فَإِنَّكُمْ أَخَذْتُمُوهُنَّ بِأَمَانِ اللَّهِ، وَاسْتَحْلَلْتُمْ فُرُوجَهُنَّ بِكَلِمَةِ اللَّهِ، وَلَكُمْ عَلَيْهِنَّ أَنْ لَا يُوطِئَنَّ فَرْشَكُمْ أَحَدًا تَكَرَّهُوهُ، فَإِنْ فَعَلْنَ ذَلِكَ فَاضْرِبُوهُنَّ ضَرْبًا غَيْرَ مُبْرِحٍ، وَلَهُنَّ عَلَيْكُمْ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ...». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

لَا يُوطِئَنَّ: لَا يَدْخُلَنَّ بُيُوتَكُمْ.

Câbir b. Abdullah (Radıyallâhu Teâlâ Anhümâ) Peygamber Efendimizin haccından ve veda haccındaki verdiği hutbeden bahsederken Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in şu sözlerini aktarmıştır: **"Kadınlar hakkında Allah'tan korkunuz. Siz onları Allah'ın emaneti olarak aldınız. Allah'ın kelimesiyle onları kendinize helal kıldınız. Döşeklerinize, sevmediğiniz bir kimseye ayak bastırmamaları sizin onlar üzerindeki hakkınızdır. Bunu yaparlarsa, onlara zarar vermemek şartıyla vurun. Onların sizin üzerinizdeki hakkı da yiyeceklerini ve giyeceklerini maruf şekilde vermenizdir..."** (Müslim)

(لَا يُوطِئَنَّ): Evlerinize girmemeleri, demektir.

وَرَوَى أَبُو دَاوُدَ وَالتَّسَائِيُّ وَابْنُ مَاجَه عَنْ عَائِشَةَ -رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا- قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْسِمُ بَيْنَ نِسَائِهِ فَيُعْدِلُ،

فَيَقُولُ: «اللَّهُمَّ هَذَا قَسَمِي فِيمَا أَمْلِكُ، فَلَا تُلْمَنِي فِيمَا تَمْلِكُ وَلَا أَمْلِكُ»
يَغْنِي الْقَلْبَ.

Ebû Dâvûd, Nesâî ve İbn Mâce, Âişe (Radıyallâhu Anhâ)'dan rivayet ettiklerine göre: *Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) hanımları arasında adaletli bir şekilde taksim yapar ve şöyle derdi: “Allah’ım bu benim elimden gelen taksimdir, (kalbini kastederek) benim elimde olmayıp senin elinde olan şeyden dolayı bana levn etme!”*

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ كَانَتْ لَهُ امْرَأَتَانِ، فَمَالَ مَعَ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَى؛ جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَاحِدٌ شَقِيهٍ سَاقِطٌ». رَوَاهُ أَحْمَدُ، وَالْأَرْبَعَةُ.

Ebû Hüreyre (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“İki hanımı olup da ikisinden birine meyledip diğerini bırakan kişi kıyamet gününde bir tarafı düşük olarak gelecektir.”** (Ahmed b. Hanbel ve Sünen-i Erba’a)

وَرَوَى الشَّيْخَانِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَرَادَ سَفَرًا وَفِي لَفْظٍ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَخْرُجَ أَقْرَعَ بَيْنَ نِسَائِهِ فَأَيُّهُنَّ خَرَجَ سَهْمُهَا خَرَجَ بِهَا مَعَهُ، زَادَ الْبَحَارِيُّ: وَكَانَ يَقْسِمُ لِكُلِّ امْرَأَةٍ مِنْهُنَّ يَوْمَهَا وَلَيْلَتَهَا، غَيْرَ أَنَّ سَوْدَةَ بِنْتَ زَمْعَةَ وَهَبَتْ يَوْمَهَا وَلَيْلَتَهَا لِعَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَبْتَغِي بِذَلِكَ رِضَا الرَّسُولِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Buhârî ve Müslim, Âişe (Radıyallâhu Anhâ)'dan rivayet ettiklerine göre: *“Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) seferi irade ettiğinde -bir lafızda: (sefere) çıkmayı irade ettiğinde- hanımları arasında kura çekirdi. Kime kura çıkarsa onunla beraber sefere giderdi.”*

Buhari'nin rivayetinde ilave olarak şu vardır; *“Her bir hanımı için bir gece ve bir şekilde taksim yapardı. Sadece Sevde bint Zem’a*

(Radıyallâhu Anhâ) hariç, çünkü o Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in rızasını talep ederek hakkını Âişe (Radıyallâhu Anhâ)'ya vermişti.”

وَرَوَى الطَّبْرَانِيُّ بِسَنَدٍ حَسَنٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ حُرَيْثٍ - رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ - قَالَ: كَانَ زِنْجٌ يَلْعَبُونَ بِالْمَدِينَةِ فَوَضَعْتُ عَائِشَةُ مِنْكِبَهَا عَلَى مَنْكِبِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَعَلَتْ تَنْظُرُ إِلَيْهِمْ.

قَالَ فِي «مَجْمَعِ الزَّوَائِدِ»: رَوَاهُ الطَّبْرَانِيُّ وَقَالَ: إِسْنَادُهُ حَسَنٌ.

Taberânî “hasen” derecesinde olan bir senedle Amr b. Hureys (Radıyallâhu Anhâ)'tan rivayet ettiğine göre: “Habeşliler Medine’de oyun oynuyorlardı. Âişe (Radıyallâhu Anhâ) omuzunu Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’in omuzu üzerine koymuş ve oyun oynayanları seyretmişti.”

(“Mecma’u’z-Zevâid” adlı eserde: “Bu hadis Taberânî tarafından rivayet edilmiştir ve isnadı hasendir” denmiştir.)

—

وَرَوَى الطَّحَاوِيُّ فِي «شَرْحِ مُشْكِلِ الْأَثَارِ» عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ أَنَّهَا جَاءَتْ بِطَعَامٍ فِي صَحْفَةٍ لَهَا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابِهِ، وَجَاءَتْ عَائِشَةُ مُلْتَفَّةً بِكِسَاءٍ وَمَعَهَا فَهْرٌ، فَفَلَقَتِ الصَّحْفَةَ، فَجَمَعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ فَلَقِي الصَّحْفَةِ وَقَالَ: «كُلُوا، غَارَتْ أُمُكُمْ» مَرَّتَيْنِ. ثُمَّ أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَحْفَةَ عَائِشَةَ، فَبَعَثَ بِهَا إِلَى أُمِّ سَلَمَةَ، وَأَعْطَى صَحْفَةَ أُمِّ سَلَمَةَ لِعَائِشَةَ.

فَهْرٌ: حَجَرٌ.

وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَيْتِ عَائِشَةَ.

Tahâvî'nin Şerhu Müşkili'l-Âsâr'da Ümmü Seleme (Radıyallâhu Anhâ)'dan rivayet ettiğine göre: Ümmü Seleme (Radıyallâhu Anhâ), Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) ve ashabına bir kap içerisinde yemek getirmişti. Âişe (Radıyallâhu Anhâ) yanında bir taşla elbisesine

(Ahmed b. Hanbel; İbn Ebî Şeybe; Ebû Dâvûd)

وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِأَهْلِهِ، وَأَنَا خَيْرُكُمْ لِأَهْلِي». رَوَاهُ ابْنُ مَاجَهَ وَالطَّحَاوِيُّ وَصَحَّحَهُ ابْنُ حِبَّانٍ وَالْحَاكِمُ وَأَقْرَهُ الذَّهَبِيُّ.

Abdullah b. Abbâs (Radiyallâhu Teâlâ Anhümâ)'dan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Sizin en hayırlı olanınız ailesine karşı en hayırlı olanınızdır. Ben ailesine karşı en hayırlı olanıyım.”** (İbn Mâce ve Tahâvî rivayet etmiş, İbn Hibbân ve Hâkim sahih hükmünü vermiş, Zehebî de ikrar etmiştir.)

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «... وَاسْتَوْضُوا بِالنِّسَاءِ خَيْرًا، فَإِنَّهُنَّ خُلِقْنَ مِنْ ضِلَعٍ، وَإِنَّ أَعْوَجَ شَيْءٍ فِي الضِّلَعِ أَعْلَاهُ، فَإِنْ ذَهَبَتْ تَقِيمُهُ كَسَرْتَهُ، وَإِنْ تَرَكْتَهُ لَمْ يَزَلْ أَعْوَجَ، فَاسْتَوْضُوا بِالنِّسَاءِ خَيْرًا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ. (وَكَسَرُهَا: أَيُّ طَلَاقُهَا).

Ebû Hüreyre (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“...Kadınlar hakkında birbirinize hayır tavsiye ediniz! Çünkü onlar kaburga kemiğinden yaratılmışlardır. Bu kemiğin en eğri kısmı en üst tarafıdır. Eğer sen eğri kemiği doğrultmaya gidersen, onu kırarsın. Onu kendi hâline bırakırsan, daima eğri kalır. Onun için sizler birbirinize kadınlar hakkında daima hayır tavsiye ediniz”** (Müttefekun Aleyh)

(وَكَسَرُهَا) kelimesi: Onu boşamak anlamındadır.

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يَفْرَكُ مُؤْمِنٌ مُؤْمِنَةً، إِنْ كَرِهَ مِنْهَا خُلُقًا رَضِيَ مِنْهَا آخَرَ» أَوْ قَالَ: «غَيْرُهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

لَا يَفْرَكُ: لَا يُغَضُّ

Ebû Hüreyre (*Radıyallâhu Anh*)’tan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: **“Hiçbir mü'min erkek bir mü'mine hanuma buğzetmesin; (çünkü) onun bir huyunu beğenmezse başka bir huyunu beğenir.”** veya **“diğer huyunu beğenir.”** buyurdu. (Müslim)

أَمَانَتُهُ وَصِدْقُهُ ﷺ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN DOĞRU VE GÜVENİLİR OLMASI

قَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ: كَانَ يُسَمَّى الْأَمِينَ بِمَا جَمَعَ اللَّهُ فِيهِ مِنَ الْأَخْلَاقِ الصَّالِحَةِ،

وَلَمَّا اخْتَلَفَتْ قُرَيْشٌ وَتَحَازَبَتْ عِنْدَ بِنَاءِ الْكَعْبَةِ فِيمَنْ يَضَعُ الْحَجَرَ حَكَمُوا أَوَّلَ دَاخِلٍ عَلَيْهِمْ، فَإِذَا بِالنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَاخِلٌ، وَذَلِكَ قَبْلَ نُبُوتِهِ؛ فَقَالُوا: هَذَا مُحَمَّدٌ، هَذَا الْأَمِينُ قَدْ رَضِينَا بِهِ. أَخْرَجَهُ أَحْمَدُ، وَالْحَاكِمُ وَصَحَّحَهُ.

İbn İshâk şöyle dedi: “Allah Teala'nın kendisinde toplamış olduğu sâlih ahlaklar sebebiyle kendisi ‘Emin’ diye isimlendirilirdi.”

Kureyşliler Kabe’yi bina ederken Hacerü'l-Esved'i koyma esnasında ihtilafa düşmüşler ve tartışmaya başlamışlardı. En sonunda yanlarına gelen ilk kişiyi aralarında hakem tayin etmek üzere anlaşıp beklemeye başladılar. Bir zaman sonra bir de baktılar ki Peygamber Efendimiz (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) yanlarına geliyor -bunlar nübüvvetten önce yaşanmıştı- ve dediler ki: “Bu Muhammed’dir, O Emin’dir, muhakkak ki biz ondan razıyız.” (Ahmed b. Hanbel ve Hâkim rivayet etmiş ayrıca Hâkim sahih hükmünü vermiştir.)

وَعَنِ الرَّبِيعِ بْنِ خُثَيْمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: كَانَ يُتَحَاكَمُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ قَبْلَ الْإِسْلَامِ. أَخْرَجَهُ ابْنُ سَعْدٍ فِي الطَّبَقَاتِ.

Rebî’ b. Huseym'den rivayet edildiğine göre: “İslamiyet’ten önce cahiliye devrinde de Peygamber Efendimize hüküm vermesi için danışılırdı.” (İbn Sa’d, et-Tabakâtü'l-Kübrâ)

وَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَاللَّهِ! إِنِّي لَأَمِينٌ فِي السَّمَاءِ أَمِينٌ فِي الْأَرْضِ». أَخْرَجَهُ ابْنُ أَبِي شَيْبَةَ.

Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Vallahi, ben gökyüzünde de yeryüzünde de Emin'im.”** (İbn Ebî Şeybe)

وَعَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ أَبَا جَهْلٍ قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّا لَا نُكَذِّبُكَ، وَلَكِنْ نُكَذِّبُ بِمَا جِئْتَ بِهِ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى: ﴿فَإِنَّهُمْ لَا يُكَذِّبُونَكَ وَلَكِنَّ الظَّالِمِينَ بَيَّاتٍ اللَّهُ بِمُجْحَدُونَ﴾ [الأنعام: ٣٣]. أَخْرَجَهُ

التِّرْمِذِيُّ وَصَحَّحَهُ الْحَاكِمُ.

Ali (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre Ebû Cehil Peygamber Efendimize şöyle dedi: *“Biz seni yalanlamıyoruz, biz senin getirdiklerini yalanlıyoruz.”* Bunun üzerine En'âm sûresi 33. âyet nâzil oldu. **«Ashında onlar seni yalanlamıyorlar; fakat o zalimler açıkça Allah'ın âyetlerini inkâr ediyorlar.»** (Tirmizî rivayet etmiş, Hâkim sahih hükmünü vermiştir.)

وَقِيلَ: إِنَّ الْأَخْنَسَ بْنَ شَرِيْقٍ لَقِيَ أَبَا جَهْلٍ يَوْمَ بَدْرٍ، فَقَالَ لَهُ: يَا أَبَا الْحَكَمِ! لَيْسَ هُنَا غَيْرِي وَغَيْرُكَ يَسْمَعُ كَلَامَنَا، تُخْبِرُنِي عَنْ مُحَمَّدٍ؛ صَادِقٌ هُوَ أَمْ كَاذِبٌ؟ فَقَالَ أَبُو جَهْلٍ: وَاللَّهِ! إِنَّ مُحَمَّدًا لَصَادِقٌ، وَمَا كَذَبَ مُحَمَّدٌ قَطُّ.

رَوَاهُ الطَّبْرِيُّ وَابْنُ كَثِيرٍ فِي تَفْسِيرَيْهِمَا.

Denildiğine göre Ahnes b. Şerîk, bedir savaşında Ebû Cehil ile karşılaşmış ve ona: *“Ey Ebu'l-Hakem şu an yanımızda senden ve benden başka konuşmamızı işitecek kimse yok. Söyle bana Muhammed doğru mu söylüyor? yoksa yalancı mı?”* diye sormuş. Ebû Cehil: *“Vallahi Muhammed doğru söylüyor, bizden hiçbirisi Muhammed'i yalanlamamıştır.”* demiş. (İbn Kesîr ve Taberî Tefsir'lerinde rivayet etmişlerdir.)

وَقَالَ النَّضْرُ بْنُ الْحَارِثِ لِقُرَيْشٍ: قَدْ كَانَ مُحَمَّدٌ فِيكُمْ غَلَامًا حَدَّثًا، أَرْضَاكُمْ فِيكُمْ، وَأَصْدَقَكُمْ حَدِيثًا، وَأَعْظَمَكُمْ أَمَانَةً، حَتَّى إِذَا رَأَيْتُمْ فِي

صُدِّغِيهِ الشَّيْبَ، وَجَاءَكُمْ بِمَا جَاءَكُمْ بِهِ قُلْتُمْ: سَاحِرٌ، لَا، وَاللَّهِ مَا هُوَ
بِسَاحِرٍ. رَوَى الْقِصَّةَ ابْنُ هِشَامٍ فِي «السِّيَرَةِ» وَالْبَيْهَقِيُّ فِي «الدَّلَائِلِ».

Nadr b. Hâris Kureyş'e şöyle seslendi: “Muhammed aranızda geç bir delikanlı idi, en çok razı olduğunuz kişi, en doğru söyleyeniniz ve içinizde en çok güvenilir kişiydi. Ta ki şakaklarında yaşlılık alameti olan beyazlıklar göründü. Sonra Allah Teala'nın verdiklerini size getirince ona sihirbaz dediniz. Vallahi o sihirbaz değildir.” (Bu kıssayı İbn Hişâm “es-Sîre” adlı kitabında ve Beyhakî “Delâilü'n-Nübüvve” adlı kitabında rivayet etmiştir.)

وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ ﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾ [الشعراء: ٢١٤]. خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى صَعِدَ الصَّفَا، فَهَتَفَ: يَا صَبَاحَاهُ، فَقَالُوا: مَنْ هَذَا؟ فَاجْتَمَعُوا إِلَيْهِ، فَقَالَ: «أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَخْبَرْتُكُمْ أَنَّ خَيْلًا بِالْوَادِي تُرِيدُ أَنْ تُغَيِّرَ عَلَيْكُمْ أَكُتُّكُمْ مُصَدِّقِي؟» قَالُوا: نَعَمْ، مَا جَرَّبْنَا عَلَيْكَ إِلَّا صِدْقًا!! قَالَ: فَإِنِّي نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيَّ عَذَابٍ شَدِيدٍ».

İbn Abbâs (Radiyallâhu Anhümâ)'dan rivayet edildiğine göre: «**Yakın akrabaları da uyar.**» âyet-i kerîmesi nâzil olunca Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) safa tepesine çıkıp şöyle haykırdı: “**Baskın var**” Sevilen, güvenilen birisi olduğu için çağırıcı duyan yakın akrabaları “Kimdir bu? diyerek hemen oraya koşmuşlardı. Topluluk merakla neler olacağını beklemeye koyulmuştu ki, Peygamber (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) söze başladı: “**Ne dersiniz, size şu dağın arkasında (sizinle savaşmak üzere) athlar bekliyor diye haber versem bana inanır mısınız?**” Onlar, “Biz senden hiç yalan işitmedik.” demişlerdi. Bunun üzerine Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem), “**Öyle ise yakında gelecek çok çetin bir azap öncesinde sizi uyarıyorum.**”

وَفِي رِوَايَةٍ قَالَ لَهُمْ: «أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَخْبَرْتُكُمْ أَنَّ خَيْلًا تَخْرُجُ مِنْ سَفْحِ هَذَا الْجَبَلِ أَكُتُّكُمْ مُصَدِّقِي؟» قَالُوا: مَا جَرَّبْنَا عَلَيْكَ كَذِبًا!! قَالَ: «فَإِنِّي نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيَّ عَذَابٍ شَدِيدٍ». أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ.

Başka bir rivayette Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) onlara şöyle seslendi: **“Ne dersiniz? Ben size ‘Şu dağın arkasından birtakım atlar çıkacak’ diye haber versem, sizler beni doğrular mısınız?”** buyurdu. Onlar: “Biz sende bir yalan tecrübe etmedik, dediler.” Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): **“Öyleyse ben sizlere şiddetli bir azabın öncesinde sizi uyarıyorum”** buyurdu. (Buhârî)

وَمِنْ ذَلِكَ قَوْلُ حَدِيْجَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا فِي قِصَّةِ بَدْءِ الْوَحْيِ حَيْثُ قَالَتْ لَهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهِيَ الْخَيْرَةُ بِهِ: «كَلَّا، أَبَشِرْ، فَوَاللَّهِ لَا يُخْزِيكَ اللهُ أَبَدًا، فَوَاللَّهِ إِنَّكَ لَتَتَّصِلُ الرَّحِمَ، وَتَصْدُقُ الْحَدِيثَ، وَتَحْمِلُ الْكُلَّ، وَتَكْسِبُ الْمَعْدُومَ، وَتَقْرِي الضَّيْفَ، وَتُعِينُ عَلَى نَوَائِبِ الْحَقِّ...». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

Hatice (Radıyallâhu Anhâ)'nın vahyin başlaması esnasında peygamber efendimize söylediği şu sözler de bu kabildendir: “Öyle deme, sevin, Allah'a yemin ederim ki, Allah Seni hiçbir vakit utandırmaz. Allah'a yemin ediyorum ki, Sen sıla-i rahim yaparsın, sözü dosdoğru söylersin, (işini görmekten âciz olanların) ağırlığını yüklenirsin, fakire verir, konuğa yemek yedirir ağırlarsın, hak yolunda meydana gelen hâdiseler ve mühim işlerde halka yardım edersin.” (Müttefekun Aleyh)

وَمِنْ أَقْوَالِ الصَّحَابَةِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ عَنْ صِدْقِهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، مَا كَانَ يُعَبِّرُ عَنْهُ ابْنُ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فِي هَذَا الْحَالِ كَقَوْلِهِ: حَدَّثَنَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ الصَّادِقُ الْمَصْدُوقُ: «إِنْ أَحَدَكُمْ يُجْمَعُ خَلْقُهُ فِي بَطْنِ أُمِّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا، ثُمَّ يَكُونُ عِلْقَةً مِثْلَ ذَلِكَ، ثُمَّ يَكُونُ مُضْغَةً مِثْلَ ذَلِكَ...». الْحَدِيثَ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

Sahâbe-i kirâmın Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in doğruluğu hakkındaki bazı sözleri;

İbn Mes'ûd (Radıyallâhu Anh) rivayetinde bunu ifade ettiği gibi: Sâdık-ı Masdûk olan (yani kendisi doğru olan ve Allah tarafından doğrulanan) Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) bize şöyle haber verdi: **“Şüphesiz sizden biri yaratılışını annesinin karnında 40 günden tamamlar, sonra 40 gün kan pıhtısı halinde kahr, sonra yine 40 gün et parçası halinde kahr.....”** (Buhârî)

وَكَذَا كَانَ يَقُولُ أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، كَقَوْلِهِ: سَمِعْتُ أَبَا الْقَاسِمِ
الصَّادِقَ الْمَضْدُوقَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَاحِبَ هَذِهِ الْحُجْرَةِ يَقُولُ: «لَا
تُنَزَّغُ الرَّحْمَةُ إِلَّا مِنْ شَقِيٍّ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ، وَالتِّرْمِذِيُّ.

Aynı şekilde Ebû Hüreyre (*Radıyallâhu Anh*) da şöyle derdi: Sâdık-ı Masdûk olan (yani kendisi doğru olan ve Allah tarafından doğrulanan) ve şu hücrenin sahibi olan Ebu'l-Kâsım'ın şöyle dediğini işittim: “**Rahmet ancak şaki olandan sökülüp alınır.**” (Ebû Dâvûd; Tirmizî)

حَفْظُهُ لِلْوَدِّ وَحُسْنُ عَهْدِهِ ﷺ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN DOSTLUĞUNU MUHAFAZA ETMESİ VE AHDE VEFALI DAVRANMASI

أَخْرَجَ الْبُخَارِيُّ فِي «صَحِيحِهِ»: عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: مَا غَرْتُ
عَلَى امْرَأَةٍ مَا غَرْتُ عَلَى خَدِيجَةَ، وَلَقَدْ هَلَكْتُ -أَي: مَاتَ- قَبْلَ أَنْ
يَتَزَوَّجَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِثَلَاثِ سِنِينَ، لِمَا كُنْتُ أَسْمَعُهُ
يَذْكُرُهَا -أَي: يُثْنِي عَلَيْهَا خَيْرًا- وَلَقَدْ أَمَرَهُ رَبُّهُ أَنْ يُبَشِّرَهَا بِبَيْتٍ فِي الْجَنَّةِ
مِنْ قَصَبٍ، وَإِنْ كَانَ -أَي: وَإِنَّهُ كَانَ- صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -لَيَذْبَحُ الشَّاةَ ثُمَّ
يُهْدِي فِي خُلَّتِهَا مِنْهَا.

Buhârî “*Sahîh*” adlı eserinde Âişe (*Radıyallâhu Anhâ*)’dan rivayet ettiğine göre: “*Ben Peygamber’in hiçbir hanımına karşı Hatice’yi kıskanmadığım kadar kıskanmadım. Halbuki Hatice, Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) benimle evlenmeden 3 sene önce vefat etmişti. Bu kıskançlığımın sebebi, Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) Hatice’yi anarken işitip durmam, Allah’ın Peygamber’e, Hatice’yi cennette inciden bir evle müjdelemesini emretmesi ve bir de Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) koyun keserdi ve o koyunun etinden Hatice’nin sâdık kadın dostlarına hediye verir olmasıdır.*”

وَرَوَى الْحَاكِمُ وَابْنُ أَبِي شَيْبَةَ فِي «الشُّعَبِ» عَنْ السَّيِّدَةِ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: جَاءَتْ عَجُوزٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ

لَهَا: «كَيْفَ أَنْتُمْ، كَيْفَ حَالُكُمْ، كَيْفَ أَنْتُمْ بَعْدَنَا؟» فَقَالَتْ: بِخَيْرٍ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَلَمَّا خَرَجْتَ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ: تُقْبَلُ عَلَى هَذِهِ الْعَجُوزِ هَذَا الْإِقْبَالَ؟ فَقَالَ: «يَا عَائِشَةُ إِنَّهَا كَانَتْ تَأْتِينَا زَمَانَ خَدِيجَةَ، وَإِنَّ حُسْنَ الْعَهْدِ مِنَ الْإِيمَانِ».

Hâkim, “el-Müstedrek” adlı eserinde, Beyhakî de “Şu‘abü’l-Îmân” adlı eserinde Âişe (Radiyallâhu Anhâ)’dan rivayet ettiklerine göre: “Bir gün yaşlı bir hanım geldi. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) ona: **“Nasılsınız, haliniz nasıl, bizden sonra durumunuz nasıl?”** diye sorular sordu. Yaşlı hanım: “Anam babam sana feda olsun iyiyim Yâ Resûlullâh” dedi. Yaşlı kadın gittikten sonra Âişe (Radiyallâhu Anhâ) merak ederek, “Bu yaşlı hanımı niçin böyle karşıladınız?” diye sordu. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) de: **“Ey Âişe o, Hatice’nin zamanında bize gelip giderdi. Şüphesiz ahde güzel bir şekilde vefa göstermek imandandır.”** buyurdu.

وَرَوَى الْبُخَارِيُّ فِي «الْأَدَبِ الْمُفْرَدِ»، عَنْ أَبِي الطُّفَيْلِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَفْسِمُ لَحْمًا بِالْجِعْرَانَةِ، وَأَنَا يَوْمَئِذٍ غُلَامٌ أَحْمَلُ غَضْوَ الْبَعِيرِ -أَي: الْجَزُورِ- فَأَتَتْهُ امْرَأَةٌ فَبَسَطَ لَهَا رِدَاءَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قُلْتُ: مَنْ هَذِهِ؟ قِيلَ لِي: هَذِهِ أُمُّهُ الَّتِي أَرْضَعَتْهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -أَي: وَهِيَ السَّيِّدَةُ حَلِيمَةُ السَّعْدِيَّةِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، فَبَسَطَ لَهَا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رِدَاءَهُ تَكْرِيمًا لَهَا، وَحِفْظًا لِلزُّدِّ، وَحُسْنًا لِلْعَهْدِ.

Buhârî “el-Edebü’l-Müfred” adlı eserinde Ebu’t-Tufeyl (Radiyallâhu Anh)’tan rivayet ettiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’i Cîrâne’de et dağıtırken görmüştüm. Ben o zaman küçük bir çocuktum elimde de deve kemiği taşıyordum. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’in yanına bir kadın geldi ve Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) oturması için ridâsını yere serdi. Kim bu kadın dediğimde bana: ‘O süt annesi’ dediler. (Yani Benî Sa’d kabilesinden Halime Radiyallâhu Anhâ’dır.) Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) ona hürmet edip ahde vefa göstererek ridâsını onun oturması için yere serdi.”

صَبْرُهُ ﷺ عَلَى الْأَذَى :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN EZİYETLER KARŞISINDA SABRETMESİ

رَوَى الْإِمَامُ أَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَقَدْ أُخِفْتُ فِي اللَّهِ وَمَا يُخَافُ أَحَدٌ، وَلَقَدْ أُودِيتُ فِي اللَّهِ وَمَا يُؤْدَى أَحَدٌ، وَلَقَدْ أَتَتْ عَلَيَّ ثَلَاثُونَ مِنْ بَيْنِ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ وَمَا لِي وَلِبَلَالٍ طَعَامٌ يَأْكُلُهُ ذُو كَبِدٍ إِلَّا شَيْءٌ يُؤَارِيهِ إِبِطُ بِلَالٍ».

İmam Ahmed ve Tirmizî Enes (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet ettiklerine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: ***“Allah yolunda korkutulduğum kadar hiç kimse korkutulmadı. Allah yolunda bana eziyet edildiği kadar hiç kimseye eziyet edilmedi, üzerimden gecesi ve gündüzü ile otuz gün geçmiştir ki bu süre içerisinde ne benim ne de Bilal’in yiyeceği yoktu sadece Bilâl’in koltuğunun altında sıkıştırdığı şeyden başka bir canlının yiyebileceği bir şey yoktu.”***

وَعَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قُلْتُ لَهُ: مَا أَكْثَرَ مَا رَأَيْتَ قُرَيْشًا أَصَابَتْ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيمَا كَانَتْ تُظْهِرُ مِنْ عِدَاوَتِهِ؟ قَالَ: حَضَرْتُهُمْ وَقَدْ اجْتَمَعَ أَشْرَافُهُمْ فِي الْحَجْرِ فَقَالُوا: مَا رَأَيْنَا مِثْلَ مَا صَبَرْنَا عَلَيْهِ مِنْ هَذَا الرَّجُلِ قَطُّ، سَفَّهَ أَحْلَامَنَا، وَشَتَمَ آبَاءَنَا، وَعَابَ دِينَنَا، وَفَرَّقَ جَمَاعَتَنَا، وَسَبَّ آلِهَتَنَا! لَقَدْ صَبَرْنَا مِنْهُ عَلَى أَمْرٍ عَظِيمٍ! فَبَيْنَمَا هُمْ فِي ذَلِكَ إِذْ طَلَعَ عَلَيْهِمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَقْبَلَ يَمْشِي حَتَّى اسْتَقْبَلَ الرُّكْنَ، ثُمَّ مَرَّ بِهِمْ طَائِفًا بِالْبَيْتِ، فَلَمَّا مَرَّ بِهِمْ غَمَزُوهُ بِبَعْضِ مَا يَقُولُ -قَالَ: فَعَرَفْتُ ذَلِكَ فِي وَجْهِهِ، ثُمَّ مَضَى، فَلَمَّا مَرَّ بِهِمْ الثَّانِيَةَ غَمَزُوهُ بِمِثْلِهَا، فَعَرَفْتُ ذَلِكَ فِي وَجْهِهِ، ثُمَّ مَضَى، فَلَمَّا مَرَّ بِهِمْ الثَّالِثَةَ فَعَمَزُوهُ بِمِثْلِهَا، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«أَتَسْمَعُونَ يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ؟ أَمَّا وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَقَدْ جِئْتُكُمْ بِالذَّبْحِ» أي: -القتل-، فَأَخَذَتِ الْقَوْمَ كَلِمَتَهُ حَتَّى مَا مِنْهُمْ رَجُلٌ إِلَّا عَلَى رَأْسِهِ طَائِرٌ وَقَعَ، حَتَّى إِنَّ أَشَدَّهُمْ فِيهِ وَصَاةً -أَي: تَوْصِيَةً بِإِيْدَائِهِ -قَبْلَ ذَلِكَ لَيَرْفُؤُهُ -يَرْفُقُ بِهِ -بِأَحْسَنِ مَا يَجِدُ مِنَ الْقَوْلِ، حَتَّى إِنَّهُ لَيَقُولُ: انْصَرِفْ يَا أَبَا الْقَاسِمِ، انْصَرِفْ رَاشِدًا، فَوَاللَّهِ مَا كُنْتُ جَهُولًا! فَانْصَرَفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى إِذَا كَانَ الْغَدُ اجْتَمَعُوا فِي الْحَجَرِ وَأَنَا مَعَهُمْ، فَقَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ: ذَكَرْتُمْ مَا بَلَغَ مِنْكُمْ وَمَا بَلَغَكُمْ عَنْهُ، حَتَّى إِذَا بَادَاكُمْ -أَي: جَاهَرَكُمْ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -بِمَا تَكْرَهُونَ تَرَكْتُمُوهُ؟! فَبَيْنَمَا هُمْ فِي ذَلِكَ إِذْ طَلَعَ عَلَيْهِمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَوثَبُوا إِلَيْهِ وَثَبَةً رَجُلٍ وَاحِدٍ، فَأَطَافُوا بِهِ يَقُولُونَ: أَنْتَ الَّذِي تَقُولُ كَذَا وَكَذَا؟ لِمَا كَانَ يَبْلَغُهُمْ مِنْ عَيْبِ آلِهَتِهِمْ وَدِينِهِمْ، قَالَ: فَيَقُولُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «نَعَمْ، أَنَا الَّذِي أَقُولُ ذَلِكَ»، قَالَ: فَلَقَدْ رَأَيْتُ رَجُلًا مِنْهُمْ أَخَذَ بِمَجْمَعِ رِدَائِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَقَامَ أَبُو بَكْرٍ دُونَهُ يَقُولُ: أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَنْ يَقُولَ رَبِّيَ اللَّهُ؟ ثُمَّ انْصَرَفُوا عَنْهُ، قَالَ: فَإِنْ ذَلِكَ لَأَشَدُّ مَا رَأَيْتُ قُرَيْشًا بَلَغَتْ مِنْهُ قَطُّ. قَالَ الْحَافِظُ الْهَيْثَمِيُّ فِي «مَجْمَعِ الزَّوَائِدِ»: «قُلْتُ: فِي الصَّحِيحِ طَرَفٌ مِنْهُ، رَوَاهُ أَحْمَدُ وَقَدْ صَرَّحَ ابْنُ إِسْحَاقَ بِالسَّمَاعِ وَبَقِيَّةُ رِجَالِهِ رِجَالُ الصَّحِيحِ».

Urve b. Zübeyr'den, o da Abdullah b. Amr'dan rivayet ettiğine göre: Ona Kureyşin Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'e karşı yaptığı eziyetlerden nelerine şahit oldun? diye sordum. O da şöyle cevap verdi: Kavmin önderleri Hicr de toplanmışken onların yanında hazır bulundum. Şöyle diyorlardı: "Bu adama sabrettiğimiz kadar kimseye sabretmedik, uykularımızı kaçırdı, atalarımıza sövdü, dinimizi ayıpladı, grubumuzu dağıttı ve ilahlarımıza sövdü. Biz de ütün bu olanlara sabrettik." Derken Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) görüldü ve

onların yanına doğru yürümeye başladı. Rûkn'e yöneldi sonra Kâbe'yi tavaf ederek yanlarına uğradığında ona kaş göz işaretleri yaptılar. Ben bunu peygamber efendimizin yüzünden anladım. Sonrasında peygamber efendimiz yanlarından geçip giderek tavafına devam etti. İkinci kez yanlarına uğradığında tekrar kaş göz hareketi yaptılar. Sonrasında peygamber efendimiz yanlarından geçip giderek tavafına devam etti. Üçüncü kez yanlarına uğradığında tekrar kaş göz hareketi yaptılar. Bunun üzerine Peygamber Efendimiz: **“İşitmez misiniz ey Kureyş topluluğu! Muhammed'in nefsi kudret elinde olan Zat'a yemin ederim ki size ölümü getirdim.”** Bu sözden ürperdiler ve her birlerinin başlarında kuşlar uçmaya başladı. Hatta içlerinde en fazla eziyet edilmesini tavsiye eden kişi bile ona karşı yumuşak bir dille şöyle dedi: “Git, Ey Ebu'l-Kâsım, selametle git, vallahi sen cahil değilsin.” Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) de oradan uzaklaştı. Ertesi gün olduğunda tekrar aynı yerde toplandılar. Birbirlerine şöyle dediler: “Size yapılanları ve sizin ona yaptıklarınızdan bahsettiniz yanınıza geldiğinde ise onu bırakıverdiniz.” O sırada tekrar Peygamber Efendimiz yanlarına geldi hemen peygamber efendimizin etrafını çevirip: “Sen şöyle şöyle söyledin, dinimizi ve ilahlarımızı ayıpladın” dediler. Peygamber Efendimiz de: **“Evet, ben bunları söyledim”** dedi. Onlardan biri Peygamber Efendimizin yakasından kavradı o esnada Ebû Bekir (Radiyallâhu Anh) ayağa kalkıp yanlarına gelerek: “Rabbim Allah diyen bir adamı öldürecek misiniz?” dedi onlarda vazgeçip geri döndüler. Benim Kureyşten efendimize karşı yapıldığını gördüğüm en şiddetli eziyet bu idi. Kureyşlilerin bundan daha fazla kimseye eziyet ettiklerine şahit olamadım.

(Hafız Heysemî “el-Mecma’u’z-Zevâid” adlı eserinde: Hadisin bir kısmı Sahih’te vardır. Ahmed b. Hanbel rivayet etti. İbn İshâk işittiğini açıkça zikretti. Geri kalan râvîler sahih hadis râvîleridir.)

وَعَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: بَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي عِنْدَ الْبَيْتِ، وَأَبُو جَهْلٍ وَأَصْحَابُهُ جُلُوسٌ، وَقَدْ نُحِرَتْ جَزُورٌ - أَيْ: بَعِيرٌ - بِالْأَمْسِ، فَقَالَ أَبُو جَهْلٍ: أَيُّكُمْ يَقُومُ إِلَى سَلَا - أَيْ: كَرِشٍ - جَزُورِ بَنِي فُلَانٍ فَيَضَعُهُ بَيْنَ كَتِفَيْ مُحَمَّدٍ إِذَا سَجَدَ؟ فَانْبَعَثَ أَشَقَى الْقَوْمِ - عُقْبَةُ بْنُ أَبِي مُعَيْطٍ - فَأَخَذَهُ، فَلَمَّا سَجَدَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَضَعَهُ - أَيْ:

وَضَعَ كَرِشَ الْبَعِيرِ بَيْنَ كَتِفَيْهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاسْتَضَحَّكُوا، وَجَعَلَ بَعْضُهُمْ يَمِيلُ إِلَى بَعْضٍ، قَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ وَأَنَا قَائِمٌ أَنْظُرُ؛ لَوْ كَانَتْ لِي مَنَعَةٌ -أَي: قُوَّةٌ أَوْ جَمَاعَةٌ- طَرَحْتُهُ عَنْ ظَهْرِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَالنَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَاجِدٌ مَا يَرْفَعُ، حَتَّى انْطَلَقَ إِنْسَانٌ فَأَخْبَرَ فَاطِمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا فَجَاءَتْ -وَهِيَ جَوِيرِيَّةٌ- فَطَرَحْتُهُ عَنْهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ أَقْبَلَتْ عَلَيْهِمْ تَشْتُمُهُمْ.

فَلَمَّا قَضَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَاتَهُ رَفَعَ صَوْتَهُ ثُمَّ دَعَا عَلَيْهِمْ، وَكَانَ إِذَا دَعَا ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، وَإِذَا سَأَلَ سَأَلَ ثَلَاثًا، ثُمَّ قَالَ: «اللَّهُمَّ عَلَيْكَ بِأَبِي جَهْلٍ بْنِ هِشَامٍ، وَعُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ، وَشَيْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ، وَالْوَلِيدَ بْنَ عُتْبَةَ، وَأُمَيَّةَ بْنَ خَلْفٍ، وَعُقْبَةَ بْنَ أَبِي مُعَيْطٍ» وَذَكَرَ السَّابِعَ وَلَمْ أَحْفَظْهُ، فَوَالَّذِي بَعَثَ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْحَقِّ لَقَدْ رَأَيْتُ الَّذِينَ سَمَّيَ صَرْعَى يَوْمَ بَدْرٍ، ثُمَّ سُحِبُوا إِلَى الْقَلِيبِ -أَي: الْبُئْرِ- قَلِيبٍ بَدْرٍ. رَوَاهُ الشَّيْخَانُ.

İbn Mes'ûd (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: Bir defa Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) Beytin yanında namaz kılarken Ebû Cehil ile bazı arkadaşları oturuyorlardı. Evveli gün bir dişi deve boğazlanmıştı. Ebû Cehil: "Falan oğullarının devesinin işkembesini hanginiz kalkıp alacak ve onu secde ettiği vakit Muhammed'in omuzlarına koyacak?" dedi. Hemen düşmanın en şakisi -Ukbe b. Ebî Muayt- ileri atılarak onu aldı ve Peygamber (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) secde edince omuzlarının arasına koydu. Bunun üzerine güllüştiler ve birbirlerinin üzerine yanlamaya başladılar. Ben de ayakta bakıyordum. Bir kuvvetim olsa onu Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in sırtından atardım! Peygamber (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) secdede idi; başını kaldırmıyordu. Nihayet bir insan giderek Fâtıma'ya haber verdi. Fâtıma yetişmiş bir kızcağız... hemen gelerek (babasının) üzerinden o sargıyı attı. Sonra onlara dönerek sitemde bulundu. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) namazını bitirince sesini yükseltti ve onlara beddua etti. Dua ettiği zaman üç defa eder; bir şey

dilediği zaman üç defa dilerdi. Sonra üç defa: **“Allah'ım, Ebû Cehil b. Hişam ile Utbe b. Rebîa, Şeybe b. Rebîa, Velîd b. Ukbe, Ümeyye b. Halef ve Ukbe b. Ebî Muayt sana havale”** dedi. Yedinciyi de söyledi ama onu ezberleyemedim. Muhammed (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'i hak (din) ile gönderen Allah'a yemin ederim ki bu adlarını saydığı kimseleri Bedir harbinde yerlere serilmiş gördüm. Sonra çukura, Bedir çukuruna sürüklendiler. (Buhari; Müslim)

وَرَوَى الشَّيْحَانِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ: هَلْ أَتَى عَلَيْكَ يَوْمٌ أَشَدَّ مِنْ يَوْمِ أُحُدٍ؟ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَلَقَدْ لَقِيتُ مِنْ قَوْمِكَ مَا لَقِيتُ، وَكَانَ أَشَدُّ مَا لَقِيتُ مِنْهُمْ يَوْمَ الْعَقَبَةِ، إِذْ عَرَضْتُ نَفْسِي عَلَى ابْنِ عَبْدِ يَالِيلَ بْنِ عَبْدِ كَلَالٍ، فَلَمْ يُجِئْنِي إِلَى مَا أَرَدْتُ، فَأَنْطَلَقْتُ وَأَنَا مَهْمُومٌ عَلَى وَجْهِ، فَلَمْ أَسْتَفِيقْ إِلَّا وَأَنَا بِقَرْنِ الثَّعَالِبِ، فَرَفَعْتُ رَأْسِي فَإِذَا أَنَا بِسَحَابَةٍ قَدْ أَظْلَمَتْنِي، فَتَنَظَرْتُ فَإِذَا فِيهَا جَبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَنَادَانِي، فَقَالَ: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَدْ سَمِعَ قَوْلَ قَوْمِكَ لَكَ، وَمَا رَدُّوَاهُ عَلَيْكَ، وَقَدْ بَعَثَ إِلَيْكَ مَلَكَ الْجِبَالِ لِتَأْمُرَهُ بِمَا شِئْتَ فِيهِمْ، قَالَ: فَنَادَانِي مَلَكُ الْجِبَالِ وَسَلَّمْ عَلَيَّ ثُمَّ قَالَ: يَا مُحَمَّدُ إِنَّ اللَّهَ قَدْ سَمِعَ قَوْلَ قَوْمِكَ لَكَ، وَأَنَا مَلَكُ الْجِبَالِ، قَدْ بَعَثَنِي إِلَيْكَ لِتَأْمُرَنِي بِأَمْرِكَ -زَادَ الطَّبْرَانِيُّ: بِمَا شِئْتَ؟ إِنَّ شِئْتَ أَطَبَقْتُ عَلَيْهِمُ الْأَخْشَبِينَ! فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: بَلْ أَرْجُو أَنْ يَخْرُجَ مِنْ أَضْلَابِهِمْ مَنْ يَعْبُدُ اللَّهَ وَلَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا».

Buhârî ve Müslim, Âişe (Radıyallâhu Anhâ)'dan rivayet ettiklerine göre: Kendisi Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'e: “Sana Uhud gününden daha şiddetli olan bir gün erişti mi?” dedi. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): **“Yemin olsun ki kavmin Kureyş'ten gelen birçok zorluklarla karşılaştım. Fakat onlardan Akabe günü karşılaştığım zorluk hepsinden şiddetli idi. Şöyle ki, ben (Kureyş'ten gördüğüm eziyet üzerine Taife gidip) hayatımın korunmasını Abdü Külâl'in oğlu İbn Abdi Yâhîl'e teklif ettiğim zaman o benim dileğime cevap vermemişti. Ben de kederli ve hayretli bir halde yüzümün doğrusuna (Mekke'ye) dönmüştüm.**

Bu hayretim Karnu's-Seâlib mevkiine kadar devam etti. Burada başımı kaldırıp (semaya) baktığımda beni gölgelendirmekte olan bir bulut gördüm. Buluta (dikkatle) baktığımda içinde Cibrîl bulunduğunu gördüm. Cibrîl bana şöyle nida etti: 'Allah, kavminin senin hakkında dediklerini ve seni korumayı reddettiklerini muhakkak işitti ve Allah sana şu dağlar meleğini gönderdi. Kavmin hakkında ne dilersen ona emredebilirsin' dedi. Bunun üzerine Dağlar Meleği bana nida edip selâm verdi. Sonra: 'Yâ Muhammed! Cibrîl'in bu söylediği bir hakikattir. Senin emrine amadeyim.' -Taberânî: 'ne istersen emrine hazırım.' ilavesini ekledi.- Eğer (Ebû Kubeys ile Kuaykân denilen) şu iki yalçın dağı Mekkeliler üzerine kapaklamamı istersen (onu da emret), dedi. Buna karşı Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): 'Hayır, ben Allah'ın bu müşriklerinin sulblerinden yalnız Allah'a ibadet eden ve Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmayan bir nesil meydana çıkarmasını arzu ederim.'” dedi.

مُكَافَأَتُهُ ﷺ الْإِكْرَامَ بِأَفْضَلِ مِنْهُ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN KENDİSİNE YAPILAN İKRAMA FAZLASIYLA KARŞILIK VERMESİ

رَوَى الْبَيْهَقِيُّ فِي «الدَّلَائِلِ» وَابْنُ إِسْحَاقٍ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ أَنَّهُ قَالَ: وَفَدَ وَفْدُ النَّجَاشِيِّ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْدُمُهُمْ، فَقَالَ لَهُ أَصْحَابُهُ: نَحْنُ نَكْفِيكَ -أَي: نَكْفِيكَ الْقِيَامَ بِضِيَافَتِهِمْ وَإِكْرَامِهِمْ -، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّهُمْ كَانُوا لِأَصْحَابِنَا مُكْرِمِينَ، وَأَنَا أَحِبُّ أَنْ أُكَافَأَهُمْ».

“Delâilü'n-Nübüvve” adlı eserinde Beyhakî ve İbn İshâk, Ebû Katâde'den rivayet ettiklerine göre: Necâşî'nin elçileri geldiğinde Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) bizzat hizmet etmeye başladı. Sahâbiler: “Yâ Resûlullâh biz yaparız” -yani onlara ziyafet ve ikram işlerini sana gerek kalmadan yaparız- dediklerinde şöyle dedi: **“Onlar bizim arkadaşlarımıza ikram ettiler ben de onlara fazlasıyla ikram etmek isterim.”**

مُقَابَلَتُهُ ﷺ الْإِحْسَانَ بِأَجْمَلِ إِحْسَانٍ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN KENDİSİNE YAPILAN İHSANA EN GÜZEL ŞEKLİYLE KARŞILIK VERMESİ

عَنْ عَمْرِو بْنِ أَخْطَبِ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: اسْتَسْقَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -أَي: طَلَبَ مَاءً لِيَشْرَبَ مِنْهُ -فَأَتَيْتُهُ بِقَدَحٍ فِيهِ مَاءٌ، فَكَانَتْ فِيهِ شَعْرَةٌ فَأَخَذْتُهَا -أَي: أَزَالَهَا مِنَ الْقَدَحِ -، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُقَابِلًا لِصُنْعِهِ الْجَمِيلِ: «اللَّهُمَّ جَوِّلْهُ».

قَالَ الرَّائِي: فَرَأَيْتُ عَمْرًا وَهُوَ ابْنُ تِسْعِينَ سَنَةً، وَلَيْسَ فِي لِحْيَتِهِ شَعْرَةٌ بَيْضَاءُ. قَالَ فِي «مَجْمَعِ الزَّوَائِدِ»: رَوَاهُ أَحْمَدُ، وَالطَّبْرَانِيُّ.

Amr b. Ahtab el-Ensârî (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: Bir gün Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) içmek için su istedi. Ben de ona içi su dolu bir kadeh getirdim. Baktığımda içinde bir tüy olduğunu

gördüm ve hemen onu aldım. Bunu gören Peygamber Efendimiz: **“Allah’ım sen onu güzelleştir”** buyurdu. Hadisi rivayet eden râvî şöyle dedi: “Amr’ı 90 yaşlarında gördüğümde sakalında bir tane beyaz kıl yoktu.”

(Mecma’u’z-Zevâid adlı eserde: Bu hadisi Ahmed b. Hanbel ve Taberânî rivayet etmiştir.)

وَعَنْ أَبِي أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَطُوفُ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ، فَسَقَطَتْ عَلَى لِحْيَتِهِ رِيشَةٌ، فَأَبْتَدَرَ أَبُو أَيُّوبَ فَأَخَذَهَا، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «نَزَعَ اللَّهُ عَنْكَ مَا تَكَرَّهُ». قَالَ فِي «مَجْمَعِ الزَّوَائِدِ»: رَوَاهُ الطَّبْرَانِيُّ.

Ebû Eyyûb el- Ensârî (Radıyallâhu Anh)’tan rivayet edildiğine göre: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) safa ile merve arasında tavaf ederken sakalından bir tüy düştü. Ebû Eyyûb el- Ensârî (Radıyallâhu Anh) da hemen o tüyü yerden aldı. Peygamber Efendimiz de ona: **“Allah senin kerih gördüğün şeyi senden söküp alsın”** dedi. (Mecma’u’z-Zevâid adlı eserde: Bu hadisi Ahmed b. Hanbel ve Taberânî rivayet etmiştir.)

وَرَوَى مُسْلِمٌ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ كَعْبٍ الْأَسْلَمِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كُنْتُ أَبِيتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَتَيْتُهُ بِوُضُوئِهِ وَحَاجَّتِهِ -أَيَّ: بِمَاءٍ وَوُضُوئِهِ وَسَائِرِ مَا يَحْتَاجُهُ -، فَقَالَ لِي: «سَلْ»، فَقُلْتُ: أَسْأَلُكَ مُرَافَقَتَكَ فِي الْجَنَّةِ، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَوْ غَيْرَ ذَلِكَ»، فَقَالَ رَبِيعَةُ: قُلْتُ: هُوَ ذَاكَ، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «فَاعِنِّي عَلَى نَفْسِكَ بِكَثْرَةِ السُّجُودِ».

Müslim, Rebî b. Ka'b el-Eslemî (Radıyallâhu Anh)’tan rivayet ettiğine göre: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) ile birlikte gecelemekteydim. Kendisine abdest suyunu ve ihtiyacı olan şeyleri getirdim. Bunun üzerine bana: **“Dile”** dedi. Ben de: “Cennette senin refikin olmayı dilerim” dedim. **“Bundan başka bir şeyi (dile)”** buyurdular. Ben: “Dileğim budur” dedim. Bunun üzerine Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): **“O halde çok secde etmek suretiyle nefsin için bana yardımcı ol”** buyurdular.

أَدَبُهُ ﷺ إِذَا دَخَلَ مَنْزِلَهُ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN EVİNE GİRDİĞİ VAKİTTEKİ EDEBİ

قَالَ الْحُسَيْنُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: ... فَسَأَلْتُ عَلِيًّا -رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ- عَنْ دُخُولِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ فَقَالَ: كَانَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَوَى إِلَى مَنْزِلِهِ جُزْأً دُخُولَهُ ثَلَاثَةَ أَجْزَاءٍ: جُزْأً لِلَّهِ، وَجُزْأً لِأَهْلِهِ، وَجُزْأً لِنَفْسِهِ، ثُمَّ جُزْأً جُزْأَهُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ النَّاسِ، فَيَرُدُّ ذَلِكَ بِالْخَاصَّةِ عَلَى الْعَامَّةِ وَلَا يَدْخُرُ عَنْهُمْ شَيْئًا. رَوَاهُ الطَّبْرَانِيُّ فِي «الْمُعْجَمِ الْكَبِيرِ».

قَالَ الشَّيْخُ عَبْدُ اللَّهِ سِرَاجُ الدِّينِ رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى: وَكَانَ مِنْ سِيرَتِهِ فِي جُزْءِ الْأُمَّةِ إِثَارُ أَهْلِ الْفَضْلِ بِإِذْنِهِ، وَقَسَمَهُ عَلَى قَدْرِ فَضْلِهِمْ فِي الدِّينِ، فَمِنْهُمْ ذُو الْحَاجَةِ، وَمِنْهُمْ ذُو الْحَاجَتَيْنِ، وَمِنْهُمْ ذُو الْحَوَائِجِ، فَيَتَشَاغَلُ بِهِمْ، وَيَشْغُلُهُمْ فِيمَا يُصْلِحُهُمْ وَالْأُمَّةَ مِنْ مَسْأَلَتِهِمْ عَنْهُ، وَإِخْبَارِهِمْ بِالَّذِي يَنْبَغِي لَهُمْ، وَيَقُولُ: «لِيُبَلِّغَ الشَّاهِدُ مِنْكُمْ الْغَائِبَ، وَأُبَلِّغُونِي حَاجَةً مَنْ لَا يَسْتَطِيعُ إِبْلَاغَهَا، فَإِنَّهُ مَنْ أَبْلَغَ سُلْطَانًا حَاجَةً مَنْ لَا يَسْتَطِيعُ إِبْلَاغَهَا، ثَبَّتَ اللَّهُ قَدَمَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ». لَا يَذْكُرُ عِنْدَهُ إِلَّا ذَلِكَ، وَلَا يَقْبَلُ مِنْ أَحَدٍ غَيْرِهِ، يَدْخُلُونَ رَوَادًا، وَلَا يَفْتَرِقُونَ إِلَّا عَنْ ذَوَاقٍ، وَيَخْرُجُونَ أَدَلَّةً -يَعْنِي عَلَى الْخَيْرِ-. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ فِي «الشَّمَائِلِ»، وَالبَغَوِيُّ، وَالبَيْهَقِيُّ فِي «الدَّلَائِلِ»، وَابْنُ كَثِيرٍ فِي «الشَّمَائِلِ»، وَرَمَزَ الشُّيُوطِيُّ لِحُسْنِهِ فِي «الْجَامِعِ الصَّغِيرِ».

Ali (Radıyallâhu Anh)'a Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in evine nasıl girdiğini sordum. O da şunları söyledi: "Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) evinde geçireceği zamanını üçe ayırırdı. Üçte birini Allah'a ibâdet ve tâate ayırır, üçte birinde eşleriyle meşgul olup evinin ihtiyaçlarını temin eder, üçte birinde de dinlenip şahsî işlerini görürdü. Kendisine ait olan zamanı da diğer insanlarla paylaşırdı. Bu saatlerde yanına ancak çok yakın arkadaşları girerdi; onlar da öğrendikleri bilgileri orada olmayan kimselere anlatırlar, böylece Allah'ın Elçisi

ilmini kimseden esirgememiş, bildiğini herkesle paylaşmış olurdu. (Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr)

Şeyh Abdullah Sirâcüddîn (Allah Teâlâ rahmet etsin) dedi ki: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in bir âdeti de ümmeti için ayırdığı zamanda, mânevî bakımdan üstün mertebedeki ashâbını huzûruna kabul etmek ve dindeki üstünlükleri nisbetinde onlara zaman ayırmaktı. Onların da kiminin bir, kiminin iki, kiminin daha fazla görüşecek meselesi olur, o da kendileriyle ilgilenir hem kendilerinin hem de Ümmet-i Muhammed'in dünya ve ahirette işlerine yarayacak bilgileri onlara öğretirdi. Sonra da şöyle buyururdu: **'Burada olanlar, benden duyduklarını burada bulunmayanlara iletinler. İhtiyacını bana iletemeyenlerin derdini öğrenip bana söyleyiniz. Sıkıntısını yöneticilere anlatamayan kimselerin derdini öğrenip ilgili makamlara kim iletirse, Allah da o kimseyi kıyamet gününde Sırat üzerinde sabit kılar.'** Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in huzûrunda sadece dinin öğretimi ve Ümmet-i Muhammed'in işi konuşulurdu. O, hiç kimsenin bunların dışında faydasız bir şey konuşmasına müsaade etmezdi. Ashâb-ı kirâm onun huzûruna ilim öğrenmek için girer, ilmin tadını almış olarak çıkıp gider, her biri hayrı öğrenmiş olarak oradan ayrılırlardı."

(Bu rivâyeti, Tirmizî, eş-Şemâilü'l-Muhammediyye; Beyhakî, Delâilü'n-Nübüvve; İbn Kesîr, eş-Şemâil adlı eserlerinde ve Beğavî, rivayet etmiştir. Suyûtî de "el-Câmi'u's-Sağîr" adlı eserinde hadisin hasen derecesinde olduğuna işaret etmiştir.)

آدَابُهُ ﷺ عِنْدَ خُرُوجِهِ لِلنَّاسِ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN İNSANLARIN YANINDA ÇIKTIĞI VAKİTTEKİ EDEBİ

قَالَ الْحُسَيْنُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: فَسَأَلْتُ أَبِي عَلِيًّا -رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ- عَنْ مَخْرَجِهِ، كَيْفَ كَانَ يَصْنَعُ فِيهِ؟ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْزُنُ لِسَانَهُ إِلَّا فِيمَا يَغْنِيهِ، وَيُؤَلِّفُهُمْ وَلَا يُنْفِرُهُمْ، وَيُكْرِمُ كَرِيمَ كُلِّ قَوْمٍ وَيُؤَلِّفُهُ عَلَيْهِمْ، وَيَحْذَرُ النَّاسَ وَيَحْتَرِسُ مِنْهُمْ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَطْوِيَ عَنْ أَحَدٍ مِنْهُمْ بَشْرَةً وَخُلُقَةً. وَيَتَفَقَّدُ أَصْحَابَهُ، وَيَسْأَلُ النَّاسَ عَمَّا فِي النَّاسِ،

وَيُحَسِّنُ الْحُسْنَ وَيُقَوِّيه، وَيَقْبِضُ الْقَبِيحَ وَيُوهِّيه -يُحَذِّرُ مِنْهُ- مُعْتَدِلَ الْأَمْرِ
غَيْرِ مُخْتَلِفٍ، لَا يَغْفُلُ مَخَافَةَ أَنْ يَغْفُلُوا أَوْ يَمِيلُوا، لِكُلِّ حَالٍ عِنْدَهُ عِتَادٌ، لَا
يَقْصُرُ عَنِ الْحَقِّ وَلَا يُجَاوِزُهُ، الَّذِينَ يُلُونَهُ مِنَ النَّاسِ خِيَارُهُمْ، أَفْضَلُهُمْ
عِنْدَهُ أَعْمُهُمْ نَصِيحَةً، وَأَعْظَمُهُمْ عِنْدَهُ مَنَزَلَةً أَحْسَنُهُمْ مُوَاسَاةً وَمُوَازَرَةً.
- هَذَا جُزْءٌ مِنْ حَدِيثٍ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ فِي «الشَّمَائِلِ»، وَالبَغَوِيُّ، وَالبَيْهَقِيُّ
فِي «الدَّلَائِلِ»، وَابْنُ كَثِيرٍ فِي «الشَّمَائِلِ»، وَرَمَزَ الشُّيُوطِيُّ لِحُسْنِهِ فِي
«الْجَامِعِ الصَّغِيرِ».

Babama, “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) dışarıda, insanların arasında bulunduğu sırada neler yapardı?” diye sordum; o da şunları söyledi: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem), insanlara faydası dokunmayacak herhangi bir söz söylemezdi. Ashâbıyla kendisi arasında sevginin çoğalmasına yarayacak sözler söyler, onların kendisinden kopup uzaklaşmasına yol açacak sözleri ise ağzına almazdı. Her kabilenin önde gelen şahsiyetine ikramda bulunur ve onları kendi kabilelerine başkan tayin ederdi. Tutumlarını beğenmediği yöneticilere karşı Müslümanları dikkatli ve uyanık olmaya teşvik eder; kendisi de kimseden tebessümünü ve güzel sözlerini esirgememekle beraber, tutum ve tavırlarını beğenmediği kimselere karşı daha ihtiyatlı davranırdı. Meclisinde göremediği ashâbın durumlarını sorup araştırır, halkın arasında ne olup bittiğini yine onlardan öğrenirdi. İyi ve güzel olan şeyin güzelliğinden söz edip onu tavsiye eder; kötü olan şeyin kötülüğünü dile getirip ondan sakındırırdı. Yaptığı her iş ölçülü olup, hiçbir işi ve sözü diğerine ters düşmezdi. İnsanlara, yapmaları gereken din ve dünya işlerini gerektiği gibi yapmayabilecekleri kaygısıyla veya gevşek davranabilecekleri endişesiyle onlara görevlerini hatırlatmaktan geri durmazdı. Dünya ve ahiretle ilgili her müşkil meseleye bir çözüm bulurdu. Yapması gereken görevi uygulamada kusur etmediği gibi, hakkın dışına da çıkmazdı. Onun etrafında bulunanlar, insanların en iyileri, en hayırlıları idi. Onun nezdinde en faziletli olanlar, başkaları hakkında en çok hayır düşünenler idi. Onun gözünde en üstün mertebede bulunanlar, fakirleri en çok görüp gözeten, onlara en çok yardım edenlerdi.”

(Bu rivayeti, (bir kısmını) Tirmizî, eş-Şemâilü'l-Muhammediyye; Beyhakî, Delâilü'n-Nübüvve; İbn Kesîr, eş-Şemâil adlı eserlerinde ve

Beğavî rivâyet etmişlerdir. Suyûtî de “el-Câmi’u’s-Sağîr” adlı eserinde hadisin Hasen derecesinde olduğuna işaret etmiştir.)

أَدَبُهُ فِي مَجْلِسِهِ ﷺ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN MECLİS ADABI

قَالَ الْحُسَيْنُ: فَسَأَلْتُهُ -أَيُّ: عَلِيًّا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - عَنْ مَجْلِسِهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَيْفَ كَانَ؟

فَقَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَجْلِسُ وَلَا يَقُومُ إِلَّا عَلَى ذِكْرِ اللَّهِ تَعَالَى، وَلَا يُوطِّنُ الْأَمَاكِنَ، وَيُنْهَى عَنْ إِيطَانِهَا، وَإِذَا انْتَهَى إِلَى قَوْمٍ، جَلَسَ حَيْثُ يَنْتَهِي بِهِ الْمَجْلِسُ وَيَأْمُرُ بِذَلِكَ، يُعْطِي كُلَّ جُلَسَاءِهِ نَصِييَهُ، لَا يَحْسَبُ جَلِيسٌ أَنَّ أَحَدًا أَكْرَمَ عَلَيْهِ مِنْهُ، مَنْ جَالَسَهُ أَوْ فَاوَضَهُ فِي حَاجَةٍ، صَابَرَهُ حَتَّى يَكُونَ هُوَ الْمُنْصَرِفُ، وَمَنْ سَأَلَهُ حَاجَةً لَمْ يَزِدْهُ إِلَّا بِهَا، أَوْ بِمَيْسُورٍ مِنَ الْقَوْلِ، قَدْ وَسَّعَ النَّاسُ مِنْهُ بَسْطُهُ وَخُلُقُهُ، فَصَارَ لَهُمْ أَبًا، وَصَارُوا عِنْدَهُ فِي الْحَقِّ سَوَاءً، مَجْلِسُهُ مَجْلِسُ عِلْمٍ، وَحَيَاءٍ، وَصَبْرِ، وَأَمَانَةٍ، لَا تُرْفَعُ فِيهِ الْأَصْوَاتُ، وَلَا تُؤْبَنُ فِيهِ الْحُرْمُ، وَلَا تُنْشَى فَلَائِئُهُ، مُتَعَادِلِينَ بَلْ كَانُوا يَتَفَاضِلُونَ فِيهِ بِالتَّقْوَى، مُتَوَاضِعِينَ؛ يُوقِرُونَ فِيهِ الْكَبِيرَ وَيَزَحْمُونَ فِيهِ الصَّغِيرَ، وَيُؤْثِرُونَ ذَا الْحَاجَةِ، وَيَحْفَظُونَ الْغَرِيبَ. لَا تُؤْبَنُ: تُعَابٌ، وَلَا تُنْشَى فَلَائِئُهُ: لَا سَقَطَاتٍ فِي مَجْلِسِهِ.

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ فِي «الشَّمَائِلِ» وَالبَغَوِيُّ وَالبَيْهَقِيُّ فِي «الدَّلَائِلِ» وَابْنُ كَثِيرٍ

فِي «الشَّمَائِلِ» وَرَمَزَ الشُّيُوطِيُّ لِحُسْنِهِ فِي «الْجَامِعِ الصَّغِيرِ».

Ona -Ali (Radiyallâhu Anh)’a-, Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’in insanlarla oturduğu zaman nasıl davrandığını sordum. O da şunları söyledi: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) oturup kalkarken Allah’ı zikrederdi. Sabit bir yeri yoktu. Kişinin sabit bir yeri olmasını da nehyederdi. Bir topluluğun yanına vardığında baş köşeye geçmez, nerede boş yer varsa oraya oturur, başkalarına da böyle

yapmalarını emrederdi. Yanındakilerle ilgilenip onlara iltifat ederdi. Meclisinde bulunan herkes, Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)’in en değer verdiği insanın kendisi olduğunu düşünürdü. Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*), bir sorusu veya ihtiyacı sebebiyle yanına gelip oturan kimse kendiliğinden kalkıp gidinceye kadar oradan ayrılmazdı. Kendisinden bir şey isteyen ya istediği şeyi vererek veya vereceğini vaat ederek yahut gönül alıcı bir söz söyleyerek yolcu ederdi. Allah’ın Elçisi güzel davranışları ve güzel ahlâkıyla herkesi kucakladığı için bütün Müslümanların babası durumundaydı. Ve herkes, haklarının gözetilmesi bakımından onun yanında eşitti. Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)’in bulunduğu meclis ilim, hayâ, emanet ve sabrın öğrenildiği ve yaşandığı bir meclisti. Ona duyulan saygıdan dolayı huzurunda sesler yükseltilmez, kimsenin kusuru ortaya dökülmez, hatası ifşâ edilmezdi. Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)’in meclisinde bulunanlar birbirine eşit olup sadece takvâlarına göre bir başkasından üstün tutulurlardı. Oradaki herkes, son derece mütevazî olup büyüklerini sayar, küçüklerini severdi. Onlar ihtiyaç sahiplerine öncelik tanır; gariplere merhamet ederlerdi.”

(Bu rivayeti, Tirmizî, *eş-Şemâilü’l-Muhammediyye*; Beyhakî, *Delâilü’n-Nübüvve*; İbn Kesîr, *eş-Şemâil* adlı eserlerinde ve Beğavî, rivayet etmiştir. Suyûtî de “*el-Câmi’u’s-Sağîr*” adlı eserinde hadisin hasen derecesinde olduğuna işaret etmiştir.)

أَدْبُهُ ﷺ فِي سُكُوتِهِ:

PEYGAMBER EFENDİMİZİN SUSMASINDAKİ EDEBİ

رَوَى الطَّبْرَانِيُّ وَغَيْرُهُ: قَالَ الْحُسَيْنُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: فَسَأَلْتُ أَبِي عَلِيًّا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: كَيْفَ كَانَ سُكُوتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ فَقَالَ: كَانَ سُكُوتُهُ عَلَى أَرْبَعٍ: الْحِلْمُ، وَالْحَذَرُ، وَالتَّقْدِيرُ، وَالتَّفَكُّيرُ، وَفِي رِوَايَةٍ: الْحُكْمُ، وَالْحَذَرُ، وَالتَّدَبُّرُ، وَالتَّفَكُّرُ. فَأَمَّا تَقْدِيرُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: فَفِي تَسْوِيَةِ النَّظَرِ، وَالِاسْتِمَاعِ بَيْنَ النَّاسِ، وَأَمَّا تَذَكُّرُهُ -أَوْ قَالَ تَفَكُّرُهُ -: فَفِيمَا يَبْقَى وَيَفْنَى. وَجُمِعَ لَهُ الْحِلْمُ وَالصَّبْرُ، فَكَانَ لَا يُغْضِبُهُ شَيْءٌ وَلَا يَسْتَفْزُهُ. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ فِي «الشَّمَائِلِ» وَالبَغَوِيُّ وَالبَيْهَقِيُّ فِي «الدَّلَائِلِ» وَابْنُ كَثِيرٍ فِي «الشَّمَائِلِ» وَرَمَزَ الشُّيُوطِيُّ لِحُسْنِهِ فِي «الْجَامِعِ الصَّغِيرِ». وَفِي رِوَايَةٍ لِلطَّبْرَانِيِّ -كَمَا فِي «مَجْمَعِ الزَّوَائِدِ» -: وَجُمِعَ لَهُ الْحَذَرُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي أَرْبَعٍ: أَخَذَهُ بِالْحَسَنِ لِيُقْتَدَى بِهِ، وَتَرَكَهُ الْقَبِيحَ لِيَتَنَاهَى عَنْهُ، وَاجْتِهَادُهُ الرَّأْيَ فِيمَا أَضْلَحَ أُمَّتَهُ، وَالْقِيَامُ فِيمَا جَمَعَ لَهُمُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةُ.

Taberânî ve diğerlerinin rivayet ettiğine göre: Hüseyin (Radiyallâhu Anh), babası Ali (Radiyallâhu Anh)'a: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’in sükût etmesi nasıldır” diye sordu. O da şöyle cevap verdi: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’in sukutu 4 şekil idi; Hilm, ihtiyat, takdir ve tefkür. Bir diğer rivayette hüküm, ihtiyat, iyice düşünme ve tefekkür. Takdir etmesi, insanları eşit bir şekilde dinlemek ve onlarla muhatap olmaktı. Tefekkürü ise baki kalan ile fani olanlar hakkında idi. Hilm ve sabır onda toplanmıştı. Onu hiçbir şey kızdırmaz ve kıskırtmazdı.”

(Bu rivayeti, Tirmizî, eş-Şemâilü'l-Muhammediyye; Beyhakî, Delâilü'n-Nübüvve; İbn Kesîr, eş-Şemâil adlı eserlerinde ve Beğavî, rivayet etmiştir. Suyûtî de “el-Câmi’u’s-Sağîr” adlı eserinde hadisin hasen derecesinde olduğuna işaret etmiştir.)

“Mecma‘u’z-Zevâid” adlı eserde olduğu gibi Taberânî’nin rivayetin şöyledir: “şu dört hususta ihtiyath davranmak onun için toplandı; Güzel olanı seçerdi ki ona uyulsun, kötü olanı terk ederdi ki ondan uzaklaşılsın, ümmetin ıslahı olan konularda kendi re‘yi ile ictihad etmesi, Dünya ve ahiret ile alakalı işlerde onlara destek olması.”

أَدَبُهُ ﷺ مَعَ جُلَسَائِهِ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN KENDİSİYLE BERABER OTURANLARA KARŞI EDEBİ

قَالَ الْحُسَيْنُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: وَسَأَلْتُ أَبِي - عَلِيًّا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - عَنْ سِيرَةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي جُلَسَائِهِ؟ فَقَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَائِمَ الْبُشْرِ، سَهْلَ الْخُلُقِ، لَيِّنَ الْجَانِبِ، لَيْسَ بِفَظٍّ، وَلَا غَلِيظٍ، وَلَا صَخَّابٍ، وَلَا فَحَّاشٍ، وَلَا عَيَّابٍ، وَلَا مُشَاحٍ - وَفِي نُسخَةٍ صَحِيحَةٍ: وَلَا مَدَّاحٍ، وَلَا مَزَّاحٍ - يَتَغَافَلُ عَمَّا لَا يَشْتَهِي، وَلَا يُؤَيِّسُ مِنْهُ رَاجِيهِ، وَلَا يَخِيبُ فِيهِ، قَدْ تَرَكَ نَفْسَهُ مِنْ ثَلَاثٍ: الْمِرَاءِ، وَالْإِكْثَارِ، وَمَا لَا يَعْنِيهِ، وَتَرَكَ النَّاسَ مِنْ ثَلَاثٍ: كَانَ لَا يَذُمُّ أَحَدًا وَلَا يَعْيِيهِ، وَلَا يَطْلُبُ عَوْرَتَهُ، وَلَا يَتَكَلَّمُ إِلَّا فِيمَا رَجَا ثَوَابَهُ، وَإِذَا تَكَلَّمَ أَطْرَقَ جُلَسَاؤُهُ كَأَنَّمَا عَلَى رُؤُوسِهِمُ الطَّيْرُ، فَإِذَا سَكَتَ تَكَلَّمُوا، لَا يَتَنَازَعُونَ عِنْدَهُ الْحَدِيثَ، وَمَنْ تَكَلَّمَ عِنْدَهُ أَنْصَتُوا لَهُ حَتَّى يَفْرُغَ، حَدِيثُهُمْ عِنْدَهُ حَدِيثُ أَوْلَاهُمْ، يَضْحَكُ مِمَّا يَضْحَكُونَ مِنْهُ، وَيَتَعَجَّبُ مِمَّا يَتَعَجَّبُونَ مِنْهُ،

وَيُضَبِّرُ لِلْغَرِيبِ عَلَى الْجَفْوَةِ فِي مَنْطِقِهِ وَمَسْأَلَتِهِ، حَتَّى إِنْ كَانَ أَصْحَابُهُ لَيَسْتَجْلِبُونَهُمْ، وَيَقُولُ: «إِذَا رَأَيْتُمْ طَالِبَ حَاجَةٍ فَارْزُدُوهُ» - أَعِينُوهُ -، وَلَا يَقْبَلُ الثَّنَاءَ إِلَّا مِنْ مُكَافِيٍّ،

وَلَا يَقْطَعُ عَلَى أَحَدٍ حَدِيثَهُ حَتَّى يَجُوزَ فَيَقْطَعُهُ بِنَهْيٍ أَوْ قِيَامٍ.

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ فِي «الشَّمَائِلِ» وَالْبَغَوِيُّ وَالْبَيْهَقِيُّ فِي «الدَّلَائِلِ» وَابْنُ كَثِيرٍ فِي «الشَّمَائِلِ» وَرَمَزَ الشُّيُوطِيُّ لِحُسْنِهِ فِي «الْجَامِعِ الصَّغِيرِ».

Hüseyin (*Radıyallâhu Anh*): Babama, Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'ın meclisinde bulunanlara nasıl davrandığını sordum. O da şunları söyledi: “Resûlullâh Efendimiz her zaman güleç yüzlü, güzel huylu, halim selimdi. Kötü huylu, katı kalpli değildi. Bağırıp çağırmaz, çirkin söz söylemez, kimseyi ayıplamaz, kimseyle tartışmazdı. Sahih nüshada olduğu gibi: Çokça övmez, çok mizah yapmazdı. Hoşlanmadığı şeyi görmezden gelirdi. Kimse onun lütuflarından ümitsizliğe düşmezdi. Allah'ın Elçisi, üç şeyden hep uzak dururdu: Çekişmekten, çok konuşmaktan, kendisini ilgilendirmeyen şeyle meşgul olmaktan. Ayrıca şu üç konuda insanlarda kusur aramazdı: Hiç kimseyi aşağılayıp küçümsemez, kimseyi ayıplamaz, kimsenin ayıplarını araştırmazdı. İnsana sevap kazandırmayan faydasız söz de sarf etmezdi. Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) konuşmaya başlayınca, yanında bulunanlar, sanki başlarında birer kuş varmış da onu ürkütmek istemiyorlarmış gibi, önlerine bakarak onu dinler, ancak o susunca konuşurlardı. Ashâb-ı kirâm, onun yanında birbiriyle konuşmazdı. Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'ın huzurunda biri konuşmaya başlasa, sözünü bitirene kadar onu dinler, birbirinin sözünü kesmezlerdi. Peygamber Efendimiz (ashâbının gönlünü hoş etmek için) onların güldüğü şeye güler, onların hayret ettiği şeye hayret ederdi. Huzûrunda konuşma edebini bilmeyen yabancıların kaba saba konuşmalarına ve soru sormalarına sabrederdi. Hatta sahabe-i kirâm onların istifade etmeleri için onları Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'ın huzuruna getirtirlerdi. Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) de şöyle buyururdu: ‘İhtiyaç sahibi biri sizden yardım isterse, elinizden geldiğince onun ihtiyacını giderin.’ Daha önce iyilik yaptığı birinin övgüsünü kabul eder, ancak kendisini aşırı şekilde övmeye kalkanlara izin vermezdi. Bir kimse uygun olmayan bir şey söylemedikçe sözünü kesmezdi. Uygun olmayan tarzda konuşan kimseyi ise, ya uyarıp sözünü keser veya oradan kalkıp giderdi.”

وَرَوَى أَبُو دَاوُدَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: مَا رَأَيْتُ رَجُلًا التَّقَمَ أَذُنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -يَعْنِي يُكَلِّمُهُ سِرًّا- فَيُنَجِّي رَأْسَهُ عَنْهُ، حَتَّى

يَكُونُ الرَّجُلُ هُوَ الَّذِي يُنَجِّي رَأْسَهُ، وَمَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخَذَ بِيَدِهِ رَجُلٌ فَتَرَكَ يَدَهُ حَتَّى يَكُونَ الرَّجُلُ هُوَ الَّذِي يَدْعُ يَدَهُ.

Ebû Dâvûd'un rivayet ettiğine göre Enes (Radiyallâhu Anh) şöyle buyurmuştur: “(Gizlice bir derdini açmak üzere) ağzını Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’in kulağına yaklaştıran hiçbir adam görmedim ki o adam başını uzaklaştırmadıkça Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) başını (ondan) uzaklaştırmış olsun. Yine Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’in elini tutan hiçbir adam görmedim ki o adam Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’in elini bırakmadıkça Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) elini bırakmış olsun.”

وَقَارُهُ الْعَظِيمُ ﷺ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN MUAZZAM BİR VAKARA SAHİP OLMASI

قَالَ الشَّيْخُ عَبْدُ اللَّهِ سِرَاجُ الدِّينِ رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَشَدَّ النَّاسِ وَقَارًا، وَأَعْظَمَهُمْ أَدَبًا، وَأَرْفَعَهُمْ فَخَامَةً وَكَرَامَةً.

Şeyh Abdullah Sirâcüddîn (Allah Teâlâ rahmet etsin) dedi ki: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) insanlar içerisinde vakarı en kuvvetli, edebi en muazzam ve şeref ile heybeti en yüce olan kişidir.

رَوَى أَبُو دَاوُدَ فِي «مَرَاسِيلِهِ» عَنْ خَارِجَةَ ابْنِ زَيْدٍ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْفَرَ النَّاسِ فِي مَجْلِسِهِ، لَا يَكَادُ يُخْرِجُ شَيْئًا مِنْ أَطْرَافِهِ.

Ebû Dâvûd, “Merâsîl” adlı eserinde Hârice b. Zeyd el-Ensârî (Radiyallâhu Anh)’tan rivayet ettiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) meclisinde insanların vakarlı olanı idi. Uzuvarlarından hiçbir şeyi dışarı atmazdı.” (Yani ağzından, burnundan çıkan hiçbir şeyi ve tırnaklarını yere atmazdı.)

وَرَوَى ابْنُ مَاجَه عَنْ إِسْمَاعِيلَ قَالَ: دَخَلْنَا عَلَى الْحَسَنِ - أَيْ: الْبَصْرِيِّ - نَعُودُهُ حَتَّى مَلَأْنَا الْبَيْتَ، فَقَبِضَ رِجْلَيْهِ ثُمَّ قَالَ: دَخَلْنَا عَلَى أَبِي هُرَيْرَةَ

رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ حَتَّى مَلَأْنَا الْبَيْتَ، فَقَبَضَ رِجْلَيْهِ ثُمَّ قَالَ - أَبُو هُرَيْرَةَ -:
دَخَلْنَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى مَلَأْنَا الْبَيْتَ وَهُوَ
مُضْطَجِعٌ لِحَنْبِهِ، فَلَمَّا رَأَا قَبَضَ رِجْلَيْهِ ثُمَّ قَالَ: «إِنَّهُ سَيَأْتِيكُمْ أَقْوَامٌ مِنْ
بَعْدِي يَطْلُبُونَ الْعِلْمَ، فَرَحِّبُوا بِهِمْ وَحَيُّوهُمْ وَعَلِّمُوهُمْ».

İbn Mâce, İsmâil (b. Müslim)'den rivayet ettiğine göre: *Hasan el-Basrî (Radıyallâhu Anh) (Bir ara hasta olduğundan) ziyaretine gittik. Evi ziyaretçilerle dolunca (önceden uzatmış olduğu) ayaklarını kendisine doğru çekti ve şöyle dedi: Biz (hastalanan) Ebû Hüreyre (Radıyallâhu Anh)'ın ziyaretine gidip evini doldurduk. Ebû Hüreyre (Radıyallâhu Anh) ayaklarını kendisine doğru çekti sonra şöyle buyurdu, dedi: Biz bir defa Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in yanına girerek evini ziyaretçilerle doldurduk. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) yan üstü uzanıyordu. Bizi görünce ayaklarını kendisine doğru çekti sonra buyurdu ki: “**Muhakkak benden sonra birtakım topluluklar sizlere gelerek ilim talep edeceklerdir. Sizler onlara merhaba edip selamlayınız ve onlara ilim öğretiniz.**”*

جَلَسَتْهُ وَحُسْنُ هَدْيِهِ ﷺ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN OTURUŞU VE İNSANLARA GÜZEL ÖRNEK OLMASI

أَخْرَجَ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ:
كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا جَلَسَ فِي الْمَجْلِسِ احْتَبَى يَدَيْهِ.

Ebû Dâvûd ve Tirmizî'nin Ebû Sa'îd el-Hudrî (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet ettiklerine göre: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) oturacağı zaman ihtibâ şeklinde otururdu.”

وَالِإِحْتِبَاءُ أَنْ يَجْلِسَ عَلَى مُؤَخَّرَتِهِ وَيُلْصِقَ فَخِذَيْهِ بِبَطْنِهِ وَيَضَعَ يَدَيْهِ عَلَى
سَاقَيْهِ.

İhtibâ: Dizlerini yukarıya dikip uyluklarını da karnına dayayarak, herhangi bir bezi sırtından dolaştırarak birbirine bitleştirilmiş olan dizleri

bağlama şeklinde olan oturma tarzıdır. Bazen bu sadece eller ile dizleri bağlama şeklinde de olabilir.

وَعَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَرَبَّعَ.

أَخْرَجَهُ أَبُو دَاوُدَ.

Câbir b. Semüra (*Radıyallâhu Anh*)’tan rivayet edildiğine göre: “Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) bağdaş kurardı.” (Ebû Dâvûd)

وَأَخْرَجَ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ عَنْ قَيْلَةَ بِنْتِ مَحْرَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، أَنَّهَا رَأَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَسْجِدِ وَهُوَ قَاعِدُ الْقُرْفُصَاءِ، قَالَتْ: فَلَمَّا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمُتَخَشَّعَ فِي الْجِلْسَةِ فَأُرْعِدْتُ مِنَ الْفَرْقِ.

(الْفَرْقُ: الْخَوْفُ)

Ebû Dâvûd ve Tirmizî, Kayle bint Mahreme (*Radıyallâhu Anhâ*)’dan rivayet ettiklerine göre: “Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)’i kurfusâ şeklinde otururken gördüğünü söylemiş (ve şöyle demiştir:) Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)’i (böyle) mütevazı bir halde otururken görünce korkudan bana bir titreme geldi.”

(الْفَرْقُ) kelimesi “Korku” anlamındadır.

تَقْدِيمُهُ ﷺ كَبِيرِ الْقَوْمِ فِي الْكَلَامِ:

PEYGAMBER EFENDİMİZİN KONUŞMA HUSUSUNDA KAVMİN BÜYÜKLERİNE ÖNCELİK TANIMASI

رَوَى الْبُخَارِيُّ عَنْ سَهْلِ بْنِ أَبِي حَثْمَةَ أَنَّ نَفَرًا انْطَلَقُوا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - وَفِي رِوَايَةٍ: جَاءَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَهْلٍ وَخُوَيْصَةُ وَمُحَيِّصَةُ ابْنَا مَسْعُودٍ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ انْطَلَقْنَا إِلَى خَيْبَرَ، فَوَجَدْنَا أَحَدَنَا قَتِيلًا - وَفِي رِوَايَةٍ: فَبَدَأَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ

يَتَكَلَّمُ، وَكَانَ أَصْغَرَ الْقَوْمِ، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كَثِيرُ الْكَبِيرِ»، وَفِي رِوَايَةٍ: «يَبْدَأُ الْأَكْبَرَ».

Buhârî, Sehl b. Ebî Hasme'den rivayet ettiğine göre: *Bir topluluk Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in yanına geldiler. -Bir rivayette Abdurrahman b. Sehl ile Mes'ûd'un iki oğlu Huwayyîsa ile Muhayyîsa Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'e geldiler ve şöyle dediler: "Ey Allah'ın Resulü! Biz Hayber'e gittik ve bizden birini öldürülmüş halde bulduk" Bir rivayette konuşmaya Abdurrahman başladı. Halbuki Abdurrahman onların en küçüğü idi. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) ona: "İlk sözü büyüğe bırak!" -Bir rivayette "Konuşmaya en büyük olan başlar"- buyurdu.*

وَفِي مُسْنَدِ أَحْمَدَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يُوقِرِ الْكَبِيرَ، وَيَرْحَمْ الصَّغِيرَ، وَيَأْمُرَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ».

Ahmed b. Hanbel'in "Müsned" adlı eserinde İbn Abbâs (Radyallâhu Anhümâ)'dan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **"Büyüğüne saygı göstermeyen, küçüğüne merhamet etmeyen, iyiliği emredip kötülükten nehyetmeyen bizden değildir."**

تَكْرِيمُهُ ﷺ أَهْلَ الْفَضْلِ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN FAZİLET SAHİBİ OLANLARA HÜRMETİ

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «الْبَرَكَةُ مَعَ أَكَابِرِكُمْ». عَزَاهُ الشُّيُوطِيُّ فِي «الْجَامِعِ الصَّغِيرِ» إِلَى ابْنِ حَبَّانٍ وَصَحَّحَهُ، وَرَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ، وَفِي رِوَايَةِ الْبَزَّازِ: «الْخَيْرُ مَعَ أَكَابِرِكُمْ».

İbn Abbâs (Radyallâhu Anhümâ)'dan rivayet edildiğine göre, Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu: **"Bereket**

büyüklerinize beraberdir.” (Suyûtî, “el-Câmi’u’s-Sağîr” adlı eserinde bu rivayeti İbn Hibbân’a dayandırmış ve sahih hükmünü vermiştir. Beyhakî de rivayet etmiştir.)

Bezzâr’ın rivayeti ise şöyledir: **“Hayır, büyüklerinize beraberdir.”**

كَمَا دَلَّ عَلَيْهِ حَدِيثُ عَبْدِ بْنِ الصَّامِتِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَيْسَ مِنْ أُمَّتِي مَنْ لَمْ يُجَلِّ كَبِيرَنَا، وَيَرْحَمْ صَغِيرَنَا، وَيَعْرِفَ لِعَالِمِنَا حَقَّهُ». رَوَاهُ أَحْمَدُ وَالطَّبْرَانِيُّ وَإِسْنَادُهُ حَسَنٌ.

Ubâde b. Sâmit (*Radyallâhu Anh*)’tan rivayet edilen şu hadisin de delalet ettiği gibi, Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: **“Büyüğümüze saygı göstermeyen küçüğümüze merhamet etmeyen ve ilim sahibi olanımızın hakkını bilmeyen benim ümmetimden değildir.”** (Ahmed b. Hanbel ve Taberânî rivayet etmiştir. İsnadı hasen’dır.)

وَمِنْ ذَلِكَ: إِكْرَامُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِعَمِّهِ الْعَبَّاسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَمُبَاهَاةُ بِهِ، وَإِعْلَانُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَلِكَ أَمَامَ الصَّحَابَةِ، لِيَقْتَدُوا بِهِ فِي تَكْرِيمِ عَمِّهِ الْعَبَّاسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ.

Peygamber efendimiz (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)’in amcası Abbâs (*Radyallâhu Anh*)’a karşı olan hürmeti, onunla övünmesi ve amcasına hürmet gösterme noktasında kendisine uymaları için sahabenin önünde bunu ilan etmesi bu kabildendir. (Yani fazilet sahibi olanlara hürmet kabilindendir.)

وَرَوَى الطَّبْرَانِيُّ بِسَنَدٍ حَسَنٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنْ أُمِّهِ أُمِّ الْفَضْلِ، أَنَّ الْعَبَّاسَ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَلَمَّا رَأَاهُ قَامَ إِلَيْهِ وَقَبَّلَ مَا بَيْنَ عَيْنَيْهِ، ثُمَّ أَقْعَدَهُ عَنْ يَمِينِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ قَالَ: «هَذَا عَمِّي، فَمَنْ شَاءَ فَلْيُبَاهِ بِعَمِّهِ»، فَقَالَ الْعَبَّاسُ: نَعَمْ الْقَوْلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ.. الْحَدِيثُ.

Taberânî, hasen derecesinden olan bir senetle İbn Abbâs (Radiyallâhu Anhümâ)'dan o da annesi Ümmü'l-Fazl (Radiyallâhu Anhâ)'dan rivayet ettiğine göre: Abbâs (Radiyallâhu Anh), Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in yanına geldi. Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) onu gördüğünde hemen ayağa kalktı ve onu alnından öptü. Sonra da sağ tarafına oturarak şöyle dedi: **“Bu benim amcamdır. Kim isterse amcasıyla övünsün.”** Bunun üzerine Abbâs (Radiyallâhu Anh): “Ne güzel söz Yâ Resûlellâh!” dedi.

وَرَوَى الْحَاكِمُ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: اسْتَسْقَى عُمَرُ عَامَ الرَّمَادَةِ - أَي: عَامَ الْقَحْطِ - بِالْعَبَّاسِ فَقَالَ: اللَّهُمَّ هَذَا عَمُّ نَبِيِّكَ، نَتَوَجَّهُ إِلَيْكَ بِهِ، فَاسْقِنَا، فَمَا بَرِحُوا حَتَّى سَقُوا.

Hâkim, İbn Ömer (Radiyallâhu Anhümâ)'dan rivayet ettiğine göre: Ömer (Radiyallâhu Anh) kıtlık zamanında: “Allah'ım o Peygamberinin amcasıdır. Onu vesile kılarak sana yöneliyoruz. Sen bize yağmur ver!” diye dua ederek Abbâs (Radiyallâhu Anh)'ı vesile kılarak onun hürmetine yağmur duası yapardı. Çok geçmeden de yağmur yağıyordu.”

وَكَانَ الصَّحَابَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ يُعْظِمُونَ الْعَبَّاسَ وَيُكْرِمُونَهُ، اتِّبَاعًا لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

وَفِي «الْإِسَابَةِ» نَقْلًا عَنِ الشَّعْبِيِّ أَنَّهُ قَالَ: ذَهَبَ زَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ لِيَزْكَبَ، فَأَمْسَكَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا بِالرِّكَابِ، فَقَالَ: تَنْحَ يَا ابْنَ عَمِّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: لَا، هَكَذَا نَفْعَلُ بِالْعُلَمَاءِ وَالْكُبَرَاءِ. قَالَ فِي «مَجْمَعِ الزَّوَائِدِ»: رَوَاهُ الطَّبْرَانِيُّ.

Sahâbe-i Kirâm (Radiyallâhu Anhüm) Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'e ittiba ederek Abbâs (Radiyallâhu Anh)'a tazim ederlerdi.

“el-İsâbe” adlı eserde Şa'bî'den nakledildiğine göre: Zeyd b. Sâbit (Radiyallâhu Anh) bineğine bitmek için gittiğinde İbn Abbâs

(*Radyallâhu Anhümâ*) (onun rahat binmesi için) bineğin üzengisini tuttu. (Üzengi: Eyerin iki yanında bulunan ve hayvana binildiği zaman ayakların basılmasına yer alan altı düz demir halkadır.) Zeyd b. Sâbit (*Radyallâhu Anh*): “Tutma ey peygamberin amcasının oğlu” dediğinde İbn Abbâs (*Radyallâhu Anhümâ*) şöyle cevap verdi: “Hayır, biz büyüklerimize ve alimlerimize böyle yaparız.” (*Mecma‘u’z-Zevâid*” adlı eserde müellif, bu hadisi Taberânî rivayet etti demiştir.)

وَرَوَى أَبُو دَاوُدَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ مِنْ إِجْلَالِ اللَّهِ إِكْرَامَ ذِي الشَّيْبَةِ الْمُسْلِمِ، وَحَامِلِ الْقُرْآنِ غَيْرِ الْغَالِي فِيهِ وَلَا الْجَافِي عَنْهُ، وَإِكْرَامَ ذِي السُّلْطَانِ الْمُقْسِطِ».

Ebû Dâvûd, Ebû Mûsâ el-Eş‘arî (*Radyallâhu Anh*)’tan rivayet ettiğine göre Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: **“Muhakkak ki ihtiyar Müslümana, Kur’ânı terk etmeyen ve yasaklarını çiğnemeyen Kur’ân hafızlarına ve adaletli devlet başkanına hürmet etmek, Allah’a karşı olan saygıdandır.”**

تَحْسِينُهُ ﷺ الْحَسَنَ وَحُتُّهُ عَلَى إِتْقَانِ الْعَمَلِ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN GÜZELİ GÜZEL GÖRMESİ VE AMELİ TAM OLARAK, EKSİKSİZ YAPMAYA TEŞVİK ETMESİ

رَوَى الْإِمَامُ أَحْمَدُ عَنْ يَحْيَى بْنِ الْجَرَّارِ قَالَ: دَخَلَ نَفَرٌ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا فَقَالُوا: يَا أُمُّ الْمُؤْمِنِينَ حَدِّثِينَا عَنْ سِرِّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَتْ: كَانَ سِرُّهُ وَعَلَانِيَتُهُ سَوَاءً، ثُمَّ نَدِمْتُ قَالَتْ: أَفْشَيْتُ سِرَّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَتْ: فَلَمَّا دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخْبَرْتُهُ، فَقَالَ: «أَحْسَنْتِ». قَالَ فِي «مَجْمَعِ الزَّوَائِدِ»: رَوَاهُ أَحْمَدُ وَالطَّبْرَانِيُّ وَرِجَالُهُمَا رِجَالُ الصَّحِيحِ.

İmam Ahmed, Yahyâ b. el-Cezzâr (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet ettiğine göre: *Sahabeden bir grup Ümmü Seleme (Radiyallâhu Anhâ)'nın yanına girerek şöyle sordular: "Ey Mü'minlerin Annesi! Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in gizli hallerinden bize bahset" dediler. Ümmü Seleme (Radiyallâhu Anhâ): "O'nun gizli hali de aşikâr hali de ayındır" dedi ve sonra pişman olup şöyle dedi: "Resûlullâh'ın sırrını ifşa ettim." Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) yanına girince bu olayı O'na anlattım. O da bana: "İyi yapmışsın" dedi.*

("Mecma'u'z-Zevâid" adlı eserde dediğine göre: "Bu hadisi Ahmed b. Hanbel ve Taberânî rivayet etmiştir ve hadisin râvîleri de sahih hadisin râvîleridir.")

وَرَوَى ابْنُ حِبَّانٍ فِي «صَحِيحِهِ» عَنْ طَلْقِ بْنِ عَلِيٍّ الْحَنْفِيِّ -نِسْبَةً لِّبَنِي حَنِيفَةَ - قَالَ: بَنَيْتُ الْمَسْجِدَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخَذْتُ الْمِسْحَةَ بِمِخْلَطَةِ الطِّينِ، فَكَأَنَّهُ أَعْجَبَهُ فَقَالَ: «دَعُوا الْحَنْفِيَّ وَالطِّينَ، فَإِنَّهُ أَضْبَطُكُمْ لِلطِّينِ».

İbn Hibbân "Sahih" adlı eserinde Talk b. Ali el-Hanefî'den -Benî Hanîfe kabilesine nisbeten hanefî denmiştir- rivayet ettiğine göre: "Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) ile beraber mescidi bina ettim. Küreği alıp balçığı karıştırmaya başladım. Galiba Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) hayret etti ve şöyle dedi: **"Balçığı Hanefî'ye bırakın. Balçık harcını içinizde en iyi yoğuran odur."**

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُحِبُّ إِذَا عَمَلَ أَحَدُكُمْ عَمَلًا أَنْ يُتَّقَنَهُ». ذَكَرَهُ فِي «الْجَامِعِ الصَّغِيرِ» مَعْرُوءًا لِلنَّبِيِّ، وَقَالَ الْعَلَّامَةُ الْمُنَاوِي: وَرَوَاهُ أَبُو يَعْلَى وَابْنُ عَسَاكِرٍ وَغَيْرُهُمَا.

Âişe (Radiyallâhu Anhâ)'dan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu: **"Allah Teâlâ sizden birisinin işini yaptığında tam olarak eksiksiz yapmasını sever."**

(“el-Câmi‘u’s-Sağîr” adlı eserde Beyhakî’ye dayandırılarak zikredilmiştir. Allâme Münâvî: “Ebû Ya‘lâ, İbn Asâkir ve diğerleri de rivayet etti” demiştir.)

مُشَاوَرَتُهُ ﷺ لِأَصْحَابِهِ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN ASHABI İLE İSTİŞARE YAPMASI

قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: ﴿وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ

الْمُتَوَكِّلِينَ﴾ [آل عمران: ١٥٩].

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır: «**İş hususunda onlarla istişare et! Fakat (bir görüşte) karar kıldığında, artık (işe giriş ve) Allah'a tevekkül et! Muhakkak ki Allah, tevekkül edenleri sever.**» [Âl-i İmrân Suresi, 159]

أَخْرَجَ الْبَيْهَقِيُّ عَنِ الْحَسَنِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ فِي هَذِهِ الْآيَةِ: قَدْ عَلِمَ اللَّهُ تَعَالَى مَا بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَاجَةً إِلَيْهِمْ، وَلَكِنْ أَرَادَ أَنْ يَسْتَشِرَّ بِهِ مَنْ بَعْدَهُ.

Beyhakî, bu âyet-i kerîme hakkında Hasan (Radiyallâhu Anh)’tan rivayet ettiğine göre: “Allah Teâlâ Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’in onlara ihtiyacı olmadığını biliyordu fakat kendisinden sonra gelenlere takip edecekleri bir yol göstermeyi murat etti.”

وَرَوَى الْإِمَامُ أَحْمَدُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ غَنَمٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرُ: «لَوْ اجْتَمَعْتُمَا فِي مَشُورَةٍ مَا خَالَفْتُمَا».

İmam Ahmed, Abdurrahman b. Ğanm’den rivayet ettiğine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) Ebû Bekir ve Ömer (Radiyallâhu Anhümâ)’ya şöyle demiştir: “**Şayet siz ikiniz bir istişarede ortak görüşte olursanız ben ona muhalefet etmem.**”

وَرَوَى ابْنُ عَدِيٍّ وَالْبَيْهَقِيُّ فِي «الشُّعَبِ» بِسَنَدٍ حَسَنِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ: ﴿وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ﴾ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَمَّا إِنَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَغَنِيَّانِ عَنْهَا، وَلَكِنْ جَعَلَهَا اللَّهُ تَعَالَى رَحْمَةً لِّأُمَّتِي، فَمَنْ اسْتَشَارَ مِنْهُمْ لَمْ يَغْدَمْ رَشَدًا، وَمَنْ تَرَكَهَا لَمْ يَغْدَمْ غِيًّا».

İbn Adî ve “Şu‘abü’l-Îmân” adlı kitabında Beyhakî hasen bir sened ile İbn Abbâs (Radıyallâhu Anhümâ)’dan rivayet ettiklerine göre: «İş husûsunda onlarla istişâre et!» âyet-i kerîmesi nâzıl olunca Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu: “**Agâh Olun! Muhakkak ki Allah ve Resûlü bundan müstağnidir. Allah istişareyi ümmetime rahmet kılmıştır. Onlardan kim istişare ederse doğru yoldan mahrum olmaz, Kim de istişareyi terk ederse hatadan kurtulmaz.**”

حُثُّهُ ﷺ عَلَى الْإِسْتِشَارَةِ :

**PEYGAMBER EFENDİMİZİN İSTİŞARE YAPMAYA
TEŞVİK ETMESİ**

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
«الْمُسْتَشِيرُ مُعَانٌ، وَالْمُسْتَشَارُ مُؤْتَمَنٌ، فَإِذَا اسْتَشِيرَ أَحَدُكُمْ فَلْيُشِرْ بِمَا هُوَ
صَانِعٌ لِنَفْسِهِ». رَوَاهُ الْعُسْكُرِيُّ وَأَصْلُهُ فِي السُّنَنِ.

Âişe (Radıyallâhu Anhâ)'dan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“İstişare eden kişi yardım olunan, istişare edilen kişi de kendisine güvenilen kişidir. Sizden birisi ile istişare yapıldığında kendi nefsinin yapabileceği şeyleri tavsiye etsin.”** (Askerî rivayet etmiştir. Hadisin aslı sünen kitaplarındadır.)

وَعَنْ أَبِي مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:
«الْمُسْتَشَارُ مُؤْتَمَنٌ، وَهُوَ بِالْخِيَارِ، إِنْ شَاءَ تَكَلَّمَ، وَإِنْ شَاءَ سَكَتَ، فَإِنْ
تَكَلَّمَ فَلْيَجْتَهِدْ رَأْيَهُ». رَوَاهُ أَحْمَدُ وَأَصْلُهُ فِي السُّنَنِ.

Ebû Mes‘ûd (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“İstişare edilen kişi kendisine güvenilen kişidir ve o muhayyerdir; İsterse konuşur isterse susar, konuşmaz. Şayet konuşur ise kendi görüşü ile içtihat etsin.”** (Ahmed b. Hanbel rivayet etmiştir. Hadisin aslı Sünen kitaplarındadır.)

وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَا خَابَ
مَنْ اسْتَخَارَ، وَلَا نَدِمَ مَنْ اسْتَشَارَ». رَوَاهُ الطَّبْرَانِيُّ فِي «الْأَوْسَطِ».

Enes (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“İstihare yapan hüsrana uğramaz, istişare yapan da pişman olmaz.”** (Taberânî, el-Mu‘cemü’l-Evsat)

تَصْوِيْبُهُ ﷺ الرَّأْيَ الْحَسَنَ وَعَمَلُهُ بِمُقْتَضَاهُ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN GÜZEL OLAN GÖRÜŞÜ TASVİP EDİP VE ONUN GEREĞİYLE AMEL ETMESİ

فَفِي طَبَقَاتِ ابْنِ سَعْدٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَشَارَ يَوْمَ قُرَيْظَةَ
وَالنَّضِيرِ، فَقَامَ الْحَبَابُ بْنُ الْمُنْدَرِ فَقَالَ: أَرَى أَنْ نَنْزِلَ بَيْنَ الْقُصُورِ، فَتَقْطَعَ
خَبَرَ هَؤُلَاءِ عَنْ هَؤُلَاءِ، وَخَبَرَ هَؤُلَاءِ عَنْ هَؤُلَاءِ، فَأَخَذَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ بِقَوْلِهِ.

“Tabakât-ı İbn Sa‘d” adlı kitapta rivayet edildiğine göre: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem), Benî Kurayza ve Benî Nadîr ile (muharebe) gününde (istişare yapmak üzere ashabın) fikrini sordu. Hubab b. Münzir ayağa kalkarak şöyle söyledi: “Benim görüşüm binalar arasına inip onların birbirlerinden haber almalarını engelleyim.” Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) onun görüşünü aldı.

وَرَوَى الطَّبْرَانِيُّ عَنْ نُبَيْشَةَ الْخَيْرِ أَنَّهُ دَخَلَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعِنْدَهُ أُسَارَى، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِمَّا أَنْ تَمُنَّ عَلَيْهِمْ، وَإِمَّا أَنْ
تُفَادِيَهُمْ، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَمَرْتُ بِخَيْرٍ، أَنْتَ نُبَيْشَةُ الْخَيْرِ». قَالَ
فِي «مَجْمَعِ الزَّوَائِدِ»: رَوَاهُ الطَّبْرَانِيُّ وَإِسْنَادُهُ حَسَنٌ. وَنُبَيْشَةُ الْخَيْرِ الْهُذَلِيُّ
الصَّحَابِيُّ الْجَلِيلُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ.

Taberânî, Nübeyşetü'l-Hayr'dan rivayet ettiğine göre: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in huzuruna girdiğinde yanında esirlerin olduğunu görmüş ve şöyle demiş: “Yâ Resûlullâh, ya onlara iyilikte bulunarak (karşılıksız azat et) veya (azat karşılığında) onlardan fidye talep edersin.” Bunun üzerine Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: “**Sen hayrı emrettin, Sen Nübeyşetü'l-Hayr'sın -Hayrı ortaya çıkaran-.**”

(Mecma'ü'z-Zevâid adlı eserde: Bu hadisi Taberânî rivayet etmiştir. İsnadı ise hasen derecesindedir. Nübeyşetü'l-Hayr el-Huzelî çok kıymetli bir sahabelidir. Allah ondan razı olsun.)

وَرَوَى الطَّبْرَانِيُّ وَسَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ عَنْ طَلْحَةَ مَرْفُوعًا: «يَا عَمْرُو إِنَّكَ لَذُو رَأْيٍ رَشِيدٍ فِي الْإِسْلَامِ». الْمَقْصُودُ هُوَ الصَّحَابِيُّ الْجَلِيلُ عَمْرُو بْنُ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ.

Taberânî ve Sa'îd b. Mensûr, Talha'dan merfû bir şekilde rivayet edildiğine göre: **“Ey Amr! Muhakkak ki sen İslam'da elbette doğru bir görüş sahibisin.”** (Bu rivayette kastedilen kıymetli sahâbî Amr b. el-Âs Radıyallâhu Anh'tır.)

حُبُّهُ ﷺ حُسْنَ الْأَسْمَاءِ وَكَرَاهَتُهُ قَبِيحَهَا :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN GÜZEL İSMİLERİ SEVMESİ VE ÇİRKİN İSİMLERDEN HOŞLANMAMASI

رَوَى الطَّبْرَانِيُّ وَأَبُو يَغْلَى عَنْ حَنْظَلَةَ بْنِ حَزِيمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُعْجِبُهُ أَنْ يُدْعَى الرَّجُلُ بِأَحْسَنِ أَسْمَائِهِ إِلَيْهِ، وَأَحَبِّ كُنَاهُ. ذَكَرَهُ الشُّيُوطِيُّ فِي «الْجَامِعِ الصَّغِيرِ» رَامِزًا لِحُسْنِهِ.

Taberânî ve Ebû Ya'lâ, Hanzala b. Hızıyem (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet ettiklerine göre: “Kişinin en güzel isimleri ve en güzel künyeleri ile çağrılması Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in hoşuna giderdi.”

(Suyûtî “el-Câmi'ü's-Sağîr” adlı kitabında Hasen derecesinde bir hadis olduğuna işaret ederek zikretmiştir.)

وَرَوَى أَبُو دَاوُدَ وَابْنُ حِبَّانٍ فِي «صَحِيحِهِ» عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّكُمْ تُدْعَوْنَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

بِأَسْمَائِكُمْ وَأَسْمَاءِ آبَائِكُمْ، فَحَسِّنُوا أَسْمَاءَكُمْ». رَوَاهُ أَحْمَدُ، وَقَالَ النَّوَوِيُّ فِي «الْأَذْكَارِ»: إِسْنَادُهُ جَيِّدٌ.

Ebû Dâvûd ve “*Sahîh*” adlı kitabında İbn Hibbân, Ebu'd-Derdâ' (*Radıyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiklerine göre Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurdu: **“Muhakkak ki siz kıyamet gününde kendi isimleriniz ve babalarınızın isimleriyle çağrılacaksınız, öyleyse isimlerinizi güzelleştirin (yani güzel isimler koyun).”**

(Ahmed b. Hanbel rivayet etmiştir. Nevevî “*el-Ezkâr*” adlı eserinde isnadının “Ceyyid” olduğunu söylemiştir.)

وَعَنْ أَبِي وَهْبٍ الْجُشَمِيِّ -وَكَانَتْ لَهُ صُحْبَةٌ- رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «تَسَمَّوْا بِأَسْمَاءِ الْأَنْبِيَاءِ، وَأَحَبُّ الْأَسْمَاءِ إِلَى اللَّهِ: عَبْدُ اللَّهِ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ، وَأَصْدَقُهَا: حَارِثٌ وَهَمَّامٌ، وَأَقْبَحُهَا حَزْبٌ وَمُرَّةٌ».

قَالَ الْحَافِظُ الْمُنْذِرِيُّ: رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ -وَاللَّفْظُ لَهُ- وَالنَّسَائِيُّ.

Ebû Vehb el-Cüşemî -sahâbî- (*Radıyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: **“(Çocuklarınızı) Peygamberlerin isimleriyle isimlen(dir)iniz. İsimlerin Allah'a en hoş olanları Abdullah ve Abdurrahman'dır. En doğru olanları Hâris ile Hemmâm'dır. En çirkin olanları da Harb ile Mürre'dir.”**

(Hafız Münzirî: “Bu hadisi Ebû Dâvûd ve Nesâî rivayet etmiştir, lafız Ebû Dâvûd'a aittir.” demiştir.)

وَعَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ ابْنَةَ لِعُمَرَ كَانَ يُقَالُ لَهَا عَاصِيَّةٌ، فَسَمَّاهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَمِيلَةً. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ وَرَوَاهُ مُسْلِمٌ بِاخْتِصَارٍ.

İbn Ömer (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: “Ömer'in Âsiye isminde bir kızı vardı. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) onun ismini Cemile olarak değiştirdi.”

(Tirmizî rivayet edip Hasen derecesinden bir hadistir demiştir. Müslim de muhtasar olarak bu hadisi rivayet etmiştir.)

حُبُّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْفَأَلُ الصَّالِحُ وَكَرَاهَتُهُ التَّطِيرُ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN GÜZELE YORMAYI SEVMESİ VE UĞURSUZLUKTAN HOŞLANMAMASI

رَوَى الْبُخَارِيُّ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا عَذْوَى وَلَا طَيْرَةَ، وَيُعْجِبُنِي الْفَأَلُ الصَّالِحُ -الْكَلِمَةُ الْحَسَنَةُ».

قَالَ فِي «الْتَّهْيَاةِ»: الطَّيْرَةُ: هِيَ التَّشَاؤُمُ بِالشَّيْءِ.

Buhârî, Enes (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet ettiğine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Hastalığın kendiliğinden bulaşması yoktur. Uğursuzluk da yoktur. Hayra (güzel söze) yormak benim hoşuma gider.”**

“en-Nihâye” adlı eserde (الطَّيْرَةُ): “Herhangi bir şeyi uğursuzluğa yorma” demektir.

وَرَوَى الْبُخَارِيُّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا طَيْرَةَ، وَخَيْرُهَا الْفَأَلُ»، قَالُوا: وَمَا الْفَأَلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «الْكَلِمَةُ الصَّالِحَةُ يَسْمَعُهَا أَحَدُكُمْ».

Buhârî, Ebû Hüreyre (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet ettiğine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Uğursuzluk yoktur, en hayırlısı hayra yormaktır.”** Sahâbîler: “Hayra yorma (fe’l) nedir?” diye sorduklarında şöyle buyurdu: **“Sizden birisinin duyacağı güzel, olumlu sözdür.”**

وَرَوَى التِّرْمِذِيُّ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
كَانَ يُعْجِبُهُ إِذَا خَرَجَ لِحَاجَةٍ أَنْ يَسْمَعَ: يَا رَاشِدُ يَا نَجِيحُ.

Tirmizî, Enes (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet ettiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) bir ihtiyaç için yola çıktığında ‘Ey başarılı olan, Ey doğru yolu bulan’ sözlerini (bir başkasından) duymak hoşuna giderdi.”

وَرَوَى الْإِمَامُ أَحْمَدُ فِي «مُسْنَدِهِ» بِسَنَدٍ حَسَنِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ
عَنْهُمَا قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَفَاءَلُ وَلَا يَتَطَيَّرُ، وَكَانَ
يُحِبُّ الْإِسْمَ الْحَسَنَ.

İmam Ahmed, “Müsned” adlı eserinde İbn Abbâs (Radıyallâhu Anhümâ)’dan rivayet ettiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) hayra yorar, uğursuzluğa yormazdı ve güzel ismi severdi.”

وَرَوَى الْبُخَارِيُّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا عَذْوَى، وَلَا طَيْرَةَ، وَلَا هَامَةَ، وَلَا صَفَرَ، وَفِرٌّ مِنَ
الْمَجْدُومِ فَرَارَكَ مِنَ الْأَسَدِ».

طَيْرَةَ: التَّطَيَّرُ. هَامَةَ: اسْمُ طَائِرٍ يَتَشَاءَمُ بِهِ النَّاسُ.

صَفَرَ: شَهْرُ صَفَرٍ كَانُوا يُحِلُّونَهُ عَامًا وَيُحَرِّمُونَهُ عَامًا. الْمَجْدُومُ: أَذَى
يُصِيبُ الْجَسَدَ.

Buhârî, Ebû Hüreyre (Radıyallâhu Anh)'tan rivayet ettiğine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu: “**Advâ, Tıyera, Hâme ve safer diye bir şey yoktur. Cüzzamlı olan hastadan aslandan kaçır gibi kaç!**”

(طَيْرَةٌ): Uğursuzluğa yormak. (هَامَةٌ): İnsanların uğursuz saydığı bir kuş türü.

(صَفَرٌ): Safer ayıdır. Bir sene o ayda savaş yapmayı helal sayıyorlar bir sene de haram sayıyorlardı. (الْمَجْذُومُ): Bedene isabet eden bir hastalık.

فَنَفَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَأْثِيرَ الْعَدْوَى مِنْ ذَاتِهَا، وَأَنَّهَا غَيْرُ مُؤَثِّرٍ، كَمَا كَانُوا يَعْتَقِدُونَهُ فِي الْجَاهِلِيَّةِ، وَإِنَّمَا هِيَ سَبَبٌ مِنَ الْأَسْبَابِ، وَالْفَعَالُ الْمُؤَثِّرُ بِالْأَسْبَابِ هُوَ اللَّهُ تَعَالَى وَحْدَهُ.

Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) hastalığın kendiliğinden bulaşmasını nefyetmiştir. Hastalık tek başına tesir edici değildir. Nitekim cahiliye devrinde böyle inanıyorlardı. Bulaşma hastalığın sebeplerinden bir sebeptir. Asıl, sebeplerle tesir ettiren ve (dilediğini) ziyadesiyle yapan sadece Allah Teâlâ'dır.

حُبُّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ التَّيْمُنُ فِي شَأْنِهِ كُلِّهِ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN BÜTÜN İŞLERİNE SAĞDAN BAŞLAMAYI SEVMESİ

رَوَى الشَّيْخَانِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعْجِبُهُ التَّيْمُنُ فِي تَنْعُلِهِ وَتَرْجُلِهِ، وَفِي طُهُورِهِ وَفِي شَأْنِهِ كُلِّهِ.

Buhârî ve Müslim, Âişe (Radiyallâhu Anhâ)'dan rivayet ettiklerine göre: "Peygamber (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in ayakkabı giymesinde, taranmasında, temizlenip abdest almasında ve bütün hâllerinde sağdan başlamak O'nun hoşuna giderdi."

وَجَاءَ فِي رِوَايَةِ النَّسَائِيِّ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُحِبُّ التَّيْمُنَ: يَأْخُذُ بِيَمِينِهِ وَيُعْطِي بِيَمِينِهِ، وَيُحِبُّ التَّيْمُنَ فِي جَمِيعِ أَمْرِهِ.

Nesâî'nin rivayetinde: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) sağdan başlamayı severdi; sağ eliyle alır, sağ eliyle verir ve bütün işlerinde sağdan başlamayı severdi.”

وَرَوَى أَبُو دَاوُدَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَتْ يَدُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْيُمْنَى لَطُفُورِهِ وَطَعَامِهِ، وَكَانَتْ يَدُهُ الْيُسْرَى لِخَلَائِهِ وَمَا كَانَ مِنْ أَدَى.

Ebû Dâvûd, Âişe (Radıyallâhu Anhâ)'dan rivayet ettiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) sağ elini temizlik (abdest) ve yemekte, sol elini de tuvalette ve pislikleri gidermede kullanırdı.”

وَرَوَى مُسْلِمٌ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا يَأْكُلَنَّ أَحَدُكُمْ بِشِمَالِهِ وَلَا يَشْرَبَنَّ بِشِمَالِهِ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَأْكُلُ بِشِمَالٍ وَيَشْرَبُ بِهَا».

Müslim, İbn Ömer (Radıyallâhu Anhümâ)'dan rivayet ettiğine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu: **“Sizden birisi sol eliyle yiyip içmesin. Çünkü şeytan sol eliyle yiyip içer.”**

وَرَوَى الشَّيْخَانِ وَاللَّفْظُ لِلْبُخَارِيِّ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ رَأَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَرِبَ لَبَنًا وَأَتَى دَارَهُ فَحَلَبَتْ شَاةٌ فَشَبِثُ لِرَسُولِ اللَّهِ مِنَ الْبُئْرِ، فَتَنَاولَ الْقَدَحَ فَشَرِبَ، وَعَنْ يَسَارِهِ أَبُو بَكْرٍ، وَعَنْ يَمِينِهِ أَعْرَابِيٌّ، فَأَعْطَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْأَعْرَابِيَّ فَضَلَّهُ، ثُمَّ قَالَ: «الْأَيْمَنُ فَالْأَيْمَنُ». وَفِي رِوَايَةٍ: «الْأَيْمَنُونَ فَالْأَيْمَنُونَ»، وَفِي رِوَايَةٍ: «أَلَا فَيَمِّنُوا».

شَيْبَ: خُلِطَ.

Buhârî ve Müslim -lafız Buhârî'ye aittir- Enes (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet ettiklerine göre: "Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in süt içtiğini ve kendilerinin evine geldiğini görmüş. (Enes dedi ki:) Ben bir koyunun sütünü sağdım ve Resûlullâh için kuyudan biraz su ile karıştırdım. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) kadehi alıp içti. Bu sırada solunda Ebû Bekir, sağında da bir bedevi bulunuyordu. Resûlullâh kendisinden artan sütü bedeviye verdi. Sonra da: **"Sağa (ve sıra ile) sağa (ver)!"** buyurdu. Bir rivayette: **"Sağdakiler (sıra ile) sağdakilere (versin!)"** Bir rivayette: **"Sağdan başlayıp öyle devam edin."**

(شَيْبَ): Karıştırmak, demektir.

قَالَ الْحَافِظُ فِي «الْفَتْحِ»: أَيُّ: يُقَدَّمُ مَنْ عَلَى يَمِينِ الشَّارِبِ فِي الشُّرْبِ،
ثُمَّ الَّذِي عَنْ يَمِينِ الثَّانِي، وَهَلُمَّ جَرًّا، وَهَذَا مُسْتَحَبٌّ عِنْدَ الْجَمِيعِ. فَيُنَادِ
بِكَبِيرِ الْقَوْمِ أَوْ مُقَدِّمِهِمْ فِي الْفَضْلِ، أَوْ رَئِيسِهِمْ، ثُمَّ يَمْنَنَ عَلَى يَمِينِهِ.

Hafız (İbn Hacer) "Fethu'l-Bârî" adlı kitabında: "İçenin sağ tarafında bulunan içmeye başlar sonra onun sağında bulunan şeklinde devam eder. Böyle yapmak herkes katında müstehaptır. İlk olarak kavmin büyüğü veya fazilet noktasında önde geleni veya reisi başlar ondan sonra sağdaki ondan sonra da sağdaki şeklinde devam eder." demiştir.

كَرَاهِيَّتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِطْلَاقَ بَعْضِ الْكَلِمَاتِ مَخَافَةَ إِيهَامِهَا :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN YANLIŞ ANLAŞILMASI ENDİŞESİYLE BAZI KELİMELERİ KULLANMAYI KERİH GÖRMESİ

جَاءَ فِي «الصَّحِيحَيْنِ» عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ: خَبِثْتُ نَفْسِي، وَلَكِنْ لِيَقُلْ: لَقِئْتُ
نَفْسِي».

Sahih Buhârî ve Sahih Müslim'de Âişe (Radiyallâhu Anhâ)'dan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu:

“Sakın sizden biriniz ‘Nefsim habis oldu’ demesin. Ancak ‘Nefsim lakis oldu’ (yani sıkıldı) desin!” buyurmuştur.

وَفِي «سُنَنِ أَبِي دَاوُدَ» عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ: جَاشَتْ نَفْسِي، وَلَكِنْ لِيَقُلْ: لَقِسْتُ نَفْسِي».

Ebû Dâvûd, Âişe (Radıyallâhu Anhâ)’dan rivayet ettiğine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Sakın sizden biriniz ‘İçim bulandı’ demesin. Fakat ‘nefsim sıkıldı’ desin.”**

قَالَ الْإِمَامُ النَّوَوِيُّ: قَالَ الْعُلَمَاءُ: مَعْنَى لَقِسْتُ وَجَاشْتُ: غَشَّتْ أُنْي: اضْطَرَبْتُ حَتَّى كَادَتْ تَتَقَيَّأُ.

İmam Nevevî: Âlimler (لَقِسْتُ) ve (جَاشْتُ) kelimelerinin manaları bulanma anlamına geldiğini yani kusacak kadar karışmak anlamında olduğunu söylemişlerdir.

يَعْنِي: أَنَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَرِهَ أَنْ يُضَيَّفَ الْمُسْلِمُ لِنَفْسِهِ كَلِمَةً فِيهَا خُبْتُ وَبَشَاعَةٌ، فَإِنَّ الْمُسْلِمَ أَكْرَمُ مِنْ ذَلِكَ.

Yani Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) Müslümanın kötü ve çirkin şeyleri kendisine izafe etmesine çirkin görmüştür. Çünkü Müslüman çok keremlidir.

وَرَوَى مُسْلِمٌ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا يَقُلْ أَحَدُكُمْ - أُنْي: لِعَیْرِهِ مِنَ الْمَخْلُوقَاتِ -: رَبِّي وَلِيَقُلْ: سَيِّدِي وَمَوْلَايَ».

وَفِي رِوَايَةٍ لَهُ أَيْضًا: «لَا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ: عَبْدِي وَأَمَّتِي، كُلُّكُمْ عَبْدُ اللَّهِ، وَكُلُّ نِسَائِكُمْ إِمَاءُ اللَّهِ، وَلَكِنْ لِيَقُلْ: غُلَامِي وَجَارِيَّتِي، وَفَتَايَ وَفَتَاتِي».

Müslim, Ebû Hüreyre (*Radıyallâhu Anh*)’tan rivayet ettiğine göre Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: **“Sizden biriniz -kendisi dışındaki hiçbir mahlukat için- ‘Rabbim’ demesin. Bilakis ‘Seyyidim, Efendim’ desin.”**

Müslim’in başka bir rivayetinde aynı şekilde: **“Sizden kimse ‘Abdî (kulum)’, ‘Emetî (cariyem)’ demesin. Hepiniz Allah’ın kölelerisiniz, bütün kadınlarınız da Allah’ın kullarıdır. Bilakis ‘Oğlum’, ‘Kızım, yavrum’ desin.”**

وَالْحِكْمَةُ فِي هَذَا النَّهْيِ: إِغْلَاقُ بَابِ الْمُؤَهَّمَاتِ سَدًّا لِلذَّرِيعَةِ، وَإِيقَافُ النُّفُوسِ عَنِ التَّطَاوُلِ وَالْغَطْرَسَةِ وَالتَّرَفُّعِ وَالْكِبَرِ.

Bu kelimeleri kullanmaktan nehyetmedeki hikmet kötülüğe götüren yolların engellenmesi amacıyla vehim -yanlış anlama- kapısını kapatmaktır. Böbürlenme, kibirlenme, üstünlük taslama gibi kötü huyları nefislerden uzaklaştırmaktır.

وَرَوَى الْإِمَامُ مُسْلِمٌ فِي «صَحِيحِهِ» عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا قَالَ الرَّجُلُ: هَلَكَ النَّاسُ فَهُوَ أَهْلَكُهُمْ».

İmam Müslim “*Sahîh*” adlı eserinde Ebû Hüreyre (*Radıyallâhu Anh*)’tan rivayet ettiğine göre Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurdu: **“Bir kimse İnsanlar helâk oldu derse, o insanları bu sözü söyleyen kimse helâk etmiştir.”**

وَرَوَى أَبُو دَاوُدَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا قَالَ الرَّجُلُ: هَلَكَ النَّاسُ فَهُوَ أَهْلَكُهُمْ».

Ebû Dâvûd, Ebû Hüreyre (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet ettiğine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu: **“Bir kimse İnsanlar helâk oldu derse, o sözü söyleyen kişi onların en ziyade helâk olanıdır.”**

قَالَ الْإِمَامُ الْخَطَّابِيُّ: مَعْنَى هَذَا الْكَلَامِ أَنَّهُ لَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَعِيبُ النَّاسَ وَيَذْكُرُ مَسَاوِيَهُمْ وَيَقُولُ قَدْ فَسَدَ النَّاسُ وَهَلَكُوا وَنَحْوَ ذَلِكَ مِنَ الْكَلَامِ، يَقُولُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا فَعَلَ الرَّجُلُ ذَلِكَ فَهُوَ أَهْلَكُهُمْ وَأَسْوَأُهُمْ حَالًا مِمَّا يَلْحَقُهُ مِنَ الْإِثْمِ فِي عَيْبِهِمْ وَالْإِزْرَاءِ بِهِمْ وَالْوَقِيعَةِ فِيهِمْ، وَرُبَّمَا أَذَاهُ ذَلِكَ إِلَى الْعُجْبِ بِنَفْسِهِ فَيَرَى أَنَّ لَهُ فَضْلًا عَلَيْهِمْ وَأَنَّهُ خَيْرٌ مِنْهُمْ فَيَهْلِكُ.

İmam Hattâbî: “Bu cümlelerin manası, insanları ayıplayıp onların kötülüklerini zikretmeye devam eden ve insanlar bozuldu, helak oldu ve buna benzer cümleleri kullanana kişi en ziyade helak olan kişidir. Bu kişinin hali, kendilerini ayıpladığı, hor gördüğü ve günahkâr olduklarını söylediği kişilerin hallerinden daha kötüdür. Bu düşünce çoğu zaman kişiyi kendisini beğenmeye ve kendisinin diğerlerinden daha hayırlı ve üstün olduğunu düşünmesine vesile olup helak olmasına sebep olur.”

مراجع البحث

- الشفاء بتعريف حقوق المصطفى - القاضي عياض.
- المواهب اللدنية بالمنح المحمدية - الإمام القسطلاني.
- الشمائل المحمدية - الإمام الترمذي.
- شمائل النبي ﷺ - الدكتور مصطفى البغا.
- رياض الصالحين - الإمام النووي.
- المتجر الرابع في ثوب العمل الصالح - الإمام الدميّاطي.
- سبل الهدى والرشاد في سيرة خير العباد - الإمام الصالحى الشامي.
- وسائل الوصول إلى شمائل الرسول ﷺ - الشيخ يوسف النبهاني.
- إمتاع الإسماع بما للنبي ﷺ من الأحوال والأموال والحضرة والمتاع - الإمام المقرئزي.
- زاد المعاد في هدي خير العباد - الإمام ابن القيم الجوزية.
- دلائل النبوة - الإمام أبو نعيم الأصبهاني.
- سيدنا محمد رسول الله ﷺ - شمائله الحميدة - خصاله المجيدة - الشيخ عبد الله سراج الدين.
- الهدي النبوي والإرشادات المحمدية ﷺ - الشيخ عبد الله سراج الدين.
- الرحمة المهداة ﷺ - الشيخ الدكتور خليل إبراهيم ملا خاطر العزّامي.
- الروض الباسم في شمائل المصطفى أبي القاسم ﷺ - الإمام المناوي.
- بهجة المحافل وبغية الأمائل في تلخيص السير والمعجزات والشمائل - الإمام العامري.
- معالم السنن - الإمام الخطّابي.
- نسيم الرياض في شرح شفاء القاضي عياض - الإمام الخفاجي.
- سنن أبي داود - الإمام أبي داود السجستاني.
- سنن النسائي - الإمام النسائي.

KAYNAKÇA

- Kâdî İyâz, *eş-Şifâ bi-Ta'rîfî Hûkûki'l-Mustfâ*.
Kastallânî, *el-Mevâhibü'l-Ledünniyye*.
Tirmizî, *eş-Şemâ'ilü'l-Muhammediyye*.
Mustafa el-Buğâ, *Şemâ'ilü'n-Nebî*.
Nevevî, *Riyâzu's-Sâlihîn*.
Dimyâtî, *el-Metcerü'r-Râbih fî Sevâbi'l-'Ameli's-Sâlih*.
Sâlihî eş-Şâmî, *Sübülü'l-Hüdâ ve'r-Reşâd*.
Yûsuf en-Nebhânî, *Vesâ'ilü'l-Vusûl ilâ Şemâ'ili'r-Resûl*.
Makrîzî, *İmtâ'u'l-Esmâ'*.
İbnü'l-Kayyim el-Cevziyye, *Zâdü'l-Meâd fî Hedyi Hayri'l-'İbâd*.
Ebû Nuaym el-İsfahânî, *Delâ'ilü'n-Nübüvve*.
Abdullâh Sirâcüddîn, *Seyyidünâ Muhammed Resûlullâh*.
Halil İbrâhim Molla Hâtır el-Azzâmî, *er-Rahmetü'l-Mühdât*.
Münâvî, *er-Ravzü'l-Bâsim fî Şemâ'ili'l-Mustafâ Ebi'l-Kâsım*.
Âmirî, *Behcetü'l-Mehâfil ve Büğyetü'l-Emâsil fî Telhîsi's-Siyer ve'l-Mu'cizât ve's-Şemâ'il*.
Hattâbî, *Me'âlimü's-Sünen*.
Hafâcî, *Nesîmü'r-Riyâz fî Şerhi Şifâ'i'l-Kâdî İyâz*.
Ebû Dâvûd, *Sünen*.
Nesâî, *Sünen*.

الفهرس

مُقَدِّمَةٌ.....	3
البَابُ الْأَوَّلُ مَعِيشَتُهُ صَلَوَاتُ رَبِّي وَسَلَامُهُ عَلَيْهِ.....	5
عَيْشُهُ.....	5
صِفَةُ أَكْلِهِ وَشُرْبِهِ.....	6
لباسُهُ.....	8
مَشْيُهُ.....	9
جَلْسَتُهُ وَاتِّكَأُوهُ.....	9
نَوْمُهُ.....	11
تَطْيِيبُهُ.....	12
تُطْفُفُهُ وَتَجَمُّلُهُ.....	13
تَسْرِيحُ شَعْرِهِ..... وَنَظَرُهُ فِي الْمِرْآةِ.....	15
خِصَابُهُ.....	17
كُحْلُهُ.....	18
أَدَبُهُ فِي قَضَاءِ حَاجَتِهِ.....	19
البَابُ الثَّانِي عِبَادَتُهُ صَلَوَاتُ رَبِّي وَسَلَامُهُ عَلَيْهِ.....	20
عِبَادَتُهُ وَصَلَاتُهُ.....	20
إِقْبَاطُهُ أَهْلَهُ..... لِصَلَاةِ اللَّيْلِ.....	23
صَوْمُهُ.....	24
أَذْكَارُهُ..... وَاسْتِعَاذَتُهُ فِي الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ.....	26
أَدَبُهُ فِي الدُّعَاءِ.....	31
تَهَجُّدُهُ.....	35
قِرَاءَتُهُ وَبُكَائُهُ.....	37
خُشُوعُهُ وَخَشْيَتُهُ..... مِنْ اللَّهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى.....	38
إِسْتِغْفَارُهُ.....	40
البَابُ الثَّالِثُ بِلَاغَتُهُ.....	43
قُوَّةُ سَمْعِهِ وَبَصَرِهِ.....	43
خَلَاوَةُ صَوْتِهِ.....	44
خَلَاوَةُ مَنْطِقِهِ.....	45
فَصَاحَتُهُ وَبِلَاغَتُهُ.....	45
أَدَبُهُ فِي الْكَلَامِ.....	47
تَأْثِيرُ وَغْظِهِ.....	49
كَلَامُهُ فِي الشَّعْرِ.....	49
مَذْحُهُ..... الْفَصَاحَةُ وَالْبَيَانُ.....	51
خُطْبَتُهُ.....	52

سَعَةُ عِلْمِهِ ﷺ	54
قَلْبُهُ الشَّرِيفُ ﷺ	56
سُكُونُهُ ﷺ	57
الْبَابُ الرَّابِعُ أَخْلَاقُهُ صَلَوَاتُ رَبِّي وَسَلَامُهُ عَلَيْهِ	60
حُسْنُ خُلُقِهِ ﷺ	61
مِرَاحُهُ وَضِحْكُهُ وَتَبَسُّمُهُ ﷺ	66
سَلَامُهُ وَمُصَافَحَتُهُ ﷺ وَرُدُّهُ التَّحِيَّةَ بِأَحْسَنَ مِنْهَا وَبِسَامَتِهِ وَطَلَاقُهُ وَجْهِهِ	71
جِلْمُهُ وَعَقْمُهُ ﷺ	75
غَضَبُهُ ﷺ لِلَّهِ تَعَالَى	80
تَوَاضُعُهُ ﷺ	83
حَيَاؤُهُ ﷺ	87
كَمَالُ لُطْفِهِ ﷺ مَعَ السَّائِلِ	88
مُلَاطَفَتُهُ ﷺ لِلصَّبِيَّانِ وَمُلَاعَبَتُهُ لَهُمْ	92
مُلَاطَفَتُهُ ﷺ لِعِجْفَةِ الْأَعْرَابِ	94
كَرَمُهُ وَسَخَاؤُهُ ﷺ	97
شَجَاعَتُهُ ﷺ	101
حُسْنُ عَشْرَتِهِ ﷺ وَانْبِسَاطُهُ مَعَ أَهْلِهِ وَزَوْجَاتِهِ	104
رَحْمَتُهُ وَشَفَقَتُهُ ﷺ	109
رَحْمَتُهُ ﷺ بِالْأَهْلِ وَالْعِيَالِ	113
رَحْمَتُهُ ﷺ بِالصَّبِيَّانِ	115
رَحْمَتُهُ ﷺ وَدَمْعُ عَيْنَيْهِ لِفِرَاقِ وَلَدِهِ إِبْرَاهِيمَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ	117
رَحْمَتُهُ ﷺ وَبُكَاءُهُ لِمَرَضٍ أَوْ مَوْتِ أَصْحَابِهِ	119
رَحْمَتُهُ ﷺ بِالْمَسَاكِينِ وَالضُّعَفَاءِ	120
رَحْمَتُهُ ﷺ بِالْيَتِيمِ	121
رَحْمَتُهُ ﷺ بِالْحَيَوَانِ	122
رَحْمَتُهُ ﷺ بِالطُّيُورِ	126
رَحْمَتُهُ ﷺ بِالْأُمَّةِ أَجْمَعِ	128
لَيْنُ جَانِبِهِ ﷺ	133
مُعَامَلَتُهُ ﷺ لِأَصْحَابِهِ فِي سَائِرِ أَحْوَالِهِمْ	135
مُجَالَسَتُهُ ﷺ لِلضُّعَفَاءِ	145
مُعَامَلَتُهُ ﷺ لِلْخَدَمِ	147
زُهْدُهُ ﷺ	149
عَدْلُهُ ﷺ	153
مَهَابَتُهُ ﷺ	156
إِكْرَامُهُ ﷺ لِلضُّيُوفِ	160
تَعَامُلُهُ ﷺ مَعَ النِّسَاءِ	163

..... أَمَانَتُهُ وَصِدْقُهُ ﷺ	169
..... حِفْظُهُ لِلوَدِّ وَحُسْنُ عَهْدِهِ ﷺ	173
..... صَبْرُهُ ﷺ عَلَى الْأَذَى	175
..... مُكَافَأَتُهُ ﷺ الْإِكْرَامَ بِأَفْضَلِ مِنْهُ	181
..... مُقَابَلَتُهُ ﷺ الْإِحْسَانَ بِأَجْمَلِ إِحْسَانٍ	181
..... أَدَبُهُ ﷺ إِذَا دَخَلَ مَنْزِلَهُ	183
..... آدَابُهُ ﷺ عِنْدَ خُرُوجِهِ لِلنَّاسِ	184
..... أَدَبُهُ ﷺ فِي مَجْلِسِهِ	186
..... أَدَبُهُ ﷺ فِي سُكُوتِهِ	188
..... أَدَبُهُ ﷺ مَعَ جُلَسَائِهِ	189
..... وَقَارُهُ الْعَظِيمُ ﷺ	191
..... جَلَسَتُهُ وَحُسْنُ هَدْيِهِ ﷺ	192
..... تَقْدِيمُهُ ﷺ كَبِيرَ الْقَوْمِ فِي الْكَلَامِ	193
..... تَكْرِيمُهُ ﷺ أَهْلَ الْفَضْلِ	194
..... تَحْسِينُهُ ﷺ الْحَسَنَ وَحُثُّهُ عَلَى إِثْقَانِ الْعَمَلِ	197
..... مُشَاوَرَتُهُ ﷺ لِأَصْحَابِهِ	199
..... حُثُّهُ ﷺ عَلَى الْاسْتِشَارَةِ	201
..... تَضْوِيئُهُ ﷺ الرُّأْيَ الْحَسَنَ وَعَمَلُهُ بِمُقْتَضَاهُ	202
..... حُبُّهُ ﷺ حُسْنَ الْأَسْمَاءِ وَكَرَاهَتُهُ قَبِيحَهَا	203
..... حُبُّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْفَأَالَ الصَّالِحَ وَكَرَاهَتُهُ التَّطَايُرَ	205
..... حُبُّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ التَّيْمُنَ فِي شَأْنِهِ كُلِّهِ	207
..... كَرَاهِيَّتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِطْلَاقَ بَعْضِ الْكَلِمَاتِ مَخَافَةَ إِيهَامِهَا	209
..... مراجع البحث	213
..... الفهرس	215

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	4
1. BAP PEYGAMBER EFENDİMİZİN GÜNLÜK YAŞANTISI	5
YEME VE İÇMESİNDEKİ VASIFLARI.....	6
GIYİNMESİ.....	8
YÜRÜMESİ	9
OTURMASI VE DAYANMASI	9
UYKUSU	11
KOKULANMASI	12
TEMİZLENMESİ VE SÜSLENMESİ	13
SAÇINI TARAMASI VE AYNAYA BAKMASI	15
KINA YAKMASI.....	17
SÜRME KULLANMASI	18
KAZÂ-İ HÂCET ESNASINDAKİ EDEBİ	19
2. BAP PEYGAMBER EFENDİMİZİN İBADETİ	20
İBADET VE NAMAZI	20
GECE NAMAZI İÇİN AİLESİNİ UYANDIRMASI	23
ORUCU	24
GECE GÜNDÜZ OKUDUĞU VE KENDİSİYLE KORUNDUĞU ZİKİRLER.....	26
DUADAKİ EDEBİ	31
TEHECCÜD NAMAZI	35
KUR'ÂN-I KERÎM OKUMASI VE AĞLAMASI	37
NOKSAN SIFATLARDAN MÜNEZZEH OLAN, YÜCE OLAN ALLAH'A KARŞI OLAN HUŞÛSU VE ONDAN KORKMASI	38
İSTİĞFAR ETMESİ	40
3. BAP PEYGAMBER EFENDİMİZİN BELÂĞATI.....	43
GÖRME VE DUYMASININ KUVVETLİ OLMASI.....	43
SESİNİN GÜZELLİĞİ	44
TATLI KONUŞMASI	45
FESÂHAT VE BELÂĞATI	45
KONUŞMADAKİ EDEBİ.....	47
VAAZININ TESİRİ	49
ŞİİR HAKKINDAKİ KELAMI.....	49
FASÂHAT VE BEYANI MEDHETMESİ	51
HUTBELERİ	52
İLMİNİN GENİŞLİĞİ.....	54

ŞEREFLİ KALBİ	56
SÜKÛTU	57
4. BAP PEYGAMBER EFENDİMİZİN AHLAKI	60
PEYGAMBER EFENDİMİZİN GÜZEL AHLAKI	61
PEYGAMBER EFENDİMİZİN ŞAKA YAPMASI, GÜLMESİ VE TEBESSÜM ETMESİ	66
PEYGAMBER EFENDİMİZİN SELAM VERMESİ, MUSAFAHALAŞMASI, SELAMA VERİLENDEN DAHA GÜZEL BİR ŞEKİLDE MUKABELEDE BULUNMASI VE GÜLER YÜZLÜ OLMASI.....	71
PEYGAMBER EFENDİMİZİN YUMUŞAK HUYLULUĞU VE AFFETMESİ	75
PEYGAMBER EFENDİMİZİN ALLAH İÇİN KIZMASI	80
PEYGAMBER EFENDİMİZİN TEVAZUSU	83
PEYGAMBER EFENDİMİZİN HAYASI	87
PEYGAMBER EFENDİMİZİN SORU SORANA SON DERECE NAZİK DAVRANMASI.....	88
PEYGAMBER EFENDİMİZİN ÇOCUKLARA KARŞI ŞEFKATİ VE ONLARLA OYUN OYNAMASI	92
PEYGAMBER EFENDİMİZİN BEDEVİLERE KARŞI OLAN ŞEFKATİ	94
PEYGAMBER EFENDİMİZİN CÖMERTLİĞİ VE ELİNİN AÇIKLIĞI.....	97
PEYGAMBER EFENDİMİZİN CESARETİ.....	101
PEYGAMBER EFENDİMİZİN AİLESİ VE HANIMLARI İLE NEŞELİ VE GÜZEL GEÇİMİ	104
PEYGAMBER EFENDİMİZİN RAHMET VE ŞEFKATİ.....	109
PEYGAMBER EFENDİMİZİN AİLE FERTLERİNE KARŞI OLAN MERHAMETİ.....	113
PEYGAMBER EFENDİMİZİN ÇOCUKLARA KARŞI OLAN MERHAMETİ	115
PEYGAMBER EFENDİMİZİN MERHAMETİ VE OĞLU İBRAHİM'İN AYRILMASINDAN DOLAYI GÖZÜNDEN YAŞ GELMESİ	117
PEYGAMBER EFENDİMİZİN ASHÂB-I KİRÂMDAN VEFAT EDENLERE VEYA HASTA OLANLARA KARŞI MERHAMETİ VE AĞLAMASI	119
PEYGAMBER EFENDİMİZİN FAKİR VE YOKSULLARA KARŞI OLAN MERHAMETİ	120
PEYGAMBER EFENDİMİZİN FAKİR VE YETİME KARŞI OLAN MERHAMETİ ..	121
PEYGAMBER EFENDİMİZİN HAYVANLARA KARŞI OLAN MERHAMETİ.....	122
PEYGAMBER EFENDİMİZİN KUŞLARA KARŞI OLAN MERHAMETİ	126
PEYGAMBER EFENDİMİZİN ÜMMETİN TAMAMINA KARŞI OLAN MERHAMETİ.....	128

PEYGAMBER EFENDİMİZİN YUMUŞAK HUYLULUĞU	133
PEYGAMBER EFENDİMİZİN DİĞER HALLERDE ASHABINA KARŞI OLAN MUAMELESİ	135
PEYGAMBER EFENDİMİZİN FAKİRLERLE BERABER OTURMASI	145
PEYGAMBER EFENDİMİZİN HİZMETÇİLERE KARŞI OLAN MUAMELESİ.....	147
PEYGAMBER EFENDİMİZİN ZÜHD HAYATI.....	149
PEYGAMBER EFENDİMİZİN ADALETİ.....	153
PEYGAMBER EFENDİMİZİN HEYBETİ.....	156
PEYGAMBER EFENDİMİZİN MİSAFİRLERE KARŞI OLAN İKRAMI.....	160
PEYGAMBER EFENDİMİZİN KADINLARA KARŞI OLAN MUAMELESİ	163
PEYGAMBER EFENDİMİZİN DOĞRU VE GÜVENİLİR OLMASI.....	169
PEYGAMBER EFENDİMİZİN DOSTLUĞUNU MUHAFAZA ETMESİ VE AHDE VEFALI DAVRANMASI	173
PEYGAMBER EFENDİMİZİN EZİYETLER KARŞISINDA SABRETMESİ	175
PEYGAMBER EFENDİMİZİN KENDİSİNE YAPILAN İKRAMA FAZLASIYLA KARŞILIK VERMESİ	181
PEYGAMBER EFENDİMİZİN KENDİSİNE YAPILAN İHSANA EN GÜZEL ŞEKLİYLE KARŞILIK VERMESİ	181
PEYGAMBER EFENDİMİZİN EVİNE GİRDİĞİ VAKİTTEKİ EDEBİ	183
PEYGAMBER EFENDİMİZİN İNSANLARIN YANINDA ÇIKTIĞI VAKİTTEKİ EDEBİ.....	184
PEYGAMBER EFENDİMİZİN MECLİS ADABI	186
PEYGAMBER EFENDİMİZİN SUSMASINDAKİ EDEBİ	188
PEYGAMBER EFENDİMİZİN KENDİSİYLE BERABER OTURANLARA KARŞI EDEBİ.....	189
PEYGAMBER EFENDİMİZİN MUAZZAM BİR VAKARA SAHİP OLMASI	191
PEYGAMBER EFENDİMİZİN OTURUŞU VE İNSANLARA GÜZEL ÖRNEK OLMASI.....	192
PEYGAMBER EFENDİMİZİN KONUŞMA HUSUSUNDA KAVMİN BÜYÜKLERİNE ÖNCELİK TANIMASI.....	193
PEYGAMBER EFENDİMİZİN FAZİLET SAHİBİ OLANLARA HÜRMETİ.....	194
PEYGAMBER EFENDİMİZİN GÜZELİ GÜZEL GÖRMESİ VE AMELİ TAM OLARAK, EKSİKSİZ YAPMAYA TEŞVİK ETMESİ	197
PEYGAMBER EFENDİMİZİN ASHABI İLE İSTİŞARE YAPMASI	199
PEYGAMBER EFENDİMİZİN İSTİŞARE YAPMAYA TEŞVİK ETMESİ	201

PEYGAMBER EFENDİMİZİN GÜZEL OLAN GÖRÜŞÜ TASVİP EDİP VE ONUN GEREĞİYLE AMEL ETMESİ	202
PEYGAMBER EFENDİMİZİN GÜZEL İSMİLERİ SEVMESİ VE ÇİRKİN İSİMLERDEN HOŞLANMAMASI	203
PEYGAMBER EFENDİMİZİN GÜZELE YORMAYI SEVMESİ VE UĞURSUZLUKTAN HOŞLANMAMASI	205
PEYGAMBER EFENDİMİZİN BÜTÜN İŞLERİNE SAĞDAN BAŞLAMAYI SEVMESİ.....	207
PEYGAMBER EFENDİMİZİN YANLIŞ ANLAŞILMASI ENDİŞESİYLE BAZI KELİMELERİ KULLANMAYI KERİH GÖRMESİ.....	209
KAYNAKÇA.....	214
İÇİNDEKİLER	218

حقوق الطبع متاحة
لكل مسلم يرغب بنشر
الخير بدون تغيير أو إضافة

Baskı hakkı, hayrın yayılması maksadıyla herhangi bir
değişiklik ve izafe de bulunmaksızın bütün Müslümanlar
için mevcuttur.

برعاية موقع /İnternet sitesi: www.almostaneer.com

الكويت

١٤٣٢ هـ – ٢٠١١ م

Kuveyt

1432/2011

Almostaneer.com